شری

دِویہ دیکشا

تتھا

اِمرتوپدیش

رچیند:

ڈاکٹر لیکھراج پو[illegible] پاد گروٗ صاحب میوارام صاحب

شري

دويه ديکشا

تـــتا

امرت اُپديش

رچيندڙ

ڪنر ليکراج پوجيه پاد گروصاحب مهوار ام صاحب

سيني حق واسطا رچيندڙ جي آڌين آهن

ڪوبہ ترجمو ڪرڻ يا ڇپائڻ جي ~~مقصد~~ ڪوشش نہ ڪري

[ڪاپيون هزار]   [قيمت ٥ روپيه]

سن ١٩٧٣ع

.... انو کر مٹیکا ....

	صفحہ
...وشہ	
...ھاگہ	١
...و لد	٩
...سگلا چرن	١٨
...الہند	٢١
١- دیکشانک آہدیش ہرھر کنرک واد	٣٤
٢- " اشور کنوک واد	٥٤
٣- " ہرکرلی واد	٦٧
٤- " ہو رو و ہاکیہان	٨٧
٥- " لنو گیان- جوڑ کمت شکتی ؟ دہوی لنو	١٠٣
٦- " صوب	١٥٨
٧- " والد	١٨١
٨- " ہڑی (بعدو)	١٨٩
٩- " ہوگ	٢١٢
١٠- " ھمت ہوگ	٢٣٩
١١- " ولک ناڑ	٢٥٤
١٢- " ماسک ہوگ	٢٦١
١٣- " راج ہوگ یعنی اشٹانگ ہوگ	٢٧٦
١٤- " سوھر اجپا جاپ	٢٩٠
١٥- " امرت کلا ہوگ لتا کمب مارگ	٢٩٩
١٦- " ناد بعدو ہوگ لتا انہمت ناد	٣١٤
١٧- " اہاو ہوگ	٣١٦
١٨- " کرہا ہوگ	٣٢٣
١٩- " بعتر ہوجا لقش بعدی	٣٢٧
٢٠- " ہوما ودہا	٣٣٣
٢١- " شب سمابعی	٣٥٨

ونتي

شاسترن ۾ اَن پرم تتو پرماتما جو گهڻو گهڻو استوتي واد ٿي ڏسڻ ۾ اچي ٿو جنهن جي ڪري اسين پنهنجو مک ٻولڻ ۽ چت جي شڌي ڪريون ٿا پر اهو پرم تتو جنهن جا اسين گڻانواد ڳايون ٿا سو ڪهڙي ۽ وديا سان اپلبڌ ڪيو وڃي ٿو. اها پهرين ڳالهه. انهي ۽ پرم تتو پرماتما کي اتنه ڪرڻ جي اوشيه ضرورت ۾ اچي ٿو. پر اهو اتنه ڪرڻ جي وشيه آهي سو ڪٿي آهي اها ٻي اٺوکي ڳالهه. اهو پرم تتو سروترو ويائي سو ڪهڙي نموني سروترو ويائي ٿيان ٿي سا ٽي ڳالهه. انهي ۽ ڪان سواءِ شرڻ موجب ٻيو ڪوبه پدارٿ ڪونهي ۽ اهو ايڪ ئي ايڪ آهي اها چوٿين ڳالهه. اهي چارئي ڳالهيون سڀني شاسترن جي وگيان جو مکيه ۾ مکيه ڳالهيون آهن انهن چئني ڳالهين جو هن ديڪشا شاستر ۾ ڀلا شڪتي ۽ پرماڻن دوارا وديا ڏني وئي آهي. تنهن هڪ دفعو شاستر جو دور ڪري مغز ۾ ڳالهين کي وهاري تو هانکي خبر پئجي ويندي ته سچ ڇا آهي ڇو ته حقيقت هي حقيقت هي. ڪهاڻي هي ڪهاڻي هي حقيقت نه حقيقت ٿيندي ڪهاڻي نه ڪهاڻي ٿيندي

توهان جو شڀ چنتڪ

ڊاڪٽر ليکراج پوجيه پاد گرو صاحب ميوارام صاحب

پير مٺا گلي اجمير (راجستان)

ڌنيہ واد

منهنجي پريمي سڄڻن کن گهران کن وڏان هن سڪ ڀرتي جي ڪرم ۾ مدد ڪئي آهي تنکي مان ڌنيواد ڏيان ٿو

شري ڦتو مل ٽوپڻداس گرباڻي بمبئي پارڪ جڻپور ر
" هيرانند سومجي مل واڻيون،
" مولچند شامنداس دهلي گيٽ اجمير
" ٽيڪمداس ليرتداس سنيواڻي دهلي گيٽ اجمير
" روچيرام ڦيرو مل ڊولاڻي پير منا گلي اجمير
" چيلارام لالچند ڪناڻي دهلي گيٽ اجمير
" پرينمداس ٽلومل سيتاديوي مندر، جوڌپور
" کيسو مل تلسيداس واڻيون
" شري ارجنداس ٻالچند ديوناڻي ارجن آئينڪل اجمير
" تاراچند حڪومتراء کانچنداڻي ايسراسڪ پئلس اجمير
" مولچند سڪراج سنيال صراف ڀلا بزار اجمير
" ٺارمچند رلجهو مل ليجواڻي ٻئراڳڙه پوپال
" فتحسنگهه نهالسنگهه ڌناڻي پشڪر روڊ اجمير
" ڪشنچند ڪرپالسنگهه ڌناڻي پشڪر روڊ اجمير
" شيوڪرام نارو مل سوني دهلي گيٽ اجمير
" پرو مل ڊولارام ڪڪواڻي دهلي اجمير منهنجي ڌرمپتني سرڳواسڻ شريمتي جوهري ٻائي ۽ پتا سرڳواسي شري ڪوڙو مل ڊولارام جي پوتر يادگيري ۾ هن پوتر شاستر جي ڇپائڻ ۾ سيوا ڪئي.

شريمتي موٽل ٻائي ڌرم پتني شري ليلا رام ۽ سرڳواسي ڀائي ليلا رام آئلداس ڏنواڻي
سداءِ ايشور جي چرنن ۾ واسو هجين.

شري ليلارام آئلداس ٽنواڻي

(جنهن خدا بادي سونارا شيوا سنگهه برپا ڪيو)

سندن جنم تاريخ ١٢-١-١٨٩٧ع ۾ حيدرآباد سنڌ ۾ ٿيو. هي ۽ صاحب حيدرآباد سنڌ ۾ سونارڪو ڪم ڪندا هئا. پاڻ ڌرمي ۽ ڀڳتي ڪارن ۾ چڱو چاهه ونندا هئا ۽ هر روز سوامي پوجراج جن وٽ ست سنگ ٻڌڻ ويندا هئا. اچانڪ هندستان پاڪستان ٿيو. اوچتو حيدرآباد ۾ هندو مسلمانن جا فساد ٿيا. سندن دل ڪٽي ٿي پيئي ۽ پاڻ ڪٽنب سوڌو ڄڃپور منڌهه هليا آيا سال ١٩٦٧ع ڇيڻي چند جي ڏينهن خدابادي سونارا شيوا سنگهه برپا ڪيائون جو اڄان سوڌو وڌي اوج تي پهچي ۽ گهڻيئي شيوا جا ڪم ڪري رهيو آهي. ڪجهه سالن کان پوءِ سندن ڌرمپتني شريمتي مولل بائي بيمار ٿي پئي ۽ تاريخ ١٣-١-١٩٧١ پرلوڪ پڌاري. اهو صدمو سهي ڪرڻ سگهيا ۽ سندن طبيعت خراب ٿيڻ لڳي ۽ جيئن ئي بستري داخل ٿيا وري ڪونه ڪو اٿيا ۽ تاريخ ٣-٢-١٩٧٣ع جمع ڏينهن سرڳواس پڌاريا.

سندن ٽن پٽن شيوا ڪرائي :

١. ٺاڪرداس ليلارام ٢. واسديو ٣. هولچند

سندن ساڳين پوٽن :—

١. پوالي شنڪر، ٢. هريش ٣. پرڪاش

٤. ڏنيش ٥. راجيش.

شريمتي جمنا بائي ٽولارام آڏواڻي

هن ايشور جي ڀڳتياڻيءَ جو جنم حيدرآباد سنڌ ۾ سال
١٩١٥ع ۾ ٿيو. هيءَ ڏاڍي ساتڪي، نمرتاوان ۽ ڪلمڪ سيءَ
ي هئي ۽ ڀڳتا ئڪتي دان ڪندي هئي. اُنهيءَ ڪري
سنڌس ڪٽنب ۽ ست سنگت ڪيس ڏاڍو پيار ڪندا هئا. ٽ
سوس جو سنڌس سڀاڳ ٻوڙو جڳديش ايڪچند آڏواڻي آڪرا
ڳهڻا آبڪار ۾ ١٤-١-٦٧ع تي سرڳواس ٿيو. اها ڏکدائڪ
م ٿڌي ٻڌهڻي اچا الوسار ١٠-٣-٧١ تي هن فاني دنيا مان
ڏالو ڪري وڃي ايشور جي چرڻن ۾ سدائين لاءِ واسو ڪيائين.
هوا ۾ سرڳواسي جا سڀاڳ ٻار:-
ٽولارام ٺهلرام ٢. اڏارام ٺهلرام ٣. ايڪچند آڏواڻي
سنڌس سڀاڳو پوٽا:-
١. مرليڌر ايڪچند ٢. ڄڳڪرشن ٣. سريش آڏواڻي

سرڳواسي شري ٻارومل جمناداس ٽنواڻي

سندس جنم تاريخ ۱-۲-۱۹۶۰ع وسيت جي ڏينهن
حيدرآباد سنڌ ۾ ٿيو.

هي ۽ صاحب ننڍي هوندي کان ئي ڌرمي خيالن جا هوندا
هوا ۽ هن ۱۸ سالن جي عمر ۾ گوسوامي چمن گر جي سنگ ۾
ڌرمي گرنٿن جو ابياس ڪيائون. جهڙوڪ شري رامائڻ، شري
ڀاڳوت ۽ ٻيا ايڪ گرنٿ ڪيترن ورهن کان ڪندا هوا.
هندستان پاڪستان ٺهڻ کان پوءِ هو صاحب الهاس نگر ۾ آيا
جتي هن ڪو صاحب ڪمائڻ جي شروعات ۾ اچي گهڻو ڪم
ڪيائون ۽ ساوڻ تاريخ ۹-۲-۲۰۳۵ جي اسان کان جدا ٿي سرڳواس
ٿيا. سندس سپاٽ پٽ ٽڪرمل، تاراچند، جوامند،
دولت، جهڪڻي ڪيائي.

سورڳواسڻ شريمتي ڳوپي بائي ٽلوڪچند نهالچند

جنم ساوڻ ۱۹۲۵ سرڳواس تاريخ ۱۳-۵-۷۳ آچر پرشوتم
ويساکه مهنو تاريخ ۲۸ جمع ڏينهن ۲۰۲۹

سرڳواسڻ ڌرم ورت ڌارڻ سليڇڻي پنهنجي پتي شري ٽلوڪچند نهالچند رنلواڻي جي [illegible] هئي. سندس يادگيري ۾ سندس پتي شري ٽلوڪچند نهالچند رنلواڻي ڇپوا ڪرائي.

شل پريو پرماتما سرڳواسڻ جي آتما کي پنهنجي چرڻن جي ڀڳتي، جو سدا لاءِ دان بخشي.
([illegible])

سرڳواسي شري پرمانند ميگهراجمل ۽
شريمتي پاربتي ٻائي

سرڳواسي شري پرمانند - جنهن جو جنم حيدرآباد سنڌ تاريخ ٢٢-٨-١٨٩٥ ۽ سرڳواس ٣١-١٠-١٩٧٢ ڄيپور ۾ ٿيو

هي شري ڀڳوتي ماتا جو ڀڳت وڏو مڙس دياوان پروپڪار ڪل مک هئو پنهنجي سماج ۾ بلڪل پيارو جنهن جي اڄ سوڌي ليکي، مانت مت پائرنيد ۽ يار دوستدار ڪندا رهندا. اهڙيءَ طرح سندس ڌرمپتني شريمتي پاربتي ٻائي جنهن جو جنم حيدرآباد سنڌ تاريخ ٢٧-٢-١٨٩٩ ۽ سرڳواس [illegible]-١٩٦٨. سلڇڻي ڌرموڙت، دياوان هئي. انهن جي سپترن شري ڪانالال پرمانند ۽ شري هيرو پرمانند پنهنجي سرڳواسي ماتا پتا جي يادگيريءَ ۾ ڇپوا ڪرائي.

سرڳواسي شري پوکرداس ميگهراج

شري ڀڳوتي ماتا ڀرپراٽي ديپ ۾ سندس چرڻن
جي ڀڳتيءَ جو سداءِ لاءِ دان بخشي.

(استو)

سرڳواسي شري پوکرداس ميگهراجمل جنهنجو جنم حيدرآباد سنڌ ۾ ۳۰-۲-۱۹۰۶ ۽ سرڳواس سيپٽمبر ۱۹۶۸ جنهن ۾ ٿيو. جهڙو هو پاڻ ٻر مانند تهڙو هي بلڪل ديالو سلڇڻو ۽ اُپڪاري ۽ ڀڳتي اشت ديو شري ڀڳوتيءَ ماتا جو اپاسڪ هو. سندس اڄ سوڌي وارث آهن. هيٺين سندس ڀاڳوان سندس ڌرم پتني گنگا بائي ۽ سندس پٽ موهنداس، ...داس، ...انند، ڀڳوانداس، جمنداس، تلسيداس ۽ سندس پوٽي ولي چند، راجو، لڇمڻچند سندس پوٽو باد ڪمري ۾ سيوا ڪرائي.

سرڳواسي شري پونداس مينگهراجمل

سندس پوئلڳ يادگيريءَ ۾ ڏوم پتني لڇمي بائي ۽ سندس پٽن ويرومل، هاسارام، پونن ڏرمداس ۽ اتڪرام شيوا ڪرائي سرڳواسي جي آتما کي پرماتما سندس چرنن ۾ سدا لاءِ واسو ڏئي. (استو)

سرڳواسي ٽاراچند شيوارام ساڌو لاءِ

جنم حيدرآباد سنڌ ۲۴-۱۱-۱۹۱۶

ديھانت جئپور ۲-۱۲-۱۹۶۷

شردا ڀري شريمتي ساوتري ٽاراچند ساڌو لاءِ

ڀُلجي ٿي ڇُوءِ جي ڀولي ڀالڻ ٿيوري ۾ جاڳو آھي،
ڪال ايندو سرڳواسي جي آتما کي ڀُلجي [illegible]
جي ڀيڪڻي جو سنسار [illegible] [illegible]   (استو)

سرڳواسي ڀائي جيرامداس پوڄنير ڏيتاداس ڏيوناڻي
تاريخ ۲۴ ڊسمبر ۱۹۷۱ع پرلوڪ پڌاريو

پيارا اسين سڀئي لوهاڻو پتا، ڀائر ۽ پٽ لوڪي دم دم پيا ياد ڪريون ايشور جو جنهن ڪرم هو هاڻي لوهاڻي آتما ايشور جي چرڻن ۾ سڪي ههي.

لوهاڻو پتا

شري ڏيئلداس شري چيلداس

لوهاڻا پٽ	لوهاڻا ڀائر
منگهومل جيرامداس ڏيولاڻي	هرومل آنيلداس ڏيولاڻي
منوهر جيرامداس "	ڪنيالعل ڏيئلداس "
وجيه جيرامداس "	ڪشنچند ڏيئلداس "
مهيش جيرامداس "	

شيوا ڪرائي.

11, 7-A ماڙو نوجيون هائوسنگ سوسائٽي ليمنگٽن روڊ،
بمبئي - B. C. 8

پوڄنيہ ماتا صاحب
شريمتي سيتابائي پوڄنيہ
ٽوپڻداس گرباڻي
ڄام حيدرآباد سنڌ پاڪستان
ڪرشن پکش سالم مٿي ڄمڻ
سمت ١٩٦٠ع
پرلوڪ ٿيا ١٨ مئي، ٧٣
مئي ويساک ٿيا ٤ سمت

پوڄنيہ پتا صاحب ٽوپڻداس
پوڄنيہ ڏاندومل گرباڻي
ڄام حيدرآباد سنڌ پاڪستان
پرلوڪ مئي آکاڙ ٿيا ١٢
سمت ١٩٩٧ ٺٽو آدم سنڌ

اسين سڀيئي ڀت، پوٽا ۽ پڙپوٽا ايشور کي آراڌنا ٿا ڪريون ته اسانجي پتا صاحب پوڄيه ٽوپڻداس ۽ ماتا صاحب سيتا بائي کي ونڪنٺ ۾ جڳهه ڏي ۽ ايشور جي چرڻن ۾ واسو ڏي ته انهن جي آتما سکي رهي ۽ هون کي آسيس ڪن

سندس پٽ

ٿتو پوڄ ٽوپڻداس گرباڻي
گنشام " " "
گيان " " "
ڏيئل " " "

شيوا ۾ :-

ٿتو پوڄ ٽوپڻداس گرباڻي
86 سنڌي ڪالوني، بني پارڪ
جئپور (راجستان)

سوچنا

ڪاڻ مهل ڪنهن جهڙي- وشواس رکڻ پڻ آهي وستر
پڻ اوستا ۾ تنهنجي جنتري شاستر ڇپائڻ لاءِ لکڻ ڪيم
تنهن کان وڌيڪ ڏاڍ ٿيم - تنهن ڪانسواءِ منهنجي شاستر
لکڻ جو ڍنگ منهنجي وقت جي پراڻي سنڌي ٻوليءَ
جو سا اڄڪلهه جي ٻوليءَ ڇپائڻ وارن ڇپيندڙن لاءِ نه
ڪجهه نه ڪجهه دقت واري ٿي پئي تنهنڪري چُڪون
۽ گهٽتائي ٿي پيون تنهنڪانسواءِ ٻهراڻون ڇاپو آهي ڏوه
ڪونهي- پر موٽڪي اِن بابت ويچار آهي ته ائين نه ٿيڻ
کپي، پر هرو ڀرو اُتري اون ڪاڻ اهم ڇوڻ :-

١- ولد جي الهشدن ٿتا سمرڻ جا سنسڪرت جا
پرماڻ جهڙڪي ڏنا ويا آهن، تن ۾ ڪن ٿورن ۾ السوار
؟ وسرڳ نه ڏنا ويا آهن؛ ڪٿي ڪٿي سنسڪرت سنڌي
کي وڳوڙي وڌيل آهي، پنهنت جن جاڻي سگهندا تنهنڪانسواءِ
سنڌن سنڌيءَ ۾ ارٿ ڏنو ويو آهي تنهنڪري اُترو
اُلڪو ڪونهي سو ڪالهپڙ ۾ رولو ڪونهي.

٢- ولدالت ٻوگر ٿا ٻين ڌرشڻن جا خاص اکر ڏنا ويا
آهن جي ڪن کي سمجهڻ ۾ ڏکيا لڳندا تن جو اُتي جو
اُتي سنڌن سنڌيءَ ۾ ارٿ ڏنو ويو آهي، انهن جي
سمجهڻ لاءِ تڪليف ڪانه ٿيندي.

٣- القالي ڪنهن ٻوڙي اکر جي ڇپڻ جي اڪري
ٿي پئي آهي تنهنجو ڪو نه ويچار ڪرڻي، ڇو جو
منهنجي اندر جي آشه ۾ ڪو نه سمجهو ڪرڻي، ڇو

ڊاڪٽر ايڪراج ٻوجهه پادگرو صاحب

ميوارام صاحب

جنم ۳۰ ويساک سمت ۱۹۵۲ برابر تاريخ

۲۳ مي سنه ۱۸۹۵ع جنم ڀومي ٽنڊو آدم سنڌ

مائٽهوءَ کي مطلب سمجهڻ لاءِ ۽ سلسلي کي قائم رکڻ لاءِ هرهڪ ڳالهه کي دهرايو آهي.

باقي رهي نه رهي اها ڳالهه ته ڪرم ۾ ڪنهن ڪ ۽ مطلب ۾ تفاوت نه ٿئي، پاڻامو ضرور لکيو پيو، تنهنڪري ٿورو احوال هت ڏجي ٿو، باقي سڄو پڇو پاڻامو پڄاڙي وارن صفحن ۾ ڏنو ويو آهي.

٢- دڪشاڪ ڀرلين ڪانوڻي ٻنهين نمبر لاءِ سنڌي سرا يعني (Heading) نه وڌي ويئي آهي جيئن ٽيڪ انوڪرمڻيڪا يعني فهرست (Index) ۾ ڏني ويئي آهي سي سرا آهن، دڪشا نمبر ١، ابدهش برهم ڪترڪ واد دڪشا نمبر٢، اشور ڪترڪ واد دڪشا نمبر٣، پرڪرتي واد دڪشا نمبر ٤، پورو ولاڪان دڪشا نمبر ٥، تنهن گيان جوڙ ڪمت، شڪتي ۽ دليوي تنو.

شاستر جي صفحي ٢٤ تي ڀرلون چار سنسڪرت سٽون ڇتري نه اپنشد جي انوادڪ جون تنهجو ارٿ ڪو نه ڇپيو آهي. تنهنجو ارٿ هي ۽ آهي- سڀ ڳالهائي- جيڪي نردوش ڪرم آهن تنکي سيون ڪرڻ کي ٻيا- جيڪي اسان لاءِ سنا ڪرم آهن تنکي تون سيون ڪرنکي کي ٻيا ڪرم گهڻن هنڌ پڳتي ۽ مڪتي اکر آيو آهي- اتي پ اکر ٿي پيش آهي- يعني پڳتي ۽ مڪتي- يعني پڳتي معنـــي جڳمت جا سک مڪتي معني پرمانند- سداءِ برهم آنند شرلي اکر کي ڪهڙن هنڌ شرولي لکيو ويو آهي جو غلط آهي شرلي اکر صحيح آهي.

مهاڳ

कालो हि बलवत्तरः

بيشڪ ڪال ڀڳوان وڏو مهان ٻلوان آهي پاڻي پيدا
ٿيندا ولن رهندا، ڏسندا ولن نه ڪنهن جي جهل جو نه پل
جو ڪو ڪنهن جي ٻڌي ڪو سگهي. انهن ٻڳو وڃي
جو روشني لوڙيب ٻجليءَ جي گتي ۽ سائنس مقابلو ٿي
ڪري سگهي وري اهڙو زبردست جو ڪنهن کي به
نه ڇڏي، وڃي سڀ کي گراس ڪندو اٿوه ڪان ونـي
ساري برهمانڊ جي مخلوقات کي چر لوڙي اچر کي وڃي
ڏڪائيندو ٻرليه ٻنجان ٻرليه ڪندو ٿان جو مهاپرليه وقت
سروهو سواها سڀ سندس پيٽ ۾ هضم ڪنهن کـي
مجال جو ان شاهه زمان جي ڏڙڪ سهي سگهي. اهڙو
مهاٻلوان هوندي به سندس ڪروٽا اهڙي مهان آهي جو
جنهن سمت پرش پدمهجي ڪريا ابياس وگيان گيان دواران
سندس مها ڪال روپ جـو نرڪال اپاڌنـ يعني نهي
ڪالن ۾ نورت نه ٿيڻ وارو سداء ورت مان ڪال يعني
سدائين آهي سداء هاڻي سداء هتي نري ڪال ستوادان
يعني سدا سمت آهي تهن سروپ کي جاڻو آهي تهڪي

جي لکيل رقت ڪئي آهي جنهن جو پرڪاش ڪڏهن بہ گم نٿو
ٿي سگهي جنهن کي چيتن يا چيتن سروپ چئجي ٿو
جنهن مهہ پرشن الهيءَ پنهنجي واستو سروپ ۾
استٿي ڪئي آهي سي سيٺي ڪرمن جي بنڌن کان سداء
لاءِ ڇوٽڪارو پائي وڃي پرم پرڪاش سروپ لئہ ۾
استٿ ٿيا.

پر ايا الي ڳالهہ پوري ڪانہ ٿي. ٿي مايا جا ڪال
۽ پرڪرتيءَ جي وچ ۾ وهڻ واري سا وري اهڙي لاءِ
سامرٿيہ واري جنهن مهاڪال جهڙي ديو کي لاءِ. هٿئي
لمش اٺمپس سيڪنڊ مدت پل گهڙين ڏينهن راتين هفتن
پکشن مهنن ورهين يگن ڪلپن ۾ سندس ايڪ سروپ
کي انيڪ سروپن ۾ ورهائي رکيو آهي پر نہ ڇڏيو اٿس
پرڪرتيءَ کي انهيءَ کي هستي رجي ٿي گهٽ واري
پرڪرتيءَ کي ۲۴ تتون يعني وڪارن ۾ جدا جدا ورهائي
رکيو آهي جو نہ سندس ارٿ آهي: मीयते अनयाइति माया
جنهن جي دوارا سڀ ڪجھ ماپيو ۽ سمجهيو وڃي
ٿو يعني سڀني کي اپاڌي معني سوکيم يا اسٿول گهيرو
ڏيئي هڪ ٻئي کان جدا ڪري پيد سروپ
ڏني رهي آهي پر خود ايشور جو جگت جي اپتي استٿي
۽ لا ڪرڻ وارو سروار ونائي لڪي پنهنجي مايا روپ
اپاڌيءَ دوارا اهڙو سڪ ڪري رکيو اٿس جو وهوارڪ
ماهو سندس ونايڪ سروپ کي اصل ڏسي ٿي ڪونہ

اِهو مهاڪال سندس آدي سَت سروپ ۾ اسٿتي ڏيئي جنم مرڻ جي ڦيري کان سداءِ لاءِ موڪ پد ڏئي ٿو.

وري وٽ ان ڪال ڀڳوان جي ساڻ پرڪرتي ديوي جنهن جو سڄو ارٿ شريمد ديوي ڀاڳوت موجب:-

प्रकृष्टा वाचकः प्रश्च क्रतिश्च सृष्टि वाचकः।

सृष्टौ प्रकृष्टा या देवी प्रकृतिः सा प्रकीर्तिता ॥

ارٿ. جا سرشٽي جي رچنا ڪرڻ ۾ اُتمِ گيانوان اها ديوي سروپ اهڙي اوچي گيان سان اُٺو ڪان وٺي پرڌانه لائين سندن گڻ ڪرم ۽ سڀاءَ موجب سڀ ڪنهن کي پورو پورو ڦل ڏيڻ واري چاهي ديو هجي چاهي ديوتا، چاهي راجا هجي يا رنڪ؛ امير يا فقير؛ پاپو يا پاپڻ، ٻڍو يا ٻار، ٻرڙو يا جوان؛ يا پور يا پٽو، يا جيو يا جنت مطلب ته ستاوريا جنگم ڀاوت جا سرشٽي آهي سڀ کي ڪرمن انوسار دک اٿوا سک، رڃ تنا راجس جنم اٿوا مرڻ پوري پوري فائدي موجب ڏيئي رهي آهي وري ڪنهن جي مجال آهي جو سندس حڪم ٽاري سگهي سڀ پروس ٿي سندس حڪم تي هلندا هلن پر سندس حڪم جي ڪو ٿرڪو ل هلي ته رنڊن ۾ رلائي ڇڏيس. پر جنهن ستِ پرش ڪريا ابياس وگيان ۽ گيان دوارن شريمد ڀڳوت گيتا موجب اپرا پرڪرتي يعني پرٿوي جل اگني وايو آڪاس اهنڪار من بدي انهن جي سيما النگهي ڪري وڃي ان پراپرڪرتي جي گيان سروپ

شري ڪرشن ڀڳوان شريمد ڀڳوت گيتا ۾ چيو آهي:-

यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ।

اوتاب جنهن ڌام کي پائي ڪري وري سنسار جي چڪر ۾ موٽي ڪين اچڻ اها ڪيتري قدر حقيقت آهي سو سنتن شبدن ۽ سکيائن مان پرسڌ آهي خاص ڪري سرو ايشور، سنچن ۽ گيشور سڌ لالن لال ڀڳوان جن جو امرت ڪلا ٻوڪيه ڪين امرت ڪلا وگيان وديا جو هڪ اڀولڪ ۽ الوڪڪ گرنٿ آهي هڪواريءَ پڙهڻ سان ان ڪي روحاني امرت ڪلا جواڻيءَ جي انڀو ڪرڻ ۾ سگهوارا اچڻ لڳي ٿي. جنهن جي اڀياس ڌيان دوارا ساڌڪ جوايجوت روپ ٿي وڃي، ان پرم پرڪاش روپ اکنڊ آنندسروپ ٿي پراپت ٿئي ٿو. البته هي وگيان روپ گوڊشاستر آهي جي ڀيالي آهي ۽ اوسر ملڻ ته مٿس ڀاش ڪري پرڪاش ڪيو ويندو ان مان ڪي خبر پوندي ته هيءَ ڪهڙي آهي يا حقيقت آهي.

اهي مهڻ جا سڌ ٻوڏي مهڏجي ڏسڻ ڪان اڳ ۾ ٿيا آهن ٻو عون وانگر جنهن جي سٺ ستر ورهيه عمر آهي جن مهڻ جا هاٿوڪا سٺ پرش ڏٺا هوندا ته ڪهڙا نه اهي شالبوو ٻاٻه ٻوڳ ۽ شاڪنپـو ٻاٻه ٻوڳ جا ٻروڻ اپاسي گيانوان ۽ سمه اپديش ڪرڻ وارا هئا ـ ڏنو

ته رڳو ايڪ سروپ ڏسي رهيو آهي ان ۾ اهڙو ٻڌ جي ۽ موهه ۾ ونجي ويو آهي جو ان مان جند ڇڏائڻ ڪٺن مها سورويرُ جو ڪم آهي ۽ جن ڀوڳي جن مها سڌ پرشن ان اگيان جي اپاڌين کي ڀڃي. ڪرپا ابياس وگيان ۽ گيان دواران ڀيدن ڪري وڃي اُن مها مايا جي اپاڌيءَ رهت اکنڊ آنند سروپ جي لکيارٿ ڪئي آهي سي الهيءَ سکر ۽ آنند کي وڃي سدائين لاءِ سمايا جنهن کي نرواڻ پد چئجي ٿو.

वाणो म्यो दुःखे म्यो यद् जिर्गतं तद् निर्वाणंः

يعني سڀ دکن جي نور ٿي ۽ سدائين پرمانند جي پراپتي سنڌس ٻيادي ايڪ رس استتي هيٺ ڪئي جتي ڀانيءَ جو لقِ لمش مالڪ ۽ ٻئن ڪراهي سداءِ اکنڊ نرليشه آنند آهي.

شاستراڪ ڏيکوت پرڪار آهي انهن مهاتمائن ۽ مهد پرشن لاءِ جن ڪمائي ڪري دڻش ڪال وستو ٻعدِ مايا ڪال پرڪرتيءَ جي حد لنگهي ٻيهد جي ٻهر يعني سڌن واستوڪ سروپ سچدانند ڏوڙي امر تالمد ساگر ۾ سمائجي ويا.

مٿين جا وڏا مهد پرش جن کي گر صاحب چولدا آهن ڏن ۾ نه پيڙهي نه ٻيڙهيءَ اهڙا سڌ پورکي جن الم پرش ليندا پئي آيا آهن جن ٻنهن جي ڪرپا ابياس وگيان ۽ گيان دواران الهيءَ پد کي پاتو جن جي لاءِ

گذج، ڪي سکن ۾ ڪي سورن ۾، ڪي ڪٽ لاءِ پٽ
ٿي، ڪي ٻئي لاءِ ڪٽ ٿي ٿي ويا ۽ وڏي رلوڇلان ٿي
پئي ۽ ڪيترن ڪولڊر ڪري ويا ٻڌون ۽ ڪيئي ڪنوارين
ٿي ويون. مطلب فارسي واري چئو آهي:-

چرا ڪاري ڪند عاقل ڪه باز آيد پشيماني

(اي عقلي اهڙو ڪم ڇو ڪرڻ جو پوءِ پشيمان ٿجن).

اسان ٻڌن جي ڪتاب ستيت اپاڻا ڪک. ڇڏي
اڇي اجمير رهنداسون پر- **कालस्य कुटला गतिः**
ڪال جي وڏي ڪڙائي ٿئي آهي جو گرو صاحب
مهتارام ۽ گرو صاحب ڪشنچند جن ۽ پرلوڪ پڌاريا ۽
گروصاحب ڪنيالعل شري وديا جو پورڻ اڀياسڪ ورلي پيو ٽي
شڪتي ۽ جوڀاسڪ ۽ پرچارڪ ۽ گرگلا پراڻ ۽ سرڳواس ٿي ويا.
سڀڪو ٻڌن جي پوري ۽ پاڻ پاڻ جي ڪري ٻڌن جي
لوڪري ۽ ڪي لڳي ويو لنبچو اهو لڪتو جو ٻڌن جي
پوما ويد وديا جا سڀئي ۽ سڀئي، پڙهي ۽ پڙهي ۽ اسان
جي گهر ۾ هلندي پئي آئي سا وڃي پري ڪندي. دل
کي ڏاڍو صدمو پهتو. باقي پرمردن مان وڃي رهيس
مان ڏکر موٽي جهلي آئي آهي مان به ڪجهه سگهت
ڪريان جو پڌڻ وٺن مڌن جي گروءِ راج رشي گر
صاحب چيتارام صاحب ۽ ٻڌن جي پيتا لتو دوشي گر
صاحب ميوارام صاحب ۽ مڌن جي گرو پتر لتو ويتا
گر صاحب اتارام صاحب ۽ پڍڻ سوٽن جي مهد پرشن

انهن جا گهر صاحب ٿي پيا ۽ منهنجي جنم ڀومي ٺٽي آدم
(سنڌ) کان ٻه مهاپرش آيا ـ جي وڏا پنڊت ٿي گذريا جن
گهالون ٿي گذريا آهن سنڌين ڌرم جا ٺڪيا ٻڌا ڪرم لشٽ
ست اپديشڪ هوا. سنڌين ڌرم ولاڪيان، اپديشن ۽ ڪٿائن
ڪرڻ ڪري منهن جو ٺٽو آدم لنڊو ڳام اڌ ڪاشي
ڪري ڪوٺبو هو. اهڙو ته ان لنڊي ڳام ۾ ڌرم اپديش
۽ ستسنگ هو جو ڪٿين مت متانتر وارا وڏا پڙهيي
اپديش وٺي سنڌين ڌرم ۾ سماجي ويا ٿي ڪي عجيب
غريب ڪنهن وارا ـ ي ۽ چڱا آدرشي ڌرم ورت ۽ سداچاري
ٿي پيا. ٿو منهن جا اڳرواڻي مسلمان ۽ گهڻ ڪري هوا
اهي ۽ وڏا زاهد خدا ترس نيڪ نيت ۽ پيارا ٿـي ويا
آهن. هندن لوڪي مسلمانن ۾ ايڏو ته پريم هو جو شادي
مراديءَ غميءَ ۽ گذريءَ لي هڪ ٻئي جا ساٿي همدرد
۽ مددگار هئا اهو سڪ. پريم جو وقت ياد ڪري گد گد
ٿي ٿو وڃجي.

ٿوري وقت ڪالهوڙه ٿر ڪراڻيءَ جي ليمن جي ورڌ هلڻ ڪري
۽ اڌرم جي راهه وٺي ٿڪن جن سوارٿن جي سڌ ڪرڻ
لاءِ ڪن اڙٻنگن اهڙو ته ـ هند ۽ سنڌ ۾ اڀرشا ۽ دويش
جو ٻج ٻوڪيو جو هندو مسلمان هڪ ٻئي حاسد ۽ مخصود
ٿي پيا ۽ ايتري قدر ٿوبت آئي جو سڄي هندستان جي
ورهاڱي جي ڳالهه ٿي ڪي آئي جو اڌ پلاڻ ڀڄي وئي
ڪي ڪهڙالهن رنا ڪي راڄ ته ڪي

پرستاونا

ويد

پنرڪتي يعني पुनरुक्ति هر هر دهرائڻ ۽

انهن کي جيترو ٿي سگهي اوترو ٽارڻ لاءِ گهٽيءَ ڏيکي ۽ ٻنهي جي گهٽ ڪرڻ لاءِ ڪن وشين لي اڳواٽ لکان ٿو.

ڀڳوان شريمد ڀڳوت گيتا ۾ چئو آهي:

श्रद्धा वांल्लभते ज्ञानं तत्पर: संयतेन्द्रिय :

ارٿات:. شرڌا وارو وهنوار ٽرڻي پرمارٿ ۾ گيان حاصل ڪري ٿو جنهن جون اِندريون وس ۾ آهن پر شرڌا پڪيءَ ڪرڻ لاءِ ٻه ساهگريءَ جي ضرورت آهي. جيئن ته اسين ڪاڏهن وديا پڙهون ته ان لاءِ سڀ ساهگري سڌا ڀاڳ هيڏڙ ڪتاب اسڪول ڪاليج آهن جن ۾ شاگرد پڙهي وديا حاصل ڪري وڃي وڏين نوڪرين ۽ عهدن تي پڙهن ٿا. اها ساهگري بلڪل نيڪ آهي الم

سڌ ٻولي گر صاحب لوڪورام صاحب ۽ سچي سنت
گر صاحب چندرام صاحب جن جي قدمن ۾ رهي جو
هن آتمڪ وديڪ پرما ودپا جو ڪجھ حاصل ڪيو سو
ٻهڻن جي ٻڏيءَ انوسار اپنار ڪرڻان ٿو. اها اتم الـدر
جي آش شل سڦلتا کي پراپت ٿئي.

ڊاڪٽر ٽيڪراج
ٻوجهه ڀاد گر صاحب مهوارام صاحب
(نمڻي آدم سنڌ وارو)

مختصر لکان ٿو تہ ويد اکر لفظ آهي विद् ود ڌاتو
يعني (مصدر) مان جنهن جو ارٿ آهي ڄاڻڻ يا گيان.
تہ اها ڄاڻ آهي تہ اهو پرم تتو يا ايشور ڇا آهي؟ سرشٽي
اُتپن ڪيئن ۽ چراچر پدارٿ سي ڇا آهن ۽ اسان کي
سرشٽيءَ ۾ ڪهڙيءَ طرح سان هلڻ گهرجي جو هرڪو
اُنتيءَ کي وڃي پراپتي ڪري جو جنم مرڻ جي ڦيري کان
ڇُٽي وڃي تہ. اهڙي گيان رکندڙ شاستر کي ويد
چئجي ٿو.

هاڻي اچون ٿا ايشور تي، تہ ايش ईश् ڌاتوءَ يعني
مصدر مان لفظ آهي جنهن جو ارٿ آهي راڄ ڪرڻ
انهن سان جو ور اکر لڳايو ويو آهي انهن جو ارٿ آهي
راڄ ڪندڙ. هاڻي ايشور تہ سدائين آهي ۽
سندس سرشٽي جنهن تي راڄ ڪري اها بہ سدائين
آهي. لکو ايشور ٿي مري، لکا ڪا سرشٽي مرلدي،
جيتوڻيڪ اها سرشٽي پرلي ڪال ۾ سندس سامهون اوستا
ڌارڻ ڪري ايشور آلمدا سوکشم روپ ۾ ايشور ٿاو ۾ ٿي
رهي ٿي. جا وري سرشٽيءَ جي اُتپتيءَ جي وقت ايشور
جي پرڀوتا روپ اڇا سان اُتپتي استٿي ۽ لئہ کي پراپت
ٿئي ٿي سا وري نہ ايشور ۾ پرڪرتي روپ ٿي سندس
سامهون اوستا ۾ رهي ٿي. جا سامهون اوستا اُتپتي هلي وڃڻ
ڪري. جنهن صورت ۾ ايشور ۾ اها سدائين استٿت آهي
ان حالت ۾ سرشٽيءَ جي اُتپتي استٿي ۽ لئہ بہ انادي

جي ڪا آلساڪالي ڪٿي نه ڪو پڙهي رکبو ته حاصل ڪجهه ڪونه ٿيندو. ڇو ته اهو وهنوار ٻنِي ٽڪه ۽ تجارت گيان آهي. انهي لاءِ شرڌا رکڻ بلڪل ضروري آهي ابيءَ حالت ۾ ٿاليءَ ۾ لڏون نه مٺائي هجڻ ڪاله ٻر ڪر ڇوي ته انا شرڌا رکي ويهي ڪاءِ لڏون نه مٺائي سيڪجهه ٿاليءَ ۾ انٽي ٻه واسٽو ۾ ٿالي ۾ لڏون مٺائي آهن ئي ڪونه ته ان مان لڪا پڪ لهندي لکي ڪو هڙ حاصل ٿيندو انهي اهڙي لساجائز شرڌا رکڻ سا الند شرڌا آهي. انهي ڪوڙي شرڌا رکبي ته وربو ڪجهه ڪونه رڳو دل کي پرمانيو آهي ۽ خوش ڪرڻو آهي. ٺوڙيءَ طرح انسان جي روحاني ٺوڙي وهنوارڪ گيان حاصل ڪرڻ لاءِ جهڪا سچي سامگري آهي ته ويد ڀڳوان آهي. جو ايشور جا واڪيه آهن ۽ اهو انادي آهي پر اها ڳالهه نه وسهڻ ڏاڍي ڏکي لڳندي ڇو ته ايشور کي وات، جيب مٿهن، شرير آهن ڇا؟ جن سان هن پنهنجن رشين کي پڙهائي سمجهائي ۽ ويد لکايو تنهن کان سواءِ ويد هڪ گرنٿ، شاستر يا ڪتاب آهي سو ڪيئن انادي ٿي سگهندو؟ سو ڪڏهن ته لکيو ويو هوندو ۽ ان جا لکندڙ به گهڻي ئي آهن. تن ڪڏهن وقت ڏاڍي ته لکيو هوندو؟ ته اهو ڪتاب پستڪ يا گرنٿ جنهن کي انادي ٿو ڪوٺجي سو ڪيئن انادي ٿو ٿي سگهي- تنهن جي جاڻڻ لاءِ ته ويد ايشوري واڪيه آهي ۽ انادي آهي ڪجهه

وارن ۾ ڪري ويد منترن ۾ لکيو. سو اسان ڪنهن سان
اڻو لڌهن کي ٿو چڱي شرتي يعني ايشور گيان جو ٻوڌ.
نهڪرتي شرتيءَ کي، لکشڻ ڏنائون निरपेक्षो रवः श्रुतिः
ارٿات شرتيءَ کي ڪنهن ٻي جي پرمان جي ضرورت
نه آهي اها شرتي سنڌ. ست آهي جا خود ايشور جي گيان
جي پرڪاشڪ آهي. ويد کي هيءُ لکشڻ ڏنائون.

धर्म्मा ब्रह्म प्रतिपादका पौरुषेय प्रमाण वाक्यं वेदः

ارٿات: ڌرم ۽ برهم تتو جي پرڪاش جو ذريعو وارو
ايشوري گيان سو آهي ويد. ڪئين شاستر آهن پر اهي
جي ويدن جي شرتي انوسار آهن سي ضرور مڃڻا آهن
پر جي شرتيءَ انوسار نه آهن نه اهي ڪونه مڃبا. ڇو ته
شرتي ايشوري گيان آهي ۽ ٻيا مت متانتر جي ماڻهوءَ
جي بنايل يعني مٿيءَ مان لکيل آهن سي شرتي جي
ماتحت واري هندا. ڇو جو جيو الپگيه يعني ٿورو ڄاڻو
آهي لهذا هو شرتي جي گيان سان ڪيئن برابري ڪري سگهندو؟
پر ٻيا ڪي چوڻ ويدن کي ڪونه مڃين ٿا انهن کي
ڇهن جا شاستر ۽ ڇهه ساڳيون آهن سي ويدڪ پڇاڙين
شاسترن ۾ اوچ سمجهڻ واسطي سوال وجهن ٿا ته آتما
واليءَ آهي وسيءَ؟ ويدڪ جواب ۽ ڀاڳ ڏين ٿا تہ ٻڌڻ
واري ڪتي ويد ۾ اڻهي ٿي اها عقل علم ٿيو ۽
گيان ڀريل آهي جنهن ڀريل گيان هوندو ۽ نه ڀريو وارين
لهجي ٻولي ويد جو ارٿ ٿي آهي گيان لڌهن ڪري

آهي ۽ ان سرشٽيءَ ۾ ٽئين طرح هلڻ گهرجي، جيڪو سرشٽي سرڳ روپ ٿي پوي. جنهن کي ڌرم ڪرنجي ٿو. سو ٻه ڀيو اناڍي، انهن ۾ جيڪي جيئو رهن ٿا سي ٻيا ٿيا اناڍي. انهن ۾ جيو پنهن جي پرم تتو کي پراپت ٿي مڪتي پائين ٿا. انهن سڀني جو گيان ويد مان ملي ٿو. انهن ڪري ويد اناڍي آهي. ٻيو وڏو سوال آهي اهو ته ايشور ۽ سرشٽي جو گيان جو ويدن ۾ ورڻن ٿيل آهي اهو ايشوريءَ گيان رشين ايشور کان ڪيئن پاتو؟ ايشور سچدس ارٿڻ سوروپ ۾ سچدانند سروپ آهي اهو سروپ التهه ڪرڻ جهڙي وسه ٿي ڪالهي جنهن کي برهم ڪرنجي ٿو ٻه پرڪرتيءَ يعني ماڻا جهڙي اناڍي سمبند ڪري سگهڻ روپ جنهن کي ايشور ڪري ڪرنجي ٿو جو الهه شڪتي روپ آهي سو فقط سچدس ٿي شڪتين اپا گيان ۽ ڪريا ڏواران هن سرشٽيءَ جي رچنا ڪئي اهو سمورو گيان لڏون سميت ۽ ڌارمڪ دارٿانس سهت پرماتما ايشور ۾ ايشور آهماڻي رهي ٿو جن پنهن جي شڌ انتهه ڪرڻ وارن سڌ پرشن يعني رشين پنهنجي ڪريا، اڀياس وگيان ۽ گيان ڏواران ايشور پراپت تي ان ايشور استت مها سوکيم ايشوري گيان جو سماڌي ڪال ۾ پنهن جي پوتر هردئه ۾ انڀو ڪيو. جيئن ته ڪو شاگرد اصل الڀو ڪمل گيان پنهنجي امتحان ۾ پرکيا ڏڻ وقت پنهن جي ٻوليءَ ۽ اکرن ۾ لکي ظاهر ڪندو آهي. اهڙيءَ طرح اهو گيان

ڪاڻان ڪي سڌ ڪرڻ لاءِ ڀــڳيون ڀاڱيون وغيره ڏيکارن ٿا
آهن جي ٻرڪرائي جي ٽن ڳڻن جي وشيه ڏيکارين ٿا ٻر
اشڪار ڪرم ۽ ٻرم لڏؤ جي لڪيارت ۽ مڪتيءَ لاءِ ٽن
ڳڻن جي وشيه ڪان ٻوي ٻرم لتو يا برهم پد جاڻڻ لاءِ ويد ۾
آرڻيڪيه ۽ اپنشد ڀاڱا آهن. انهن ۾ ڀــه خاص ڪري
اپنشد ڀاڱا هندن جو ناز فخر ۽ جان آهي اهو ئي هڪ
اپنشد آهي جو جيو ۽ برهم جـــي ايڪتا ڏيکاري ٿو
انهيءَ ڪان مٿي ٻي ڪا ودّيا نه آهي؟
ٻيو جو هندوءَ جي اکر جو لڪشڻ آهي.

हीनं दूष्यति इतिं हिन्दूः [शब्द कल्प द्रुमं]

يعني ٻرمارٿ اوري وهنوار يا دنوي ڪرمن ۾ انهن
ڪمن ڪــي جـــو ذڪــاري ٿو ۽ ٻرمارٿڪ، آتمڪ
يا روحاني خيالن ۾ دويت ۽ ٻيائيءَ کي جو نڪاري ٿو
سو آهي هندو چاڪاڻ ته:

दुत्याद वै भयम भवति

يعني ٻيائــيءَ مان هــميشه ڏپ ۽ ڀــو آهــي
انهن ڪري اپنشدن جـــي شرن موجب:

सर्वं खल्विदं ब्रह्म आत्मैवेदं सर्वं [छान्दोग्य उपनिषद]

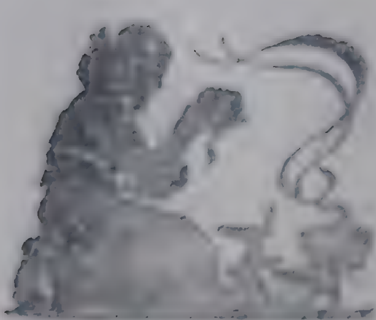
يعني سچ پچ هي جڳت سڀ برهم سروپ آهي
ٿو يا جيئن سروپ آتما آهي- اپنشد سڪيا جو اهو سِر

اهڙي اشارت ڪيل آهي. ٻيو ويد جي لکڻ موجب ويد ڌرم جي اپچار ڪري ٿو سو ڌرم مٽڻ وارو ڪونه آهي سدائين اڻ جا نيم سنسار ۾ اٽل آهن جهڙو ته اهو چيتن سروپ سروويايڪ آهي پر گهٽي اهو نه. ڌسڻ ۾ اچي ٿو پر اهو سدائين ويايڪ هو؛ سدائين ويايڪ آهي ۽ سدائين ويايڪ هوندو ته اهو ڌرم آهي يا جهڙيءَ طرح مريادا آڪرشڻ واري جنهن کي گرئو آڪرشڻ يا ڪشش (جڳت جي پدارٿن جي پاڻ ۾ ڪشش هئي جنهن ڪري هيءَ سرشٽي استر ٽڪي رهي آهي)

آڪرشڻ شڪتي يا لا آف گروئيٽيشن چئجي ٿو سا سرشٽيءَ جي آڳي به هئي هاڻي به آهي ۽ هن ڪان پوءِ به هوندي جيتوڻيڪ نيوٽن صاحب هاڻي ڏٺي ڳولي ڪڍي تڏهن به اها قاعدو اڳي به هو هينئر به آهي هن ڪان پوءِ به هوندو اهڙيءَ طرح جيتوڻيڪ سرشٽيءَ ۾ جڙ ۽ چيتن پدارٿ ڌسڻ ۾ پيا اچن پر اڻ ۾ چت شڪتي سدائين رهي ٿي پوءِ ڀلي اسانکي ڪي جڙ ڌسڻ ۾ اچن ته فڪر ڪونهي. مٿين مثالن پيا ڦرندا پر ڌرم جو ارٿ ٿي اهو آهي ته. اهو ڌارڻ ڪرڻ ۾ اچي جنهن مان ڌرم سمجهه جي الٽي پراپت ٿئي. پرڪرتيءَ جي قاعدن اوسار هلڻ آهي ڌرم- پرڪرتي جي قاعدن جي برخلاف هلڻ اهو آهي اڌرم. هندن جا شاستر سڀئي هڪ ٻئي جا نيوگي آهن جن سڀني جي لکيارت ڌرم انتي ۽ پرم لئو جا ڄاڻجي آهي جيئڪ ڏهن کي پيڻ پاو آهي ته شرلڃي ان کي مٽائي ڇڏي ٿي. ويد جا پاڻ ارهٿا ۽ سهيتا پاڻ سي ڪرم ڪالڊ سڪارن ٽا ۽ سڪامي آهن سي پهڙيون

سا سٺ پرش يا مهاتمائن کان ملي ٿي لڌهن کي دڪشا
چئجي ٿو. الڌمت وديائون آهن پر اسان جي گهرائي ۾
پرڻا وديا هلندي پئي آئي آهي لڌهن جو پتا شڪتي٭
هن گرو لئڪي دوارا دڪشا پرڪاش مان وديا پاامرت اپديش
روحاني رهبر يا Wo-derful Initation spritual Guide
ٻالو ڏيئي اُتي هلي سندس وگيان شروع ڪيو ويندو
شل اها دوارا دڪشا اسان سڀني جي اندر ۾ پرم جوتي٭
جو پرڪاش ڪري جو هن سنسار ۾ جيون سڦلو ٿئي.

أستو

مثر آهي انهيءَ ڪري شري ڪرشن ڀڳوان گيتا ۾ چئو

त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन

ارٿات ٽن سرشٽيءَ جي ٽن گڻن جي سڪام ڪرم ڪرڻ لاءِ ۽ سرڳ وغيره جي حاصل ڪرڻ لاءِ ويدن ۾ گهڻئي لکيل آهي پر هي ارجن تون ٽن گڻن کان پري نشڪام ڪرم جي دوارا ٽن گڻن کان پري جو نرگڻ روپ آهي سو پهچڻ ڪري ابياس وگيان گيان دوارا انهيءَ پد ۾ اوچي اوسٿا آهي جو ڌرم لکيارت آهي اپنشد جو سرڪيم ڀاو آهي جنهن جي ڄاڻڻ سان جيڪي جڳتر ۾ اچي انسان کي ڄاڻو آهي سو اچي وڃي ٿو وديڪ ڪرمن جي ڄاڻڻ جي ضرورت ڪانه آهي ڇو جو پرم تتو جي لکيارت ٿي ته سڀ ڪم جالو. اهو آهي مثل جي ڌرم اوسٿا جنهن کي مکتي ڪوٺجي ٿو. جنهن انسان جي وشين ۽ ستپرشن پرم تتو جي لکيارت ڪري اهو پرم پد پاتو ليڪن اهين نه انهن جي سنتان آهيون انسان کي نه انهيءَ پيروي لئي هلي انهن ستپرشن جي سکيائن جي پيروي ڪري ۽ انهن جي ڪري ابياس گيان ۽ وگيان دوارا پرم تتو ۾ استٿي پائڻ ته ان کان وڌيڪ ڀيو ڇا گهرجي. پر ڀلي شرط اهو آهي ته اها وديا پوري پوري ڌيرج يا سمجهه يا پوري ڪي ڀلل آهي ته پوءِ ان جي ابياس ڪرڻ سان يڪارت گيان ٿئي ٿو.

سڪول ۾ جيڪي پاڙهڻ ۾ اچي ٿو تنهن کي سکيا چئجي ٿو پر عيءَ جا آتمڪ يا روحاني وديا آهي سا

کي وار وار نمسڪار ڪريان ٿو. تنهن کان پوءِ اهڙن جي گروءَ کي ساشٽانگ ڏنڊوت پرڻام ڪريان ٿو جو ته :—

गुकारश्चांधकारो हि रुकारस्तेज उच्यते।

अज्ञान ग्रासकं ब्रह्म गुरुरेवन संशय : ॥

ارٿ :- گُ اکر انڌڪار وڪندڙ معني آهي ۽ رُ اکر تيج جو نالو آهي. اهڙو انڌڪار روپي اگيان جي ناس ڪرڻ وارو جو برهم تتو آهي اهڙو ئي گرو نه اگيان جي ناس ڪرڻ وارو برهم ئي روپ آهي. اهو گرو اهڙي سکيا ڏئي جو ان برهم تتو جو پرڪاش ڪرائي جنهن جي ڄاڻڻ سان سڀ دکن جي نورتي ۽ پرمانند جي پراپتي ٿئي تنهن گروءَ کي نمسڪار ڪريان ٿو.

تنهن کان سواءِ وڏي پريم ڀاو سان ديو ديوتائن رشي منين سڌن ساڌڪن کي به نمسڪار ڪريان ٿو ته اهي گيان ڏيڻ وارا گيان جي پوترتا ڪن جنهن سان هن ننڍي دکيا پستڪ مان لوڪن شڌائڪ گيان سکيا جي اپديش ٿئي سڀني وديا جي جگياسن الهه هن جڳت جي وهنوار ۾ ڪاماڪ ٿئي ۽ پرمارٿ ۾ آتم گيان جي سڌتا جي پراپتي ٿئي اهو منهنجو منگلا چرڻ آهي.

(۱) جنهن وديارٿيءَ جي بدي چو سڀ نرمل آهي. اهو وديا جلد سکندو پر جي بدي اُجي نه آهي سو نه اُچي وديا ڪاهي سکندو.

منگلا چرڻ

اوم شري گڻپتي يئه نمهه. شري سرسوتي يئه نمهه.
شري گرو ديوي ڀيو نمهه.

(श्री गणपति भ्यो नमः)

سمست ديوتا آدي پوڄيه، وگهن ودارڪ، سرو سڌي ڪارڪ سڪل اندرين جو آدي پتي ديوتا ۽ پرڪاشڪ سو مهن جي اندرين جي سواستهه ۽ اڌيءَ جو پرڪاش ڪري جو هي ديکيا پستڪ ڇپجيءَ ٿاو ۾ اکان لمهڪري ان گڻپتيءَ ديوتا کي وارم وار نمسڪار ڪريان ٿو.

या साङ्गो पाङ्गवेदेषु चतुर्ष्वेकैव गीयते ।
अद्वैता ब्रह्मणः शक्तिः सा मां पातु सरस्वती॥

ارٿ - شري سرسوتي ماتا جا سڀني ويدن جي انگن ۽ ڇهني ويدن ۾ هڪ ئي استوتي ڪئي وڃي ٿي اها ادوتيا برهم شڪتي سا مهنجي رکيا ڪري جا واڻي وديا وگيان ۽ گيان جي ڏيڻ واري آهي سا سڀني وديا سڀن ڪريان جو اتهه، ڪرڻ ۾ پرڪاش ڪري جو سڀني لاءِ سکدائڪ ٿئي لهن ڪري شري سرسوتي ديويءَ

انبند

جوڙجڪ

(Syllabus or Curriculum)

سکيا ۽ ديکشا ٻئي اڳ ھڪ ئي معنيٰ ڏيکارين ٿا پر سکيا اڄ وھنوارڪ وديا ڏيکاري ٿي ۽ ديکشا اڳ پرمارٿڪ يعني آتمڪ گيان جي اُپديش ۾ ڪم اچي ٿي جھڙي طرح سڪولن ڪاليجن ۾ Curri Cullum رکيل ھوندو آھي ته فلاڻي درجي لاءِ فلاڻي وديا جي جوڙجڪ رکي وئي آھي ۽ انھيءَ جوڙجڪ موجب امتحان ورتو ويندو آھي انھيءَ جوڙجڪ لاءِ جيڪي ڪتاب آھن سي ھي ڪھڙي درجي لاءِ ڪتاب ٺھيل آھي ۽ مضمون ڇا لکيل آھي انھيءَ لاءِ ته ڪوبه ماڻھو اوجھڙ ۾ نه وڃي ھوءِ ٺھڙيءَ طرح سڌي اُچن گرنٿن ۾ جيڪا آھي سکيا ڏنل آھن ان جي جوڙجڪ ڏني آھي جنھنکي अनुबंध انبند چئبو آھي ته انھن سڀني ۾ چار ڳالھيون ھونديون آھن ھڪ ته اھا سکيا ۽ ديکشا ڪھڙي ڪٽيءَ ۽ اڌڪاري ماڻھوءَ لاءِ آھي يعني ته ان پستڪ ۾ ڪھڙي وديا جو اُپديش آھي ٻيون ته ان اُپديش مان ڪھڙو فائدو ٿئي ٿو ٽيون ان فائدي جي اُپلبڌي لاءِ ڪھڙو وسيلو يا مارڳ آھي اھي ڄاڻائي اٿئي ٽھرئين اڌڪاري يعني وشيه نيون شرڌو جن ڄاڻڻ ڪري

(۲) جي ودیا سچي ۽ انيوَ ني ٻدل آهي ته ان مان لاڀ ٻرائي سگهجو ۽ جي ودیا اڻپوري ۽ سدائمس لئي نه آهي ته ان مان ڪو اهڙو هڙ حاصل ڪونه ٿيندو.

(۳) گرو يا آچاريه يا اڌياپڪ جي ان سچي ودیا جو جاڻو آهي ته اهو گرو ودیا سيکاري سگهندو چاهي ڪيٽي کهڙيءَ ٻه ڀاشا ۾ اها هجي ته سمجهائي وچ ۾ جيڪي ٻه سنسا وڳهن ۽ رڪاوٽون پونديون تن کي هٽائي پريڪيه سچي راه، ڏيکاريندو تهن ڪري اهو شاستر جي ودیا ٻرائي ٻرويڻ ٿيندو ۽ جڳتر ۾ سڦلتا ٻراپت ڪندو. الهيءَ مان ثابت ٿيو. ڀهريون ٻڌيوان شاگرد ٻيو سچي ودیا ٽيون سچي ودیا جو سيکاريندڙ. ٽنهي جو ميلاپ پوريءَ طرح هوندو تڏهن ڪاڻه ودیا وهنوار يعني دنوي (Wordly) يا پرمارٿڪ يعني آتمڪ روحاني حاصل ٿيندي پر جي انهن ٽن مان ڪا گهٽ وڌ هوندي ته مزو ڪونه ٿيندو تنهنڪري ئي ڪري ڪٿيتي ٻڌيءَ جي ڀنڊار ٻيو شري سرسوتي ماتا ودیا وگيان گيان جي ڏيڻ واري واڻي ۽ ويد جي ڏيڻ واري ٿيو گروءَ جو گيان ڀنڄ آهي تن سڀني کي آراڌنا آهي ته مٿيون ٽيئي ڳالهيون اسان کي حاصل ٿين. تنهن کان سواءِ سڀني رشين منن کي تڏهن هو گيانوارا اسان جي اندر ۾ گيان جي پرڪاش جي پرلورٽا ڪن.

کي ٻڌڻ ملي ٿي يا اهڙا واڳوڻ اهڃاڻ اچي اُن کي آساهت ڪن ٿا ته هن اهو ماڻهو سڌس سگهيا يعني اُپديش جو جلوو ڏيکاري ٿو.

هن پستڪ ۾ انڪاريءَ لاءِ به اکر چيا ويا آهن هڪ سچائي جو ساڌڪ. ٻيو پاڻين سچائي جو ٻالڪ ليڊو آهي ته ان کي نمسڪار ڪرڻ وارا ماتا ۽ پتا آهن ليڪن ڪان ٻوءِ آچاريه ۽ گرو آهن ۽ ٻيا ودوان جن جي لاءِ وڏ پڳوان جي نمسڪار. اُپنشد جي ٻارهين انواڪ جي شروعات چوي ٿي ته:-

मातृ देवो भव, पितृ देवो भव,
आचार्य देवो भव अतिथि देवो भव।

يعني ماتا پتا، آچاريه ۽ اتٿي جو ٻاڙ ڪان وڏو ڪيائون مهان ۽ سدا پوڄاري آهي انهن سڀني کي ديوتا روپ ڪري ڄاڻڻ اهڙيءَ طرح سان انهن سڀني جي پوڄا ۽ آدرستڪار ڪرڻ گهرجي ته:

मातृ मान पितृ मान आचार्य वान् पुरुषो वेद।

يعني ماتا، پتا ۽ آچاريه جي اپديش جو مجموعو اُسي وڌڻ واري ۽ پرماتما ودوان ٿي سگهندو آهي. ساڳي طرح اُپنشد جي ٻارهين انواڪ ۾ ٻي سڀ اپديش سان ڪل هيءَ به اپديش آهي ته:

چوٽ ۾ اچڻ تا جي ڪنهن ڳالهه ۾ اهي چارئي اڱ پورا نه هوندا نه اهو ڳالهه قاعدي موجب سکيا نه ڏئي سگهندو ۽ وڃي ڇهاڇهه ۾ پوندو.

تنهن ۾ هن ڏيکيا پستڪ جو اڌڪاري (١) سپاتر ساڌڪ آهي (٢) تنهن گيان جو پرڪاش ٿيڻ سا سنبنڌ وشيه آهي (٣) سنبنڌ پريوجن ڀڳتي ۽ مڪتي آهي ۽ تنهن ڀڳتي گيان جي پرڪاش سان ڀڳتي ۽ مڪتي ڪڙي اپاءَ سان حاصل ٿئي ٿي اهو سنبنڌ آهي اها ريت پرمپرا کان هلندي ٿي اچي.

اڌڪار معنيٰ يوڳيتا يا لياقت Compitancy Fitnesss ساري دنيا جو وهنوار ان اڌڪار تي ٿي ٻڌل آهي جو جنهن ڪم لاءِ يوڳيه آهي اهو ڪم چڱيءَ طرح ڪندو جو جنهن ڪم لاءِ يوڳيتا لياقت يا اڌڪاري پر نٿو رکي اهو ڪم سهڻو نه ڪندو. جس ڪا ڪام جسي ڪو ڇا جي اور ڪري تو ٺينگا باجي. پهرين درجو پڙهندڙ چوٿون درجو ڪونه پاس ڪندو يا پنجون پڙهندڙ مئٽرڪ پاس ڪونه ڪندو يا مئٽرڪ وارو ڪاليج ۾ امتحان پاس ڪونه ڪري سگهندو هر هڪ وديا درجي به درجي ڪرم سان يعني Systematically سکڻ ۾ اچي ٿي ماءُ پيتان کي مادري ڪونهي اکر کي چمندي چام آهي. جيئونٽڪ انسان ۾ سنبنس اصل انادي سنسڪارن ڪري اڳي ٿي گيان موجود آهي پر جڏهن ان انسان

ارٿاٽ:- اهو سچ اصلي سچ ڪونهي جنهن مان ھنسا يا خالي خرابي پيدا ٿئي. اهو ڪوڙ جنهن ۾ دَيا آهي اهوئي سچ آهي. جنهن مان هن لوڪ ۾ ماڻهن جو ڪلياڻ ٿئي اهوئي سچ آهي

دروغ گفتن بہ، ازراست فتنہ انگيز (گلستان) يعني جنهن سچ مان جهڳڙو ھنسا ٿئي اهو سچ به چڱو نه آهي धर्मंचर يعني ڌرم لاءِ ھل. ڌرم جي وياکيان وڏي آهي.

धर्मस्य गहना गतिः

ڌرم جي گتي سمجهڻ تمام ڏکي آهي پر هتي تمام ٿورو اهو اشارو ڏجي ٿو ته پرڪرتي جي قاعدن لاءِ هاڻ ڪهڙي پر هتي ڌرم لاڳو ڪي ٿئي ٿو. يعني چڱا لاڳاپا ڏار اهن چڱا لاڳا ته سنگت ۽ چڱي صحبت مان ٿئي حاصل ٿين ٿا. چڱن جي سنگت چڱو اثر پيدا ڪندي ۽ بڇڙن جي سنگت برو اثر پيدا ڪندي. چوندا آهن ته ”سنگ تاري ڪسنگ ٻوڙي“ سا اها ڳالهه بلڪل سچي آهي تنهن جو ڪارڻ آهي بد صحبت جو اثر ان کان وڌيڪ زور وارو آهي. جو ته ڪن جا ماءُ پيءُ چڱا ته اولاد بد لڇڻ يا اولاد چڱو ته ماءُ پيءُ ورئي ٿيندا. اهو سنگت جي اثر ڪري ٿئي ٿو. چوندا آهن ته ڪارو وهي ڪمري ويٺ رنگ نه مٽائي ته اوسان ته ضرور

सत्यंवद धर्मचर यान्य नवद्यानि कर्माकमाणि
तानि सेवित व्यानि, नो इतराणी ।
यान्य स्माकँ, सुचरि तानि,
तानि त्वब्योपास्यानि नो इतरापि ।

ارٿات سچ ڳالهاءِ ڇو ڊ.

अश्व मेध सहस्राणां सत्यंचतुल्या धृतम्
अश्वमेधसहस्राणि सत्यमेव विशिष्यते ।

ارٿات هزار اشوميڌ يگين جو ڦل هڪ سچ ٻرابري
۾ ٽورڻو وڃو ته هزار اشوميڌ يگين کان ٻي، وڌيڪ سچ
ٿيو.

सत्य मेवेश्वगे लोके सत्ये धर्म सदाश्रितः
सत्यं मूलानि सर्वानि सत्यान्नास्त परम् पदम्।

ارٿات جڳت ۾ سچ ئي ايشور آهي سچ جي ئي ڌرم
آشرت آهي. سچ ئي سڀني جو مول آهي سچ ئي
سرو جڳت جو مول آهي سچ کان وڌيڪ ٻيو ٻرم پد
ڪوئي اهو ٿيو پرمارٿ سچ ٻر وهنوارڪ سچ ۾ اهڙو
سچ ٻه نه ڳالهائجي جو سڀني جا خانا خراب ٿي وڃن
ڇاڪاڻ ته:

सत्यं न सत्यं खलयत्र हिंसा
दयान्वितं चा नृतमेव सत्यम्। हित नराणां भवतीह येन
तदेव सत्यं न तथा अन्यथैव ।

جو اُسان جو وڏو آهي.

भावेन लभते सर्व भावेन देव दर्शनम् ॥

भावेन परमम ज्ञानम् तस्माद् भाव अवलम्बनम ।

ارٿ: ڀاو سان پورڻ پرماتما جو درشن ٿئي ٿو ۽ ڀاو سان ئي پرم گيان جي پراپتي ٿئي ٿي انهن ڪري ڀاو جي ئي اوٽ وٺڻ گهرجي.

वहु जापात तथा होमात काया क्लेशादि विस्तराहि न भावेन विना देव यंत्रा मंत्राः फल प्रदाः

ارٿ: ڪيترا ئي جپ ڪري تپا هوم ڪري ڀهڪجي شرير کي الڳ ڏک ڏئي پر ڀاو کان سواءِ نڪو ديوتا نڪو يتنر نڪو منتر ڦل ڏيندو.

وڌيڪ وستار ڇڏي هاڻي ان ڳالهه تي اچون ٿا ته مضمون خاص ڪري سماڌ جو نه آهن جو ڪن گراهي آهي پر جي اهو اچڻ کان وارو ساڌڪ نه آهي ته ڪاهه سڌي ڪانه پائيندو. انهيءَ ڪري ئي اڪثر ٻڌي پر سماڌ ۽ ساڌڪ اڳي اڪر ڪڏهن لکيا ويا آهن سو سماڌ بابت نه ڪجهه. ڇهو وڏو لو ساڌڪ بابت به ڪجهه ٿورو لکڻ ضروري آهي ته ساڌڪ ڇا کي ٿو چئجي.

ساڌڪ معنيٰ ساڌنا ڪندڙ ڪرڻ وارو ابڀياسي يا محنتي اها ڳالهه پڌري آهي ته ڪو به ڪم هنر ڪلا وديا سان سکي ڪرڻ يا ساڌنا محنت ۽ ابڀياس سان ڪئي

ٿائيندو. ڇو اصل اندر جا سنسڪار جي چڱائي ۽ برائي
لاءِ آهن انهن کي جي اُهڃاڻ چڱائي ۽ برائيءَ جا مليا نه
ان موجب چڱا ۽ برا ٿيندا جڏهن ڪري سڀاڳ ڪي چڱي
سنگت يا صحبت رکڻ گهرجي ورتي پرمارٿ جي وشيه ۾
سنتن ۽ ستسنگ ڌرمي شاستر پڙهڻ ۽ انکي هلڻ گهرجي
سڀ ڪنهن ڳالهه ۾ گڻ گراهي ٿيڻ گهرجي.

٤. سڀاڳ جو چوٿون گڻ آهي ڀاءُ भाव شاسترا
ڪارن اُن جو وڏو بيان ڏنو آهي پر هت سنکيپت ۾
ڏجي ٿو سڀ بڌيءَ جي اَعنگ. ورتي آهي معنيٰ چاهنا
شوق يا لاڙو Inclination ڪنهن سٺي ڪم
لاءِ ڇوته سڀ ڪنهن ڌنڌي وديا وغيره ۾ ڌيان چاهه ۽ شوق
سان ڪم ڪبو نه فتح پائجي ٿي خيالو يا بنا دوراندنيشيءَ
سان ڪم ڪبو نه اُن مان ڪو فائدو ڪونه ٿيندو آهي.
اها من جي سٺي ورتي هرديه کي ڇڪي چڱن ڪمن ۾
پرورت ڪرائي ٿي ۽ اهو ماڻهو پنهنجي آچاره جي سنگه مان
چڱن ڪمن ڪرڻ مان خراب سنگت کان پري رهڻ مان
ست سنگت ست شاسترن جي پڙهڻ مان اڳيئين جنم جي
ستن سنسڪارن مان پيدا ٿئي ٿو.

هيءَ سڀني ماڻهن لاءِ تمام اُچي گڻ واري ورتي
آهي اها ٿئي ورتي ڀڳتن ۽ سادن کي پرميشور ۽ ڌرم
تتو جي جاڻڻ لاءِ ڇڪي وڃي ٿي. ڀڳوان جو درشن ۽
ڌرم تتو جي اپيو ڪرڻ جو وڏو آسرو آهي.

ٿي ڏسبو ته ڪيترن هنڌن ٻيجولي يا عڪس وارو قـول
ٻڌڻ ۾ ٿو اچي؟ اهڙيءَ طرح هي جيڪي اُپديشڪ
شاستر آهن سي اهڙا آهن جهڙا ڪنهن نشي لي دهلي
هردوار يا ڪاشي ڏيکارين ٿا هـردوار يا دهلي وغيره
ڏيکارڻ جهڙو هلي وڃي ڏسڻ جهڙو آنند نشي لـڀي
ڏسڻ مان ڪونه پراپت ٿيندو. يعني سلسلوار يا ڪرم
سان سادنا ڪرڻ کان سواءِ اُن پرم تتو جو انڀو نه ڪري
سگهبو. جيئن ٻڌون ودياٿين نه ڪرم سان سگهبو تيئن
هيءَ به ودپا ڪرم سان سگهي آهي مهاتمائن اهين بـه
چيو آهي ته:-

अधीत्य चतुरो वेदान्सूक्ष्मं ब्रह्म न विन्दति।
वेद भार भरा क्रान्तः स विप्रो गर्दभः स्मृतः।

ارٿ: چارئي ويد پڙهيل هجي پر اهو اُن پرم تتو
جي جهلڪ نه ڏٺي هجي ته اهو ويد اهڙوئي آهي جهڙو
ڪنهن گڏه تي بار رکيل آهي سو هن به ويدن جو بار
کڻي مٿي تي کنيو آهي. شري ڪرشڻ ڀڳوان به گيتا
۾ ڪرم يوگ سانکيه يوگ منتر يوگ وغيره بابت فرمايو
آهي ته اهي سڀ ڪرپا ڪرڻ سان ايندا.

कर्मणैव हि संसिद्धि मास्था जनकादय :

ارٿ: جنڪ جهڙن سڀني مهاتمائن ڄاڻ وارن ڪرم
سان اها سڌي حاصل ڪئي آهي اهي ڪرپا آهي ته آءِ

وڃي ئي اهو هڪ نيم هنري ڪلاڪار ڏاڍي وارا سائنسدان انجنير سڀ ڪريا سان هوشيار پروين ٿيا آهن ٿهڙيءَ طرح پرمارٿ وديا آهي ڏهن ۾ يوگي، ڀڳتي، رشي مني ڏياني سڀ ڪريا اڀياس سان اتو گيان کي پراپت ٿيا آهن. ڪهڙو به استاد هوشيار هجي يا ست مهاتما اُپديش جو اُچيءَ ڪلا وارو هجي ته به جي وديارٿي اُدمي اڀياسي هجي نه وديا گرهڻ ڪندو نه ته پيو ڪو اهڙو وديا گرهڻ ڪونه ڪري سگهندو اسڪول مان رڳو سيکاريندڙ جو ليڪچر وغيره ٻڌڻ ڪوهه هنر يا ڪلا ڏسي ان لاءِ اڀياس نه ڪبو ته ڇا ٿيندو جو اهڙي وديا حاصل نه ٿيندي.

هاڻي اسين ٻڌجي پرمارٿڪ اُنتيءَ لاءِ شاستر ستسنگ جو اُپديش پڙهي سڻي اچون ٿا پر انهن تي استعمال يا پرئڪٽس نه ڪئي وڃي ته اهڙو واڌارو نه ڪري سگهبو گهڻي ئي پيو برهم تتو لاءِ ستسنگ يا شاستر پڙهجي سڻجي ۽ ٻڌجي ۽ ان برهم تتو جي لاءِ ڪوشش نه ڪئي وڃي ته ڇا ٿيندو.

अनभूति चिना मूढो व्रथा ब्रह्मणि मोदते।
प्रति चिम्वत शाखाग्रे फला स्वदन मोदवत्॥

اَرٿات اهو مورڳ هل برهم جي اَنڀو ڪرڻ کان سواءِ برهم برهم چئي پيو خوش ٿئي پر اهو خوش ٿيڻ آهي جو ڪنهن وڻ جو پاڇولو ڏرليءَ تي پوي ٿو ته ان پاڇولي

چت جي شڌيءَ يا مَن جي پوترتا جي مَن جي آرسي پوتر آهي ۽ ان ۾ پرماتما جو پرڪاش پوي. چڱيءَ طرح پاسندو پر جي اها آرسي ڊنڊلي آهي ته ايشور جو اهڙو درشن ڪونه ٿيندو. انهيءَ چت جي شڌيءَ جي حاصل ڪرڻ سان هي سڀ ست ڪرم ڪيا وڃن ٿا پر جيئن پرائين جي سيوا ڪرڻ وغيره پر ايشور آراڌنا ۽ سنڌس نام معني ۽ ڀاو ڪرم سان جيڪر چت جي شڌي لاءِ وڌيڪ هٿي آهي منهنجا گرو صاحب جن ته انهن چوندا هئا ته:-

नन्वेकः शब्दः सुप्रयुक्तः सम्यक् ज्ञातः
स्वर्गे लोके कामधुक् भवती ।

ارٿات:- هڪڙوئي جپ جو اکر چڱيءَ طرح سان ڪر آندل ۽ وڌي سان ڄاتو ويل ۽ چڱيءَ طرح سنڌس ارٿ پاءِ ۽ وڌي ڄاڻي ويل ونهوار ۾ لوڙي پرمارٿ ۾ سڀ اڇا پورا ڪرڻ وارو آهي. ساڳيءَ طرح ۽ وڌيءَ سان جپ ڪرڻ ۾ اهڙي ڪرامت آهي جو انسان جا لکي ڪرڻ جا ڪارا ٻڌا دل تان لهندا ويندا ۽ سڀني گڻ جو پرڪاش ٿيندو ويندو انهيءَ ڪري ڏئوي وڏيون حاصل ٿينديون ۽ آسري وٺين جو ناس ٿيندو ويندو ۽ منهنجا وڏا انهن کي چوندا هئا ته راج يوگ جا ٻار ۽ نيم سڀ ان چت شڌي واري ماڳهوءَ ۾ پاڻهي اچي واسو ڪن ٿا جهڙيءَ

وڏو آهيان گهر منهن جا ڪم ڪجاڻ ٽڙ يا ٻن ڪمائي مالڪا مجهي ساڌون جتسا ڪر. سڀني وديائن جي جاڻڻ وارو پتا مهرشي ڪپل مني جاڻايو آهي ته:-

कर्म्मणा जन्यते ज्ञानं ज्ञानतो मोक्षसाधनम् ।
तदेवणब्रह्मगमनं कर्म्म योगेन वर्त्मना ॥

ارٿات:- ابهياس جي دوارا گيان پيدا ٿئي ٿو ۽ اهو موکيه روپي برهم تائين ڏانهن ڪرم يوگ جي وسيلي ٿئي وڃي هلي ٿو.

ڪريا ٻن گرو ڪاچا ڪريا ٻن شش ته ساچا

ايشوري ڪرپا کان سواءِ گرو ۽ ڪچو ۽ ساڌنا نـه ڪرڻ وارو شش ٻ ڪوڙو آهي اها حقيقت آهـي ٻـي صورت ۾ گرو گپ ۾ ته چيلو چڪ ۾. تنهن ڪري سڀني شاستر ۾ چوڻ آهي ته:-

प्रथमं श्रवणं कृत्वा द्वतीयेतो मननं तथा निदिध्या सनकं
पश्चात साक्षात कारस्तदा भवेत।

ارٿات:- پهرين اپديش سڻي ڪري پوءِ انتي ٻڪتين ۽ دليلن سان منن ڪري ۽ تنهن کان پوءِ الي نيشٽار کي ساڌنا سان عمل ڪري تنهن کان پوءِ برهم تائين جو ساکيات ڪار ٿئي ٿو. جنهن جي جاڻڻ سان هن سنسار ۾ جنم سڦلو ٿئي ٿو. ٻر ڪريا جي مهما نـه ٿئي. ٻر هڪڙي ٻنيادي ڳالهه جي اپتار ڪرڻ تمام ضروري آهي اها آهي

لاءِ وِچار بہ ضروري آهي ڇو تہ :-

ऋते ज्ञानांन्न मुक्तिः

ارٿاتُ :- گيان کان سواءِ مُڪتي ڪانہ ٿيندي تہ اِها مهانڀڄي وڏن گرو صاحبن جي سکيا موجب آ. ڪيئن الهيءَ جهڙي جي ڪرڻ سان چت شڌي حاصل ٿئي ٿي ۽ ان چت سڌيءَ جي حاصل ڪرڻ سان ڪهڙي وِچار سان ٻڌي وگيان سان اِهو گيان پراپت ٿئي جنهن سان وهدوارڪ ٻيٽي ۽ پرمارٿڪ مُڪتي اچي پراپت ٿين انهيءَ وياکيا هن ڪان پوءِ پيد ٻڪشائن پرسمجهائڻ پرائيندي جو پاٺڪ پڙهي ۽ امن ٿين. هيٺئين اڌڪاريءَ پاپت جهڪي اسان کي لکڻو هو سو لکيوسون ۽ هن ڪان پوءِ پرم لڳو ڇا آهي ان وشيہ تي لکيو ويندو جا هن شاستر جي وشيہ آهي.

طرح مثالن ۾ جو پاڻي هيٺاهين ۾ لهي، اچي لهندو آهي؛
اُهين ويد جي شرتي ڏيندا هئا ته:-

जपाति सिद्धिः जपात्सिद्धः जपात्सिद्धि पुनः पुनः

ارٿات- جپ ڪرڻ سان اُهي سڌي حاصل ٿئي ٿي. ٿـــي دفعا جپ جي ڏورو ڏيکارڻ واسطي چيو ويو آهي ته ايشور جـــي نام جـــو جپ ڪجي تـــ. اوچي مهما وارو آهي.

هاڻي اهو ايشور جو جپ ڪيئن ڪجي اهو اڳتي لکيو ويندو، پر انهيءَ ۾ اِي ته هڪ ڳالهه آهي جيئن ته ڀڳوان شـــري شنڪر آچار يـــ وڏڪ چوراسڻي ۾ چيو آهي ته:-

चित्तस्य शुद्धये कर्म न वस्तू उपलब्धये।
वस्तु सिद्धि र्विचारेण न किंचित्कर्म कोटिभिः।

ارٿات:- چت جي شڌيءَ لاءِ ڪرم ڪرڻو آهي پر اٿهين ته اتو رواڻي وستو سا ته. وچار سان اُهي ملندي ٿي ڪيترن ته ڪرم ڪرڻ سان.

انهيءَ ڪري سانڪ کـــي چت جي شڌيءَ ڪرڻ واسطي ڪرم ته ضروري ڪرڻو آهي پر ته اڳ ۾ ڪرم جي مهما ڪري چڪا آهيون پر انهيءَ شڌيءَ ۾ پرماتما جو پرڪاش ڪيئن ٿيندو تنهن لاءِ ان پرم اتو جي اُپاءُ ڪرڻ

جي پراپتي ۽ جنم مرڻ جو ڇوٽڪارو (موڪش) جنهن جي
پرم گتي جي پراپتي ٿئي ۽ جيڪي سنسار ۾ اچي جاڻو
وڃي تنهن سڀ جي جاڻ پوي ٿي. الهي کان وڌيڪ
ڇڪيت ۾ ڇا حاصل ٿي سگهندو. جنهن جي جاڻ لاءِ ديو
ديوتائون رشي مني يوڳي يتي سنت سادو سڌ ساڌڪ
راجا رنڪ امير فقير ڪيترن پرتن سان تپسائون يوڳ
شڪتيون اُپاسنا آرادنا ورت نيم ڌارڻ ڪن ٿا. ڌن آهن
اهي مهاتمائون ۽ مهاپرش جن پرم تتو جي سڦلتا پراپت
ڪئي. انهن ديالو پر اُپڪاري رشين منين پنهنجي ڏ ورد
ابياس سان پرم تتو جو انڀو ڪيو. هاڻي جاڻڻو پيو ته
اهو پرم تتو ڇا آهي.

ان بابت هندو ڌرم جي پرم پوتر ويد جي اپنشدن
جي وديا آهي سي شرتيون چون ٿيون ته اهو پرم تتو
برهم آهي جو هڪڙوئي سواءِ ٻئي ڪنهن جي سروويابي
آهي ٻيو ڪجهه به نانا روپ ٻيو ڪونهي.

एकमेवाद्वित्यम् नेह नानास्ति किञ्चन

(ڇاندوگيه اپنشد)

يعني هن سنسار ۾ ڪيترن قسمن جا روپ ڪونه آهن
يعني گهڻائي ڪانه آهي اڪيلي آهي.

मृत्योःस मृत्युं गच्छतिःय इह नानेव पश्यति (कठो पनिशद्)

ارٿاس:- اهو سدائين ٻيو مرندو جو سدائين علحدا علحدا

श्री सरस्वती भ्योनमः

अथ दिव्य दीक्षा तथा अमृतोपदेषः प्रारभियते

ديڪشا ۱-

آپديش ۱- Initiation

هاڻي اهو پرم تتو ڇا آهي جنهن پاس هن ڪانپوءِ اُن اپديشن ۾ ڏيکاريو وغيره :-

एकं परं तत्वं विचारिणियं कि कोटि ग्रन्थ पठनै जंन रंजनाय संजीवनी परं अैषधम् मूलं एकँ व्यंर्थ भवेल् लिखत भेषज काष्ठ भारा ॥

ارٿ:- سنجيوني بوٽي اها آهي جنهن جي ڪم آڻڻ سان سڀ بيماري ڇڏي وڃي ٿي ۽ مرڪ شرير ۾ جهڙو ٿي تو پوي ته پوءِ وڏڪ طبابت جي ڪتابي پوٿن ۽ دوائن جي ڪهڙي پرواهه. ڪجهه ڇو جو اها هڪ ٿي لکن جو آڌار آهي اهڙي طرح اهو جو پرم تتو جنهن جي ڄاڻڻ سان سڀ دکن جي ٽوڙي ۽ پرم آنند

ويد جن شرتيون جون ٽيون ته. اهو پرم تتو پوري
پورڻ سرو وياپي ايڪ رس اکنڊ اوناشي نرنجن نسنگ.
اجما انادي سم پُوُ سرو جوئن جي جوتي پورن پرڪاش
سڀني جو اڌشٺان آهي جنهن جو سچو سروپ آهي
ست چت آنند ۽ ايڪ ميوا ادتيم ارٿات هڪڙو ئي
آهي سواءِ ٻئي ڪنهن جي (ڇاندوگيه).

هاڻي مٿي اسان ڄاڻايو آهي ته برهم کان سواءِ ڪو
آهي ئي ڪونه. جيڪو نانا روپ ڏسندو سو جنم مرڻ
جي ڦيري کان ڪونه ڇٽندو. شروتيءَ ته برابر اهڙو ڏڙڪو
ڏنو پر انسان جو خيالي پراڻي آهي يعني سڀني
پراڻن ۽ اُتم پديمان سو ضرور ڇرندو. ته
اهو جو هڪڙو آهي ۽ ٻيو ڪو پدارٿ ڪونهي پراپورڻ
سرو وياپي ايڪ رس آهي يعني آ. سون مان ڪو ذرو
ڪڍيو ته سون ئي نڪرندو نڪو ٻيو پدارٿ انهيءَ
کي ڇٽيو آهي ايڪ رس ته. پوءِ هي علحده علحده
قسمين قسمين سروپ ڪٿان آيا. انهن کان سواءِ ڪريا
کان سواءِ ڪو پدارٿ ڪونه ٿو ڀاسي. ته پوءِ جڏهن اهو
پدارٿ ويد جي شروتين موجب آهي ئي هڪڙو.
سرو وياپڪ اکنڊ يعني ڪرم ته ڪنڌڙ ته پوءِ اها سرشٽي
ڪٿان پيدا ٿي؟ انهيءَ جو جواب ملي ٿو ته هي سڀ
مايا جو ڪيل آهي جو آهي اگيان. هاڻي خيال ڪري
ڏسو ته ان برهم تتو سروپ جو سچ چت آنند

روپ ڏسي ٿو. هيڏانهن هي ڏڙڪو آ. جيڪو روپ
روپ ڏسندو سو جنم مرڻ جي ڦيري ۾ سدائين پيو هلندو
مڪتي ڪانه. ملندي هاڻي
ڪيئن ڪجي ۽ هوڏانهن ٻيا شاستر ۽ مت متانتر مذهب
پنٿ ۽ دولت مڃن ٿا هاڻي ايڪتو ڪيئن ٿئي جو
اپنشد جي سچي وديا جو انڀو ٿئي ڌرمي شاسترن ۽
گرنٿن جا الهيءَ وشيہ لي ڏاڍا متڀيد آهن سي نه سمجهہ
خيال لي ٻڌل آهن ۽ وهنوارڪ اوستا ۾ بلڪل ٺيڪ
آهن. ماڻهوءَ کي خبر پوي نه ٻيا ٻرهمہ کي ڄاڻا اليو ڪن
ٿا. پوءِ الهن جا ڀيد متائي ايڪتو يعني ادويت سڌانت
کي اپيو ڪيو لهن ڪري ادويت سڌانت جي وروڌ
ڪي مثل ڏيکاريون ٿا ته پڇي ماڻهونءَ جي ٻڌي کلي ۽
ڀرم لٿو کي جاٽي جو اپگداهه ڪنهن قدر ۾ اٿي. ڦاسي
لهن ۾ جي سوالن ۽ جوابن ۾ لکيو نه شاستر وڏي ويندو
لهن ڪري سرواهي ليڪچر جي ذريع لکون ٿا سوال
جواب الي ڏيکاريون ٿا سو جن کي ادويت وديا جو
ٿوروئي گيان آهي سي نه بلڪل چڱيءَ طرح سمجهي سگهندا
پر جن جواديوانت سڌانت ڏانهن ڌيان ڪونهي انهن کي
ٿوري ڏکيائي لڳندي پر جي هڪ ٻه ڀيرو انهن کي ڌيان
سان پڙهندا ته بلڪل چڱيءَ طرح سمجهہ ۾ اچي ويندن
اهي ڳالهيون ضرور لکيون آهن جو الهن مان ٿي
وڌيڪ سچ جي حاصل ڪرڻ لاءِ گيان ملندو.

وارو چِت [گيان] سروپ ۽ آنند سروپ ٻه اهو ٿيو نه.
پوءِ آنند نه ٿيو ٻه ڀي دک ڇو ٿو ڏسڻ ۾ اچي جڏهن
ٻئي سڀ ڪنهن پدارٿ جو برهم تتو جي هئڻ ڪري
اَليپت اَپاو يعني لپت ٿاهوندي آهي هاڻي ٻڌايو نه.
هي مايا اَگيان ۽ اَڻ هوندو پولو ڪٿان اچي ڪاهي پيو
ورلي وري اي اهواي وپدنتي وهدانتي جواب ڏين ٿا ته مايا
اَنادي ڪال کان هلندي پئي اچي ۽ گيان هئڻ ڪري
سانت يعني اَنت واري آهي هاڻي ٻڌاء ته اهو اَنادي
پدارٿ ڪيئن اَنت وارو ٿيندو جي سانت يعني اَنت
واري آهي ته اُن کي اَنادي ڪير چوندو؟ پر لاچار اِن
ڳالهه کي ٻه در گذر ڪري وري پڇون ٿا ته اِن مايا جو
سروپ ڇا آهي؟ چون ٿا نه. نه ڪي ست آهي نڪي
اَست آهي جيڪي پئي اَکر هڪ ٻئي کي ڪاٽين ٿا ته
پوءِ اِها ڳالهه ڪيئن قبول ڪجي آخر اِها آهي ڇا؟ ته
اِها اُلٽي ڏين ٿا ته اِها مايا [اگيان] ست اَست لــي
ولکشڻ معنا عجيب آهي. هاڻي وري اهو ٿيو ولکشڻ
واري ڪهڙي ٻلا اَچــي پئي آ ٿي؟ تنهن لي ٽکجي
وري اِئين چون ٿا ته اِها مايا انروچني آهي يعني زبان
سان چئي نه سگهجي. جڏهن هن برهم کي ٻه ست چت
آنند سروپ ڏيئي لکيارت ڪريون ٿا پر مايا جا خسيس
شيءِ آهي اِنهيءَ کي انروچني ٿا ڪوٺيو؟ ڇٽبو نه. ان
برهم تتو برهم کان ٻه اوچي شيءِ آهي جنهن کي ٿوهان

ڇوڻ ۾ اچي ٿو. سچ جو ارٿ آهي- ٽرڪال اٻاڌيہ

جو ٽنهي ڪالن ۾ ٻاڌت نٿو ٿي سگهي. جنهن صورت ۾ اهوئي هڪ تتو آهي ۽ ٻيو ڪو ٽنهي ڪالن ۾ نٿو ٿي سگهي اهو پرپورڻ ايڪرس آهي تہ پوءِ ٻين پدارٿن جو ٿيو اُتپت اپاءُ معني ٻلڪل نہ هئڻ. ڪال تہ ٿيندائي ٿي آهن ڀوت ڀوشيہ، ورتمان انهن ٽنهي ڪالن ۾ ٻئي ڪنهن پدارٿ جو نہ هئڻ آ. پوءِ هيءُ جڳت ڪٿان آيو؟ انهيءَ جي جواب ۾ چون ٿا تہ. اهو اڻ هوندو مايا روپي پولو يا اگيان آهي. پر جنهن صورت ۾ ٽنهي ڪالن ۾ اهو برهم ئي سچ آهي ۽ چت يعني گيان سروَ روپ سدائين براجمان آهي پوءِ ٻين پدارٿن جو ٿيو اُتپت اپاءُ انهي برهم تتون جي فقط ايڪ هئڻ ڪري تہ پوءِ اگيان مايا ۽ اڻ هوندو پولو ڪٿان آيو؟ ان گيان (برهم) سروپ يعني (چت) روپ گيان سروپ سدائين وارتي سرجهڙي ۾ اگيان اونده ڪئن وڃي سگهندو ۽ جي اها اگيان مايا ۽ اڻ هوندو پولو جيڪڏهن ان برهم جي ڪنهن ڪنڊ ڪڙڇ ۾ رهي ٿو تہ پوءِ برهم نٿو جي پرپورڻتا ايڪتا ايڪ رس اکنڊتا سڀ ڪنڊن تي وڃا تہ پوءِ ويد جون تہ سڀ شروتين جو تہ ڪنڊن اُڏي پيو ۽ وڏي انرٿ جي ڳالهہ ويد جي ورق تي پيئي.

ڪال تہ ٿي ٿيندا آهن ڀوت ڀوشيہ- ورتمان ٻيا تہ ڪال آهن ئي ڪونہ تہ پوءِ ٽنهي ڪالن ۾ سچ [هستيءَ]

اُنهيءَ جڳهه ۾ حواس يا اندريون ڇئون سي نه، سڀ
ٿيا اُنهه ڪرڻ يا من ٻه، برهم نه اُنهه ڪرڻ يا من جي
وشيه ٿي ڪاٿي پوءِ شاهدي ڪيئن ڏيئي ٿو. ڇاڪاڻ ته
هيءُ ڪوڙو ٻولو آهي؟ دهليءَ جي انڌن وانگر ڪاڻيڱا
تو ٻڌائيگا نه، ڪاڻيڱا تو ٻڌائينگا، اهڙي وري هڪ
ويدانتي ٻائي ڇوي ٿو ته ٿوريءَ ڳالهه ۾ اچي مڙئا آهيو
اهو آءٌ جو ٻولتا پرش آهي جنهن کي آتما ڪوٺيو وڃي
ٿو سوئي نه برهم آهي ويد ۾ ڪوڙ لکيل آهي.

त्रिषु धामसु यद्भोग्यं भोक्ता भोगश्च यद्भवेत।
तेभ्यो विलक्षण साक्षी चिन्मात्रो ऽहं सदाशिवः।

ارٿات:- اهو ساکي روپ ڪلياڻ (چيتن) روپ ٽرپٽي
کان پري مان ٿي آهيان اها اٿئي برهم لاءِ شرتي آهي ته
अहं ब्रह्मास्मि آءٌ ٿي اسرهسر آهيان جنهن کان سواءِ
तत्वमसि يعني اهو تون ٿي آهين، اهو ۽ نه ويد جو
مها واڪيه آهي ان کي ٽنهي معنيٰ ايشور تون اهو جيو
ساکي تون ٿي آهين. پاڻ ٻيائي لکشڻا جي دواران ايشور
مان مايا ڪڍو ۽ تون ساکيءَ مان اوديا ڪڍو ته پوءِ اها
آتما ۽ برهم ساڳي شيءِ آهي. ڏٺو ٽنهي تون ۾ ڀيد پدارٿ
شوڌن جي ضرورت آهي.

جواب- واهه جي ڳالهه ڪئي اٿئي اهو آءٌ سو
نه اهنڪار آهي جنهن جي ويدانت موجب الٽي ٻڌن

نٿا جاڻي سگهو جنهن برهم تتو کي ۽ ٻيڪي ڇڏيو آهي
اُلي وري ڪجهه خيال ڪري ڪڏهن ڪنهي چون ٿا ته،
اُتي پاڻي مايا ۽ جڙ آهي هو برهم تتو ته، چيتن آهي
معنيٰ الپت پرڪاش جنهن جو پرڪاش ڏيکجي ٿو
سڀهي ۾ سرو وياپڪ آهي. هاڻي ضرور سوال اٿندو ته،
جڳت ۾ ڪهڙي هنڌ موجود آهي؟ جيتي سرشٽي ۾ اُن جو
پرڪاش ڏسڻ ۾ اچي ٿو ته چوندا ته، استي پاڻي پرڻ
روپ ڪر ڪي سڀني ۾ موجود آهي پر برهم ته ڪٿي
۽ ڏسڻ ۾ ڪونه ٿو اچي ڏسڻ ۾ ته رڳو جڳت ئي اچي
ٿو تنهن ڪري استي ستي (هستي) پاڻي (پياري) پرڻ (آنند)
روپ ۽، اهوئي جڳت آهي. برهم ا، ڪٿي ڏسڻ
۾ ڪونه ٿو اچي پوءِ شاهدي ڪيئن ٿا ڏيو ته برهم ئي
استي پاڻي پرڻ آهي ڇو جو خود ويد جي شروتي
چوي ٿي ته:—

यतो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह"
नतत्र चक्षुर्गच्छति न वाग्गच्छति नो मनः

ارٿات:. جتان واڻي پٺتي موٽي وڃي ٿي من جي
ڪهڙي ۽ گتي ۽ سان جاڻي ٿيو سگهي تڪي الي اڪيون
ڏسي سگهن ٿيون نڪا واڻي هلي سگهي ٿي نڪو انتهه
ڪرڻ جنهن صورت ۾ ڪونه پدارٿ پهچن گيان اندرن ۽
من انتهڪرڻ جي دوارا ڏسي ۽ سمجهي سگهجي ٿو جڏهن برهم
انهن جي وشيه ئي ڪانهي ته پوءِ شاهدي ڪير پري ٿو
ته برهم آهي؟ شڪ نيتي، ڏونهه ڇڪشو، ووسانه آلمڪيٽي

”تتوءمسي شو تن ۾“ اوديا جيڪو مان ڪيو ۽ مايا ايشور
ڪيو ته پوءِ ڀاڳ تياڳ لڪشڻا دواران ته، پوءِ جيڪو مان
رهيل آتما ۽ ايشور مان رهيل برهم ٻئي ساڳيي شيءِ
ٿيا اها آهي تتوءمسي مها واڪيه جي شوتن مان برهم
۽ آتما جي ايڪتا. هاڻي سوال اٿي ٿو ته ڪهڙي وقت
برهم پورن پرڪاش روپ ڪري اچي مايا روپي اونده
ورتو جو ايشور ٿي پيو؟ ۽ جيءُ جو انادي ڪال کان
سدائين آهي ۽ الپگيه آهي تنهن کي اوچتو گيان پراپت
ٿيو جو آتما ۽ برهم ٿي پيو. هيءُ ٿيو ٻولو ته برهم ۽ آئو
آتما آءُ آهيان، آهيان نا آهيان ته به زور سان آهيان.
ڇو ته ويد جو مها واڪيه ائين چوي ٿو. پر اها مايا ۽
اوديا ڪهڙي پاسي گم ٿي ويا جو انادي ڪال کان هليا
پيا اچن. تنهن لاءِ چون ٿا ته هيءَ مايا اوديا جگت سڀ
ڪوڙ ۽ مٿيا آهي. ته پڇاڻو ته اهو ڪوڙ ۽ مٿيا ڪهڙي
گيانيءَ کي پاسڻ ۾ اچي ٿو ته اهو گياني جگت ۾ ڪيئن
وهنوار ڪري سگهندو، پر ويدانتي چون ٿا ته،
جيئن نوڙيءَ ۾ نانگ آڪاش ۾ نيرتا سپ ۾ چاندي، رڄ
۾ پاڻي تهڙي ڪان ۾ ته آهن ۽ فقط ڪلپنا آهن ۽ مٿيا
۽ ڪوڙ آهن. تيئن برهم ۾ مايا اوديا يعني اڻ هوندو
ڀولو نسڻ ۾ اچي ٿو سو به، تهڙي ڪان ۾ آروپت مٿيا
يا ڪلپت آهي تهڙي ڪان ۾ اڌشٺان روپ برهم ٿي
سمت آهي ته پوءِ ايڏو ڪوڙو پڌارٿ نسڻ ۾ ٿي ته اچڻ

ٻولن جي سٺي گڻ واري انش مان آهي ۽ سانکيه موجب ٻڌي ان جي ماءُ آهي جا سٺي گڻ جي اُتپتي آهي ۽ من سندس ٻارُ آهي ۽ اِندريون سندس ٻچڙيون آهن اهڙو اُتپتي وارو اڌڪار ڪيئن آتما يا برهم ٿي سگهندو؟ ڇو جو.

उत्पत्ति धर्म कमानित्यम्

ڪڻاد رشيءَ جا واڪيه آهن ته: جو اُتپتيءَ وارو پدارٿ آهي سو انتيه آهي جو ڄڻيو آهي سو ضرور ٻُڏندو، جو ڄائو آهي سو ضرور مرندو پوءِ اهو آءٌ اوناسي آتما يا برهم ڪيئن ٿيندو؟ ٻيو جيڪي اوهين هڙو پڙو چئو ته اهو ساکي سڀ جو ڄاڻندڙ درشٽا آهي ته ٻڌايو ته اهو ساکي اننهه ڪرڻ سهت آهي يا رهت جي چئو ته اننهه ڪرڻ سهت آهي ته، اهو ٿيو جيو ته، شاستر چون ٿا ته، الپگيه يعني ٿورو ڄاڻندڙ آهي اهو اوچو گيان ڪيئن ڌارڻ ڪري سگهندو؟ ڇو جو سندس گيان الپگيه ۽ اڌورو آهي. سو ساکي جيو ڪيئن آتما ٿيندو؟

جي چئو ٿا ته اننهه ڪرڻ رهت آهي ته پوءِ ساکي درشٽا، ڄاڻندڙ ڪيئن ٿي سگهندو؟ ڇو جو جيڪا ڄاڻ پوي ٿي سا سڀ من اِندرين ۽ اننهه ڪرڻ دوارا ته پوءِ درشٽا يا ڄاڻندڙ ڇا جو؟ ۽ اهو جو وري اوهين چئو ٿا

آهي ته:-

येनेदं सर्व विजानाति तं केन विजानीयात
विज्ञातारमरे केन विजानीयात ।

ارٿ- اهڙي ڀاڳي سنت اهو ڄاڻندڙ ٻاڻ ئي آهي جو سڀ ڪجهه ڄاڻي ٿو اهو ٿيو ٻاڻ سڀ کي ڄاڻندڙ ته پوءِ ان کي ڪير ڄاڻندو. انهيءَ سوال جو جواب ته اهڙي ڪاڻ ته هي آهي آتما يا برهم اڪرته هجڻ ڪري ڪريا وارو ڪيئن ٿيندو جو ڄاڻي ڇو ته سندس نرنجن نسنگ. نرگڻ روپ ۽ شڪت هجڻ ڪري نه. ليپاءِ مان ٿي پوندو اهو به سانجهو اهڙوئي سوال آهي جهڙو ساڪيءَ وارو ڇو ته انتهه ڪرڻ ڪان سواءِ ڄاڻ ته ٿيندي ڪانه تنهنڪري ڇيئو ته اوهان جي برهم کي انتهه ڪرڻ به آهي جنهن سان ڄاڻندڙ آهي. پوءِ به نسنگ نرنجن شڪت نه. ٿيو ٿي ڪونه تنهن ڪري اهو به. ناسوان ٿيو پر اهو وگياتا انتهه ڪرڻ رهت آهي ته اهو ڄاڻڻ وارو ڪيئن ٿي سگهندو جو هن کي انتهه ڪرڻ آهي ئي ڪونه. اهو ته سڀاءِ کي پرڪيه پرماڻ آهي. ڇو ته سڀني گڻ واري بڌي ئي ڄاڻڻ واري آهي جنهن جو گڻ گيان آهي سائي ڄاڻي ٿي پر ته اوهان جو ساڪي درشٽا وگياتا سو نه تنهي ڪال ۾ ٻيو ٿي ڪونهي فقط بڌيءَ ڄاڻڻ واري آهي ائين ويدانتي چون ٿا نه. اري بگست هي ڇا ٿو

ڪپي ڇو جو ٻين سڀني پدارٿن جو اڀيدت اُپاو آهي برهم
جي ايڪتو ۽ ست هٽڻ ڪري ٻر جڳتر نه نٿي ڪالن
۾ ٻر ليکيه نسون پيا ۽ برهم ۽ آلما نه نٿي ڪالن ۾ نه
ڏسڻ ۾ ٿي ڪونه ٿا اچن ٻوء ڇو نه. انهن ڇڏجي ته
"جڳت پرڪاش روپ" ساڄ لدهن مائي برهم ته
ڪلپت روپ ڪاڄ لدهن بڪالٿي. جتو ٽيڪ جڳت ۾ ڪئين
پدارٿ الپن ۽ ناس پيا ٿين ٻر واسٿو ۾ ڏسبو نه اهي
وقت تي روپ پيا مٽائين ۽ مهاپرليه ۾ سڀدن اٽو روپ
سڀڪارن ۾ سمائجن ٿا وري الهي ٻج مان الپن ٿي هن
ساري برهماند ۾ وڻ روپ ٿي اچن ٿا. فقط روپ جي
بدل سدل ٿئي ٿئي؛ روپ پيا بدلائين ٻيو نه. سمشٽي
روپ ڪري جڳتر ناس ٿيڻ وارو نه آهي ته ڪنهن
ناس ٿيو هر نه ٿيندو اهڙوئي سچ آهي ته. اسين اکين ۽
من سان پيا انيو ڪريون ڇو نه:-

بعدي همت جي ڪڏڪڻ کي کهڙي آرسي جي ضرورت
آهي. برهم نه انڊرين انتهه ڪرڻ جي وشيه ٿي ڪالهي
نه اهو آهي ته ڪوله. ٻوء جاٽبو وري ڪئين ڇوله جاٽڻ
وارو ٿيو درشنا اهو ٿيو جيڙ ۽ درشيه ٿيو برهم ٻوء برهم
نه ٻوء ٿيو ٻڙاڪ پدارٿ، جو جڙ آهي. الي وري هڪل
ڪري ويدانتي چوادا نه هي لون جا ٿو ڪرڻ هيٺي.
نه الرٿ ڪري رهيو آهين الهي؟ برهم ڪسي وري
جاٽندڙ ڪير ٿيندو ڇو نه چالدو گيه. اپنشد ۾ صاف لکيل

سپني شين کي جلد جاڳي سگهن ٿا ۽ جاڳرت اوستا ۾
جڏهن به ماڻهوءَ ۾ ستي گڻ يعني گيان گڻ جي اڌڪتا
وڌيڪ آهي ته هو انسان ڪهڙا عجيب ڪارناما ڪري
ڏيکاري ٿو جو دنيا جون اکيون کليون پون ٿيون. سپني جي
اوستا ۾ جڏهن انسان ۾ رجو گڻ ڪجهه ستي گڻ کان
وڌيڪ آهي تڏهن سپني ۾ اهڙا ڪئين سلسلي يا ڪرم
سان ڪيئن رنگ ڏسي ٿو ۽ جڏهن سشپتي اوستا ۾ گهري
ننڊ جنهن ۾ تمو گڻ بلڪل وڌيڪ آهي ۽ ماڻهو گهريءَ
ننڊ ۾ آهي تڏهن هن کي ڪابه خبر ڪانه ٿي رهي
سدلس من اندريون انتهه ڪرڻ تمي گڻ ۾ سڀ دٻجي
وڃن ٿا. پر جي اهي اوهان جو ساکي درشٽا وگيانر برهم
يا آتما جو گيان سروپ آهي سو جيڪڏهن سجاڳ آهي پوءِ
ان وقت چوري ڪندڙ کي ڇو نٿو پڪڙي؟ يا ڪا ٻي
آفت اچي ڪڙڪي ته ماڻهوءَ کي پرپٽا ڪري جاڳائي
يا جتائي سو ته ڪجهه به نٿو ڪري ته پوءِ باقي وگيانا
ساکي، درشٽا جاڳندڙ ڇا جو؟

باقي اوهان ويدانتن جي چوڻ موجب ته سشپتي ۾
سهيل ماڻهو ننڊ مان اٿي چوي ٿو ته مان ڏاڍو آنند ۾
هوس سو ته ڪارو ڪوڙ آهي بلڪ اٿين چوي ته ڪابه
خبر ڪانه هيم ته جڳائي پر جي سکپتيءَ جي گهڙي ننڊ
۾ برهم جو آنند وٺي ٿو ته چئبو ته هو پورڻ برهم ٿي
ويو پر ڏسڻ ۾ ته اٿين پيو اچي ته جهڙو مورک سهڙو

چولن الئهه ڪرڻ لاءِ جڙ آهي، سو وري ڪيئن جاڳندو
تنهن ڪري ساڪي چيتن اهو وگيانا آهي ۽ اهوئي جاڳي
ٿو. ها ٺيڪ مهراج اهو سمجهيم ته چيتون ته توهان ڪـي
وگيانا سڌ ڪرڻو آهي يعني ساڪي سڌ ڪرڻو آهي ته ته
توهان کي خبر آهي ته هيءَ سرشٽي ٽن گڻن واري آهي
ستو رجو ۽ تمو. ستو گيان گڻ آهي، رجو وکيپ گـڻ
۽ تمو آورڻ گڻ آهي. سو اها ٻـڌي گيان گـڻ واري
انڌڪار من ۽ اندرين سان گڏجي سڀ ڪنهن پدارٿ کي
جاڻي ٿي ٺڪي ڪي توهان جو برهم آتما ۽ وگيانا يا
ساڪي جاڻي ٿو. توهان جو ساڪي درشٽا وگيانا ڏسندڙ لاءِ
ٺهي ڪالن ۾ ٻيوئي ڪولهي فقط ٻڌي جاڻڻ واري
آهي. ان ٻڌيءَ ۾ گيان گڻ يا ستو گڻ وڌيڪ آهي سا
انتهڪار من ۽ اندرين سان گڏجـي سڀ ڪنهن پدارٿ
کي جاڻي ٿي مثال طور ڏس ته پٿر لوهه وغيره جـن ۾
تمو گڻ جو واڌارو آهي انهن ۾ گهٽي جاڻ لاءِ آهي پر
وڻن ٽڻن ۾ رجو گڻ وڌيڪ آهي ته هو وکيپ جي ڪري
ڪرياوان ٿي پنهنجي ڪاڏي پيٽي ساهه کڻڻ وغيره جي
ڪريا ڪن ٿا پر انهن وڻن ٽڻن ۾ ستي گڻ جي اڌڪتا
آهي ته شرم ٻوٽـيءَ والگر هـٿ لائڻ سان ڪومائجي
وڃن ٿا ڪلڻ وغيره جو ڪم ڪن ٿا.

اهي لاءِ ٺيا پٿر ڌالو وڻ ٽڻ وغيرهه نر انسان جنهن
۾ ستي گڻ جي تمام اڌڪتا آهي ته ڏسو ته اهي ڪيئن

لڳو ته، توهين ڏسو ٿا ڪهڙي شڪل جو سور انس،
سينڌي چيو ته نه انسان کي ته ڪهڙيءَ به شڪل جو سور
نظر نٿو اچي. پر هو جوان به وڏو قابل ٿي ڏٺو تنهن
چيو ته مهرباني ڪري معاف ڪجو مان توهان کي سور
جي شڪل ڏيکاريان ٿو پوءِ سينڌي کي هن پار به پري
هڪ هڪ چماٽ هڻي ۽ پڇيائين ته هاڻي ته توهان کي
به سور جو پورو پورو سروپ محسوس ٿيو هوندو اسي
ذري گهٽ وڙهڻ لڳي هئا ته، ٻيو هڪ سمجهو ماڻهو
ويٺو هو جنهن چيو ته وڙهو نه. هي درشٽانت ٿي اچايو
آهي ڇو جو ڏک سک، ڀؤ ڀڪ، لڄا شرم نيڪي بدي، عقل
۽ ٻيا اهڙي قسم جا اسم ذات آهن جو انهن جو ڪو
رنگ روپ ڪونه ٿيندو آهي فقط من ٿي ان کي ڄاڻي
سگهندو آهي پر هيءُ پرهم ته من جي وشيه ٿي ڪانهي
ان ڪري ڪنهن کي چماٽ هڻي جهيڙو پرائڻ ٺيڪ
نه آهي. انهيءَ پرهم جو سور واري درشٽانت سان
ڪوبه لاڳاپو ڪونهي. سور ته من جي وشيه آهي جو
انهيءَ کي من ڏواران ڄاڻجي ٿو. پرهم ته من الرڻن
ڪرڻ کان پري آهي ۽ انهن جي وشيه ٿي ڪانهي
ته پوءِ ان کي ڪير ڄاڻي. اسي هڪ ڪرڙيل ماڻهوءَ
جنهن جو شايد ساڌن سنتن ۽ ست سنگ جو سنگ ڪيل
ٿي ونو تنهن کي جوش ته ڏايو هو ته، ويا ۽ ايمشدن
جو اوچي ۽ اوچو سڏائت ضرور سڌ ٿيڻ کپي تنهن

ڦهڙوئي موڙي. انهيءَ ٻر جي هرو ڀرو سگهڻيءَ جي نند
نڻي اچيس ته شراب آهير ڪلورو فارم وٽي يا ڀاڻ ڪي
ڏک هٽي غش ڪري پئي ته ٻوءِ ٻرهمانند جو مزو
وٺي. چاڪاڻ ته اهي سڀ اوستائون لهي ڳڻ وارن
ساڳي پڻگ جون اهن تنهن ٻر منهنجا سائين لوڪ اها ٻڌي
آهي جا اهنڪار سان ڳنڍجي ڄاڻي ٿي ؛ درشتا ٻه اها
آهي ٻيو اوهان جو ساڪي ٻرهم آتما ٻديوائي ڪونهي جو
ڪنهن انته ڪرڻ جي وشيه ٿي ڪانهي جو ڪيترين
ونڊن جون شرٽيون انهن چٽي ڇڪيون آهن تـو جو
انتڪرڻ اندرين ۽ من سان ٿي خبر پوڻي جيڪا انته ڪرڻ
جي وشيه ڪانهي سا آهي ئي ڪانه هي ٻرهم وڳيانه
آتما ساڪي آهي سڀ ڪرڻا يت آهن.

هڪ دفعي گانڌي ٻر سڀ ڪمپني ملي ويـئي ۽
ٻيڙيج ست ماڻهو چڱا سمجهو ڳنڍجي ويا الي اها واره
اچي دڪڻي ته اهو ٻرهم ڪنهن ڏنو آهي جو ڪنهن
جي ڄاڻڻ جي وشيه ٿي ڪانهي الي ٿورو واد ووان ٿيو
انهن ماڻهن مان هڪ ماڻهوءَ ان سوال
ڪندڙ نوجوان کي چماٽ هڻي ڪڍي ٻوءِ ته جوان اچي
ڪاوڙيو ته لو چماٽ ڇو هڻين منهنجو سڄو ڳل سور ٿي
ويو آهي. چماٽ هڻندڙ پڇيس ته سور ڏيکار ڪٿي آهي
ته جواب ڏنائين ته ڳل ٻر تنهن تي چماٽ هڻندڙ پڇيس
ته آءٌ سور ڏسان ٿي ڪونه ٿو وڃي اهن سڀڪي ڪان پڇڻ

آهن ليڪن هي جڳت ۾ نانا روپن وارو برهم روپ آهي
پر ان ويدانتن سون پاڻي ۽ لهرن جو مثال ته ڏنو پر
نچيرو ته ڪونه ڪيو ته اهي ڀد ڀدا وغيره برهم ۾ ڪٿان
آيا برهم ۽ آتما ته آڪار ۽ اپاڌيءَ لئي رهت آهن. پر
هي سون گهڻا ڀد ڀدا آڪار سهت آهن يعني اپاڌي اٿن
اهيءَ ڪي چٽجي ٿو ته:-

सजाति भेदको धर्मः उपाधि

ارٿات- اپاڌي يا آڪار هميشه ڀيهجي جاليءَ کان
پيو ٿيندو آهي. جهڙيءَ طرح آڪاس خالي گهڙي ۾ موجود
آهي ۽ اهو سائيو آڪاش گهڙيءَ کان ٻاهر مها آڪاش
جهڙوئي موجود آهي. پر گهڙي وارو آڪاش ڪي ته،
اپاڌي نڪريءَ جي ڏني وئي آهي. اها ته گهڙي جي
آڪاش کان ٻي شيءِ آهي اهڙيءَ طرح سون گهڻا ڀد ڀدا
انهن کي ته آڪار ڏنئي روپ ڏنو ويو آهي. آڪاش
جنهن انهن کي روپ ڏنو آهي سو ته نڪو سون نڪو
پاڻي آهي تنهن ڪري اها اپاڌي يعني آڪار ۽ جڳت
سائيءَ روپ وارا نه آهن ڇو جو ان ۾ وجائي جي ڀيد
واري اپاڌي آهي. تنهن ڪري مٿينءَ شروليءَ الوسار
اهي پدارٿ برهم ڪين ٿي سگهندا. الي وري ٻئي ڇيو
ته پيارا اچي اجاهو گرڙ ۾ پيا آهيو ساڌن ۽ سنتن جو
سنگ ڪريو انهن جي شيوا ڪريو ته هو اوهان لئي راضي
ٿي اوهان کي برهم اپدنش سڀ ڪنهن ڏيکاريندا پر

پڻهن جي جوش کي روڪي ان جوان کان پڇڻ لڳو تہ،
ابا تون پٽ ڪنهن جو آهين؟ جوان جواب ڏنو تہ،
فلاڻي مل جو. تنهن تي ان ڪرڙوڌ چڱي مڙس ان کي
چيو اسين ڄاڻون ٿا تہ تون ان جو پٽ ڪونہ آهين جي
آهين تہ ثابت ڪر تہ، تون ان جو پٽ آهين ائي جوان
ويچارو اهو ٻڌي ٻہ ٽي مدت هڪو ٻڪو ۽ واتڙو ٿي
ويو ۽ ائي ويڻلن ۾ اچي ڪل پيئي پر اهو جوان بہ ڪنهن
چڱي استاد جو پاڙهيل ٿي ڏنو تنهن جواب ڏنو تہ اهو
منهنجي ساڃاٽيءَ ماءُ مولڪي پرليڪي. ڏيڪاريو تہ هي منهنجو
پيءُ آهي ۽ مان منهنجي ماءُ آهيان انهيءَ کان وڌيڪ
ٻي ڪهڙي ثابتي ڏيندي. انهيءَ ڪرڙوڌ ٻار کي ائين بہ
چيائين تہ جيڪڏهين اجان بہ، شڪا اٿئي تہ مان توهان
کان ٿو پڇان تون ڪنهن جو پٽ آهين پوءِ جهڙيءَ طرح
تون پنهنجو پيءُ ثابت ڪرڻ ٿو چاهين تہ ائين مدهن جو
بہ ڪٿي سمجهہ پس سوال اٿي پيو.
ائي ٻئي ڪنهن چيو تہ:-

सर्वँदं ब्रह्मा सर्वं सत्विदं

ارٿات: هي سارو جڳ، اسڪيين روپن ۾ سچ پچ برهم
آهي تنهن ڪري هيءَ جڳتر ٿي برهم آهي. پر ائي
سوال ٿو اٿي تہ هيءَ گهڻن روپن وارو جڳتر برهم ڪيئن
هڪ ٿيندو ائي ويدانتي جواب ڏين ٿا تہ، جيئن سون
مان گهڻ اهو سون آهي ۽ پاڻيءَ ۾ پد پدائي لهرون پاڻي

''नेह नानास्ति किञ्चन मृत्यो
सम्मृत्युं गच्छति य इह नानेव पश्यति''

ارٿ:- جو جڳت کي گھڻن روپن وارو ڏسي ٿو سو ڪڏهن به برهم روپ کي ڪونه ڏسندو ۽ انکي ڪي مڪتي پائيندو. هاڻي هي سارو جڳت ڪيئن ايڪ روپ ٿئي يعني انيڪ ايڪ روپ ڪيئن ٿئي. ڪثرت وحدت ڪيئن ٿئي ۽ Diversity Unity ڪيئن ٿئي. جڏهن ائين اچو ٿئي تڏهن ڪوڙو پڄو. ڪنهن به صورت ۾ شرتي دوي سچي آهي ۽ رهندي. ويد جا واڪ ڪڏهين به ڦري نٿا سگهن. اسان کي ثابت ڪري ڏيکارڻو آهي ته برهم ست ۽ وياپڪ آهي ۽ هي جڳت سارو برهم روپ آهي ٻيو ڪجهه ڪونهي. جڏهين اهڙي انڀو ٿيندي تڏهين هي سنسار ثبوت ٿي ويندا ۽ ماڻهو جو نيارو ٿيندو اهو ڪيئن ٿئي سو هن شاستر ۾ ڏيکاريو ويندو. تنهن ڪري اڳتي پڙهو ۽ سچ کي ڄاڻو.

جيڪڏهن توهان ان ۾ پوري پوري شرڌا رکندا ته ته ته ڪجهه ڪوله ونيندا الي وري ٿئي هڪڙي چيو ته هائو اها ڳالهه اسين برابر سمجهون ٿا اسين بيشڪ ساڌن سنتن جي شيوا ڪنداسون اهي جي ايڊيشن لي هلنداسون اسان کي خبر آهي ته جڏهن وقت ماستر پاڙهيندو آهي ته هيءَ (الف) آهي هيءَ ٻ آهي ته اسين ڪترڪ ڪنداسين ته (الف) الف آهي (ب) الڳو آهي ته اسين ڪجهه ڪوله سکنداسون پر هتي ته اهو سوال ٿي ڪوٿئي اسان جو سوال آهي ته اهو الف ۽ ب اسان جو ماستر ته ڏسيندو ۽ اسين به اکين سان ڏسي سگهون ٿا ڏڌهن اسانکي شرڌا پراڻون ٿا ۽ يقين ٿئي ٿو ۽ شرڌا سان اسين پرايون ٿا ۽ اڳتي وڌون ٿا پر هتي ته. جڏهن برهم يا ايشور ڪنهن اندريءَ ۽ حواس ڏٺو ٿي ڪونهي ته پوءِ ان ۾ ڪيئن شرڌا يا يقين ٿيندو ته برهم آهي يا ايشور چئو ته. جڏهن جو سنتن ساڌن ٿي ڪوله ڏٺو آهي ته اسان کي ڪيئن ڏيکاريندا.

"اوراه خويش گم است ڪرا رهبري ڪند"

ارٿانت:- انهن پنهن جو گسو ٿي گنوائي ڇڏيو آهي ته. ٻئي کي ڪيئن دڳ لائيندا.

هميشه ڏٺل يا اڻڏٺل شيءِ جو يقين ڪري سگهبو ته اڻ ڏٺل شيءِ جو ڪهڙو يقين يا شرڌا ٿيندي ته اهو برهم آهي. ڪٿ اپنشد جي شرتيءَ موجب

"आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीत्।
नान्यत् किञ्चन भिषत् स ईक्षत लोकान् नु सृजा"

ارٿات- شروعات ۾ آتما کان سواءِ ڪجهه به نه هو ۽ ٻيو ڪجهه نسٽ ۾ ڪونه ٿي آيو هن اڇا ڪئي تہ آءٌ سرشٽي پيدا ڪريان. اهو ساري سرشٽي جو ڪرتا ۽ پالڻ ڪرڻ وارو ايشور آهي ڇو ته اهو ته پرتيڪه آهي اسان ڪا سرشٽي ڪانه پيدا ڪئي آهي هيڏي جا الدمت سرشٽي لهن پيدا ڪرڻ وارو ٻيو ڪونه نٿو ٿي سگهي سواءِ ان سرو سمرٿ سروگيه سرو وت ايشور جي هي جيو پراڻي يا وت جگت آهي سو سڀ ان پيدا ڪيو آهي. هو اسان جو پيدا ڪندڙ آهي اسين ان جا ٻچا آهيون سڀني شاسترن لوهت ڪڍيو آهي سواءِ ويدانتن ٻئي برهم مڃڻوارن جي. اهو ٻلا ڪيئن ايڪتو ٿي سگهندو جيئن نه ايشور سروگيه جيو الپگيه سرسٽي جڙ آهي ٽيئي هڪ ٻئي جي ابتڙ آهي وري ڪيئن هڪ ٿي ٿي سگهن ٿا ڇو جو ۽ اهو جو اهم برهم اسمين لنڌو مڃي-

ब्रह्मौ वाहं

ارٿات:- مان ئي برهم آهيان.

अहं मेवेदं सर्वं

ارٿات آءٌ برهم آهيان آءٌ سارو جگت آهيان اهـي

دڪشانڪ ٢.

ڪهڙو ضرور آهي هن واد وواد ڪرڻ جو جو لبرو دکن جي نورتي ۽ پرم آنند جي پراپتي ايشور جي ڀڳتي مان موکيه سمپت ٿي سگهي ٿي سيئي ويد شاستر ڌرم مت متانتر ان ايشور جي استوتي ڪن ٿا خود اهي اپنشد جي برهم ڀاست لکن ٿا سي به ان ايشور کي ڌيائين ٿا سواءِ ويدانت سڌانت جي ڪوبه برهم ڪوله ٿو سمجهي پر سمجهي به ڇو جڏهين شاستر ايشور کي برهم چون ٿا. جو هيءَ سرشٽي ايشور اپائي ٿو استت ۽ لئه. ڪري ٿو هو سروگيه ۽ سرووت به آهي يعني سڀکهن پدارٿ کي ڄاڻڻ وارو آهي. سرو سمرٿ ۽ سرو وياپڪ آهي اهوئي ئي دين ديال پتت پاون ليلاڪاري ساري سرشٽيءَ کي ليه سان هلائيندڙ سرو سمرٿ آهي ان جي پوڄا ڪرڻ ئي سچ آهي برهم جو اڪرتا آهي نرگڻ مدبهس ڪوه گڻ ڪوله آهي سو ڇا ڪري سگهندو. شرتي چوي ٿي:-

“सोऽकामयत बहु स्यां प्रजायेति

(اتريه اپنشد)

ارٿات- ان اڇا ڪئي ته سرشٽي پيدا ڪرڻ لاءِ آءٌ گهڻا روپ ڪيان.

''एषहि द्रष्टा स्प्रष्टा श्रोता घ्राता
रसयिता मन्ता बोद्धा कर्त्ता
विज्ञानात्मा पुरूषः। स परे ऽक्षरे आत्मनि सम्प्रतिष्ठते

ارٿات- اهوئي ڏسندڙ آهي سنگهندڙ ونندڙ آهي خيال
ڪندڙ آهي ۽ ڪم ڪرڻ وارو اهوئي پرش آهي جو
ڄاڻندڙ آهي اهوئي اوناشي آتما ۾ استٿت آهي. انهي
ٿمن شروتيءَ مان ثابت آهي ته ٻڌندڙ سڻندڙ وغيره آهي
اهوئي اسان جو دک سک ڇڳائي لڳائي سمجهي ۽ انهيءَ
سارو اسان کي مدد ڪري سگهندو ۽ اڪريه ۽ نرگڻ
برهم مان ڇا ورندو ٻر سوال آهي ته ان جو ٻڌڻ ڪيئن
ڪجهي ڇو جو ان جي سروپ جي خبر نه آهي ته. ڇا
آهي ها ٿي ڪرپا ڪري ٻڌائو ته ان ايشور جو سروپ
ڇا آهي ڇو جو برهم چيتن يا ايشور جو چيتن لڏهين
ئي سگهندو جڏهن ان جو سروپ ڏنل هوندو آهي. چيتن
معني اڳ ۾ ڏنل سروپ کي سمرتيءَ ۾ آڻڻ ۽ ٻڌڻ ڪرڻ
پوءِ جي ان جي سروپ جي جڏهن خبر ئي ڪانهي ته.
پوءِ ان جي ٻڌڻ جو مطلب ڪهڙو ٿيندو؟ انهيءَ جو جواب
ملي ٿو ته اهو نراڪار آهي ان جي ڪا ڪايا يا شرير
ڪونه آهي ڪو ڪو هو پريڪش ڏسي سگهجي ٿو پر
هيءَ اندمع سرشٽي اسان ته ڪانه رچائي آهي پر ان
سرو سمرٿ ايشور ئي رچائي آهي سو سندس رچنا مان

جهڙي شروتيون جنهن لاءِ چون ٿيون سو ڪنهن ني سگهندو اها ان ڏيٺي ڳالهه آهي. اڄاڻو مونجهارو ايترو جو جو وجهي ايشور جي پڄاڻ ڪان ماڻهن کي روڪيو وڃي ٿو. ڪهڙو نه اهو انرٿ آهي جنهن ۾ اچو نه ايشور جو پڄاڻ ڪريون جنهن مان سرو سڌيءَ جي پراپتي ٿئي ٿي.

केनेषितं पतति प्रेषितं मनः केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः
केनेषितां वाचमिमां वदन्ति चक्षुः श्रोत्रं क उ देवो युनक्ति''

(ڪين پنشد)

ارٿات:- ڪنهن جي دوارا يا اڇا دوارا هي من چري ٿو يعني ڪم ڪري ٿو ڪير آهي جو هنن پراڻن جي چيشٽا ڪرائي ٿو ڪنهن جي اڇا سان ماڻهو ڳالهائين ٿا اهو ڪهڙو ديوتا آهي جو اکين ۽ ڪنن کي پنهنجي ڪم ۾ لڳائي ٿو ورِي ان ساڳئي ڪين اپنشد ۾ ساڳئي نمبر ٥ ۾ انهيءَ سوال جو جواب ڏنئي ٿو.

''श्रोत्रस्य श्रोत्र मनसो मनो यद् वाचो ह वांच स उ
प्राणस्य प्राणः चक्षुषश्चक्षुः''

ارٿات- اهو پرميشور ڪن جو ڪن، من جو به من آهي پراڻن جو به پراڻ آهي اکين جون به اکيون آهن. انهيءَ معني لاءِ سڀني جي شلوڪ موجب، "ڪري ڪرائي آهي آپ مالڪ ڪي ڪڄ ناهين هاٿ" يا "ڪري ڪرائي آپ آپ اوران ڪري بهانا" جو لاءِ.

گيتا ۾ شري ڪرشن ڀڳوان چوي ٿو ته-

नासतो विद्यते भावो नाभावे विद्यते सतः

ارٿات:- اسـت جو ڀاو ڪڏهن نه، نٿو ٿي سگهي ۽ ست جو ڪڏهن به اڀاو نٿو ٿئي. ڇاڪاڻ ته بنا پدارٿ جا فائدو ٿيندو يا جا شيءِ بني ڪانهي تنهن مان ڇا ٿيندو. تهڙي شيءِ ضرور ڪنهن اُن پدارٿ مان ٿي هوندي. جيئن ته انڊو ۾ جي ڪانئون هوندا هون ته انڊو نه ڪم ڪندي نه ته ڪيئن ڪندي. پوءِ هڪ قدرت گهڙيندڙ ايشور ڪيئن ٿي سگهيو هوندو. جي سرشٽي آهي ته ان کي رچيندو ڪنهن ڏنو ته ايشور سرشٽي ڪئي. سچ هڪ شاعر چيو آهي ته-

”خيال مهري ڪي تهي پلندي
ڪيا هئي پيدا خدا ڪو مٽي“

اهو ڪلپت خدا يا ايشور اسان ٿي ٿاهيو آهي ته ته ڪيو ٿو انهيءَ کي جاڻي پر جي ايشور سرشٽي پيدا ڪئي آهي ته ڪئي جو ڏلب يا قل نه ان کي لـــي ماڻ ڪيئي- قاعدو آهـي ته جو ڪريا آهي سو پوڻيتا نه ٿيندو قاعدو جو چگن ڪين لاءِ لـ. ٿهيو پر ڪيترائي پرا ڪم چوريون بدمعاشيون وغيره وغيره جي پرپرٽا پاڻ لـو ڪرائي جيئن مٿي سلوڪ ۾ جاڻايو اٿئون لـ.

”ڪري ڪرائي آئي آپ“

پوءِ ڏوهه ڏلب پاڻاربدار کي ماڻ ڪيئي جنهن صورت ۾

چٽي سمجهي ٿو تہ هر ڪهڙو مريادا رکندڙ ديالو ڪرپالو آهي. الهيءَ جي حڪم کان سواءِ هڪ پن بہ، چري نٿو سگهي.

چڱو هاڻي سوال آهي تہ جڏهين هيءَ سرشٽي ٿي رچيائين تڏهن پاڻ ڪٿي بيٺو هو. ضرور پنجن تتون جل وايو آڪاس اگني ۽ پرٿوي مان ڪنهن بہ پا ڪٿي تہ هوندو؟ پر اهي پنج تتو ڪائنس اڳ هئا تہ پاڻ ڇا پيدا ڪيائين اهڙي جا انيڪ سرشٽيءَ جي سامگري سا ڪهڙي هنڌ يا ڪهڙيءَ ڪرنيءَ بہ رکيائين جو بوءِ ڪڍيائين ۽ پاڻ ڪهڙي سروپ بہ هو جو ٿاهيائين جي پيدا جو سوال ٿا اٿاريو تہ انهن جواب بہ ضرور آهي تہ ان ايشور کي بہ ڪنهن تہ پيدا ڪيو هوندو. اهڙيءَ طرح ان کي اڳي، اڳي کي ٿئين، ٿئين کي چوٿين بوءِ ان جي ڪابہ حد نہ رهندي بوءِ تہ اچي ان اوستا دوش لڳندي پراپتي ٿي لڳن جو پار پوندو ئي ڪونہ. جي پڇن جو پاڻ مان پيدا ڪيائين تہ مڪبهس سوڳت پيت جي پراپتي ٿي ۽ آلم ڪرڻ دوش جي پراپتي ٿي سولي وري چوي ٿي تہ:-

असदेवे दम एवाग्र आसीत

ارٿات - پهرين ڪجهہ ڪونہ هو، نہ بوءِ اها سرشٽي ڪٿان آهي.

الهيءَ صورت ۾ چئبو تہ ايشور ۾ اسان جي ڪرمن جو محتاج آهي. جي اسان جا ڪرم چڱا آهن تہ سندس طاقت ڪانهي جو اسان کي ڏک ڏئي سگهي؛ جي برا آهن تہ ان ڦل ڀوڳڻ کان بچائي نٿو سگهي. هاڻي ڪٿي ٻيهن جا ڪرم سدائين باقي ايشور جي پوڄن ڪرڻ؛ ڪمس هٿ جوڙي ٻڌهن جو وقت وڃائڻ وغيره وغيره جي اسان کي ڪهڙي ضرورت آهي؟ چو تہ هو سرشٽي ڪرم سنسڪارن ڪري ٿي ناهي تہ جي ڪرم سنسڪار تہ هجن تہ سرشٽي بہ ڪري تہ ناهي سگهي لهن ڪري ڪرمن جو ئي محتاج آهي لهڪري جڏهن جو اسانجي ڪرم جو محتاج آهي ان مان ڇا وريو. وري ٻيا جيڪي مذهب ۽ مت جيڪي ڪرم نٿا مڃن سي ٿا چون تہ هو رحيم بہ آهي تہ قهار بہ آهي. جيئن هاري پنهنجي ٻني ٻوڪي ٻوءِ لٽي يا تہ لٽي اهو سندس مرضيءَ تي ڇڏيل آهي. هو خود مختيار آهي. جيئن وٽس ٻيئن هلي چو جو سرو سمرٿ آهي تہ ٻوءِ ڪو نياءُ يا عدل رهيوئي ڪونہ ماريو سو ماريو. ڪنهن سو ڪنهن ۾ لهن هولدي بہ سندس استولي ڪرڻ کپي تہ هو سوريءَ مان ڪڍبو ڪري ڇڏي.

هڪ شاعر چيو آهي تہ:-

"سچ پڇيئي تہ خدا پيو خوشامد سي راضي هـوندا هئا"
ٻوءِ چئبو تہ خدا خوشامدن جـو نيو ٻوءِ جيڪڏهين ڪر

مٿين ۾ ڪين اپنشد جي شروعات ۾ ته ڏسندڙ ۽ ڪرتا وغيره ايشور آهي نه پوءِ هن قسم جا الفاظ چيو ٿين.

هڪ دفعي جي ڳالهه آهي ته. هڪ نوجوان سشيل ڇوڪريءَ جي پٽيءَ کي اڇي سلهه جي بيماري ٿي. الهيءَ ڇوڪري جو پيءُ به نوي سال جو پيرو هو جو هلڻ چلڻ کان رهت هو. اهڙيءَ حالت ۾ ان نوجوان سشيل ڇوڪريءَ جي رات ڏينهن ايشور کي پرارٿنا هئي ته، هي دين ديال منهن جي پٽيءَ کي بچاءِ. ته ته منهنجو ۽ منهنجي پيءُ سهري جو ڪهڙو حال ٿيندو. هن جي اهڙي حالت ڏسي پاڙي وارا به روئي رهيا هئا ۽ ايشور کي پرارٿنا ڪندا هئا ته سائين هن ڇوڪري کي بچاءِ پر ايشور جو ڏسندڙ سڻندڙ سمجهندڙ سروگيه سرووت ۽ سرو سمرٿ آهي جو سڀ ڪجهه ڪري سگهي ٿو تنهن کي ڪوبه رحم نه آيو ۽ اهو ڇوڪرو گذاري ويو.

پاڙيوارا مٿ ملات سڀ روئي رهيا هئا پر الهيءَ کان به ڪيئن وڌيڪ دک ۽ دل ڏاريندڙ ڪم هن دنيا ۾ پيا ٿين ۽ ڏسجن. الهن کي اهو ايشور جاڻي ٿو به ٺيڪ طرح پيو ٿو تنهن هولدي به، ڪو رحم ڪونه ٿو اچيس جو انهن جي ڪٽي ساهمنا ڪري. الهيءَ جي جواب ۾ ودوان ٿا چون ته الهيءَ ۾ ايشور جو ڪهڙو ڏوهه. جهڙو جو ڪي اهو ڪرمن جو ڦل آهي. ان جو ڪيتو ٿو اوڙجي.

چڱن سان چڱايون   پيو ڪري ٿو ماڻهن جا
پيٽ ڀاون، دين ديال، رحمان رحيمن، ٻچڙن سان پيارون ٿون
ڪنديون ۽ پيار جو ڪم آهي ٻچڙن سان پيارون ڪرڻ
جو ۽. سرو شڪتيوان آهين فقط هٿ مٿي ڪٽي انهن
چوڻ ۽. سيڪو سگهي رهي ڪوئي دکي ۽ رهي پوءِ ۽
اڪا بيماري اڪو جنگ اڪو دک رهي سڀ ڪو جنڪر
سگهي رهي. دک جي اولهش عالم ۽ اي رهي سو ليون
سرو شڪتيوان آهين. انهن جو ڪهڙو حڪم مونائي پوءِ
چيو ٿو انهن ڪريون جا اڻهي ۾ انهن جي ڪڙي
ڪهڙائي ٿيندي ۽ پوءِ ڪيترا ليون. ماڻهو انهن جو سڪ
سان ٻچن ڪندا، لوڪي ديالو، ٻاجهارو، عادل، رحمان
چولدا پوءِ ڪهڙو ۽ مزو ٿيندو ٿون سرو شڪتوان آهين
جو ٿو انهن ڪٽي ڪريان. انهن هولدي ۽ الي دک ڏئي
رهيو آهين پوءِ چئبو ۽ ٿو ۾ ڪاڻ سامرٿي ڪانهي جو
دکين جا دک دور ڪريان. انهي، جو جواب ملي ٿو اها
سندس ليلا آهي. واهه سندس ليلا. "مروان مرت ملوڪان
شڪار."

(١) ٻر اين جو اپڪار ۽ درگذر ٻر پنهنجي اُپڪار ۾
۽ سمرٿ ڪونهي. سندس ٿالي جون پرڻڪ مند ۽ مسجدون
سندس شاستر واڻيون ڪلام شبد ساکيون مورتون پرتمائون
ان کي سازي ٻاري ڊاهي ڊوهي ٻچي ٻورئي انهن جي
هر طرح جي بي عزتي ڪئي. هزار دفعا وڌ من

خراب ڪيا ۽ بي پرواهه ڪاڻهي. خوشامد ڪنديسون ته
ابراڻي يار ۽ هاٿي ڪنڌاڻهن وٺي ايتي ڪنڌاڻهن وٺو
نياءُ لهن ڪري ڀلي خراب ڪم ڪجن. پوءِ به اهو
ايشور پاڻ کان پري ڪونهي. ٿوريءَ ئي خوشامد سان
اچي سلام ڀريندو. هاٿي اچون ٿا ڪرم ڪندڙ جي ڦل
تي. ٻالڪ اچا هاٿي جانو آهي ڪوڙ. هن جڳت ۾
خراب ڪم ۽ ڪيو انس اچي تو بيمار پئي رڙ پڻهان
رڙ پئي پويس ۽ دک پيو سهي. جي مت پر جنم ۾
ڪجهن تا سي چون ۽ ٻاهن جي ماءُ ٿيءُ جي آئيءَ ۾
تو لوڙي. واهه ٻائي واهه، انر ڪاڌو ڪوئي ته مار پئي
گاهي تي. يا سور پيو سانيءَ تي ۽ ڏنيڄي پيو گذهه.
واهه جو نياءُ ۽ مريادا. ٻر ڀيا ماڻهو پيا چون ته هو
پهن جو عدل ۽ انصاف ڪنهن ڇڏيندو ضرور چڱن لاءِ
چڱا ۽ ٻڇڙن لاءِ ٻڇڙا ڦل ڏيندو ته پوءِ پنت پاون سندس
ڏالو ڇا جو؟ جيڪڏهن اسين ٻڇڙا ڪم ڪري سندن شرن
ٿا اچون ته اسان کي ئي معافي ڏي. اسان
پنتن کي پاون ڪري ۽ الين ۽ هو ڪري تي ڪولهه
تو. پوءِ ۽ پنت پاون ان کي چوڻ ئي ڪوڙ. گهرجي ۽
وري چون ٿا ۽ قهار به آهي سو جي هرو پرو ظلم ڪرڻ
تو چاهي ۽ پوءِ ڪيئن رحيم چوڻ ئي ۽ گهرجي.

”چڱن سان چڱايون انهن هرڪو هوءِ
او جيڪن ڪري ۽ ڪوءِ ٻڇڙن سان ڀلايون“

ڪري عرض ڪندو هو ته گڏهه جا ساس سڀالا ڪر. هاڻ گڏهه ڏاڍي ڏکي ٿي آهي. پر عجب ٿيو ته سندس پالي گانءِ مري ويئي. ويچارو درويش ڏکي ٿي چوڻ لڳو ته گڏهه ته ڪاله مئي پر الهدو گانءِ مري ويئي ڪير لپ ڪان به ويس. ٻاهر نڪري هڪڙي انڌي فقير کي گهر وٺي آيو ۽ ڪجهه اُن نابين کي کارائي فقير کي چيائين ته هي ڏس ڇا آهي. فقير هٿ لاءِ وراڻيو ته هي درويش هيءَ گڏهه مرڻينگه حالت ۾ آهي هاڻي جلد مري ته چڱو. اُتي نابين فقير کان پڇيائين ته ڏس برابر گڏهه آهي مرڻينگه حالت ۾ آهي! فقير وراڻيو هائو درويش هيءَ گڏهه آهي مرڻينگه حالت ۾ آهي. وري درويش نابين فقير کي گانءِ وٽ وٺي آيو ۽ فقير کي چيائين ته ڏس هيءَ ڇا آهي اُن انڌي فقير هٿ لاءِ چيو ته هيءَ گانءِ آهي ۽ ڏاڍي ڀلوڙ آهي. وري فقير کي چيائين ته ڏس هيءَ جيئري آهي ڪين مئل. فقير هٿ لاءِ رڙ ڪري چيو ته هيءَ گانءِ مري ويئي آهي.

تڏهن ئي درويش ڪرم ٿي هٿ هڻي چوڻ لڳو ته انڌي فقير کي به خبر آهي ته هيءَ گانءِ آهي ۽ مئل آهي هيءَ گڏهه آهي مرڻينگه حالت ۾ آهي پر افسوس خدا صاحب کي اها به خبر ڪانه ٿي پوي ته هيءَ گانءِ آهي ڪين گڏهه. جو آءٌ عرض پيو ڪريانس گڏهه مار پر ماري پيو گانءِ.

دشمن ڪيون ٿا. پر، ڪا ڳالهه ڪٿي ڪري يا انهن ٻڌجي ۽ بي حرمتي وارن کي سزا ڏئي سو ته! اصل خير پر انڌو ”سٺي پيا سڏائن ۽ لنڊا پيا لاٽ ڪن“ جيڪي پاڻ ڪاهل، وشئي، خود مطلبي، وشوگهي، بي ايمان، حرام خور، لفنگا چور، بي رحم، بي دين، بي رحم، قسائي پيا موجون ماڻين. پر جي نرمي، سشيل، سچار، رحم دل چڱا ماڻهو، ايماندار، پرهيزگار، قياس سڀ تي هلندڙ سي الي دکي ٿي رهيا آهن مطلب ته سڀ جي چئي اچي ڪوڙ ڪاهي پيو آهي. ”بيڪي لائي اسڪي پيندس“ ”واهه جي سندس ليلا“

(٢) هاڻي هيءَ ڳالهه لاءِ ڳري ٿي پئي. وڏو انرٿ ٿي پيو. جو ماڻهن کي ايشور جو خوف لهي ويندو ٿو. انهن ڪري ڪين جو ڪو ڪيترو اوڙٽو آهي تنهن ڪري نرم، شرم، ڌرم، ڪرم، اچا ليت پت، سچائي، شانتي، چڱا لڇڻ سچي ڀڳتي، ڀاو، پرلم ديا، نيڪي وڏي جو لحاظ ۽ ادب اتڙت سڀ چڱا لڇڻ ۽ اخلاق لڏي ويندا تنهن ڪري بلڪل ضروري ٿيو جاڻائڻ ته ايشور ڇا آهي اهو سڀني کي ڀڳهجي ڪئي جو حساب ڏيندو.

(٣) اڄ هڪ ڳالهه ٿي ياد اچيم ٿي. ڪنهن سچي درويش ماڻهو کي ڪنهن ڪم پڙهڻ لاءِ ڏڌو. ڪئي گهمڻ ڦرڻ ۽ ڀلائي ڏوکر هٿ ڪرڻ لاءِ هئي قضا الله جي سندس گذر اچي ماڻهو حالت ۾ هئي. هي درويش به خدا صاحب جي هر روز عبادت

دِڪشانڪ ٣

برهم ۽ ايشور جي بابت جيڪي ماڻهو ڪيترڪ وچن ٿا سي اسان ڏيکاريا. انهن ۾ پيا ڪئين جيوَ ۽ ٻين جي بابت ٻـ . سوال آهن پر انهن کي ڇـڏي اسين هاڻي پرڪرتيءَ جو سوال کڻون ٿا. ڇو جـو هو ان سان لاڳاپو رکندڙ آهي.

پهريون پرتيڪش پرماڻ جو سڃاڻي ڪـان اوچي ۾ اوچو آهي ڇو جو اها شرشٽي اکين سان ڏسجي ٿي من وغيره سان جاڻي سگهجي ٿي ۽ سڃي ٻه اها ڇئي سگهجي ٿي ٻيو انومان پرماڻ اهو پرماڻ آهي جو جڏهين ڪا اڳـ ۾ شيءِ ڏٺل آهي الهيءَ لئي انومـان ٻڌي ڪوبه پدارٿ ثابت ڪري سگهجي ٿو. ٽيون شبد پرماڻ اهو آهي جو شاسترن ۾ لکيل آهي يا ست پرش کان ٻڌجي ٿو ان لئي ويساهه ڪري مڃجي ٿو. هاڻي الي پـرڪرتي وادي چون ٿا. جڏهن برهم ڪنهن به پرماڻ جي وشيه ڪانهي ۽ ان کي ڇو مڃجي. ڇو ته پرتيڪش پرماڻ اهو آهي جو ڪاشي اکين من ۽ اندرين سان استول روپ، باهريان سوکيم روپ يعني آنترڪ ڀاو سـان سمجهي سگهي ٿي. جهڙيءَ طرح گيان اندرين سان ستول روپ سڃاڻجي ٿو ۽ هي ڏلو آهي اهڙيءَ طرح سوکيم روپ يعني آنترڪ ڀاو سان ٻه اچ ٻڌ ٻڌ سور لڪ جهڙڪي باهرين ستول روب

(٤) هــي نه تمام ٿورا سوال آهن پر انيشور وادي يعني ناستڪ ڪيترن سوال وجهن ٿا جنهن جـو جواب ڏيڻ مشڪل ٿيو پوي. انهيءَ مان ڪيترو نه نقصان ٿيندو ايشور جو خوف لهي ويندو ماڻهو ڪونن ڪمن ۾ پرورت ٿي ويندا ۽ جيڪي آستڪ آهن سي چوندا نه اسان جا شاستر وغيره سڀ سچا آهن انڌ شرڌا رکي ٻـ چوندا نه اسان جـو ايشور پتت پاون رحمان رحيم آهـي وغيره وغيره پر ناستڪ نـه ڪونـه مڃيندا جـو هو چوندا نـه ايشور آهي ئي ڪونـه پوءِ او اسان کي ڪري ڇا سگهندو ڪهڙي اڇي دکـه سکـه ۾ مدد ڪندو ۽ سوڙهيءَ ۾ سهاءِ ٿيندو. هاڻي اهو انهيءَ ڪري ٿيو آهـي نـه ايشور تتو جي پوري ڄاڻ نـه آهي جي پوري ڄاڻ هجي نـه اهي سوال نـه ڇا پر انهن کان به وڌيڪ ڏکيا سوال اٿين پڇي وڃن جيترن ڪاريءَ هيٺان ڪانءُ پڄو. اميد نـه اڳتي هلي ايشور تتو جي سمجهاڻ جو ۽ انهن ڪتر کن جو جواب ڏيـو نـــه ايشور جـــو ســـروپ ڇا آهي ۽ ايشور جا ڌرم ڪهڙا آهن ۽ ڪٿي جو ڪيتو ڪيترن ٿو لوڙجـــي پا نـــه تـــن لاءِ ديڪشائون پـــڙهـــو ۽ سچ کي ڄاڻو.

ڇهو انسان پرتيڪيه، انومان ۽ شبد پرماڻ نہ ٻيا ٻئي پرماڻ جهڙوڪ ان اپلبڌي، ارٿاپتي وغيره بہ ان سان لڳائي ٿا سگهجن ڇو جو ٻيا سڀ پرماڻ پرتيڪيه انومان ۽ شبد پرماڻ جي اندر گت آهن. جنهن صورت ۾ اصل اهي ٽيئي لڳي ٿا سگهن تہ پوءِ ٻيا پرماڻ ڪيئن لڳي سگهندا. تنهن ڪان سواءِ ويد شاستر اپنشد اهو ٿي سو ٿا آلاپين تہ برهم يا ايشور ڪنهن پرماڻ جي وشيہ ڪونهي تڪو ڪو انتهہ ڪرڻ جي وشيہ الهيءَ مان ثابت آهي تہ برهم يا ايشور آهي ٿي ڪونہ.

هاڻي هيءَ دنيا جهان يا سرشٽي جنهن ڪري سانکيہ شاستر ۾ پرڪرتي ۽ ويدانت ۾ مايا چيو ويو ٿا جا ترگڻ آتمڪا يعني ستي، رجي ۽ تمي گڻ واري جنهن پنهنجي انهن ٽن گڻن دواران ساري رچنا رچي آهي اها تہ پرتيڪيه آهي. استول ڏسڻي سوکيم يعني ٻاهيہ توڙي آنترڪ روپ ۾ سڀڪو ان کي جاڻي سگهي ٿو. رشين منين، يوگين، پنڊتن، سنتن، سادن سڀني جي گيان پالو آهي تہ هن سرشٽيءَ مان ٿي ٻاڙو تڪو ڪو ٻيو پدارٿ سرشٽيءَ ڪان سواءِ ٻيو آهي جنان وچي پالائون. پوءِ اسان کي ان پرڪرتيءَ جي ليمن سان ٿي هلڻ گهرجي ڇو تہ پرڪرتيءَ جي قاعدن سان هلڻ آهي ڌرم ۽ انجي خلاف هلڻ آهي اڌرم. پوءِ اسان کي ان پرڪرتي جي قاعدن سان ٿي هلڻ گهرجي جو هن جهان ۾ پکڙي يعني

ڪونهي پر سنڌس (انترڪ) سوکم روپ ۾ اندرين، من،
ٻڌي اهنڪار ۽ چت سان جاڻون ٿا. پر هتي ته پر برهم ۽
توڙي ايشور پرتيڪش اسٿول توڙي سوکم روپ ۾ ڪڏهن
ڪونه ڏٺا آهن ڇاڪاڻ ته اهي اندريون پرا انتي، ڪري
ڏسي يا سمجهي نٿا سگهون. انهڪري برهم يا ايشور
سان پرتيڪش پرماڻ لڳي ئي ڪونه. ته پوءِ جنهن صورت
۾ پرتيڪش پرماڻ لڳي ڪونه ٿو سگهي ته وري انومان
پرماڻ ڪيئن لڳي سگهندو. انومان پرماڻ تڏهين ٿو
لڳي جڏهين ڪا اڳ ۾ شيءِ ڏٺل آهي ته پوءِ انهي
انومان لڳائجي. جيئن ته جبل تي پري کان دونهون ۽
روشني ڏٺي پوءِ باهه ٺهرائجي پر هتي ته ڪڏهن به
برهم ڏٺو ئي ڪونهي. پوءِ انهيءَ جو ڪيئن انومان
لڳائي سگهبو. شبد پرماڻ به نٿو لڳائي سگهجي ڇو
جو جا شيءِ اڻ ته ڏٺي آهي نه ڪڏهن ڏٺي آهي. اهو
ٻيو جڻ سهي جي سڱن برابر جهڙي سڱ. ليڪن ئي
ڪونه. ساڳيو انهيءَ وانگر هيءُ به ايشور ۽ برهم جو
سوال اهڙو آهي. ڇو ته ڪڏهن به اسٿول توڙي سوکم
پدارٿ جو گيان ته پنجن گيان اندرين ۽ ڇهين چتشڪت
انهڪرڻ يعني من، ٻڌي، چت ۽ اهنڪار سان ٿئي ٿو
انهيءَ کان مٿي گيان جو ٻيو ڪو به حواس آهي ئي
ڪونهي انهڪري برهم يا ايشور جهڙي ٿا چون سو
آهي يا ڪونه.

سائي شريمد ڀڳوت گيتا جي ١٣ ادياءِ جي ٢٨ شلوڪ ۾ شري ڪرشڻ ڀڳوان چوي ٿو ته:-

तत्त्व वित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः।
गुणा गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥

ارٿ:- هي مهاٻاهو ارجن گڻ، ڪرم ۽ وڀاڳ جي تتو ڄاڻڻ وارو گياني پرش سڀني گڻ گڻن ۾ ورتي رهيا آهن اهو ڄاڻي ڪري هو ڪڏهن به ٻنڌن ۾ ڦاسي ڪونه ٿا سگهن تنهن ڪري اهي مڪت ٿي آهن. انهن ٽنهي شلوڪن جي ڄاڻڻ سان مٿين ڳالهين کي پشٽي ملي ٿي ته هو انادي اجنما، سرشٽي رچنا ڪندڙ سرو وياپي هيءُ پرڪرتي يا مايا ٿي آهي اهي ودوانن کي خار لڳن ٿا سوال ٿا وجهن ته هيءُ پرڪرتي يعني مايا ته جڙ آهي سا سرشٽي ڪيئن پيدا ڪندي ته انهن کان وري اسين پڇون ٿا ته اوهين برهم کي اڪرتا چئون ٿا جو ڪريا ڪرڻ کان رهت آهي مايا ۽ پرڪرتيءَ کي جڙ چئون ٿا اها ٻنهجي جـڙ هئڻ ڪري ڪجهه نٿي ڪري سگهي. باقي ٻيون رهيو اوهان جو چدا آڀاس سو به. اوهين مٿيا يعني ڪوڙو چئو ٿا سو به ته ڪجهه نٿو ڪري سگهي ٻنهجي مٿيا ۽ ڪوڙي هئڻ ڪري ته پوءِ هيءُ وهنواري ڪال ۾ سرشٽي ڪيئن پيدا ٿي هاڻي ودوانن صاحب جي ٿوم هجيو ته ڏيو انهيءَ جو جواب ته سچ ڇا آهي ته خبر پوي.

سڀ پراپت ٿئي ۽ سمدس لنون کي ڇاڻجي شري مهرشي ڪپل منيءَ جي چوڻ موجب مڪتي حاصل ڪري گهرجي ڇو ته جنهن مان ڌرم، ارٿ، ڪام ۽ موکش پراپت ٿئي تنهن کي ڇو نه مڃجي جيئن ته ويد جي شويتا شوتر اپنشد جي چوٿين اڌياءَ جي پنجين منتر ۾ چيل آهي ته:

अजामेकां लोहितशुक्ल कृष्णां बह्वी :
प्रजाः सृजमानां सरूपा :।

ارٿات:- اها اجما اناديءَ ڄاڻڻ ــي، اڇي ۽ ڪاري رنگ واري يعني رجـــ ستي، تمي گـــڻ واري جنهن پنهنجي سروپ جي سدرشه هيءَ ساري پوت پراڻـن ۽ سموري سمداءَ جي رچانمديءَ ســا پرڪرتي آهي. اهـو آهي ويد جو سرشٽي جي رچـــڻ بابت پرماڻ. تنهن کان سواءِ شري ڪرشـــڻ ڀڳوان ارڙهين اڌياءَ جــي چاليهين شلوڪ ۾ چيو آهي ته:-

न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुन :।
सत्त्वदं प्रक्रति जेमुक्तं यदेभिः स्यात्त्रिभिगुणोः।।

ارٿات:- هي ارجن پرٿوي، سرڳ اٿوا ديوتائن ۾ اهڙو ڪو به پراڻي نه آهي جو انهن پرڪرتيءَ جي ٽـن گڻن کان رهت هجي. يعني ساريءَ سرشٽي انهن ٽن گڻن جي رچيل آهي جا انهن پرلڪه سمجهي ٽسي سگهون ٿا.

ڪندڙ آهي تنهن جو ڪريا روپ آهي پنهنجي ڪرڻ جو گيان اڳيان ڪريا دواران سنڌس ڪرڻ ڪرم سڀاءُ سان هڻن سرشٽيءَ جي انهن ٽن گڻن دواران اُپتي ڪئي آهي.

مثلاً ٻج ڌرتيءَ ۾ پوکجي ٿو انڪي ٻاڦ ڏجي ٿو اهو ٻهڪجي گڻ ڪرم سنسڪارن ۽ سڀاءُ دواران وڌي وڏو وڻ ٿئي ٿو اِن ۾ اِهو نه ڪهڙي برهم يا ايشور اچي ان کي وڌائي وڏو ڪيو. اهو ته پنهنجي سڀاءَ يا پرڪرتيءَ جنهن کي قدرت ڪوٺيو ويندو آهي تنهن سان ٿي پيدا ٿيو برهم يا ايشور جو ته ان ۾ واسطو ئي ڪونهي.

مثال ٻيو:- جڏهين ڪو ٻار جمي ٿو ته انهيءَ کي ٿوري سمجهه آهي پر پوءِ پرڪرتيءَ جي نيم جي آڌار تي پنهنجي پرتڻ سان وڏو هوشيار قابل سائنسدان مهاتما ٻولي گياني ٿي سگهي ٿو. ان ۾ به ته برهم يا ايشور نه اچي ان کي اهڙي سمجهه ڪانه ڏني.

مثال ٽيون:- انهيءَ ڪان سواءِ ڪنهن ٽڪر جي ٽيءِ ۾ مينهن جو ڇنڊو ۽ گندهه جو پيشاب ١٠-١٥ ڏينهن بعد ڪري ڪنڊا نه مڇڙ کير اُٿي وڃن پيدا ٿيندا ۽ انسان جي پگهر مان ليکون، جوئون، چمڙيون ۾ ٻيا ڪنهن برهم يا ايشور جي مدد سان پيدا ٿيو وڃن. مطلب ته اِن ٻج ڌرتيءَ مان پيدا ٿيندڙ سوڀاج ٻاڦيءَ ۽ پگهر مان پيدا ٿيندا، انڊج آنڊي مان پيدا ٿيندڙ، جيرج، گرڀ مان پيدا ٿيندڙ سڀ پرڪرتي جي ئي اُتپتي آهي

دستور موجب الي ٻنڙ ۾ پير هٽي جواب ڏيندا ته هيءَ سڀ مايا جا رچايا ڪلپت سوال آهن برهم کان سواءِ ٻيو ڪجهه، ٻيو ڪونهي جنهن ڪري اهي مڙس مايا کان پري آهن پر ڏسجي ائين پيو جو پرڪرتيءَ پيرن ۾ اڙجي قابو پيا آهن اهڙا جو ماڻهپڻ سگهن.

تنهن کان سواءِ توهين پرڪرتيءَ کي ستيه، استيه لي ولکشڻ جو لکشڻ ڏنئي اوهين انروچني چئون ٿا انروچني معني جنهن بابت ڪجهه، نه چئي سگهجي. هاڻي جڏهن ان پرڪرتيءَ يا مايا جي اوهان کي خبر ئي ڪانهي ته پوءِ جڙ ڇو ٿا چئو س. پر جي توهان هرو ڀرو هٺ رکي چئو ٿا ته مايا ٽنهي ڪالن ۾ ٻي ڪانهي ته اها اوهان جي ڪهڙي گيانيءَ کي ٽنهي ڪالن ۾ ڪانه ٿي ڏسڻ ۾ اچي جي ان کي نٿي ڏسڻ ۾ اچي ته اهو گياني هن جڳتر ۾ ڪيئن هلي سگهندو ڇو ته اهو ڪوه ڪارڻ، وهنوار ڪري نٿو سگهي. پوءِ چئبو ته هيڪا Hydrocephalus جنهن ۾ مغز ۾ پاڻي پيرلو پيو هوندو آهي اها بيماري الس جنهن ۾ ڪيس ڪانه خبر نه پوندي آهي ته پوءِ ان گياليءَ کي پڪ ان بيماريءَ اچي ورتو آهي يا لال جا (چوها) جنهن کي انگريزيءَ ۾ (Idiot) چئبو آهي سي ان جي سمان ٿيا يا الهل ڇريا جن کي دنيا دليا جي جي خبر ڪانه پوندي آهي سي ٿيا. افسوس! پر واسطو ۾ سٺو گسڻ جنهن ۾ گيان آهي رجو جو پرٽا يا اڇه

يعني پرڪاش ڏيڻ واري گيان ڏيڻ واري اها ديوي پرڪرتي آهي. اهو ڏيکاري ٿو ته چر اچر استاور جنگم سڀ ساهه وارا ننڍا وڏا سڀ ساهه وارا پنهنجن ٽن گڻن ڪري پرڪرتيءَ اڳي رچيا آهن انهيءَ کي ٽوڙيءَ ڇڏيءَ وارا ماڻهو قدرت ڪري ڇون ٿا اها اهڙي بلوان آهي جو ڪوبه ان جي حڪم کـي ٽاري نٿو سگهي جيئن ته شري ڪرشن ڀڳوان گيتا جي ١٨ ادياءَ جي ٦٠ شلوڪ ۾ چيو آهي ته :-

स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा ।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात करिष्यस्य वशोऽपि तत् ॥

ارٿات:- هي ارجن جنهن ڪم کي تون موهه جـي ڪري نٿو ڪرڻ چاهين تنهن کي به پنهنجي سڀاوڪ سان بڌل ٿي ڪري بيوس ٿي ڪم ڪندين.

اهڙي طرح شري ڪرشڻ ڀڳوان گيتا جـي ادياءَ ٣ جي ٣ شلوڪ ۾ چيو آهي ته.

नहि का श्चत्क्षणमपि जातु तिष्ठत्य कर्म कृत ।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृति जैर्गुणैः ॥

ارٿات- هي ارجن! ڪوبه پرش بنا ڪرم جي هڪ گهڙي به رهي نٿو سگهي. ڇو ته سڀئي ماڻهو پرڪرتيءَ جي گڻن جي دٻاءَ ۾ بيوس ٿي ڪرم ڪن ٿا. انهيءَ

اُنهيءَ ڪال ۾ نڪو برهم نڪو ايشور آهي جو انهن جي رچنا ڪري يا ناهي. پر ڪي ويدانتي ٿا سوال وجهن ته ڀلا ڪيئن پيدا ٿي يا آئي. انهن کي اهو جواب ڏجي ٿو ته سرشٽيءَ جا سڀ پدارٿ آهستي آهستي پنهنجي ٽن گڻن جي سنسڪارن يعني ڳڻ ڪرم سڀاءَ جي ڪري اٿو اٿن سان گڏجي ڪن ايامن کان پوءِ هيءَ سرشٽي پيدا ٿي ٿان جو وچي ڪرم سان ماڻهو پيدا ٿيا. (سر ايڊون آرنولڊ جي موجب.)

ڀڄي ريت آني مان مان ڪڪڙ ۽ ڪڪڙ پيدا ٿي پوءِ جيئن سرشٽيءَ جي ليمن موجب (جن جا مٿي مثال ڏنل آيا آهيون) پيدا ٿيندا ويا.

جيئن شريمد ديوي ڀاڳوت جي ڀرلن اڌياءَ جي لائين پرڪرٽ جي پنجين شلوڪ ۾ لکيل آهي:-

प्रकृष्ट वाचकः प्रपच क्रृतिश्च सृष्टि वाचकः।
सृष्टौ प्रकृष्टा या देवी प्रकृतिः सा प्रकीर्तिता ॥

ارٿات:- پر اکر جي معني آهي اتيت يا الوڪڪ ڪرتي جي معني آهي جڳت جي رچنا ڪرڻ. شلوڪن جي معني آهي ته سرشٽي رچنا ڪندڙ جيڪا الوڪڪ ۽ اتيت ديوي آهي تنهن کي پرڪرتي چون ٿا. هن شلوڪ ۾ ديوي اکر نڪل آهي جنهن جي معنيٰ آهي

दीव्यते इति देवी । द्योतनाद् देवी

جو ٻار ٻيا سڀ ٻوء. آسوارٿي ٺهي ۽ ڀاڄ ڪي سگهي رکو مطلب ته جيترا آهن وات اوتريون آهن ڳالهيون. هاڻي ٻڌايو ته اهڙن نرالن خيالن ڪري مت متانترن جي ڏاڍي ۾ ٻت لڳي پيئي آهي اهڙي حالت ۾ اهو ٻوم لنئو ڪيئن جاڻي سگهبو.

اڃي هڪڙي ڳالهه ٿي ياد اچيم هڪڙا ٻه زال مڙس هئا اچي ڪهڻ ڳالهه تان وڙهيا وڙهي ڏاڍا ٿي پيا تان جو منزل اچي پهتي جو هڪ ٻئي سان ڌار ٿيا. سندن ملڪيت هئي گهر جي جاءِ، هڪ ٻڪري، هڪ ڳانءِ ۽ هڪ ڏڳو. ٿهن ۾ ٻڌي ڪئين مڙس ۽ گهر جي جاءِ ڪئين زال. ۽ وري مڙس ورهاست ۾ ڪئين ڳانءِ انهيءَ لاءِ ته ڀلي سندس زال ڏکي ٿئي جو ڪيس ٻارن لاءِ کير جي کپتي ٿيندي ته پوءِ پاڻهي ڏکي ٿي اچي مون کي منٿون ڪندي ۽ زال وري ورهاست ۾ ڪيو ڏڳو انهيءَ خيال سان ته جڏهين ٻڌي کيڙيندو ڪيس ڏڳي جي ضرورت ٿيندي ته پوءِ اچي مون کي رام رام ڪندو.

هڪڙي ڏينهن ٻڌي ته ان سندس ڳانءِ کو چور چورائي اچي سندس گهر وٽان لنگهيو ٿهن ٿي ڳانءِ سندس زال سڃاڻي چور کي هڪل ڪئي ته هيءَ ڳانءِ ڪٿان آندءِ چور جواب ڏنس ته ٿهن جي مڙس ڏني آهي ته وڃي ڏهيس ۽ چاريس. ان تي زال کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي ٿهن وري مڙس کي خار ڏيڻ لاءِ انهيءَ چور کي چيو

مان ثابت آهي ته جنهن پرڪرتيءَ انسان کي پڻن ۾ ورتو آهي ان مان ڇڏائيندي ته، اها ۽ نروان پد ته اها ڏياريندي.

پر اڄ ڪلهه فلمي دنيا ۽ چوراو زمانو ٿي پيو آهي جو نڪو ڪو ديو ديوتا کي مڃي ٿو نڪو ٻوڇي ٿو ۽ ڪنهن کي به ڪونه ٿا مڃين ۽ چون ٿا ته.

यावज्जीवं सुखं जीवेन्नास्ति मृत्योर गोचरः ।
भस्मी भूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः ॥

ارٿات- جيستائين جيئو تيستائين سک سان جيئو. مٿي کان پوءِ ڪجهه به ناهي. پنهنجي نڪو نرڳ نڪو سرڳ نڪو پنر جنم. جڏهن ديهه ڀي سڙي سڙي خاڪ ٿي ويئي ته پوءِ ان جو وري ڪهڙو پنر جنم ٿيندو. اهي چون ٿا ته اهو گيان آهي گپ جو ڪهڙو جو الڙندو پيو پر نڪرندو ڪونه. اڄاڻو مٿو هٽڪو آهي پاڻي ولوڙڻو آهي يا وقت وڃائڻو آهي. ڪٿان نرڪ آيو ۽ ڪٿان سرڳ اهو ڪير ڏسي آيو، سو ڪرڻي ڪونه ڏسي آيو. اهي رڳو فقيرن ۽ سادن جا گپوڙا ۽ پٽ آهن رڳو پرم ۽ سڌا وڃهي سڌن پيٽ پرڻا آهن مٿي کان پوءِ نڪو سرڳ نڪو نرڪ نڪو پنر جنم ٿي آهي. انهن ڪري خوب کائو پيئو موجون ماڻيو. انهن لاءِ گهرجي ٿن سو خوب نياءَ يا ڪنياءَ سان ڪمائڻ کي لڳي وڃو. پهرين پيٽ پوڄو

مون کي ٻه سيکاريندي ته، ته مان ڇو ٻيڻو انعام ڏيانس ها. الي مڙس چيس ته ٻيڙي لڙهندي هيو ڪو چور ٿو ڏسجي گانءِ ۽ ٻڪري ٽان چورائي آيو هو انهن کي وري لو ٻيڻو ۽ ڪٽي ڏنو لو ته مون کي قري ڇڏيو. زال چيس ته چا جو هن چيو ته مون کي گانءِ انعام ۾ ڏنسي اٿس انهن جي خاطر ۾ مون کي ٻيڻو ڪٽي ڏنوءانس ته ته جيڪر ڇو ڏيانس ها. ماريا اڃهو اٿئي اهو جهيڙي جو قل جو گانءِ ٻه ويئي ۽ ٻيڻو ٻه ويو. انهيجي روز جي ڪل ڪل سموري جهڳوئي اجڙ ڪري ڇڏيو آهي ڏايون اوڇنگارون ڏيندي اچي روئڻ لڳي. انهن تي مڙس پڇيس ته پلا ڪو نالو پڇيس ته چيائين ها. ته پلا اهو ته ٻڌاءِ ته نالو ڇا هوس الي وراڻي ڏنائين ته. نالو چڱو هوس ڪنهن پکيءَ جهڙو هوس دل ۾ هرکم ٻيو ٻر ٻاهر اٿو اچي هاٿي لون پکن جا نالا وٺ ته. من ياد اچي، متان چيهو، وهيو، هيڙو قوسي، ڪاٺ ڪٽو، ٽيڪ ٺٺياٽي زال چيس ته انهن پکن مان ڪونهي ته مڙس نندين پکين کي ڇڏي وڃي وڏن پکن جا نالا وٺڻ ته متان ٿتر ڪانءَ ٻاز، اليهر، سرڻ، شڪرو، شهباز عقاب، الاسي زال رڙ ڪري چيس ته. چور جو نالو آهي نندين پکن ۾ متا هاٿي لون وڃين ٻيو آهين وڏن پکن ۾ هاٿي اهو چور نڪو ليئي نڪو ڪري. "سوڙهي يار جهان وڃي ٻيو آهي ڀڙهيل ٻولن واد ووادي وڏن پکين ۾. ڪريا اپاسي ۽

ته هن ترڪي هيءَ ڳالهه العام ڏني آهي ته مان ترڪــي
هيءُ پيڙو ٿي ڏيان ته وڃي پنهن جي هرلي ۾ واهيندس
پر ايترو ڪيائين جو ڇور کان نالو پڇيائين جنهن چيس ته
منهن جو نالو "ميٺر" آهي (جـو هڪ اندو پکي لتر
جي ٻچي جيڏو ٿيندو آهي) ڇور به پنهن جو نالو ٻڌائي
پيڙو ۽ ڳالهه ڪاهي ٿيو راهي.

پوءِ مڙس ڏٺو تـه ڳالهه پنهي ۾ پتل ٿي ڪانهي
الائي گهر ته ڪانه هلي وئي پيا ڪير ڪاهي ويو. سو
لڪڙو لڪڙو سندس گهر آيو اچي ڏسي تـه گهر ۾ ڳالهه
ته آهي ئي ڪانه. زال کان پڇيائين ته ڳالهه ته تون ڪانه
ڪاهي آئي آهين. زال چيس ته پنهن جي هٿن سان دان
ڪري پوءِ پيو مون کي ڏوهاري ٺاهين. تنهن تي مڙس
چيس ته هيڙي لهڙي مونـ وري ڪنهن کــي ڳالهه دان
ڏني آهي. زال چيس ته هو جو تنهن جو سنگتي اٿئي
ڪير اٿئي ڳالهه ڪاهي اچي هتان لنگهيو تنهن تي مون
پاڻ پڇيو ماڻس ته هيءَ ڳالهه ڪٿان آندءِ اٿئي تــه تنهن
جو نالو وٺي چيائين تـه هن ڪير پيڙ لاءِ ڏنـي اٿم پوءِ
تــه مون کي بـ آيو خار سو مون بــ پنهن جو ڏاند
ڏئي چيو ماڻس تــه وڃي پنهن جي ڪم آڻ. سو پڻ
ڪاهي هليو ويو. بس الي مڙس مڇي ويو ۽ چيائين تـه
تو ته منهن جو جهڳوئي اونڌو ڪري ڇڏيو. الــي زال
چيس ته هون ڪهڙو جهڳو اونڌو ڪيو، اهـو تو ڪيو ۽

پرڪرتيءَ ڀڳوتيءَ جي وڌيڪ ٻانتر جي ڄاڻڻ لاءِ هيٺيون احوال ڏجي ٿو.

پرڪرتيءَ جي سرشٽيءَ رچنا بابت ويد جي شرتيءَ ان جي پرم اديت شڪتيءَ لاءِ شريمد ڀڳوت گيتا جا اوهان پرماڻ پڙهيا. پر پرڪرتي وادي پنهن جا دليل اهڙيءَ سهڻائيءَ سان سمجهائين ٿا جو انهن سان ڪوبه درشن يا فلاسافي وسي نه سگهندو انهن جي چنبي جي پڪڙ کان پنهن جا پاؤ آجا ڪرائڻ ڪا مشڪريءَ جي ڳالهه ڪانه آهي چون ٿا. جيڪي ايشور جا ڌرم آهن سي هو پرڪرتيءَ ۾ ڏيکارين ٿا. انهن ڪري برهم لوڙي ايشور آتما يا جيؤ سڀ پرڪرتيءَ جي انتر گت آهن ۽ اهي چون ٿا ته برهم ايشور آهي ئي ڪونه رڳي پرڪرتي سنئين آهي.

هي مٿيون سڌانت شري ڪپل مهامنيءَ جي انيشور وادي سانکيه جو آهي. اهي ئي ٻوڌ جين ٻيا پرڪرتي وادي مڃين ٿا اهي چون ٿا ته پرڪرتي ترگڻ آتمڪا ستي، رجي، تمي روپ آهي. ستو گڻ ۾ گيان آهي. رجي ۾ اڇا پرورتا آهي. تمي گڻ ۾ ڪريا آهي. انهن اڇا گيان ۽ ڪريا سان سرشٽي رچي ويئي آهي. انهن ۾ ستي ۾ گيان جي هئڻ ڪري ساري سرشٽي پرڪاش کان ونئي پيدا ٿيا جنهي سمشٽي سنسار کان ونئي پرم اتو ٿائين گيان روپ يا چيتن يا چت سروپ ٿي گيان اڇا ۽ ڪريا ٽنهي اهڙي طرح سرشٽي رچي ويئي

صبوري وارا ننڍڙا پکي لڏي ويا آهن هاڻي اننڌر وارو ماڪڻ چور انهيءَ حالت ۾ نڪو ليپي نڪر ڪري.”

انهن ڪري اهو پرم آنند انڀو ڪرڻ ڏاڍو ڏکيو ٿـي پيو آهي. الهي ڪري اُنتي هلي ڏسون من ڪا اهڙي سهڻي ۽ سولي واٽ ملي جو اهـي ڪترڪ ۽ سـڻي جهيڙا نورت ٿي وڃن ۽ پرم آنند جو به پرڪاش ٿئي. ٿـ. انهيءَ ڪان مٿي چا گهرجي. هاڻي هلي اڳتي ڏسون ته اهو برهم ايشور پرم آنند ڪهڙي طريقي سـو حاصل ٿئي. پهريائين اهو آهي چا-

ٿو ڪري ته انکي اڄڻ سڌارڻ لاءِ گوشمالي يعني ڪن مهٽ به ڪري ٿي ۽ ماستر به رکي ڏئي ٿي ته ڇگيطرح پاڙهيس ڪنهن وقت خرچي به ٿي ڏنيس ته انهي ڪري ته سڌري اچڻ سڌاري پڙهي ته ڪيس اوءِ ان جو ڦل ڪتب ايندو.

ٽيون ڇوڪرو تنهن کي اچي سنڌس ڪرمن الوسار مدي جو لب ٿيو آهي ته ان کي دوا درمل ڊاڪٽر کان وٺي ڏيئي ۽ کيس ڳوڙ ڪاڌو سواءِ ڪير جي نٿي ڏئي. پوءِ ڇوڪرو تمام دانهون ٿو ڪري تہ کيس ڪاڌو ڪپڙي پر ماءُ نٿي ڏيس جي ڏيس ٿي ته چاڪ ڪڏهن ٿيندو ۽ وڃي اوجهڙ ۾ پوندو.

چوٿون ڇوڪرو تنهن کي سوري آهي ته ان لاءِ سڀ سڀ بندوبست رکي ٿي ۽ ڪري يعني ڪاڌو پيتو پرهيز ڪرائي ٿي ته ڪيئن به ڪري چاڪ ٿئي. تنهن ڪري انهيءَ پوڪرليءَ ڏهويءَ جي سنڌس ٻاران ڏيا ۽ ليا جيون جي ڪرم الوسار پٽي سنڌس اٿل نيم هڪ ٿي وقت پورا ٿي ڪري.

جيڪي ڪريا وارا ۽ ايپاسي آهن تن کي پنهن جي لئون جو وگيان ڏئي ٿي ته پنهنجي لاءِ سک حاصل ڪن ۽ ٻين لاءِ پنهن جي ڏوُ وگيان جي دواران سک جو ڪارڻ ٿين. تنهن ڪري ا ي سمت پنهن جي لئو وگيان جي ڪري ٻيا ماڻهو جن کي ڪجهه سرشٽيءَ ۾ دک ٿيڻو

يعني الي ڳمان اچا ڪرڻا روپ اُپٽي اسٽي ۽ ليءِ روپ ايشور جا ڌرم سي پرڪرتيءَ جا ڌرم ڇپيا اٿن ۽ ايشور يا برهم جو انهن نالو ئي ڪيئي ڇڏيو آهي تنهن ڪري ڇوٽ ۾ اچي تو انهن پرڪرتي وارن جــي ڏاڍن کان پلو آجا ئي ڪرائڻ سواءِ ٽنو درشٽيءَ ۽ ڪرڻا اڀياس وگيان وارن کان سواءِ ٻئي جي ڏال ڪالـــ ڳالهي تنهن ڪري ان جو هيٺ ڪجهه نرٽـــو ڪيو. جو وهنوار ۾ پيگٽيءَ ۽ پرمارٿ ۾ مڪتيءَ جي اپلپڌي ٿئي.

وڌيڪ هو اهو به سچ چون ٿا ته اها پرڪرتي ديوي مهان ڏياوان ۽ مهان لياڪاري آهـــي. ڏيا اُن پرڪرتي ديوي کان ئي حاصل ٿئي ٿي ۽ لياءَ جيون جــي ڪرم جو ڦل ڏنــي تو ٻئي ڳالهيون پرڪرتي ديويءَ جا ڌرم آهن. هن جي سيني لي هڪ جهڙي ڏيا آهــي ۽ نياءَ آهي جهڙي طرح ڪنهن ماتا کي سمجهو تـ، چار ڇوڪرا آهن- اولاد جي ڪري انهي ماتا جي سيني يعني ڇاتي ڇوڪرن لاءِ هڪ جهڙي نظر سم درشٽي آهي ۽ وهنوار ۾ بـــ، ماتا جهڙو تهه سوارٿ ڪنهن جـو پيار ڪونهي. تنهن ۾ هڪڙو وڏو ڇوڪر چڱن لڇڻن وارو پڙهـــڻ ۾ هوشيار طاقت وارو آهي ته ان کي سٺي سکيا ڏني ٿي ڇو جو سدس چڱي ۾ آهي ۽ خرچي به چڱي ڏني ٿي ۽ ڏسي ته خوش ٿئي ٿي ڪارائي پياري به چڱي طـــرح ٿي. ٻيو ننڍو ڇوڪر اڙٻنگ، ۽ لچو آهي پڙهڻ جي به ڪوله

يعني (Unit) جڏهن هڪ ٿي ويندو ٻـوءِ سڀئي سمسا نورت ٿي ويندا ۽ سڀئي فلاسافن يعني درشنن سڌانت جي انتم ٻچاڙي ٿي ويندي، ٻوءِ ڪوبه سمسو يا سوال ڪونه رهندو جيڪي جاڻڻ گهرجي سو جاڻجي ويندو ۽ ٻچاڙيءَ جو مڪتي نرواڻ حاصل ٿيندو وري جنم مرڻ جي ڦيري ۾ ماڻهو ڪين ڪونه ايندو.

“ य एतस्मिन्नु दरमंतरं कुरुते अथ तस्य भयं भवति द्वितीयाद्वै भयं भवति ”

ارٿات:- جو ايڪتو ۾ تفاوت سمجهي ٿو ۽ دويت يا ناتا سمجهي ٿو تنهنجو سمسو ڪڏهن به نورت ڪونه ٿيندو، دويت جي ڪري ٻه ايڪ سمسو ۽ ڀؤ رهندو ايندو تنهن ڪري جن تتو وگيان ۽ ڪريا ابياس وگيان ۽ گيان دواران ايڪتو ڪئي حاصل ڪيو آهي تن ئي مڪتي نيشارو يا نرواڻ پد ڪونه ملندو، اها وديا جاڻڻ ويد جو آرڻڪيه ڀاڱي ۽ مشهور اپنشد ڀاڱو آهي جو نه جاڻڻ گهرجي نه ڇهئي درشن لياءِ وشيشڪ سانکيه يوگ پورو ميمانسا ۽ ويدانت يعني اتر ميمانسا سڀ هڪ ٻئي جا ابيوگي آهن پر انهن ماڻهو ڪونه سمجهن ٿا. پهرين درجي جي تتو سمجهائڻ لاءِ اٿن ۽ ٻئي جي رستي جڳت جو سمجهائين ٿا. ٻئي درجي ۾ پرش پرڪرتي لاءِ ٻچاڙي ڪجي ٽئين درجي لاءِ انتم ويدانت جي منزل ۽ پرمڪا مڪتي ڏيکارين ٿا. تنهن ڪري سلسليوار يعني ڪرم سان هڪ ٻئي جا مددگار سڪيا ڏيندڙ ۽ تتو گيان

آهي تن جي ڪرمن جو ڦل ٻنهن جي وگهان جهڙي ٻل سان ملائي سگهه ڏيارڻ پر اهڙا ڀوڳي هميشه ورلي ڪي آ ن.

(٣) جيڪي سڪامي پرش هن لوڪ ۽ پرلوڪ ۾ سک چاهڻ وارا پرڪرتيءَ پگواپيءَ جي اهم جي الڪول هاڻ وارا جن کي ترمي چئجي ٿو. سي سڪرت جا ڪم غريبن ني ديا ٻڪيه ياگيه پراڻن جي سک لاءِ اسپتال سڪول دان پنج ٻيا اهيڪ سڪرت ڪري وهنواري جڳت ۾ سک ۽ پرلوڪ يعني سرڳ ۾ سک حاصل ڪن ٿا. جنهن کي ڪرم اپاسنا چئجي ٿو جنهن جا احوال ويدڪ برهمڻا ۽ سهتا ۾ ملن ٿا. پر وري به اهي ٻنهن جي سڪرتن جو ڦل هن لوڪ لوڙي پرلوڪ سرڳ ۾ سندن ڪرمن جي ڦل ڀوڳي جي ڪيڻ هوڻ لئي موني مرت لوڪ ۾ جنم وٺن ٿا. تنهن سيني لٽون جهڙي چاڙهڻ وارو سيني درشن ۽ فلاسافن جي وديا جو پتا ڪپل رشي الهي به ايشور مڃيو آهي. جنهن کي سانکيه درشن ايشور وادي چئجي ٿو ۽ ٻين سيني درشنن نياءِ، ولشيشڪ، پورو ميمانسا، سانکيه درشن، يوگ درشن ته ايشور به آهي پرڪرتي به آهي ۽ جيو به آهي ۽ جيو نانا آهن يعني گهڻا آهن. اهي ٽيئي سنتن آهن انادي ڪال کان هليا ٿا اچن. پر ويدانت يعني ادويت سڌانت وارا چون ٿا ته جي ٽيئي اهي سڀ آهن ته پوءِ ڪوبه سچو لورت ڪون ٿي سگهندو جي مارڻ

ديکشانک ۴

اپنشدن ۽ مهرشن جي اپديش ۽ سمجهاڻي جي دواران مٿيان ترڪ وترڪ ايشور ۽ پرهم جدا جدا جيڪي ڏيکاري آيا آهيون سي سڀ ناس ٿي وڃن ٿا ۽ گيان جي پراپتي ٿئي ٿي. تنهن کان اڳ هن ادياءَ ۾ اوائلي ڪجهه بيان لکڻ ۾ اچي ٿو سو ضروري آهي انهيءَ کان پوءِ پڇي ادياءَ ۾ انهن رشين جو ۽ پنهنجن مهاپرشن جو پڌايل گيان لکيو ويندو جو پڙهي اوهان جي دل خوش ٿيندي.

هي ساري سرشٽي نام ۽ روپ واري آهي انهيءَ ڪري درشيه واري آهي ڇو جو هي سڀ پدارٿ هڪ جهڙو هجي نه پوءِ ڪير نه ڪنهن کي نه سڃاڻي نڪو ڳالهائي نڪو ٻولهائي جڳتر جو سڀ وهنوار ٿئي وڃي ها جيئن نه (برهم) آءُ ۽ آدم هي جڳت به آهي درشٽا ڏسندڙ به آهي نه درشيه (ڏسڻ جوڳيه) پدارٿ يعني جڳت نه آهي برهم آءُ آهيان نه تون نه آهين. رات آهي نه ڏينهن به آهي. انهيءَ دوند (ٻٽي) پدارٿ جاڻڻ ڪري سڀ ڪنهن شيءِ جو مله ڪٿي سگهون ٿا انهيءَ پٽاندڙ ڪم ڪار هلت چلت ٿي سگهي ٿي. مثال ڇگو اگر ڏهين سمجهه ۾ اچي ٿو جڏهين ان جي اپيڪشيا (اسپيڪ) خراب يا ٻڇڙو اگر به آهي. تڏهين اهين چڱائيءَ ٻڇڙائيءَ کي جاڻي خرابيءَ يا ٻڇڙائيءَ کي ڇڏي

۽ ان جو ڪريا ابياس وگيان ۽ گيان ڏيڻ وارا آهن. ورودي ڪون آهن پر پورڻ ابيوگي آهن. هاڻي جو اپاڌيءَ رهت تتو آهي تنهن کي برهم چئجي ٿو جو سرو وياپڪ سرواڌشٽان روپ آهي. پر جيڪو اپاڌي سهت تتو آهي تنهن کي جيو آتما ڪوٺجي ٿو. برهم ۽ آتما اپاڌي رهت ساڳيو سچدانند تتو آهي تنهن لاءِ شرتي ڀڳوتي چيو آهي.

ब्रह्मैवेदं सर्वम्-सर्वं वेदम् ब्रह्म

ارٿات:- برهم ئي جڳت آهي- جڳت ئي برهم آهي تنهن ۾ ديهي اپاڌي واري آتما کي آتم وديا جي دواران جاڻڻ تنهن کي شاڪتو اپاءِ يوگ چئجي ٿو. يعني شڪتيءَ سان لاڳاپو رکندڙ يوگ ۽ نراڪار برهم يعني اپاڌيِ رهت برهم جنهن وديا سان جاڻو وڃي ٿو. انهن کي شانڀو وپاءِ يوگ چئجي ٿو يعني شيو تتا شو سان لاڳاپو رکندڙ. اهڙيءَ طرح ساڪار نراڪار- اما مهاديو- گوري شنڪر- لڇمي نارائڻ سيتارام- راڌا ڪرشڻ يوگ کي شاڪتوپاءِ يا شانڀووپاءِ يوگ چئجي ٿو ٻه ٿيندڙ آهي. انهن ٻنهين يوگن جي اپلبڌي مڪتي يعني نرواڻ پد آهي. هن ڪان پوءِ ان شاڪتوپاءِ ۽ شانڀووپاءِ يوگن جو تتو ڪريا ابياس وگيان ۽ گيان دواران ڏيکاريو ويندو اهان آتمڪ پرمارٿ يا روحاني وديا جو گيان حاصل ڪيو تنهن لاءِ اڳتي پڙهو "Excelsior"

(اي انتي چاهيندڙ اڳتي وڌ)

وڌيڪ پرڪرتي ۽ ايشور تتو جو نرڻو ٻڌايو ويو، ديڪشائن پرڪبو

ڇڏجي ٿو تتو گيان. اِهو گيان ڀا وويڪ اسان جي سٽن سنسڪارن سڀني سان سنگت اوچي آچرڻ آدرش ۽ ابياس مان پيدا ٿئي ٿو. اهو تتو گيان برهم ايشور جو جڳت واسطو ۽ هڪ ئي وستو آهي. جنهن وِيد جي ڇاندوگيه اپنشد فرمائين ٿا ته:—

“ सदेव सोम्येदमग्र आसीदेक मेवाद्वितीयम्

ارٿات:- او پيارا هو هڪڙو ئي پدارٿ ست آهي ٻيو ڪوئي پدارٿ ڪونهي.

(ڪٺ اپنشد)

नेह नानास्ति किञ्च न

ارٿات. ڪوبہ نانا روپ گهڻا علحدا علحدا روپ ڪونه آهي.

برهدارڻيڪ اپنشد جي شروتي آهي.

द्वितीयाद्वै भयं भवति

ارٿات. انهيءَ ۾ جيڪو تفاوت يا ڀيد سمجهي ٿو تہ انهيءَ کي تحقيق دويت جي ڪري ڀوءِ سنسو ٿئي ٿو هاڻي ظاهر ظهور دويت ٻيو نسڻ ۾ اچي تنهن کي هڪڙو سروپ پالڻ يا انيو ڪرڻ سو ڪيئن ٿي سگهندو تنهن ڪري اهو جڏهن ايڪ ڪري نڪارڻو يا انيو ڪاڻو ونڊو تڏهن تتو گيان جي سماپتي ٿيندي.

هاڻي انهيءَ گيان جي پراپت ٿيڻ لاءِ ڀڳوان اسان کي

چڱو ڪاربہ ڪريون ٿا جي بڇڙو يا خراب اکر نہ هجي
هجي ها تہ چڱو اکر نهي ٿيي ڪونہ ها. انهي دويت
هٽڻ ڪري اسين چڱائيءَ يا بڇڙائيءَ کي جاڻي سگهون
ٿا پارليامينٽ، ڪورٽ ميونسپالٽي، پنچايت، صلاح مصلحت
۾ جي مخالف پارٽي يعني دوئي مدوئي. وادي ووادي
جي خيالن جي خبر پوي ٿي. ان سڀ کي جاڻڻ لنهکي
وويڪ چئبو آهي.

وويڪ معني ايشوري گيان يا اندر جو آواز يا اسان
جي سمجهہ عقل ذاهب انهيءَ ڪري سڀ ڪنهن وديا
يا ڪنهن پسہ ڪرائڻ ۾ وويڪ سمجهہ يا سوجهہ بوجهہ
واريءَ بڌيءَ سان جيڪو ڪم ڪبو انهن جو نتيجو سٺو ۽
لاڀدائڪ نڪرندو چاڪاڻ تہ جنهن کي وويڪ يا سمجهہ
نہ آهي تنهن کي شاستر چئا ٿا چون:-

अविवेको हि सर्वेषामापदा परमं पदम् ।
विवेक रहितो लोके पशुरेव न संशयः ॥

ارٿات:- اگيان يا بي سمجهائي آپدائن جو مکيہ ڪارڻ
آهي. وويڪ رهت يعني سمجهہ عقل يا ذاهب کان سواءِ
ماڻهون هڪ پسون جي سمان آهي انهن ديڪشائن بر برهم
ايشور ۽ پرڪرايءَ پاهت ڪئين ڪترڪ وڌا ويا آهن.

هاڻي وري اهو برهم-ايشور- جنهن جڳت چا آهي.
انهيءَ جي وويڪ سان پوري چهد چاڻ ڪرڻ لنهن کي

ٻاروٽي ڪٿا ڪا ڳالهه آهي ڇا بلڪل سچي ۽ سچو آهي ڇو جو ٻه ڪتن پرماڻ ۽ دليلن جي زور تي خبر پوي ٿي ته سڀ ڪجهه ايڪ آهي ۽ دويت ڇو ٿو پاسڻ ۾ اچي ۽ اهو دويت ڪيئن نورت ٿيندو ؟ ان جو ڪهڙو اپاءُ آهي سنت سنگ شرو ترڻ گرو ويد شاستر اڀترو ٿي ٻڌائي سگهن ٿا جهڙو تيرٿي لي هردوار يا ڪاشي وغيره ڏسڻ جو جڏهن اکين سان ڏيکو وڃي ڏسجي پوءِ پوري پوري ڄاڻ پوي. انهن ڪري شري شنڪر ڀڳوان وويڪ چوڙامڻيءَ ۾ چيو آهي-

नगच्छति विना पानं व्याधि रौषधशब्दतः
विनाऽ अपरोक्षानुभवं ब्रह्मशब्दैर्न मुच्यते ।

ارٿات :- رڳو دوائن جي نالن وٺڻ سان ڪا بيماري ڪانه لهندي جيستائين دوا پيٽ ۾ نه آئي آهي تهڙيءَ طرح برهم برهم جي اکر اچارڻ سان مڪتي يا ڇوٽڪي ڪانه ملندي جيستائين برهم يا برهم تتو ساڪيات ڪار نه ڪيو ويو آهي اهو برهم تتو ساڪيات ڪار برهم نشٺ اهو گرو ڪرائي سگهي ٿو جنهن برهم جي يا پرم تتو جي جهلڪ پاتي آهي.

مثل " مان ڊاڪٽر آهيان تنهن چالهين ورهين جي مشاهدت سان ڪيئن ڪتاب پڙهي سوين مريضن لاءِ دوا آزمائي ڪنهن مرض جي دوا ڳولي ڪڍي جنهن مان

پڙهڻ ۽ ويڪ گهر جي جو سڄ ڪوڙ جي ڇنڊڇاڻ ڪري
۽ اهڙيءَ وديا لاءِ گرو ۽ اهڙوئي گهر جي ڇو نه ويڪ ڀڳوان
ڇوڙي ٿو نه -

तद्विज्ञानार्थं स गुरु मेवाभिगच्छेत
समित्पाणि श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठम्" इति श्रुतेः ।

ارٿات - ان پرم تتو جي پرڪاش ڪرائيندي ڪرڻ لاءِ
اهو جگياسو هٿ ۾ ڀڳي لاءِ ڪاٺيون يا ڪجهه دڪشنا
کڻي برهم گيان جي وياکيا ڏيڻ يا سمجهائڻ واري برهم
شروتري يا برهم نشٺ گروءَ وٽ وڃي برهم شروتري گرو انهيءَ
کي چئجي ٿو جو ويدن جي وياکيا سان شش کي
سمجهائي ۽ برهم نشٺ ان کي ئي چئجي ٿو جنهن پرم تتو
جي سڌوري پائي آهي ان ۾ استٿتي ڪئي آهي.
اهو نه . تمام چڱو پر شاسترن انهيءَ لاءِ به آئين
ڇيو آهي-

कुशला ब्रह्म वार्तायां वृति हीनाः सुरागिणः ।
तेऽप्यज्ञानतया नूनं पुनरायाति यांति च ।

ارٿات - برهم وارتا جي ڪٿا ۾ بلڪل هوشيار پر
انهن جي وارتي پرم تتو ۾ آهي نه ڪاڻ ۽ سنساري
پدارٿن ۾ ڀڙا پيا آهن سي به . انهيءَ پدارٿن جي اگيان
ڪري جنم مرڻ جي ڦيري ۾ پيا ايندا ۽ ويندا مطلب
نه پائيندي ڪٿا ۾ ڀلي ڀلي ڀاڳي [illegible]

ناس ٿيندو ويندو ۽ رفته رفته وڃي ان پرم تتو جي سڌي حاصل ڪندو هاڻي اهي ممن کي ضرور ميمانسا ڪرڻي پوي ٿي ته اهو ماڻهو ڪيئن بنا ڪنهن گرو يا ستسنگه، جي پرم تتو جي پراپتي ڪري سگهي ٿو. انهيءَ ڳالهه کي خلاصو ڪرڻ لاءِ هيٺ لکيو وڃي ٿو.

جيئن ته هن مها آڪاش ۾ روشن مڻين لوڪن ٽين سمتن ساٿن جون پيٽن ڪرڻ جـون واشدائون سوکيم سنسڪار روپ رجي ستن لمي گـرڻ جي ڀاو ۾ انادي ڪال کان وٺي سمايون پيون آهن. هاڻي ڪوبه منش سک پرام جي ۽ من جـي لاڙي يعني انڪدت ڀاو سان چت ايڪاگر ڪري ان پرم تتو جي جاڻڻ جي اڇا ڪري ٿو. تڏهن ان منش جي هردي آڪاش ۾ جنهن کي ٻڌي آڪاش چت آڪاش ۽ انته. ڪرڻ آڪاش چئجي ٿو تنهن چت آڪاش يعني انته. ڪرڻ آڪاش ۾ اهـي انهن مهان انيو ڪرڻ وارن ستن شاٿن، روشن منين جـون سوکيم سنسڪار روپ ست ڀاو وارئون ورتيون ان پراڻيءَ جـي انته. ڪرڻ آڪاش ۾ پرڪاش ڪن ٿيون هـوبـهـو اهڙيءَ طرح جهڙيءَ ريت آڪاشي لهرون آڪاش مان اڇي ريڊيءَ ۾ پرويش ڪن ٿيون ۽ انهن لهرن جي الروپ اهڙيءَ طرح داخل ٿين ٿيون جو ڪنن جا راڳـ، الاڪ لٽرون جهت پت رڳو ريڊيءَ جـي سڻي ڦيرائڻ سان ٻڌي سگهون ٿا ساڳيءَ ريت الم ڀاو رکندڙ منش ۾

ماڻهن کي پورو پورو فائدو حاصل ٿيو. جيئن ته برابر
چاليهن سالن جي ڪشالي کان پوءِ اها دوا حاصل ڪئي
پر مهيني ڪمپائونڊر ته فقط ذهن مٿن ۾ سمجهي سگهي
۽ ناهي ورتي جيئن ته فقط ان کي دوا جا تاثير سمجهائي
۽ ڪم آڻڻ سيکاري.

اهڙيءَ طرح جو گرو برهم شروتر ۽ برهم نشٺ آهي
سوئي هن ودّيا کي جلد سيکاري سگهندو ۽ برهم تتوَ جي
جهلڪ ۽ ديدار ڪرائي سگهندو. هاڻي ضرور ٿي ماڻهو
سوال وجهندا جن کي ايترو وقت ڪٿو ملي جو اهڙو برهم
شروتر ۽ برهم نشٺ گرو هٿ ڪن ڇو ته اهڙو گرو ڪو
ملڻ سولو ڪونهي يا جيڪي گرو جي ڏلي پڙڻ سان ٿي
ٿڪجي رهيا آهن پوءِ برهم تتوَ جي گيان حاصل ڪرڻ
کان صفا ڇڏيا؟ پر انهن کي ڀراس اصل ۾ ڏيڻ گهرجي ڇو
جو ويد ڀڳوان سڀني ويدن ۽ اپنشدن ۾ صفا کليءَ طرح
ڄاڻايو آهي ته انهن کي به تتوَ جو گيان ضرور ٿيڻو آهي
پر ٿورو دير سان جنهن کي ڪرم مڪتي چئجي ٿو جيئن
مٿين مثال ۾ چئي آيا آهيون ته ڊاڪٽر جيئن پنهنجي
ٻارهن سان چاليهن ورهين دوا ڳولڻي ڪئي پر سندس
شش ڪمپائونڊر ته فقط ذهن مٿن ۾ سگهي. هتي به اهو
سمجهڻو آهي ته اهو ماڻهو پنهنجي ٻارهن ۽ وڌيڪ
سان پنهنجو آتمڪ پاڻ يعني دل جو لاڙو الهيءَ ٻارهن
ڌانهن ڪري ته پنهنجو ڀاڱو ان جي اندر جيئن اڳيان

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुहयति कश्चन ।
तस्मात्सर्वेषु कालेषु योग युक्तो भवार्जुन ॥

ارٿ:- ڇاڪاڻ ته جڳت جا هي ٻه قسم شڪل ۽ ڪرشن ارٿات ديويان ۽ پترييان مارڳ سدائين (اصل کان) هليا وا آهن پنهنجي نشڪام ڪرم، ڪرم ڪرڻ ڪري هڪڙي رستي يعني ديويان مارڳ رستي دوارا منش برهم لوڪ ۾ وڃي برهم سان گڏ برهم آنند ڀوڳي جيئن پرلي ڪال کان پوءِ برهما مڪت پد حاصل ڪري تو ليئن هو به هن سان گڏ مڪت پد حاصل ڪري ٿو وري موٽي هن جڳت ۾ ڪونه ٿو اچي ۽ ٻيو ڪرشڻ يعني پترييان مارڳ جنهن دوارا پنهن جي سڪامي شڀ ڪرمن جي ڪري سرڳ لوڪ ۾ وڃي سرڳ جا آنند ڀوڳي وري مرت لوڪ ۾ جنم وٺي جنم مرڻ جي ڦيري ۾ اچي ٿو. هاڻي جڻ ته انهن ٻنهي ڏسڻ ۾ اچي ته هن منش لاءِ ديويان پترييان مارڳ ڪرم مڪتيءَ جي جي دوارا ڪيترن جنمن کان پوءِ آهستي پراپت ٿئي ٿو هاڻي اهو سوال ٿو اٿي ته، انادي ڪال کان اهي ديويان ۽ پترييان هليا ٿا اچن ته، ڪو ٻيو رستو ڪونهي ڇا جو منش هن ئي جنم ۾ مڪت ٿي وڃي انهي ڳالهه کي سپشٽ ڪرڻ لاءِ شري ڪرشڻ ڀڳوان ٢٧ شلوڪ ۾ چوي ٿو:—

اهي سنتن ساڌن جون ورتيون يعني ڀرون سندس من ۾ پرڪاش جاڳائي ڪيس الٽيءَ ڏانهن وٺي هلن ٿيون. مان اڳتي جاڻائي آيو آهيان تہ. خود ايشوري اڇا وارئون جڳت جي پرلڀتا ڪرڻ وارئون سوڪم ورتيون رشين مڻن جي سماڌي ڪال ۾ انهن جي هردي آڪاش ۾ آئيون جنهن کي ويديا گيان چئجي ٿو. ڀيريون گيان ايشور ۾ پيو گيان رشين جي هردي ۾ ٿيون گيان ويدن پستڪن ۾ ٿيو.

اهڙيءَ طرح هيءَ وهنواري مڻش ۽ پيا گروهه پنهنجي الم يارا جي ڪري وٽندو اڳتي هلي ٿو تان جيو هيو وڃي پرم پد کي حاصل ڪري ٿو. انهيءَ کي ٿي شاسترن ويد اپنشد ۾ ڪرم مڪتي ڪري ڪوٺين ٿا جنهن جا ٻہ روپ ڏيکاريا ويا آهن جن کي ديوان ۽ پترياڻ مارگ ڪري ڪوٺڻ ۾ اچي ٿو. ڇاندوگيہ، ورهيہ دارڻڪيہ ايشاواسيہ ۽ ٻين ۽ اپنشدن ۾ انهن ديوان ۽ پترياڻ مارڳ جو احوال چڱيءَ طرح سان ڏنل آهي ۽ مان انهن کي ڇڏي گيتا جي ۸ اڌياءِ جي ۲۴ کان ۲۸ شلوڪن لائين انهن پنجن شلوڪن ۾ جيڪو ڪرم مڪتيءَ بابت احوال آيل آهي تنهن بابت ٿورو لکان ٿو ڇو جو اهو ويدانت سڌانت جي بلڪل سمت آهي (متي موجب)

शुक्ल कृष्णो गती ह्येते जगतः शाश्वते माते ।
एकया यात्यना वृत्ति मन्ययावर्तते पुनः ॥

نشڪام ڀڳتي ڪرڻ وارن پرشن لاءِ شڪل مارڳ ڏيکاريو ويو آهي ۽ سڪامي پرشن لاءِ پترياڻ يا ڪرشن مارڳ، ۽ موڪش وارن لاءِ جنم مرڻ جي ڦيري ۾ نه اچڻ وارو پڻ، ڏيکاريو ويو آهي تنهن سان گڏ اترائڻ ۽ دڪشائڻ يوگ ٻه ڪري ڏيکاريو ويو آهي. جن جـــي ابياس ڪرڻ سان اهو يوگي ڪڏهن موهت ٿـــي يا ڀڄي نٿو سگهي اها شري ڪرشڻ ڀڳوان جي ابياس جي پروليءَ جـــو شري شنڪر آچاريه ڀڳوان ۽ ٻين مهاتمائـــن شريمد ڀاڳوت گيتا جي ڀاشيه ۾ ٿورو گهڻو اشارو ڏنو آهـي پر چڱيءَ طرح سپشٽ روپ ۾ اهڙو الم يوگ، جو ابياس ڪونه ڏيکاريو آهي پر اهو الم يوگ اسان جي گهرائي جـي مهان اپاءُ يوگيشور شري سد لعلن لعل ڀڳوان پنهن جي امرت ڪلا يوگ ۾ انهي يوگ جي ابياس سهت جهلڪ ڏيکاري آهي. انهيءَ امرت ڪلا يوگ ڪـــي مون دويه. درشن نالو ڏنو آهي. ان ۾ اهڙي دويه درشٽي ۽ آنترڪ پرڪاش اتپن ڪرڻ واري X Ray روپ ڌارا جنهن جي ابياس دواران سڀ مج پرڪاش اتپن ٿئي ٿو جـو يوگن جو مکيه ۾ مکيه. ساڌن آهي. اهو امرت ڪلا يوگ درشن (دويــه درشن) جنهن جو ورڻن گرو صاحب جنهن نموني سمجهايو سو هن دويه ديڪشا شاستر جي سماپت بعد لکي پرڪاشت ڪندس مون کي نه انهن سمجهه ۾ ٿو اچي تـه پنڊت ۽ ابياسي جن، جن جي پڙهي اچڻ مان ڪجهه ٻه نه آهيان ســـي

ارٿات:- اهي ٻئي شاڪتوپايہ شالپو وپايہ يوگ جا رستا يا مارگ جا جو يوگي آهي سو جاڻي ٿو سو ان کي جاڻي ڪڏهن به اگيان کي پراپت نٿو ٿئي تنهن ڪري هي ارجن تون سڀ ڪنهن وقت انهيءَ يوگ ۾ سماهت رهه. انهن ٻن ٢٦ ۽ ٢٧ شلوڪن ۾ ڀڳوان ٻه وچن ۾ ڳنڍي ۽ سرلي اکر چيا آهن جن جي معني آهي ته رستا ارٿات اهي ٻه شاڪتوپايہ شاڀوويايہ مارگ يوگي جن پرش پنهنجي يوگ دواران ان جي تتون کي جاڻي ٿو سو اگيان کي پراپت نٿو ٿئي ۽ شري اوجن کي اپديش ڪري ٿو ته تون ته انهيءَ يوگ ۾ ايڪت سماہت رهه. انهيءَ يوگ جي ساراهه شري ڪرشن ڀڳوان ٨ ادياءِ جي ٢٨ شلوڪ ۾ ۾ اهتري قدر ڪئي آهي جو اهڙي ساراهه ڪئي — ٻئي ڪنهن يوگ لاءِ نه ڪئي آهي ڀڳوان ائين چئو چوي:

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।
अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा योगी परं स्थान मुपैति चाद्यम्

ارٿات:— يوگي پرش هن رهسيہ کي تتو سان جاڻي ڪري ويدن جي پڙهڻ ۾ تتا يگين اپن ۽ دان جي ڪرڻ ، جو پڻيہ ڦل ٻڌايل ويو آهي ان سڀني کي ڇڏي اڳتي وڃي ٿو ان سدائين پد کي پراپت ٿئي ٿو. جيتوڻيڪ

سوکيم سنسڪارن جو آسرو وٺي چڱائي ڀرائي کي پرايت ڪن ٿا. انگريزيءَ جي پهاڪي موجب:

Where there is will, there is way.

(وهه ڊسر از ول ڊيئر از وي)

مطلب ته جتي جي جهڙي ڀاونا آهي. تنهن کي اهڙي ملي ٿي.

اسان جي شاسترن تنهن ڪري انهن چيو آهي ته خود ايشور نه هيءَ سرشٽي انهن سنسڪارن جي انادي آڌار تي ٺاهي ته ٻيو جيڪر هيءَ سرشٽي نه ڪانه هجي ها. انهيءَ رهسيه جي ڏيکارڻ لاءِ خود شري ڪرشن ڀڳوان گيتا جي ٢ اڌياءِ جي ١٦ شلوڪ ۾ چيو آهي:

नासतो विद्यते भावो ना भावो विद्यते सतः
अभयो रपि दृष्टो उन्तस्त्वनयो स्तत्त्व दर्शिभिः

ارٿات: است وستو جو استو ڪڏهن نه هئڻ ڪونهي ۽ ست وستوءَ جو ڪڏهن نه. ايئاو ڪونهي انهن ٻنهي هئڻ ۽ نه هئڻ جو رهسيه تتو درشن ٻنهي گياني پرشن جاڻو آهي. ٻيو اسان جي ڪن انيڪ ڀڳتن انيڪن چيو آهي ته:-

व्याचष्टे तारकं ज्ञानं स्वयं देवो महेश्वरः
तदेव ब्रह्म विज्ञेयं न च कारण कार्य्यताः

ارٿات:- اهو ٻاڻ ايشور اهو تارڻ وارو گيان ڏئي ٿو

اهو شاستر پڙهي وري ڪن ويدن جي شلوڪن لاءِ لکين سر پاڻ ڪن نه شڪ ڪندي. هاڻي هن مٿين ڳالهه کي ڇڏي پنهنجي اڳوڻي ڳالهه کي شروع ڪريون ٿا يعني جن کي گرو ڪرڻ مليو آهي سي ڪا پرام سڪ؛ من جي اتم ڀاو سان پرم تتو جو انڀو ڪري سگهن ٿا. سائنس اوهڙيءَ طرح وهنوار ۾ جن سائنسدانن هيڏا اچرج ۾ وجهڻ واريون ايجادون جهڙوڪ هائيڊروجن، ائٽم بم، گاڏيون جهاز، راڪيٽ وغيره جي تيار ڪيا آهن. انهن ۾ سائنسدانن ايڪاگر چت سان پنهنجي ڪم ۾ مشغول ٿيا. تنهن هوندي به هردم آڪاش ۾ انهن سوکم آڪاشي لهرن، سوکم سنسڪارن يا ورتن پرڪاش ڪيو جي اڳيئي هن مها آڪاش ۾ ايامن کان پهرين سائنسدانن به، اها سوکم واسنا ڪئي هئي. جي اهي سوکم سنسڪار اڳي نه هجن ها ته اڄ ڪلهه جي سائنسدانن جي اندر ۾ انهن ايجادن يا آوشڪارن جو پرڪاش نه ٿئي ها. اهڙيءَ طرح دهرتي، هوا، پاڻي جا سوکم سنسڪار هن جڳت ۾ وياپڪ آهن اهي وري اهڙن پاڻن جي هردي ۾ اچو واسو ڪن جو اهي به اهڙا ڪرڻي ۽ پاڻي ٿا ٿيو پون.

دنيا ۾ ڪا به شيءِ لکين يا اوچتي آيل ڪانهي انادي ڪال جي سرشٽي ۾ اهي گيان، اگيان، ڌرم ادرم، چڱن ۽ خراب ڪمن جو واسنائون سدائين موجود آهن انهن

اڳيان وڪان ٿو جنهن جي پڙهڻ ۽ ابياس ڪرڻ ڪري ٿوري جهلڪ پرايڪيه انڀو ڪرڻ ۾ ايندي جي انين آهي نه کهڙو نه چڱو ٿيندو.

هاڻي اهو ثابت ڪرڻو پوندو ته نه شاستر جي لکڻ جو ضرور ٿي ڪونه هو. ويد جـــي شرتي ايشور جا واڪيه آهن ان ڪي ڪير ميٽي نٿو سگهي.

هاڻي مطلب اهو آهي ته شرتن جي جپڻ ۽ ويدن جي پڙهڻ مان اهو ٻــــه اهڙو گيان آهـــي جهڙو لقشي ٿي هردوار ڏيکارڻ. تنهن ڪان سواء شاستر الهن ته چون ٿا ته:-

पुस्तके लिखिता विद्यायेन सौद्रि जाप्यते
सिद्धिर्नजायते तस्य कल्प कोटि शतैरपि ॥

ارٿات:- پستڪ ۽ شاستر ۾ جيڪي لکيو ويو آهـــي تنهن جپ ۽ پاٺ ڪرڻ سان ان پرم تتو جـــي ڪروڙن ڪلپن تائين سڌي ڪانه ٿيندي جو نه اهو ويڳو ٿيو شروع ڪرڻ تنهن جو اهو ٻـــه ٿيو آدريه گيان پر ان ڪان مٿي مدن ڪرڻ پهدي ايڪتن ۽ دليان سان سمجهڻ اهو ٻه نه سواء ابياس جي آدريه گيان ٿيو. انهيءَ ڪان مٿي ندڌياسن (ابياس) ان ٿي جذهن گروءَ جي پوريءَ سکيا سان ابياس ڪبو نه پوءِ پرم تتو جي جهلڪ نظر ايندي نه نه نه.

هاڻي مون ڪي تتو ۽ يوگ جي سمجهڻ لاءِ اهـــڙي طرح لکڻ گهرجي جيڪي تمام سولائيءَ سان اهي ٿي ڳالهيون

انهيءَ ڪري اهو پرم برهم جاڻي سگهجي ٿو ته ڪي
ڪي ڪارڻ ۽ ڪاريه جي سمبنڌ ڪري. مطلب ته،
پڇاڙيءَ جو ڦاپرو اهو نڪتو ته جن جي سچي شرڌا آهي
سي نشڪام ڪرم جي (ايشور ارپڻ بُڌي) دوارا آهستي
آهستي انهيءَ پرم پد کي پائيندا. انهن ڪري شرڌالو
سڌ گڻن وارن کي به نراش نه ٿيڻ گهرجي ڇو جو هي
منش جنم ملڻ ڏاڍو ڏکيو آهي انهيءَ منش ديهه ۾ ئي
گيان ٿي سگهي ٿو انهن ڪري هن حياتيءَ ۾ اهو
موقعو نه وڃائڻ گهرجي. جيئن ته چيو ويو آهي:-

लब्ध्वा कथंचिन्नर जन्म दुर्लभं
तत्रापि पुंस्तवं श्रुति पार दर्शनम् ।
यस्त्वात्म मुत्कयै न यतेत मूढधी
स ह्यात्महा स्वं विनि हंत्य सद्ग्रहात ॥

ارٿات - مس مس ڪري ماڻهوءَ (منش) جو دُرلڀ
پاتو آهي انهن ۾ به منش جو جنم وڏيءَ سمجهه جو
جنم آهي ۽ ويدن شاسترن کي پڻ سمجهي سگهي ٿو
اهڙي دشا ۾ جو مورک پنهن جي مڪتي واسطي يتن
نٿو ڪري سو آپگهاتي ڪرڻ وشيه. واشنائن ۾ ڦاسي
پنهنجو ناس پاڻ آڻي ٿو. هاڻي وڌيڪ وستار کي ڇڏي
آخر ايترو لکان ٿو ته پرم تتو يا ايشور جي پائڻ جا رستا
ته گهڻيئي آهن جو سگر ۾ سگم ويد ڪمارگ، پاتڪن جي

دپڪشانڪ ٥

(تتو گيان)

اسان جا ڪرپالو ديالو مهارشي جي ايشور پراپتي پڌيءَ دواران ايشور آتما هئا ان پرڪال درشي سڌ پرشن کي هيءَ سرشٽي اهڙيءَ طرح ٿي ڏسڻ ۾ آئي جهڙيءَ طرح ڪو ڪتاب اسين ٻدا ڪڏهن تڪليف جي پڙهي وٺون. ان ڪري انهن ڏسڻ ۾ آيو ته گهڻو ڪري ڪلجڳ جي سمي ۾ ويدانت سدانت جا اڻ ادڪاري ٿي اڻي پاڻ کي.

अहं ब्रह्म अस्मि ब्रह्मैवाहँ।

ارٿات - آءٌ برهم آهيان، يا سچ پچ آءٌ ئي برهم آهيان، ٻدا ٻڌهن جي سروپ جي لکيارت ڪري والوٽي ڇوڻ شروع ڪندا. ادڪاري نه هئڻ جي ڪري نتيجو سٺو ڪونه نڪرندو. مهـا انياءُ پاڳه واڪيه رشيءَ چيو آهي ته -

सर्वं ब्रह्म वदिष्यन्ति संप्राप्ते तु कलौ युगे।
नानुतिष्टन्ति मैत्रेयशिश्नोदर परायणाः॥

ارٿات - پاڳه واڪيه رشي چوي ٿو ته هـن ڪلجڳ جي سمي ۾ سڀ ڪو چوندو ته آءٌ برهم آهيان آءٌ برهم آهيان پر هو ڪو انهيءَ پد لاءِ آهن ئي ڪونه، پر انهن

سمجهڻ ۾ اچن. جهڙيءَ طرح حسابي ڪمن لاءِ انگي زباني
يا خيالي ڪهڙا ۽ حساب هجن انهن سڀني جي ڄاڻڻ
لاءِ چار مول منتا يا ٽنڊيا آهن جهڙوڪ- جوڙ ڪٽ ضرب
۽ ونڊ انهن چئن جي دوارا ڪيترا ۽ ڪيا حساب ڪري
سگهون ٿا وڌيڪ ٻئي ڪنهن منتي يا ٽنڊي جي گهرج
ڪانهي. ٺهڙيءَ طرح لتون ۽ اپياس لاءِ آءٌ چار مول منتا
ٽنڊيا منزلون يا اوستائون يا پوڪائون ڏيکاريندس.
انهن جي ڄاڻڻ سان ڪهڙو ۽ ڪيترو سوال ويدانت فلاسافي
يا ٻئي پرمارٿڪ يعني روحاني لتون اپياس وغيره جو
پاڻهين خيال ۾ اچي ويندو ٻئي ڪنهن کان هرو ڀرو پڇڻ
جي اميد نه گهٽجي گهرج ڪانه رهندي گهڻو ڪري انهن
وديائن جون ۽ چار چاڙهيون آهن. جيتوڻيڪ الڙن لاءِ
ڪم البت ڏکيو ٿيندو پر ٽڌهن ۽ جي خيال سان ٿورو
اونهون وڃي هڪ ۽ ٻيو شاستر کي ڏٺئي پڙهبو نه بلڪل
سهنجائي ٿي پوندي ۽ ڏکيائي ڪانه ٿيندي تنهن ۾ هيءَ
پرمارٿڪ يعني روحاني وديا اڳتي پڙهندا نه چڱي ڦلدائڪ
ٿيندي. تنهن کان اڳتي وڌو پڙهو. واٽ لاءِ وهي نه رهجو
اها شري سرسوتي ماتا ويدن ۽ وديائن جي ادشٽاتري
ديوي توهان کي مدد ڪندي جو جو اها ماتا وڏي
دياوان آهي.

ارٿات- جنهن کي اپان کو گيان پراپت نہ آهي ۽ اتو ڳابرو جاڳرت ٿيو آهي يعني کيس جاڳو ٿيو آهي تنهن کي جيڪو چوي تہ هي سڀ برهم آهي سو ان کي مها نرڪ جي جار ۾ ڦاسائي ٿو ڇڏي. ڪرم نہ اپاسنا يڪدم. آلو الله بولو برهم مان آهيان چئو ۽ هرو پرو سچ پچ ست پرش يا مها گيانيءَ لاءِ جنهن کي ڪرڻ نہ ڪرم ۾ اهم پڻو ڏسڻ ۾ ئي ڪري ٿو اچي تنهن جيون مڪت پرش لاءِ گيان ۽ ڪرم جو وروڌ آهي پر نڪي ڪي اگيانن يا اڌ پڙهيلن لاءِ چئو تہ ويد ڀڳوان چوي ٿو تہ ڦل پائڻ نشڪام ڪرم ۽ ايشور اپاسنا ضرور ڪرڻي آهي تنهن کان پوءِ هو سچي گيان جا اڌڪاري آهن.

مون کي هڪ مثال ياد آهي تہ اسان جي سنڌ ۾ هڪ سنڌي آهي جنهن ۾ بلڪل ڪتا ويدانتي هئا اهي چوندا هئا تہ. اسين آتم سروپ برهم سروپ آهيون، نرليپ آهيون اسان لاءِ ڪوبہ پڌتي ڪونهي" ڪرم ڪرڻ لاءِ ڪهڙي جو ڪم آهي. اسين آتم روپ انهيءَ کان پري ۽ نيارا آهيون. انهيءَ ڪري پائي ڪري ابتا سبتا ڪرم بہ ڪندا هئا ڪاب پرواهہ ڪانہ ڪندا هئا تہ اسان کي ڪو انهن ڪرڻ جو حساب ڪتاب ڏيڻو پوندو پڌهين شبدن ۾ ساڪن ۾ چوندا هئا تہ. "مورک ڪرم اپاسنا ۾ ڦسندا، اسين پڌ پرش ڦهڻ پڌندا."

ڪريا يا اڀياس سان برهم جي لکيارت ڪانه ڪئي آهي
پر اهي انڌي جي لذت ۽ پيٽ جا پوڄاري آهن.
هاڻي پنج آڱريون برابر ڪونه آهن ايئن ٻه ساڌو سڌمت
گهٽي ٿي پيا آهن پر گهڻو ڪري ته ڏسڻ ۾ پيو اچي
ته ڪيترا وشين ۾ ڦاٿا پيا آهن. جيڪي ويدانت جي
سچي سدانت لاءِ واروٽي واکياڻون ڪن ٿا پر انهن
ويدانت جي چئن ساڌن (١) وويڪ (٢) ويراڳ (٣)
ڪٽ سمپتي (۴) مموکشتا لهڻ جي اجان ڀرڻ ساڌن
جا ٿي اڌڪاري ڪونه آهن ڇو جو ويدانت ۾ وويڪ
جو اڌڪاري ان کي چئجي ٿو جيڪو اڳي ايشور نام
جپڻ سان ڪرم ڪرڻ پڪتين ۽ دليلن ۽ اڀياس سان
اپوق ڪري اهو وويڪ حاصل ڪيو آهي لــ برابر.

सर्वं मिदमाहं च ब्रह्म

ارٿاس. آءٌ ۽ هيءُ سارو جڳتر بــرهم روپ آهي
اڌهن هو ويدانت جي پورلن ساڌن جو اڌڪاري چئجي
ٿــو پر اهــڙا اڌڪاري ٿورا ايشور ڀڳت آهــن پر ان
اڌڪاري نه گهٽيتي آهــن انهن اڻ اڌڪارن لاءِ خــود
مهو اپنشد سنڌس ١٠٥ شلوڪي واري شــروتــيءَ ۾
چا ٿو چوي،

अज्ञस्य अप्रबुद्धस्य सर्वं ब्रह्मेतियो वदेत।
महा नरक जालेषु स तेन विनि योजितः

٣ شلوڪ جي شرح:-

ते ध्यान योगानुगता अपश्यन्
देवात्मकशक्तिम् स्वगुणैर्निगूढाम् ।
यः कारणनि निखिलानि तानि
कालात्म युक्तान्यधितिष्ठत्येक ः॥

ارٿ:- انهن رشين ڌيان يوگ پراپت ٿي سمندس گڏجي ڪري پرڪيل پرماتما ديو سروپ واري اڇڻت شڪتيءَ جو ساکيا ڪار ڪيو. انهيءَ ڪري پرميشور پوڪرلي سمند ڪري اڪيلوئي ڪال ڪان وٺي آتما تائين سمپورن ڪمن لي راڄ ڪري ٿو.

هاڻي شڪتيءَ جي سروپ جي چڱيءَ طرح وياکيا ڪرڻ لاءِ ضرور لکڻو ٿو پوي جو انهيءَ جي سروپ جاڻڻ سان ٿي اسين اڳتي وڌي سگهون ٿا. وياڪرڻ جي پرماڻ موجب شڪتي اکر جي व्युत्पति معني بعيان، پاڙ يا اشتقاق هي آهي.

शकलृप शक्तौ शक् आमर्षणे

ارٿ:- شڪلپ ساهرٿي جي معني ڏيکارڻ آهي لڌهن ڪي پرلمبه اڳاڻڻ ڪانپوءِ اکر ڳنڍڻ سان شڪتي شبد त्तिन् ڀرشي پاڻي جي وياڪرڻ دوارا سمندس ارٿ ظاهر ٿيڻو انهيءَ الوسار شڪتي شبد جو ارٿ آهي ساهرٿيه بل ولوه پراڪرم

اوتار- اهي مورک، آهن جي ڪرم اپاسنا ۾ ڦسن ٿا اسين آتم روپ سڀ کان نيارا ۽ پري آهيون. اسان کي ڪوبه ڪرم بڌن ۾ وجهي نٿو سگهي ڪرم اپاسنا لاء اٿين چوندا هئا ته "ورت نيم ڪاٺ کي گهوڙي عزل رسي نه ڪرءِ." يعني- ڪاٺ جي گهوڙن مثل ورت نيم آهن جي ڪڏهن به ڪنهن پرمارٿ پد تي پهچائي نٿا سگهن انهن جي ڪرڻ مان ڪجهه به حاصل ڪونه ٿيندو. پر يار جي انهيءَ وقت جن اندرين انهن سان اهي ڪم ٿي ڪيا تن کي سمڌن ڏوهي ڪرمن لاء ڪيچي ها ته ڪاڪن کي خبر پئجي ته، ڪيتري وڏهن سو آهي.

اسان جي مها اڀياو مهرشن کي ته اڳ ۾ ئي خبر هئي تن ديالو سڌ پرشن اهو خيال ڪيو ته، اهڙي حالت ۾ اهڙو منتر انهن کي ڏجي جنهن کي ڪوبه، مذهب مت متانتر سائنس کنڊن نه ڪري سگهي- پار ڪان بيدي ڏائين پڙهيل ٿوڙي اڻ پڙهيل سمجهو يا اڻ سمجهوءَ کي رڳو منتر جي پڙهڻ سان ئي اهو گيان ٿئي ته هيءَ ساري سرشٽي اٿوءَ ڪانوني جيءُ ديو ديوتائن ايشور ۽ برهم ڏائين هڪ ئي برم تتو آهي ۽ انهيءَ جي وڏيڪ ويچن ڪرڻ سان وهيوارڪ پڳتي ۽ پرمارٿ مڪتي ملي سگهن ٿا.

هائو بيشڪ انهن هڪ ئي سچ جو اڪر: ڳولي ڪيو اهي سڀ اسان جون ڪامنائون سڌ ڪري سگهي ٿو. ٿهن لاء پڌو شروتا شوکر ايمشڌ جي پهرين اڌياءَ جي

ھڻڻ گرڀ ۽ سنھارڻ واري ڪالڪي = شوڀا واري ۽
ان کي شوڀا ڏيڻ واري گڻيءَ جا گيان سروپ ۽ جڳت
کي هلائڻ چلائڻ واري. هتي مون کي شڪتي ۽ ديوي
جو روپ پرمارٿ سنا ۽ وھنوارڪ سنا ٻنهي ۾ ڏيکارڻو
آهي ڇوته ٻنهي ۾ ڀيد آهي ڪجھ. وياکيا سندس پرمارٿ سنا
موجب ڪريان ٿو. انهيءَ جو فقط دڳ درشن ڏيان ٿو وڌيڪ
سندس اڀياس جي اڌيائن ۾ ڏنو ويندو. وھنوارڪ سنا جو
ٻنار ڄڳي ڪجي جيئن سڀ ڪڄھن کي ووڌڪ پيدا ٿئي.

या ज्ञान बलेन सामर्थ्येन च सर्वं चराचरं
जगत् कर्तुम् शक्नोति सा शक्तिः

ارٿات - جا ٻنهي جي گيان، ٻل ۽ شڪتيءَ سان
سارو جڳت جڙ ۽ چيتن پيدا ڪري ٿي سا آهي شڪتي

या श्चराचरं जगतद्योतयति इति देवी

ارٿات - جا ساري جڳت کي پرڪاش ڏئي ٿي سا
آهي = ديوي.

اسان جي گرو صاحب جي گهرائي جو مول منتر آهي
سام ويد جا ٽي اکر -

शक्ति वै ज्योतिःस्वरूपा

ارٿات:- شڪتي سچ پچ جوتي سروپ آهي.
پرڪاش تنا گيان سروپا چيتنيا تنا چداننڊ سروپ آهي.

پرڪاش لچ پاڻيان ڏيڻ واري پر ديوي پاڻوت ۾ آ، منگل واچڪ
يعني آنند ڏيندڙ ۽ तिः پراڪرم واچڪ يعني پراڪرم
واچڪ يعني پراڪرم ڏيندڙ آهي. پر هتي ٻيو ديوي اکر
جو شڪتي اکر جو يعني पर्याय ساڳي معني ڏيکاريندڙ آهي
تنهن ديوي اکر جي هن وقت تي وياڪرڻ موجب
وڃتي بنياد مصدر ڌاتو پاڙ اشتقاق (Etimology)
هتي ئي ڏيکاريان ٿو. ڇو جو اهي ٻئي اکر ديوي استو
روپ ۽ شڪتي سوکيم روپ ساڳي معني ۾ ڏيکاريندڙ
آهن جي اپياس جي وقت ۾ ڪم اچن ٿا ۽ گهڻي پيار
نه ٿئي تنهن لاءِ ضرور ديوي جي ارٿ ڏي لکيا ورت ڏيکاري
وڃي ٿي. ديوي حساب موجب ڪٿ ڇئي وڃي ٿي
۽ شڪتي جڙ روپ آهي.

दिव क्रीड़ाविजिज्ञीषा व्यवार द्युति स्तुति मोदमद
स्वपन कान्तिगतिषु ।

ارٿات دو = جا سڀني کي پرڪاش ڪرڻ واري،
ڪريڙا = جا ساري جڳت کي راند وانگر هلائڻ واري.
وجگيشا = جا ساري جڳت کي سوڀ ۽ جيت ڏيڻ واري
ويو هار = جڳت کي فائدي موجب هلائڻ واري، ديوتي
= جا پاڻ پرڪاش روپ ۽ ٻين کي آنند ڏيڻ واري.
مد = سدا شوڪ رهت ۽ ٻين جو شوڪ، دک دور ڪرڻ
واري. سوپن = جا پرليه ڪال ۾ سڀني کي مهه يعني

جهڙيءَ طرح سپن اوستا ۾ ٽڪو سورج ٽڪو چندر ٽاراگڻ ڀلي اگني آدي آهن تہ بہ ماڻهوءَ جو من انهيءَ جوتيءَ جي پرڪاش ۾ گهوڙا ڦرڻ ڪاڳر پهڻ وغيره جا پوڻ پوڻي ٿو تہ پوءِ سمجهڻ گهرجي تہ اها جوتي ڪٿان آئي. اها جوتي مهان پرڪاش جي ڪنهن انش دواران ٿي آئي اسين انهيءَ اوستا ۾ سپن آدي جي ڀوڳن ۾ لمپٽ رهون ٿا جنهن ڪري انهيءَ جوتيءَ جي اسان کي ڪا پروجهہ نٿي پئجي سگهي اهڙيءَ طرح سان جاڳرت اوستا ۾ بہ سورج چندر اگني آدي جي ان پرم جوتي دواران پرڪاش ڪري رهيا آهن ٽن جي بہ اسين ان سورج چندر ۽ اگني آديءَ جي پرڪاش سبب انهيءَ پرم جوتيءَ جي لکيارٿ نٿا ڪري سگهون اهڙيءَ طرح سکوپتي اوستا ۾ بہ اهو جوتي پرڪاش سدائين قائم آهي پر من ۾ لمبي گڻ پرڌان هجڻ سبب اسان کي ان گيان سروپ پرڪاش واري مهان جوتيءَ جو انڀو نٿو رهي ڇو جو من ڪنهن نہ اٿان يا ورتيءَ يا خيال کي ڇڏي وڃي لمي گڻ ۾ لين ٿيو آهي پر جيڪڏهن انهي جاءِ تي لمي گڻ جي بدران ستي گڻ ۾ اٿان بعدي ورتي هجي تہ پوءِ ماڻهو سماڌيءَ کي وڃي پراپت ٿئي ٿو. اتي ماڻهو پرم برهم چد آنند سروپ کي پراپت ٿئي ٿو.

اهڙيءَ ريت شرمد ڀاڳوت گيتا جي ۱۳ ادڌياءَ جي

جيڪي ٻيون شيون ناسڪي پاوڻ برهم ۽ ايشور وغيره
جو ڪٿان ڪيو آهي سي سڀئي ڪٿان شيون تن اکين جي
اڳيئو ڪرڻسان مرجهائجي ويندا. جيئن سورج جي نڪرڻ
ڪري چنڊ ۽ تارا ڏسڻ اڳهامي ويندا آهن. اها ڳالهه ڪٿي
ٻون ٻڌاڪ هٿئي پر انهن آهي يا ناهي سو ثابت ڪرڻو
پوندو. جنهن ۾ ڏيئي مالڪ به پرم ڳالهه پوندو ٿيون لکڻ
سچو سمجهو ڳالهه. تنهن ڪري ٿورو ڌيان ڏيئي پڙهو.
تنهن جي لکيارت ڪرڻ لاءِ ويد جي ڪٿو اپنشد جي،
شروتي فرمائي ٿي.

न तत्र सूर्यो भाति न चन्द्र तारकं
नेमो विद्युतो भान्ति कुतोऽयमग्नि
तमेव भान्तमनु भाति सर्वं तस्य भासा सर्वमिदं विभाति

ارٿات:- اتي نڪي سورج پرڪاش ڪري ٿو نه
چنڊ تارا پرڪاش ڪن ٿا نه ڪي بجليون ئي پرڪاش
ڪن ٿيون وري اڳني اتي ڪيئن پرڪاش ڪندي هن
جي پرڪاش ڪري سڀئي سورج آدي پرڪاش ڪن ٿا
انهيءَ جولي پرڪاش ڪري هيءُ سارو جڳتر پرڪاش
ٿئي ٿو ۽ گيان وگيان ۽ چيتن سروپ پاسڻ ۾ اچي ٿو.
انهيءَ شلوڪي جو هيءُ ئي ارٿ آهي جوليءَ جي لکيارت
ڪرڻ لاءِ.

يعني آنند يا پرم روحاني جوڀ جو. سو جسو سچي اڀياس ويراڳ ۽ وچار سان ڄاڻجي ٿو. هاڻي اهو سگهه به سگهه اڀياس ڪيترو آهي جنهن مان آتم شڪتي، برهم شڪتي، ديو شڪتي يا جوڳي شڪتي ڄاڻي سگهجي ٿي. اهو احوال ٻين انڪن ۾ ڏنا شڪتيءَ ورنن ڪيو. پر جنهن ڪري وهنوارڪ يعني لوڪڪ يا دنيوي سڌي نه حاصل ٿي آهي تنهن کي پرمارٿڪ يعني آتمڪ روحاني سڌي نه حاصل ٿي سگهندي، تنهن ڪري هاڻي ان ڄوڀ جو شڪتي جو ورنن ڪبو. جيئن هي وهنوارڪ ۽ پرمارٿڪ جيوون ٻئي ايڪ سروپ ٿي وڃن. تنهن ايڪتو وحدانيت جو آنند ٿئي ٿو. شاشڪتي پرم تتو برهم ۾ سچدانند روپا آهي جو شاستر ۾ چيو ويو آهي تہ:-

सर्वाद्या तु भवेच्छक्ति रानन्द घनगोचरा ।
ईश रूपा चिदानन्दा पर ब्रह्मैव केवलम् ॥

ارٿات:- سڀني جي آديا پرم تتو برهم روپا شڪتي آهي اها آنند گهڻا روپا ٿئي وڃي ٿي چدانند ايش روپي به اهائي آهي ۽ سرو وياپڪ روپ به اهائي آهي اها چدانند شڪتي جنهن برهم ۾ نه هجي تہ پوءِ برهم جو ڪو ملهه ئي ڪونہ ٿي سگهي. اهڙيءَ طرح ايشور جو ساري جڳت جي اپتي استي ۽ لئه ڪرڻ وارو آهي

۱۷ شلوڪ ۾ شري ڪرشن ڀڳوان چوي ٿو ته:—

ज्योतिषामपि तज्ज्योति स्तमसः परमुच्यते ।
ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम् ॥

ارٿات:- جوتين جي جوتي مايا کان بلڪل پري چئي وڃي ٿي. ٻوڌ روپ سروپ ڄاڻڻ يوڳ، ۽ تتو گيان سان پراپت ٿيڻ واري سڀ ڪنهن جي هردي ۾ اسٿت آهي انهيءَ جوتيءَ جي اڀياس واسطي هٿين ڇڙو وڻو آهي.

एष स्वयं ज्योति रनन्त शक्ति रात्मा ऽप्रमेयः सकलानुभूतिः ।
यमेव विज्ञाय विमुक्त बन्धो जयत्ययं ब्रह्म विदुत्तमः॥

ارٿات:- ته اها جوتي ٻئي ڪنهن جي آڌار کان سواءِ پنهنجو پاڻ پرڪاش ڪرڻ واري اننت شڪتي سروپ آهي جنهن جي شڪتيءَ جو ڪوبه پار ڪونهي ۽ اُتي اننت آتما جنهن جي سيما يعني حد ڪانهي يعني برهم روپ وياپڪ سروپ آهي. اها ئي ساري جڳت ۾ سڀ ڪنهن پدارٿ جي ٻوڌ سروپ يعني چيتن روپ آهي. جنهن کي برهم تتو جي ڄاڻڻ وارو سرو اتم کان اتم ان جوتي روپ شڪتيءَ کي ڄاڻي ڪري جو اوچي ۾ اوچو پدارٿ يعني پرم تتو آهي تنهن کي جڏهن پائي ٿو يعني ان جوتي شڪتي جو ساکيات ڪار ڪري ٿو. اهوئي پرم پد آهي اهو اصول آهي پرمارٿ جوتي

ٻوءِ رام، رادي شيام، ڳوري شنڪر، اما مهاديو، لڪشمي نارايڻ چيائون. انهيءَ ڏيکارڻ واسطي تہ سيتا شڪتي جيڪڏهن رام ۾ نہ هجي تہ هو ڪجهہ ڪري نہ سگهندو. ٿهڙيءَ طرح ٻين ۾ بہ ڳوري شنڪر ۾ اما مهاديو ۾ رادا شيام ۾ ۽ لڪشمي نارايڻ ۾ اهي شڪتيون نہ هجن ها تہ هو ٻنهن جو پراڪرم ڏيکاري نہ سگهن ها ۽ شو پاربتيءَ ۽ برهما ساوتري جگت جي وهنوار روپي شڪتي ڏيکارڻ لاءِ چيا ويا آهن ڇو جو شو ڀڳوان خود ماتا پاربتيءَ کي سمبوڌن ڪري چوي ٿو تہ :-

शक्ति विना महेशानि सदाऽहं शव रूपकः ।

शक्ति युक्तो यदा देवि शिवोऽहं सर्व कामद ॥

ارٿات:- اي ماهيشوري ديوي، ديوي شڪتيءَ ٻنان مان مڙدي (شو) جي سمان آهيان پر جڏهن شڪتيءَ سان ڪٺو آهيان ٻئي لوسان ڪٺو آهيان تڏهين آءٌ شو روپ معني ڪلياڻ وارو ۽ سڀني جون ڪامنائون پجائيندڙ آهيان.

هاڻي ٻوهم ڪان وٺي ٿوري پرينت مهرشي ڪپل جي شاستر سانکيہ موجب تتون جو واکاڻ ڪجي ٿو صرف انهيءَ تفاوت سان تہ هڪ پرڪرتي آهي ۽ پرش نانا آهن پر اسان وٽ پرش هڪڙوئي آهي جنهن کي شو يا برهم ڪوٺيو وڃي ٿو ست چت آنند روپا شڪتي سا ئي

تنهن ۾ جي اها شڪتي نه هجي ته ايشور جو ۽ ڪرڻي
ملهه نٿو ٿي سگهي ڇاڪاڻ ته شاستر چئي رهيا آهن ته:-

न विष्णूर्न हरः शक्तो न ब्रह्मा न च पावकः।
न सूर्यो वरूणाः शक्ता स्वे स्वे कार्ये कथञ्चन
तया युक्ता हि कुर्वन्ति स्वानि कार्यानि ते सुराः॥

ارٿات:- نه وشنو شو برهما اگني سورج ورڻ پنهنجن
پنهنجن ڪمن ۾ شڪتوان ٿي سگهن ٿا فقط تنهن جي
شڪتيءَ کي پائي ڪري اهي سڀ ديو ديوتا پنهنجن جو
پنهنجو سونپيل ڪم ڪن ٿا. انهي ڪري سوال وجهن ٿا
ته اها ته ايشور جي شڪتي ٿي گويا ايشور جي آڌان
آهي.

शक्ति शक्ति मतोर भेदात।

ارٿات:- شڪتي ۽ شڪتي مان ۾ ڪوبه ڀيد ڪونهي
جيئن سورج ۾ پرڪاش ۽ چندرمان ۾ سهائي پر ٿڌهين
نه سمجهائڻ جي خيال کان هيءَ ايشور شڪتيءَ
۾ شڪتي آهي خود ايشور ۾ اها چدانند روپا
سمايل آهي تنهن ڪري ايشور نه ان اڌيشٽان برهم روپا
ست چت آنند شڪتيءَ جي انترگت آهي ڇو جو اها
چدانند شڪتي سڀني جي آديا يعني اڌشٽان يا آڌار يا
آسرو آهي انهيءَ ڪري انهيءَ شڪتيءَ کي ايشوريءَ جي
پريتو ۽ پراڪرم ڏيکارڻ لاءِ ديوتائن ۽ اوتار ۾ پهرين سمنا

۾ ٻہ شڪتي آهي جا ڏليءَ ڏانيءَ کي ۽ ٻوٽين وغيره کي سنڌس شڪتيءَ سان پيدا ڪيو آهي انهيءَ ڪري اسين جيئون ٿا ۽ ونسپتيون ٻوٽيون اسان جي دوائن وغيره ۾ ڏيئي اسان جا روڳ دور ڪن ٿيون. پاڻيءَ ۾ ٻہ شڪتي آهي جو اسان جي جماڻي جو آڌار آهي. اگنيءَ ۾ شڪتي آهي جا اسان جا کاڌا وغيره پچائي اسان کي وڏائي واڌهائي رشت پشت ڪري ٿي نہ تہ هوند اسين مرجهائجي وڃون. وايو ۾ شڪتي آهي جنهن جي آڌار تي اسين جيئون ۽ ساهہ کڻون ٿا. آڪاش ۾ شبد شڪتي آهي جنهن ڪري اسين ڳالهائي ٻولهائي ٻڌي سڻي سگهون ٿا.

اهڙيءَ طرح اسان جون گيان اندريون ٻڌڻ، ڇهڻ، ڏسڻ، سواد وٺڻ ۽ سنگهڻ جون شڪتيون ڏيکارين ٿيون ۽ اسان جون ڪرم اندريون ڳالهائڻ، پڪڙڻ، هلڻ، چلڻ، مل موتر تياڳ ڪرڻ، اُتپتي ڪرڻ جون شڪتيون ڏيکارين ٿيون.

انهيءَ ريت چت انتهڪرڻ ٻڌي من ۾ سنڪلپ وڪلپ شڪتي اهنڪار ۾ اهم پڻي جي شڪتي ٻڌيءَ ۾ نشچي ڪرڻ جي شڪتي ۽ چت ۾ سوکيم سنسڪار ڌارڻ جي شڪتي آهي. تمو گڻ تهن ۾ موهہ يا راڳ شڪتي. رجو گڻ ۾ دوويش يا وکيپ شڪتي- ستو گڻ ۾ گيان شڪتي. ان ڪان مٿي مهد لڳو جنهن ۾ گيان اڇا ڪريا شڪتي ۽ ستي، رجو تمو گڻ ڪيون واري

برهم جي اچنتيه شڪتي ۽ پرم انتو آهي اها گيان ڪريا
شڪتي سا ايشور جي انت شڪتي آهي انهن سان گڏ مول
پرڪرتي ساميه اوستا واري ستي، رجي، تمي گڻ واري
جنهن مان پوءِ هيءَ سرشٽي ۽ ٽن گڻن جي کيوڀ ڪري
پيدا ٿي انهن ڪري ايشور انت
سروگيه شڪتيءَ وارو آهي انهن کان پوءِ هرڻيه گرڀ يا
سوتر آتما شڪتي جا سمشٽي سرشٽيءَ جا سوکيم سنسڪار
ستي، رجي، تمي گڻ وارا ڌارڻ ڪرڻ واري جنهن مان
گڻن ۾ کيوڀ هئڻ ڪري سرشٽيءَ جي آديءِ وچندا
ٿيندي ٿي. انهن کان پوءِ ورات شڪتيءَ ۾ اها مول
پرڪرتي جي تمي ستي گڻ واري وڪرتن جو روپ
ڌارڻ ڪري هي ساري برهمانڊ سرشٽي استول روپ يا
ورات سروپ ۾ پيدا ڪري ٿي جنهن ڪي ورات شڪتي
چئجي ٿو ان پرڪرتي جي اهنڪار واري، ستي گڻ
واري شڪتيءَ مان چنتت انتهه ڪرڻ يعني چت
بدي اهنڪار من ۽ پنج گيان اندريون يعني ڪن، کل
اکيون جڀ ۽ نڪ پيدا ٿيا. اهنڪار جي رجي گڻ مان
پنج ڪرم اندريون يعني هٿ، پير، وات، گديا ۽ اندري
پيدا ٿيا. اهنڪار جي تمي گڻ مان پنج
تن ماترائون يعني سوکيم ڀوت، شبد، سپرش روپ،
رس ۽ گنڌ پيدا ٿيا. انهيءَ مان وري پنج استول ڀوت آڪاش وايو
اگني جل ۽ پرٿوي پيدا ٿيا. انهيءَ مان ڏسبو ته پرٿويءَ

किं तत्कार्थं जदत्यास्मिन् यस्तु शक्तयान सिद्धयति ॥

ارٿات:- اهو ڪهڙو ڪم آهي جو جڳت ۾ شڪتيءَ کان سواءِ سڌ ٿئي ٿو؟ يعني جڳت ۾ هرڪو ڪار، شڪتيءَ دوارا ئي سڌ ٿئي ٿو.

سڀئي مت متانتر مذهب پنهنجي اشٽ موجب الهن جي اپاسنا جي آگيا ڏين ٿا. جهڙي طرح برهم، ايشور الله، گاڊ "God" رام، ڪرشن، پرڪرتي "Nature" انهن جي پوڄن لاءِ چون ٿا. (پنهنجي سمپردا جي اشٽ موجب) پوڄڻ سان موڪش سک سمجهي ڪونہ ملندا ڇا ڏٺو شڪتيءَ جي پوڄن ڪرڻ مان ئي ملندا ڇا انهن جنهنڪي ڇهو آهي سو سڀ نہ ڇهو آهي ڇا. ڏٺو شڪتيءَ جي اپاسنا مان ملندو انهن جي اپاسنا مان ڪونہ ملندو ڇا؟

انهيءَ لئي اسان ڪي اهو چوڻ آهي تہ بيشڪ سڀڪو پنهنجي اشٽ موجب اپاسنا ڪري پر شڪتيءَ جي سروپ ۾ ڇو تہ شڪتي ئي وشيش(خاص)گيان ڏئي ٿي.

शक्ति ज्ञानं विना देविमोक्ष हास्याय कम्पत ।

ارٿات- شو ڀڳوان ماتا پاربتيءَ کي ٿو چوي تہ، شڪتيءَ جي گيان کان سواءِ موڪش ئي حاصل ڪرڻ. کل جهڙي ڳالهہ آهي. هاڻي جاڻائڻو پيو تہ وشيش گيان ڇا آهي. جهڙي طرح ننڍو بالڪ روئندو اچي ۽ سهڻو ڏسي ڪٿي ٿو پر الهيءَ روئڻي جو مطلب تہ جاڻي ڪري وقت

شڪتي آهي. اڇا گيان ڪريا ايشور جي شڪتي آهي ۽ برهم ۾ سچدانند مئي شڪتي آهي. تنهن کان سواءِ ايشور اننت شڪتي ۽ برهم اچنتيه شڪتي آهي جنهن جو ڪوبه ٿاڻو نه آهي ۽ اها سروتر وياپي آهي ۽ اها ويد جي شروتيءَ موجب:

सर्वं खल्विदम् ब्रह्म–नेह नानास्ति किञ्चन

ارٿات :- هي سارو جڳت برهم سروپ آهي. پر ان برهم جي پرڪاش، گيان، تيج بل، پراڪرم، ويريه وڀوتيءَ ۽ اچنتيه شڪتيءَ جي ڄاڻڻ لاءِ برهم جي بدران شڪتي ئي اکر ڪر آندو وڃي ته ساڌڪ جي گيان حاصل ڪرڻ لاءِ هن ريت چوڻ گهرجي ته چڱو ٿيندو.

सर्वं खल्विदम् शक्तिः नेह नानास्ति किञ्चन

ارٿات:- شڪتي ئي سڀني هنڌ وياپڪ آهي ٻيو ڪجهه به ڪونهي ڇاڪاڻ ته:-

एवं सर्व गता शक्तिः सा ब्रह्मेतिविविच्यते ।

ارٿات - اها شڪتي جوتيءَ سروپ سرو وياپڪ آهي. اها ئي برهم آهي. تنهن ڪري اها شڪتي ساري جڳت ۾ وياپڪ آهي جو هوبهو من اندران انڀو ڪرڻ سان سمجهي سگهجي. تنهن جو ئي پوڄن ڪرڻ جڳائي ڇو ته:-

جَيَ شري ڀڳوتي اُما ديوي

شري اندر مهاراج کي اچنتيه شڪتي

ٻرم لنو ٻرهم وديا جو اپديش ڏيئي رهي آهي

ڪين اپنشد - کنڊ ۳ - ۴

ڪان پوءِ اچلي چڙهي ٿو اُهو ساڌڪ، ساڌارڻ عام گمان آهي پر وڏي ٿيڻ لئي جڏهن هن کي خبر پوي ٿي ته ان روپئي ۾ ٻه آڌيلا، چار پائليون، اٺ ٻيانيون، سورهه آنا، چوهٺ پئسا ۽ سو پائي پايون آهن ۽ اهي مون کي پنهنجن شين شڪلين وٺڻ کائڻ پيڻ ۾ ڪيتري قدر نه ڪارائتيون آهن ته پوءِ روپئي ۽ ريزگي کي ٿو چڙهي اهو آهي وشيش گيان ڇو ته هو روپئي جو ملهه ڄاڻائي ٿو ۽ ان جو رهسيه ڪرم ۽ گڻ سڀاءُ ڄاڻي ڪڍڻو نه ڄڻوش ٿئي ٿو. هاڻي روپيو ٿيو ساڌارڻ گيان ۽ ان جو ريزو ۽ ڪم اچڻ ٿيو وشيش گيان اهڙي طرح ڪنهن ديو ديوتا ايشور الله پنهنجي جي اشٽ جو ملهه گيان پرڪاش، تيج، ٻل، سامرٿيه، ويريه، ويڀوتي ونيو ڄاڻڻ سان ان مان ڪهڙو نه آنند ايندو. ڇو جو انهن جي ملهه جي خبر نه پئي ڪانه پر جي خبر ڪانه پئي ته انهن جي اپاسنا مان نه ڪهڙو آنند ايندو اهو هڪڙو اکر شڪتي ٿي آهي جو سڀني جو ملهه ڄاڻائي ٿي انهن ڪري شڪتيءَ جي سروپ ۾ انهن گيان پرڪاش تيج، ويريه، ٻل ويڀوتي جو پتن ڪبو ته آنند ايندو ۽ ماڻهو اپاسنا ۾ اڳتي وڌندو. انهن ڪري شڪتي اکر سڀني کان اتم آهي جو سرو لوڪ وياپڪ آهي. اهڙيءَ طرح وشيش گيان حاصل ڪرڻ سان اڳتي جو وشواس يا شردا پاڪل درپ پنهنجي پڪي ٿي وڃي ٿي

پوءِ ايشور يا ديوتا ۾ پوري وشواس رکڻ ۽ انڀو ڪرڻ سان بلڪل سچا ڀڳت ٿيو پون اهي اهڙا ڀڳت ان ايشور جي سچي جهلڪ پائي آنند ۾ گد گد ٿي وڃن ٿا ۽ جگت ۾ سڀ ڪنهن پدارٿ ۾ انهيءَ پرم تتو جو انڀو ڪري شوڪ موهه آديءَ کان رهت ٿي پراڻي ماتر جي سک ۽ آنند لاءِ ڪمر ڪشي بيهن ٿا. پڇاڙي جو ان پرم تتو ۾ سمائجي هڪ ٿي وڃن ٿا. انهيءَ لاءِ هڪ نديءَ جو درشٽانت ڪين اپنشد جي ٣-٤ ڪنڊ جي ڏنل ۾ اچي ٿو جو منهن جي هيٺين لکڻ جو مول منتر آهي:-

ديوتائن جي هيٺين ڏيئي ڏان جنگ. ڪٿي ڏهين اهنڪار ۾ پرجي وڃا انهن سمجهڻ لڳا ته هيءَ جنگ اسان پنهنجي شڪتي بل پراڪرم ۽ اُشوريه ڪري ڪئي آهي جيتوڻيڪ ديوتائون اڳي ئي پرڪاش روپ آهن.

(द्योत् नात् इति देवा)

ڏهين ته پنهنجي سروپ جي وسمرتيءَ ۽ اهنڪار ۾ پرجي پاڻ کي سرو شڪتيوان سمجهڻ لڳا ان جو اهو ڪهڙو مٽائڻ لاءِ انهن جا سرو شڪتي گيان پرڪاش پراڪرم بل ۽ ايشوريه جو مهان ڀنڊار مهان شڪتي يا پرم برهم پرم ايشور آهي جنهن کان انهن ديوتائن کي وشيو علو آهي ته کي سندن اهنڪار مٽائڻ ۽ سچيءَ شڪتيءَ جو انڀو ڪرائڻ لاءِ اهو ايشور ساڪار

ٿا جو سيڊي کي گتي ڏيڻ وارو آهي سو مان آهيان. انهن لئي هڪش پڇيس ته تو ۾ ڪهڙي شڪتي آهي. واهوءَ چيس ته مان هڪ کن ۾ ساري سرشٽي اڏائي سگهان ٿو. انهن لئي هڪش چيس ته هڪ گاهه جي پن کي ته اڏائي ڏيکار. واهو ديوتا پنهن جي پوري طاقت لڳائڻ سان به ان پن کي نه اڏائي سگهيو. تڏهن ڦڪو ٿي شهه ڪانئي اچي ديوتائن کي چيائين ته مون کي پتو ئي نه پيو ته اهو ديوهه هڪش ڪير آهي.

جڏهن اگني ۽ واهو ديوتا جهڙا ٻه پراجت ٿائي موٽي آيا تڏهن سڀئي ديوتائن گڏجي اندر ديوتا کي عرض ڪيو ته توهان سرو اشوريه سمپن آهيو توهان کي ئي خبر پئي سگهي ٿي ته اهو ديوهه هڪش ڪير آهي تنهنڪري توهان وڃي خبر لهي اچو باقي پئي ڪنهن ديوتا جي دال ڪانه ڳرندي. تڏهن لئي اندر ديوتا پنهن جي وڏي پراڪرم وارو جڏهن ان هڪش جي ويجهو پهتو تڏهن هڪش پنهن جي سروپ جي اندر مهراج کي توري جهلڪ ڏيئي پاڻ انتر ڌيان ٿي ويو ۽ ان جڳهه تي مهاپراڪرمي ليهموي ۽ ڪرانتيءَ ۽ مها شوڀا واري اما ديوي شو سروپا شڪتي ائي ڏٺي. جڏهن کي اندر ديوتا وڏي نمرتا سان عرض ڪيو او ماتا پڳولي لون هتي ڪيئن آئي آهين ۽ مان عجب ۾ آهيان ته اهو ديوهه هڪش ڪير هو جنهن جو اسين ڪه پار نه پائي سگهياسون تنهن جو

روپ ۾ مهان ليڇـوي يڪش جو روپ ڌارڻ ڪري اچي پرگهٽ ٿيو. جڏهن ڪـي ديوتائون ڏسي عجب ۾ پئجي ويا ۽ پاڻ ۾ صلاح ڪيائون ته اها خبر لهڻ گهرجي تـه اهو ڪير آهي. ان لاءِ پهرين اگنيءَ ديوتا کي موڪليائون ته ڏسي اچ. اگني ديوتا پنهنجي گهمنڊ ۾ ڀرپور اچـي اتي پهتو جتي کان هن دوئه يڪش پڇيو تـه تون ڪير آهين جو هت آيو آهين. اگني ديوتا جواب ڏنس تـه مان اگني ديوتا آهيان ۽ منهن جـو نالـو جاتويد يعني سڀني جو ڄاڻندڙ. تنهن پنهنجي پرشنسا ڪئي ته تون ٿو سڃاڻين؟ تنهن تي يڪش پڇيس تـه تو ۾ ڪهڙي شڪتي آهي. اگنيءَ چيس ته مان پنهنجيءَ لي اچان ته سڄي سرشٽي هڪ پل ۾ ساڙي ڀسم ڪري ڇڏيان. اهو ٻڌي هن يڪش اگنيءَ کي چيو ته هن هڪ گاهه جي پن کي ته ساڙي ڏيکار. تنهن تي اهو اگني ديوتا پنهنجي ساڌارڻ ڪوشش کان وڌيڪ زبردست ڪوشش ڪئي پر اهو ڪونه ساڙي سگهيو. لڄي ٿي واپس اچي ديوتائن کي چيائين ته مون کي خبر ئي ڪانه ٿي پوي تـه اهو دوئه يڪش ڪير آهي. پوءِ ديوتائن مها پراڪرمي وايـو ديوتا کي موڪليو پر وايو ديوتا به ساڳيءَ طـرح پنهنجي مغروريءَ ۾ ڀرجي اچي ان دوئه يڪش جي سامهون پهتو. تڏهن هن يڪش دلو پڇيو ته تون ڪير آهين. وايو ديوتا چيو ته مان وايو ديوتا آهيان جنهن کي ماترشوا پڻ چون

तस्यै तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यायतनम् ।

ارٿات:- ان رهسيه مئي برهم وديا جو لپ معني = وچار ڪرڻ = اندرين جو نگرهہ يا وراڳ ۽ ڪريا = ابياس. اهي ٽي آڌار آهن جي انسان کي اُتي وٺي هلندا. ويد ان برهم وديا جا سمپورڻ انگ آهن ۽ ستيه = ست چت آنند سروپ ان سرو وياپي مها شڪتيءَ جو مهان مندر يعني رهڻ جي جاءِ آهي. تنهن ڪري وچار وراڳ ۽ ابياس جو آسرو وٺو وري پڙهڻ واري شلوڪ ۾ چوي ٿو ته:—

योवा एतामेवं वेदापहत्य पाप्मानानन्ते
स्वर्गे लोके ज्येये प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति।

ارٿات:- جيڪو ان برهم وديا جو ڄاڻو طرح ڪرم سان انڀو ڪري ٿو اهو سڀني پاپن کي نشٽ ڪري ان انت سرو شرشٽ پرم لوڪ ۾ سدائين لاءِ استٿت ٿي وڃي ٿو. هاڻي پڙهڻ وارن طرح سان سڀڪو سمجهي سگهي ٿو ته اها شڪتي سرو وياپڪ آهي ۽ ڪوبه پدارٿ ڇڏي ڪونهي جو جو انهن وهنوار ۾ پرتيڪش انڀو ڪري سگهون ٿا ته سڀ ڪنهن پدارٿ ۾ شڪتي وياپڪ آهي پر اڻ ڏٺي شڪتي جو واستو سروپ جو سچدانند سروپ آهي سو انسان کي اچان انڀو نه ٿيو

توهان کان سواءِ ٻيو ڪير خبر ڏئي سگهندو جو لون
برما وديا مها ڪرتاڪاري ۽ ڀها سـ روڳيا آهين. انهي
سوروپ ڳالهه جي ڄاڻڻ ۾ سمرٿ آهين تنهن ڪري ڪريا
ڪري ٻڌايو ته اهو يڪش ڪير هو جنهن اسان ديوتائن
کي هت وٺڻ ڪري ڇڏيو.

ڀڳوتيءَ اما ديويءَ فرمايو ته اوهان کي گهمنڊ هو ته
اسين ديوتا بلڪل شڪتي شالي آهيون دئيتن تي اسان
پنهن جي پراڪرم سان وجئه پاتي آهي اوهان کي سچي
شڪتيءَ جي پيدار ۽ سرو انشورته سچين سروپ جي
جنهن جي دوارا توهان اهو ٻل حاصل ڪيو اهو اگيان
۽ موهه جي ڪري توهان ذان وسري ويو جنهنڪري اهو
اوهان جو اهنڪار مٽائڻ لاءِ آءُ برهم وديا جي سروپ
۾ اوهان کي پرم تتو ڄڻي ڄاڻڻ لاءِ آئي آهيان ته اهو
يڪش خود پر برهم سرو شڪتي جو پيدار هو جنهن
توهان کي شڪتي شالي ڪيو جو توهان دئيتن تي جيت
پاتي هاڻي تون انڪاري آهين انهيءَ برهم وديا جي
حاصل ڪرڻ جو سو تون اها مهان وديا پائي ٻين ديوتائن
کي پڻ انهيءَ وديا کان واقف ڪر ته واستو سروپ ان
جو ڪهڙو آهي- پوءِ اندر کي اپديش ڏنو ۽ ڪين اپنشد
جي پڇاڙي وارن ٻن شلوڪن ۾ ان جو تاپرج ڏنو ويو
آهي سو اوهان کي ٻڌايو وڃي ٿو.

ڪان پڇيو ويو ته ان مڙس ۾ ڪا شڪتي آهي يا نه؟ ٻڌل آهي ۽ منجهس ڪا به شڪتي ڪانهي ته ان جي پوڄا مان ڪو ڦل به نه نڪرندو جنهن تي چيو ته اسين هن مها شڪت جو پوڄن ڪريون ٿا ته ان کي ٻه اهو جواب ڏئي ٿو سگهجي ته اهو مها شڪت ٻه ان شڪتيءَ جي انترگت آهي ۽ ننڍي کي ان جي آڌين آهي ڇاڪاڻ جو شڪتي سڀني جي ساهرتيءَ ۾ آهي ڇو جو "بابا، بابا سڀ ڪو ڪهي، امان ڪهي نه ڪوءِ، ته بابا جي دربار ۾ جو امان ڪري سو هوءِ" شاستر ۽ گياني پرش ته اڳ ۾ ئي چئي چڪا آهن ته:-

शक्ति शक्तिमतोर भेदात् ।

ارٿات:- شڪت ۽ شڪتيءَ ۾ ڪوئي ڀيد ڪونهي ٻئي هڪ ئي پدارٿ آهن.

इष्ट शक्ति रिति ह्येके तत्त्वमाहुर्मनीषिणः ।

ارٿات :- گياني پنڊتن شو شڪتي هڪ ئي تتو ڪري سمجهن ٿا.

न शिवेन विना देवी न देव्या विना शिवः ।
नानयोरन्तरं किश्चच्चन्द्र चन्द्रिकयोरिव ॥

ارٿات- نه شو بنا شڪتي نه شڪتيءَ بنا شو آهي ڇو جو ٻنهي ۾ ڪوبه انتر ڪونهي جهڙيءَ طرح چنڊ ۽ چنڊ جي روشنائي.

آهي ڇو جو شاستر چون ٿا ته هو من اندرين جي اليو ڪرڻ جي وشيه ڪانهي پر اهو پرم تتو جو انتهه ڪرڻ جي وشيه ڪانهي تنهن ڪري جي اندرين جي انتهه ڪري جي وشيه ڪري ڏيکارجي جا ثابت ٿئي سو هن لنڊي پستڪ ۾ انتهه ڪرڻ جي وشيه ڪري ڏيکاريندا سون ڇو جو اسان جي وڏن جو اصل ڪان ونئي متو آهي پرتيڪش پرماڻ سو جي هاڻي هن پستڪ ۾ پرتيڪش ته ڪري ڏيکاريوسون ته. پوءِ هيءَ به پستڪ ٻين ڇاپو پستڪن وانگر هڪ ناول يا ڪهاڻي آهي ۽ حقيقت نه آهي. انهيءَ وچ ۾ جيڪو توهان کي پرغلائي چوي ته فلاڻو فلاڻو ديوتا پرش يا استريءَ جي يا ڪنهن پدارٿ جي آراڌنا ۽ سيوا ڪريو ته ان ڪان ٻيڙو ته جنهن جي پيٽن ڪرڻ لاءِ توهان اسان کي چئي رهيا آهيو ان ۾ ڪا شڪتي يا ته ته ضرور چوندو ته. ان ۾ فلاڻي شڪتي يا سرو سامرٿيا آهي. تنهن لي توهين ان کي اها وراڻي ڏيو ته اسين اڳ ۾ ئي ان شڪتي جي اراڌنا ڪري رهيا آهيون توهان جي چوڻ موجب هلي رهيا آهيون باقي ٻيو ڪو اڳتي جو رستو ٻڌايو. انتري چوڻ لي سب مات ۾ اچي ويندا.

هڪ دفعي ڪنهن جوان کي اچي ڪاوڙ لڳي ته اسين شڪتيءَ جي خود مڙس جي سيوا ڪريون ٿا اسان کي شڪتيءَ جي خود ضرورت ڪانهي ته انهيءَ

وشوءَ جي سرولو واري پرم تتو آهين.
اهڙيءَ طرح گيتا ۾ شري ڪرشن ڀڳوان چيو آهي ته-

पिता अहं सर्व जगतो धाता माता पितामः

ارٿات- مان هن جڳت جو پتا ماتا، ڏاڏو ۽ پالڻهار آهيان.

त्वमेव माता च पिता त्वमेव ।

ارٿات- تون ماتا پتا ٻئي تون ئي آهين.

جنهن صورت ۾ پرم پرش ڪان وٺي اڻو تتو تائين سرو شڪتي واري رهي آهي. تنهن ڪري توهان جيڪو به روپ ڏسو سو توهان جي دل لئي چڱو آهي پر انهن شڪتي جي روپ جي پرڌانتا انهيءَ ڪري ڏيکاري آهي ته ايشور، الله، گاڊ، ديو، ديوتا، پرڪرتي سائنس جيڪي به چئون انهيءَ ۾ اها شڪتي سمايل آهي اگر هڪڙو ٻي اهو انهن سڀني ديو ديوتائن جو گيان پرڪاش لهي، پل وارو، واءُ ۽ وڻڪاري جو تتو رهسيه، سڀاو، گڻ، ڪرم سڀ جي لکيارت ڪرائي ٿو. پر اگر اينتري اندڪي لکيارت رکي تتو سگهي. جاڪاڻ ته روپ جو ملهه، رنگ ڏسڻ سان ڪٿجي ٿو. اهڙيءَ طرح انهن سڀني جـو ملهه شڪتيءَ سان ئي جاڻي سگهجي ٿو ڇو ته شڪتي پرم تتو جو رهسيه پرڪاشيه جاڻائي ٿي. تنهڪري اسانکي ان شڪتيءَ جي ئي پوڄا ڪرڻ گهرجي جنهن مان اسين

شڪتيءَ کي استري روپ انهيءَ ڪري لکجي ٿو جو پرڪرتيءَ جي نيمن انوسار وهنوارڪ سنسار ۾ سڀڪو ماءُ جي پيٽ مان پيدا ٿيو آهي نڪي پيءُ جي پيٽ مان آيو آهي. جيئن ورڻ ڳڻ ماديءَ وار مان نڪي نر وار مان پيدا ٿيا آهن.

انهن ڪري هن ساري جڳت جي پڻ ماتا آهي. جا ساري سرشٽيءَ کي پنهنجي گرڀ ۾ ڌارڻ ۽ پالڻ پوشڻ ڪرڻ واري آهي مان پنهنجي ماءُ جي گود ۾ رهي ماءُ جو امرت (کير) پان ڪري رهيو آهيان پوءِ مون کي پيءُ جي ڪهڙي آ. ضمتا جي نٿي رهي. پيءُ فقط سهڪاري آهي سو به هن جڳت ۾ واسطو ۾ اها شڪتي نڪي ماتا آهي نڪي پتا آهي پر اهو پرم تتو آهي جيئن ته:-

नाहं स्त्री न पुमांश्चाहं नक्लीवं सर्गं शंक्षये ।

ارٿات:- سرشٽيءَ جي لڳ ڪال ۾ نه ڪي آءٌ استري نه پرش نه نپنسڪ آهيان.

त्वं स्त्री त्वं पुमानसि त्वं कुमार उत वा कुमारी ।
त्वं जीर्णो दण्डेन वञ्चसि त्वं जातो भवसि विश्वतोमुखः॥
(श्वेताश्वतरोपनिषद्)

ارٿات :- تون استري، پرش، ڇوڪرو، ڇوڪري، ٻڍو ٻيمار، ڏنڊي ٽي هلندڙ سڀ تون ئي آهين. تون ساري

ٻوليءَ جي ٻڌڻ جي ٻنهن جي ٻنگ. سان انيويڻا آهي
جا ٽرالن ٽرالن شڪلن ۽ مورتن واري آهي انهن اصلي
شڪلن ۽ مورتن ۽ روپن کي ٻهرين اچار سان گڏ ٻالڪ
انهن شڪلن کي سڃاڻي ٻان ڪري ته پوءِ دفعو انهن
اکرن جي ماترائن يعني حرف علت يا ڏوئي روپ اچارڻ
سان ڪڪ ٻمدي سوکيم اچارڻ جا روپ سکي ٿو. تيئن
ٽنهن ڏان پوءِ هري هري اچارڻ ٿورو لکڻ ۽ ڪتاب پڙهڻ
سکي ٿو. چوٿون- ان ڏان پوءِ ٻالڪل لڪڙو پڙهي وڃي
ٿو. انهيءَ کي پڙهي ان مان گيان ٻڌڻ جي ڪريا ۽
ابياس سان حاصل ڪري وڏو سمجهه ٿئي ٿو يا وڏو
ٻروڻ الهمير ڪاريگر وغيره ٿي خوب ڪمائي جڳت ۾
سڪرت جا ڪم ڪري ٿو. جهڙي طرح مٿي مون چار
ڳالهيون ڏيکاريون آهن تهڙيءَ طرح گڻت وديا حسابي
ڪم جا ٻين وديائن کان ٿورو خيال واري وديا گهاڻ ان
جا ٻهرين ٻنيادي چار سدانت، مت يعني اصول جوڙ،
ڪٽ، ضرب، ونڊ آهي چارئي حسابي وديا جا ٽڏيا
شاگرد يا چالر سکي وڃي ٿو ته پوءِ کهڙا به ڏکيا خيالي
حساب انهن چئن اصولن جا مٿن جي آڌار تي ڪري
سگهي ٿو ڇو ته سڀني حسابن ۾ اهي چار اصول لڳن
ٿا جن سان حساب ڪجن ٿا. انهن کان سواءِ ٻيو ڪو به
وڏو سدانت ڪونهي.

تهڙيءَ طرح هن برهم وديا يا شڪتي وديا جا چار

شڪتي ڀائي ان رهسيہ کي پائي سگهون. شڪتيءَ کان شڪتي
گهربي تہ شڪتي ملندي ۽ اُتي ڪنهن مان ڪانہ ملندي
تنهن ۾ ڪنهن جو بہ پوڄن ڪرڻو تہ اهو شڪتيءَ جي
ڀاءُ ۾ ڪيو تہ، ڦلدائڪ ٿيندو. يعني گيان پرڪاش
سامرٿيہ، ويرتہ، ٻل، پرڀاو، وڀوتي ان شڪتيءَ جا ئي سوچڪ
۽ پوتڪ آهن. مطلب تہ تاتپريہ هيءُ نڪتو.

अचिंत्यामिताकारशक्ति स्वरूपा प्रतिव्यक्त्याधिष्ठानसत्यैकमूर्तिः
गुणातीतनृद्वन्द्व वोधैकगम्यात्वमेका परब्रह्मरूपेण सिद्धा ॥

ارٿات - اچنتيہ امت شڪتي جا سڀ ڪنهن
پدارٿ جو ادشٺان يا سهارو آهي ستيہ سروپ مورتي
آهي سا هرهڪ پدارٿ ۾ وياپڪ هوندي پڻ جي
ستيہ سروپ ۾ استٿت ٿي گڻن يعني رجي، ستي، تمي ۽
دوند روپ دک سک شيت اوشڻ اپاڌيءَ کان پري آهي
جا پر برهم روپ هئڻ ڪري گيان وگيان سان جاڻي
سگهجي ٿي. ان پرم تتو (وديا) کي جاڻڻ لاءِ يا رڳو پڙهڻ
سمجهڻ يا وياکيا ڪرڻ سان ڪونہ حاصل ٿيندو پر ان جي
جاڻڻ لاءِ خاص ساڌن جي ضرورت آهي. سڀ ڪنهن
وديا جا شروعاتي يا ابتدائي ڪي متا آهن جن جي پالن
ڪرڻ سان اها وديا حاصل ڪئي وڃي ٿي. جيئن تہ
ٻالڪ کي جڏهين ٻهراڻ اسڪول ۾ پڙهڻ لاءِ موڪليو
وڃي ٿو تہ هو الف بي سڃاڻڻ سکي ٿو جا سڀ ڪنهن

ـال آهي.

दिव्यते अनया इति देवी ॥

ارٿات:- جنهن جي دوارا سڀ ڪنهن کي پرڪاش گيان جوتي ۽ چيتنا ملي ٿي اُنوا

या चराचरं जगत् दीव्यति अथवा द्योतयती सा देवी

ارٿات:- يعني جا ساري جڳت کي پرڪاشڻ يا وهنوارڪ ستا ۾ پرڪاش گيان، جوتي چيتنا ڏيڻ واري آهي. اهو ديوي اکر وياڪرڻ جي ويتپتي موجب اڳم ڏنو ويو آهي. هاڻي اڀياسي يا ڪريا ڪرم واري پرش کي ڏسڻو گيان جي ساڌن حاصل ڪرڻ لاءِ ڏسڻي ۽ شڪتي اکر ۾ تفاوت جاڻڻ لاءِ هيٺيون مثال ڏجي ٿو. جنهن مان معلوم ٿيندو ته ڪريا ۽ اڀياس ڪرڻ وقت ڪهڙو انهن ٻنهي اکرن ۾ تفاوت يا ڀيد آهي.

جيئن ته مصريءَ جو سنگ آهي انهن کي استول سروپ ۾ ظاهر پرگهٽ يا ٻاهرين روپ ۾ اسين ڏسون ٿا پر ان مصريءَ ۾ جو مٺاس ۽ مٺاڻ آهي انهن جو اسين استول سروپ اکين سان ڪونه ٿا ڏسون پر سنڌس سوکشم يعني اندروني ٻاطني يا ڳجهو سروپ اکين جي ڏسڻ کان سواءِ ٻين اندرين سان محسوس ڪري سگهون ٿا.

اهڙيءَ طرح سڀ ڪنهن کي پدارٿ کي ٻاهرواني معني استول ۽ اندروني معني سوکشم سڀ ڪنهن پدارٿ

مول سدانت آهن جن جي ڄاڻڻ يا انڀو ڪرڻ ڏانهن هوءَ
ڪوٺ نه ڪيو مسئلو يا سوال پرمارٿڪ يعني آتمڪ يا
روحاني ۽ وهنوارڪ يعني دنيوي يا پرپنچ جو سڀ حل
ٿي وڃي ٿو. سڀني ويدن شاستر جا انڪول يا پرتڪول
الر ۽ پرشن سڀ پورا ٿي وڃن ٿا. ماٿهو ٻنهن جي لکش
جو لدو گيان آهي تنهن کي پراپت ڪري ٿو. اهي چار
سدانت هي آهن. شڪتي، ديوي، پرڪرتي شڪتي يا
مايا شڪتي. ايشوري شڪتي سڀني حسابن جو جواب
چت شڪتي، اسين هن ديکيا پستڪ ۾ ڏيکاريندا سون.
اسان اڳ ۾ هڪ ديڪشا ۾ شڪتي تتو جو ورنن ڪري آيا
آهيون هاڻي ديويءَ بابت لکڻو آهي جو سمجهڻ گهرجي
اهو ديوي يا شڪتي تتو واستو ۾ ساڳيو تتو آهي پر
ساڌڪن ۽ جي ساڌن ابياس ۽ ڪريا ڪرڻ لاءِ ڪجهه
تفاوت يعني ڀيد رکن ٿا تنهن ۾ هي ديکشا شاستر جو
ابياس ۽ ڪريا جو شاستر آهي تنهن ۾ انهن جو تفاوت
۽ ڀيد ساڌڪن يعني ساڌنا ڪرڻ لاءِ ڄاڻائبو وڃي ٿو
جيئن جگياسوءَ کي ٻنهن جي ڀيٽ ڪرڻ ۾ وڌن نه پوي
۽ ڪرم سان اڳتي وڌي.

(.घोत् नात् इति देवी)

ارٿات- جا پرڪاش سروپ يا چيتن سروپ آهي-
اهي ڪري هي سارو جڳتر يا پرپنچ ان نام روپ جوني

ڀوڳڻ يعني روپ ڇهو وڃي ٿو. انهيءَ ڪري ڀوڳڻ ٿيو
ستول روپ جنهن مان اسين آنند وٺڻ چاهيون ٿا سو
ٿيو ديوي ۽ ڀوڳ سوڪشم نام يا شبد ٿيو: سوکيم آنند جو
اسين ڀوڳڻ پدارٿ مان وٺون ٿا يعني (Meaning) هاڻ
اهو سوڪشم نام شبد (Meaning) ٿيو شڪتي. ۽ استول
ڀوڳ روپ پدارٿ ٿيو ديوي. انهيءَ ڪري سارو جڳت ٻه پرڪار نام
روپ ٿيو اهو نام روپ شبد ارٿ يوڳ يا ڀوڳڻ شڪتي يا ديوي
هڪ ٻئي کان وڇوڙ ڪال ۾ جدا نٿا ڪري سگهجن
جو ته سوکيم جي ڌيان ڪرڻ سان استول اڳيئي ڌيان ۾
اچي بيهي ٿو. اهڙيءَ طرح استول جي ڌيان ڪرڻ
سان سوکيم اسان جي اندر ۾ اچي ٿو. اهي ٻئي پدارٿ
يعني نام ۽ روپ ابياس ڪندڙ سڌت ڌيان ۾ هڪ ٻئي
کان جدا ڪري سگهي ٿو. جو جو ان جو ابياس اهڙي
نموني جو آهي. اسين جو جنهن سوکيم ٻج مان يعني
ٻرم لِنو مان پيدا ٿي وڏي ماڻهو وڻ ٿيا ۽ ٻيا جنگم
ستاور ٿي ويا آهيون تن کي وري ته سڌن ٻج ٻرم لِنو
(سوکيم) پدارٿ ۾ داخل ٿيڻو آهي. جنهن کي سچو پچو
ابياس پڄڻ ۽ ڪريا چئجي ٿو. يعني جنهن لئو يا ٻج مان
پدارٿ پيدا ٿيو آهي سو وري ان ٻج روپ ۾ وڃي
سمائجي.

स्थूला नाम सूक्ष्मे लय

۾ موجود آهي. انهي نموني ۾ خوشبوءِ، بدبوءِ، مٺاڻ، ڪناڻ، ٻڪ، ٿڌاڻ، ڪوساڻ، ڳيان اڳيان جو سروپ اهڙيءَ طرح اسم ذات ڪيترائي آهن جن جو سروپ اکين سان ڪونه ٿو ڏسڻ ۾ اچي پر سڌن سوکيم سروپ اندرين ۽ من سان جاڻي سگهون ٿا پر ان سان گڏ جي انهن سوکيم پدارٿن جو خيال ڪريون ٿا انهن جي لاءِ استول روپ ۾ سڌن پالر يعني وشڻ اسان کي ڏسڻ ۾ اچي ٿو. جهڙيءَ طرح مٺاڻ لاءِ مصري، الب، مٺا فروٽ ۽ قسمين قسمين جون مٺايون سڌن استول وشڻ سروپ ۾ اچيو اکين جي اڳيان پرگهٽ ٿين. اهڙيءَ طرح ٻڪ اچ جي سروپ لاءِ ٻيٺ ۽ آنڊا، بدبوءِ، خوشبوءِ لاءِ نڪ پالر آهي ڏاهپ يا بيوقوفي لاءِ ماڻهو يا جانور. ٿڌاڻ ڪوساڻ لاءِ اگني يا برف پاسڻ ۾ اچن. اهڙي طرح سان ٻيا به.

هاڻي اهو سوکيم سروپ ڪهن کي شڪتي ڪونيو وڃي ٿو ۽ ان جي پالر وشڻ يعني استول سروپ ديوي ڪونيو وڃي ٿو. هاڻي ڪوبه سوکيم پدارٿ ٿيو ڪٿي ۽ ڪوبه استول پدارٿ ٿيو ديوي. اهو آهي شڪتيءَ ديويءَ اکرن ۾ ايياس جي وقت تفاوت جڏهن کي وڌاڻت ۾ نام ۽ روپ، يوگ شاستر ۾ شبد ۽ ارٿ.

اهڙيءَ حالت ۾ شبد يعني نام Meaning ٿيو سوکيم ۽ ارٿ يعني روپ يا (Word) ٿيو استول روپ.

اهڙيءَ طرح ايياس ڪرڻ وقت ان کي يوگ يعني نام

اهي ئي ڪري ڪن اپنشد جي پکش ۾ اما اندر آدي ديوتائن وارن ڪٿا پر ديت اما ڀڳوتيءَ اندر کي استول روپ پر درشن ڏيئي سوکشم تتو يعني پرم تتو، برهم تتو ۽ ايشور تتو جو گيان ڏنو ۽ انهن ديوتائن ڏانهن پڻ اپديش ڏيڻ لاءِ رستو ٻڌايائين. اٿر ويد جي شري ديوي اٿر وشيرش جنهن کي ڪهڙي پڻ. نموني وانگر جي سچائي وارن کي ضروري سمجهو آهي تنهن جي اٿر ويد جي ٢٦ سرٿن مان ٻه ٽي ۽ ٻه شلوڪ ڏيون ٿا.

१- ॐ सर्वे देवा देवीमुपतस्थुः कासि त्वं महादेवीति।

२- साब्रवीत्– अहं ब्रह्मस्वरूपिणी मत्तः

प्रकृति पुरुषात्मकं जगत्। शून्य चाशून्य च।

ارٿات. سڀئي ديوتائون ديوي ماتا جي اڳيان حاضر ٿي پڇڻ لڳا ته اي مها ديوي! تون ڪهڙو سروپ آهين؟ ڀڳوتي ديوي جواب ڏنو ته مان برهم سروپ آهيان مون مان ئي پرڪرتي پرش آتمڪ جڳت اتپن ٿيو آهي سو سوکشم ۽ استول سروپ مان ٿي آهيان اهڙيءَ طرح ڪيترن ڪتابن، استوترن، منترن ۽ ويدن کان وٺي سڀني شاسترن ۾ ديويءَ ۽ شڪتيءَ جو ورنن ڪيل آهي، انهن اسنکيه ڪتابن مان هڪ ڪتاب شري سپت شتي درگا به آهي. اها سپت شتي درگا جنهن ۾ سوکشم ۽ استول سروپ جو ڪتابن ۾ اهڙي روپ ۾ ٻڌايل آهي.

ارٿات:- ستول مان سوکشم روپ ۾ وڃڻ. ڌيان ڪري ٿو سنڌي ڪرڻ، ساڌنا، پڇن، اڀاسنا يا ابياس. سو ابياس ڪريا دوارا اندرو ۽ سوکشم ٿيو ٿو وڃي جو سماڌيءَ ۾ ان برهم يا پرم تتو يا مها شڪتيءَ لائين وڃيو پهچي. جنهن ڪان پوءِ ڪرڻ پدارٿ ڪونهي جو اچل اوناسي نرنجن نهه سنگ اڪرڻ سرو جوان جي جوتي ست چت آنند يا موکيه آهي يعني ديوي استول سروپ مان اسان کي شڪتي سوکشم سروپ ۾ وٺڻو آهي. ان جو ان برهم سروپ يا مهاشڪتيءَ ۾ استت ٿيڻو آهي.

سنتن جي چوڻ موجب:-

”روپ کي پيٽر اروپ نرنتر جو ڪهان آوي نه جاوي“

اها آهي پرم پد انهيءَ ڪري پوڳيءَ کي طاقت آهي تڏهن ابياس ۽ ڪريا وقت استول مان سوکشم پد کي جدا ڪندو وڃي پرم لکش کي پهچي جو ڪجهه لڳ چتن سان لاڳاپو رکي ٿو. جنهن جي حاصل ڪرڻ کان پوءِ جنم مرڻ جي قيد ۾ نٿو اچي يعني ديوي سروپ کان مهان ست چت آنند مئي سروپ ۾ وڃي سدائين لاءِ استٿي پائي ٿو. جو جيو جو سچو سروپ موکيه يا نرواڻ آهي.

مطلب ته سڀ ڪجهه وديا هنر، ڪريا يا ڪاريگريءَ جي ڪم ۾ ستول کان سوکشم ۾ ۽ سوکشم مان استول ۾ وڃڻو آهي ڇو جو سارو جهان نام روپ يا شبد ۽ ارٿ، لفظ يا معنيٰ آهي.

ڇڏي هڪل ڪري ديوي ڀڳواتيءَ کي چيائين ته هي ڪهڙو ليلا آهي جو هڪ جهڙي سان هيترين جوڌيون لڙي رهيون آهن. تون اڪيلي لڙ ته خبر پوي.
(انهن ڪوڙ ڏيکاريائين ته مان اسان جي لشڪر وٺي لڙي رهيو آهيان) اتي ديوي ڀڳواتيءَ انهن چيو:-

एकै वाहं जगत्यत्र द्वितीया का ममापरा ।
पश्यैता दुष्ट मय्येव विशन्त्यो मद्विभूतय :॥

ارٿات- هن جڳت ۾ مان هڪ ئي آهيان ٻيون ڪان ڪوئي ٻيو پدارٿ ڪونهي او دشٽ هاڻي ڏس ته اهي سڀ شڪتيون مون ۾ پرويش ڪن ٿيون.

تنهن کان پوءِ سڀ ديويون (جوڌيون) مها شڪتيءَ ۾ لئه ٿي ويون ۽ پوءِ ان شنڀ جو وڌ (موت) ٿيو ۽ وڃي موکه کي پراپت ٿيو.

ديوتائن ۽ جڳت کي راڪشن کان ڇڏايو ڪهڙو نه عمدو ۽ رهسيه پورو مثال آهي- ته ان سمت سروپ مها شڪتيءَ مان اُتپتي ڪال ۾ هي جڳت پيدا ٿئي ٿو ۽ پرلئه جي ڪال ۾ هي جڳت لئه ٿئي وڃي ٿو. وڌيڪ ٻيو آکيان تصوير ۾ ڏيکان ٿو.

تصوير يعني مورتن ۾ توهان ڏٺو هوندو ته شو بلڪل اگهو ڪريا ٿي رهت اکيون بند ڪري ليٽيو پيو آهي ۽ ڪالي ڀڳواتي ان جي ڇاتيءَ تي چڙهي خوب ناچ ڪري رهي آهي ۽ سارو جڳت چراچر الپن ڪري رهي آهي. يعني شو نرگڻ آڌار روپ ۽ شڪتي سگڻ آڌيه روپ يعني

جنهن جو ڀاو ۽ رهسيه جاڻي ڪري داناءَ کي پورو پورو
گيان اچي ٿو.

جنهن وقت رڪت بيج دئيت کي ديويءَ مارڻو ٿي
لڌو هن ان رڪت بيج جي رت جون جيتريون بوندون
نڪتيون ٿي اوترا رڪت بيج پيدا ٿي ٿي ويا ان جو
اسڪيه رڪت بيج پيدا ٿي ويا. تنهن تي ديوتائن ڏٺي
ڀڳوتيءَ کي عرض ڪيو ۽ استوتيون ڪري چيو ته هاڻي
سارو جهان ناس ٿيو ٿو وڃي تنهن ڪري توهين اچي
اسان کي بچايو. تنهن تي ڀڳوتيءَ مان ڪيترائون ئي
استول شڪتيون يعني جوڳڻيون پيدا ٿيون. جو جڏهن
رڪت بيج جي رت جون بوندون ٿي نڪتيون ته هو سڀ
اهي گرهڻ ڪري ٿي ويون. انهيءَ ڪري نڪو ٿوريءَ
ئي رت جي بوند ڪري ٿي نڪو ڪو ٻيو رڪت بيج
جهڙو پيدا ٿيو ٿي. باقي وڃي ٻچاڙي سڀو ٻچو رڪت بيج
رهيو جنهن جو ٻچاڙي سڀو رت ڪڍي ڇڏيو ۽ ناس ٿي
وڃي موکيه کي پاتائين.

ديوتائن ڏاڍيءَ خوشيءَ مان هرش ٿيون ۽
استوتيون ڪرڻ لڳا.

رڪت بيج جو شڀ ۽ نشڀ جو سپهه سالار هو.
انهيءَ جي مرڻ کان پوءِ ديوي ڀڳوتيءَ وري انهن سان
يڌ ڪئي جنهن ۾ نشڀ هڪ پاءُ مارجي وڃي موکيه
گتيءَ کي پراپت ٿيو. تنهن تي اڪيلو پاءُ شڀ لڙائي

ارٿات:- جڏهن شؤ آڌار روپ آڌيه شڪتيءَ سان ڪٺو آهي تڏهن هن کي طاقت ٿئي ٿي جڳتر پيدا ڪرڻ جي.

شڪتي کان سواءِ شؤ رليءَ عاٽر نه چري ٿو سگهي. تڏهن ڪري آءٌ اهتري قدر لياقت ڪونه. ٿو رکان جو اوپڳولي خود برهما وشنو ۽ مهيش لوکي ڏيائين ٿا مان ڪهڙيءَ قدر استوائي ڪري يا ڳائي سگهان ٿو. سارا ڪيتريءَ نه ڪجهه نه آهي.

ان طرح بين ڏيوتائن جا به ڪيترا مثال آهن. جهڙن ته شري ڪرشن ڀڳوان جي راس ليلا جو شريمد ڀاڳوت جي ڪيترن عشقن ۾ ڏڪريل آهي اهو فقط هڪڙي پدي وارڻ موريءَ ۾ اليؤ ڪجي ٿو. هن کان پوءِ ڏهه ڏيوتائن منش روپ جهڙن ڪيتي چڙهي اڪر روپي موريءَ جو ورڻامت لکجي ٿو.

مورتن مان هڪ اکر روپي مورت جو ٿورو بيان ڪجي ٿو. جهڙن ته. اوم ٻاهو هڪ پد آهي جنهن جي وشيش مورتي هن روپ ۾ ڏني وئي آهي. ॐ (اوم) هاڻي اهڙيءَ اکر روپ موريءَ جي اهڙيءَ سيڌي وڌن ۽ شاسترن ۾ پراڻن ۾ لکي ويئي آهي ۽ مهاڪاڻي وهڻ آهي ۽ اهڙو رهسيه ڏنو ويو آهي جو اهڙيءَ رهسيه پڌرو سان ماڻهو عجب ۾ پئجو وڃي.

هي ويد جو مول منتر آهي جنهن کي ويد جو اڄ

نام ۽ روپ آهن. جنهن ڪري ساري جڳت جي اُتپتي اهڙي
نموني جي آهي. جهڙيءَ طرح سورج، آڌار روپ آهي
جو هڪ هنڌ بيٺو آهي ۽ سارو سورج منڊل چنڊ وغيره
تارا گرهه سڀ آڌيه روپ ٿي سڀ ان جي چوڌاري
ڦري رهيا آهن.

اهڙيءَ طرح سائنس ۾ آڌار روپ پازيٽو اليڪٽرڪ
سٽي جنهن جي چوڌاري نگيٽو اليڪٽرڪ سٽيءَ جا
اليڪٽران تمام وڏي طاقت سان ڦري رهيا آهن يعني
آڌيه روپ اليڪٽرڪ سٽي جي ڪٿين ڪرشا
ڏيکارين ٿا.

انهن کان سواءِ ماتا جي گرڀ ۾ (Cii) اووا ۽ Sperm
سپرم آڌار آڌيه روپ ٿي ٻالڪ جي صورت وٺي پيدا
ٿين ٿا. اهڙي نموني جيو ڪوش ۾ آڌار روپ نيوڪليس
جنهن جي چوڌاري پروٽو پلازم جو هن شرير ۾ سڀني ڏسڻي
ڪي اُتپن ڪري رهيا آهن. وڌيڪ ڇا تڪان مطلب ته
ساري سرشٽيءَ ۾ اهو آڌار ۽ آڌيه جو (شو شڪتي روپ)
کيل هلي رهيو آهي. اهو سارو ورتانت سائنس جو
کهڙو نه رهسيه وارو شري ڀڳوان شنڪر آچاريه آنند لهريءَ
۾ فقط ان سٽن ۾ ڏنو آهي.

शिवः शक्तया युक्तो यदि भवति शक्तः प्रभवितुं
न चेदेवं देवो न खलु कुशलः स्पन्दि तु मपि।
अतस्त्वा माराध्यां हरि हर विरिञ्चयादि भिरपि।
प्रणन्तुं स्तोतुं वा कथमकृत पुण्यः प्रभवित।

سرشٽيءَ جي آرنڀ جي وقت ڌنيءَ روپ اٿيءَ مها
شڪتيءَ مان اٿيو آهي. هيءَ ڪو اکري آواز
ڪرڻهي جو اهين شاسترن ۾ لکيون. اهين ڪريب اکري
۽ هن اچار ۾ وڏو تفاوت آهي. هائي اهو جو ايشوريه
اوم جي ڌنيءَ جو اچار اسان کي اچي وڃي ۽ ٻوءِ
اسين جيڪي چاهيون سو ڪري سگهون ٿا ڇو جو اهو
ڌنيءَ روپ آواز خود مها شڪتي آهي جنهن هيءَ
سارو جڳت پيدا ڪيو. اهو جي آواز يا ڌني جو اچار
اسين صحيح ڪري سگهون ته اهڙي اکر جي اچارڻ سان
اسين ۽ وڏي پد کي پائي سگهون ٿا. اوم ٽِجو اکري اُچار
فقط اصول روپ آهي جو واسٽو ۾ اهو اُچار ناهي. جنهن
اُچار کي شبد يا ناد ڪوٺجي ٿو. اهڙي اهن شبد
يا ناد روپ شڪتيءَ جي حاصل ڪرڻ لاءِ يوڳي جن
پرش ان آواز جي سادنا ڪري وڃي پرم پد پائين ٿا.
پيا ان اوم پد کي پنجن ڀاڱن ۾ ورهائين ٿا. سي
ڪهڙا آهن جيئن ته اڪار، اُڪار، مڪار، ناد ۽ بندو.
۽ ڪي وري بندو ڀهرڻ ۽ ناد ٻوءِ ڇون ٿا. ناد ۽ بندو
۽ پرم پد آهي سو ڪڍڻ عام ٿئي ٿو سو هٿي ڏيڻ
جو ضرور ڪونهي. باقي اَڪار، اُڪار ۽ مڪار ان کي
شاڪت مت وارا مها شڪتي يا ڪالي مها لڪشمي ۽ مها
سرسوتي ڪري ڪوٺين ٿا ۽ ايشور اپاسڪ ايشور، هرٺه
گرب ۽ وراٽ ڪري سڏين ٿا ۽ براٽڪ انهيءَ کي برهما

منتر ڪري ڪونهو وڃي ٿو. انهن ڪري هندو ڌرم جي
سڀ ڪنهن ڪريا ڪرم ۾ پ-ڙ-ر-ڻ-ن هي (اوم) اکر
اچارڻ ڪيو ٿو وڃي.

ان اوم جي آڪار موراليءَ جو ٿوري ۾ ورڻن ڪجي
ٿو. اوم پد ٺهيل آهي ٽن اکرن مان म + उ + अ اَ + اُ + م انهن ۾
انهن ۾ سنسڪرت جي سنڌيءَ موجب ا + اُ جو ڳنڍيل
اوچارڻ ٿيو او. انهن کي انسوار (مڪار) لڳائڻ سان
ٿيو اوم. اهو پد ٽن اکرن جو ٺهيل آهي مڪار ناد ۽
بندو ۾ وڃو سو ٿيو انسوار. اهڙيءَ طرح اهو پد ٽن اکرن
جو جڙيل ٿيو وڃو آهي اهو اچارڻ جي نموني سان ٿيو
ٿو وڃي. اوم جي استول سروپ جو اکرن سان اچار
ڪري سگهجي ٿو پر ان جو جيڪو سوکشم سروپ آهي
انهن جو اسين اچار لکي نٿا ڪري سگهون جهڙيءَ طرح
چـ - چـ - چـ - چـ. ڪنهن چرڪ ڪرڻ سان
چار ڪريون ٿا. چچڪار اچار ڪريون ٿا. جو اسين
جيڪي گهوڙن سان لڳائڻ سان ڪندا آهيون سو اهڙو
اچار نه ٿيو. پر فقط سمجهڻ لاءِ چـ - چـ اکر لکندا آهيون
جو ان جو اصل اچار نه آهي يا ڪنهن جانور کي هڪل
ڏيڻ لاءِ اسين جيڪا ڏڏن جي لڳائڻ سان ڪندا آهيون
جنهن کي لکڻ ۾ ڏ - ڏ - ڏ لکندا آهيون پر ان جو اصل
اچار ٽچڪار جو ڪونه آهي فقط سمجهڻ لاءِ جڙيو اکر ڏنو
وڃي ٿو. ٺيڪ ائين هيءَ اوم نه هڪ قسم جو آواز آهي جو

رهي آهي. اهڙي نموني اسان جو جيئرو جڳهن ڪي ٿي ڏاڍا
اڪار آڪار ۽ مڪار روپ آهن انهن جي مٿان ناد روپ
مهد گرنٿي (ڳنڍ) ان مٿان بي ڳنڍ جڳهن ڪي بندو روپ
برهم گرنٿي چئجي ٿو. انهي کان پوءِ ٽيو اوم ڪا روپ
ڪيو پوئت (جيئرو). ڪي برهمڻ پڙهن جي مستڪ جي
زراڙي ورتي هين نموني ... ليڪن جو ڏاڪ
ڏيئي مٿان ناد بندو روپ اڙي يعني بندو ڏين ٿا اهو به
ٿيو اوم ڪار روپي چئه جو اسان ڪي اوم ڪار جو تصور
ڏيئي سندس سروپ جو ڀان ڪرائيندڙ آهي. ڏسو ته
پڙهن جي وشيه ۾ ڪيتري پرپرتا ڪندڙ الساهه ڏيندڙ آهي
موراون چئه ۽ ريکائون يا ليڪن آهن. هاڻي رهيو ته
ان اوم جي منتر جيڪو وارو ساڌڪ ۽ اوم منتر ۽ اوم
آڪار جي شڪل اهي ٿيڻي پڙهن جي پورتيءَ وڌيءَ
سان ايڪ سروپ ٿيو ٿا وڃن يعني ڏيکاءُ (ڏيان ڪندڙ)
وڌي پاڻ ڏيئي (ڏيان ڪرڻ جي موراي يعني درشٽا درشن ۽
درشيه ٿيڻي اهي ابهياس ڪرڻ ۽ وگيان جي دوارن ايڪ
ٿي وڃن ٿا ته پوءِ ان پرم تتو پرماتما جي پرڪاش يا
جوتيءَ جي جهلڪ ساڌڪ انهيو ڪري ٿو جا پرم لکيارٿ
آهي. اهو ڪيئن ٿو ٿئي انهن جي ورڻن پوءِ. ابهياس
واري ڏيکيان ۾ پتا شڪتي ڪيو ويندو. ته پڙهن ۽ گپوڙن
سان پرويد جي ۽ شرپيڊ ڪيتا جي شرلين ۽ سمرلين سان
۽ مهالماڻي جي انهيو سان ڪرايو ويندو. انهن ڪري

وشنو ۽ مهيش چئون ٿا ۽ پرڪرتي واري رجو، تمو، ستو
ڪري چئون ٿا. پڻ انڪي ويدن موجب رگ، يجر ۽ سام جي وديا
ڪري مڃون ٿا. انهيءَ سائنس ٽن اکرن کي الپتي، استتي
۽ لئه ڪري چئون ٿا. ڪي وري ڌرتي پاتال ۽ سرڳ
ڪري چئون ٿا ۽ ڪي مها آڪاش، چت آڪاش ۽ چد
آڪاش چئون ٿا.

جيئن ته ڪٺ اپنشد چوي ٿو ته:-

एतद्ध्येवाक्षरं ब्रह्म एतद्ध्येवाक्षरं परम्
एतद्ध्येवाक्षरं ज्ञात्वा यो यदिच्छति तस्य तत्

ارٿات:- اهو اکر ئي برهم آهي اهو اکر ئي پرم
مٿر آهي (سڀني کان اتم) جو برهم روپ اکر اوناسي
آهي پوريءَ طرح وڏيءَ سان اپيو ڪري ڄاڻي ٿو سو
جيڪي چاهي سو حاصل ڪري سگهي ٿو.

مون جيڪي مٿيون ڳالهيون لکيون آهن سي شاسترن
۾ سڀ چڱيءَ طرح ڄاڻايون ويون آهن. تنهن ڪري مان
وڌيڪ هت اپچار ڪانه ٿو ڪريان.

انهيءَ ڳالهه کي مهاتمائن استول روپ ۾ ماڻهن جي
سمجهاڻي لاءِ شو جي لنگ جي روپ ۾ ڪر آندو جنهن
۾ آڪار، اڪار ۽ مڪار روپي ناگڻي ڪنڊلي شڪتيءَ
موجب ساڀا ئي قدرا ئي رهي آهي ۽ لال روپ بوندءَ
۾ پدلو روپ لنگ استاپن ڪيو ويو آهي انهيءَ مٿان
جلهاريءَ مان امرت روپي آنند روپ جل جي ڌارا وهي

آهي. انهن کان سواءِ اسين ڪو به ڪم ٺيڪ ڪري سگهون. اسين هن جڳت ۾ آيا ۽ نام روپ ۾ آهيون ۽ ڇڏينداسون ۽ نام روپ مان ڇاڪاڻ ته خود اسانجي ٻولي جا اسين ڳالهايون ٿا جا شبد ارٿ روپ (Word meaning) آهي ته ٻوءِ اسين جڳت ۾ ان کان سواءِ ڪيئن هلي سگهنداسون مثلاً " جيئن مان اسٽيشن تي وڃان ٿو " ته ، مان يعني سندس ٻانڌ جي شڪل اسٽيشن جي شڪل يا روپ اوڏانهن وڃڻ يعني هلڻ چلڻ جو روپ آهي . سڀ شڪليون اکين اڳيان يا خيال ۾ وهنديون يعني جاڻندو نه ڏهين وڃي اسٽيشن تائين پهچي سگهي. مطلب ته ڪو به پڇي، ٻوڳ ابياس مورتيءَ جي اسٿول ۽ سوڪيم ڀاو جي ڄاڻ کان سواءِ ڪڏهن به نه ٿي سگهندو. ڇو جو سڀ ڪنهن ڳالهه ۾ ڌارڻا ۽ ڌيان (مورتيءَ) جي ضرورت آهي. ڀلي ماڻهون ڪيترو به ڪلا ٻاڌرن ڪٽي ڀائين ۽ مورتيءَ جي نندا ڪن ڏڏهين به مورتيءَ کان سواءِ ڪو به ابياس اڀشور ۽ ديو ديوتا جو نه ٿيڻو آهي ڪٽي ڇا به ٿي پوي- ڇو جو خود من ٿي آڪار وارو سيمت ۽ حد وارو آهي سو نراڪار، اسيمت ۽ بيحد جو گيان ڪيئن هٿ ڪري سگهندو. هاڻي جيڪڏهين ڪو ابياسي مورتيءَ جي ابياس مان نڪوجاڻي ته ان مان اهو ٻرم پڌ ڪيئن پائبو ته ان ۾ ڪو مورتيءَ جو ڏوهه ناهي. مگر ان ابياسيءَ جي غلطي ليکبي. جو

اوهان کي اڳتي پڙهڻو پوندو اڳتي وڌو ٻچو نه. بلڪل سڪم وستو آهي يڪدم سمجهي وڃدا هن کان پوءِ وهنوارڪ موراتيءَ جو به احوال ڏيڻ ضرور آهي.

جڏهن ڪابه وديا اسين سکون يا پڙهون ٿا ته پهرين اسين انجو استول روپ ڏسون ٿا پوءِ انجو سوکيم ڀاو اسين سمجهي من ۾ رکون ٿا جنهنکي سمرتي يا حافظو ڪوٺجي ٿو وري اسين اهو سوکيم روپ وارو حافظو استول روپ ۾ آڻيون ٿا مثلا پريکيا يا امتحان لاءِ ڪيترا ڪتاب پڙهون ٿا جن ۾ اکر ۽ مورتون آهن اهي ڪتاب مورتن سوڌا ڪي اسانجي اندر ۾ گهڙي ڪونه ويا آهن پر انهنجو سوکيم سنسڪار سمرتي ۽ حافظي وارو اهو وري امتحان جي وقت پيپر ڏيڻ مهل استول روپ ۾ درج ڪريون ٿا. اهڙيءَ ريت اسين پريکشا ۾ پاس ٿي انجنير، وڪيل ۽ ڊاڪٽر وغيره ٿي وڏا وڏا درجا پايون ٿا. ساڳيءَ ريت هنرن ڪاريگرن سندن اوزارن ۽ پريوگ شالا (Laboratory) جي شين شڪلن جي مدد سان جيڪي آوشڪار ڪيا آهن سي به اهڙيءَ طرح سندن استول روپ مان ٿري اسانجي اندر سوکيم ڀاو ۾ رهن ٿا جو وڏو علم آهي اهو ئي علم اسين سوکيم روپ استول روپ ۾ آڻي اهي هنر ۽ ڪاريگريون ۽ سائنس جا آوشڪار ڏيکاريون ٿا. مطلب ته هي سارو جڳتر نام روپ شبد ارٿ روپ آهي جو اڳي ٻڌي شاسترن ڇهو

پرين پر ڪي. پيا اهڙي سڳڪاريندڙ جي اپديش جو گيان،
ڀير، سمجهه، ۽ عطا لاءِ اتل نه ڏسي ڪوبه چمتڪار نه ڏسي دل ۾
جون پيا ته انهن مورتن مان ڪجهه به نه ورندو جي جڙ
روپ آهن تن مان ڇا ورندو اسان کي ان چيتن سروپ
نراڪار، سرو شڪتي مان، ايشور جو ڌيان ڪرڻ گهرجي
جو سرو گيه ۽ سرو وت آهي جو انهيءَ جو ئي ڌيان
ڌرڻ پرم لئو جو پائڻ آهي ۽ پنهنجي ڳالهه جي سڌ ڪرڻ
لاءِ ۽ مورتيءَ جي ڪلپن ڪرڻ لاءِ اُين ڇٽي رهيا آهن
ته جي اسان مورتيءَ جون ٽڪون پاڻهون پٽي ڇڏيون ته
اها اسان کي ڇا ڪري سگهندي جا پاڻ کي ئي
بچائي سگهي سا اسان کي ڇا بچائيندي. پيو ته، هيترا
پيا سؤ لڳ ۽ پين مورتن لي پوڄ، ڇاڙهيندا وڃن سي ته،
ڪوئا نائيو وڃن. هاڻي اها مورت اهو پوڄ، نه پاڻ ڪائي
نه انهن کان بچائي سگهي ٿي. پر هو ايشور ته،
سرو شڪتي مان آهي جو سڀ ۾ وياپي رهيو آهي
جنهن هيءَ سارب رچنا رچائي آهي. سو ڪهڙو نه،
شڪتيءَ وارو هوندو. ماڻهو فقط هڪ آگر جو نهه ته،
ناهي ٺاهڪاري وغيره وغيره. پر انهن کان مان پڇان ٿو ته
ڪو ايشور کي خوب گاريون ٿو ڏئي ۽ گهڻ وڌ ٿو
ڳالهائي ڏسو ته اهو ان کي ڇا ٿو ڪري اهو ايشور ان کي
ڪجهه ٿو ڪري سگهي جي ڪجهه ڪري ٿو ته پوءِ مورتيون
به ڪجهه ڪنديون. جو ودياوان عالمن هندن پاڪ جي مهاتما

ان مورتيءَ جي رهسيه ۽ اڀياس جو ان پرم شو جي
لکيارت ڪرائي ٿو تنهن کي نٿو ڄاڻي مثلاً جيئن اڄڪلهه
جا ڪيترا گرو ڪنهن شش کي سڌيا پدم آسڻ ۾ وهاري
۽ هٿن جي آڱرين سان گيان مدرا ٻڌائي ساڌون گروءَ جي
مورت يا اوم ڪار جي مورت نڪ جي وچهو جهلي اوم
۽ سوهم يا ٻئي ڪنهن منتر جا نڪ جي سواسن جي دواران
جپڻ يا والوڻي جپڻ جي دواران پيا ٿا ڪرائين اهو ٻه
چڱو ٻر اهو ٿيو ٻڌن جو اسٿول روپ ٻر اڳتي وڌڻ ان
منتر جو سوکيم ڀاڳ ڇا ٿيندو ۽ ان مورتيءَ جو سوکيم ڀاڳ
ڇا ٿيندو جي اهو گرو نٿو ڄاڻي اهو گرو ان شش کي
ڪوڙايت هٽي لاءِ قائدي اوجهڙ راهه ڏانهن کهلي وڃي
ٿو. جنهن مان سڄون جنهن ۾ ڪو ادار نه ٿي سگهندو.
جيئن ته:—

कुशलो ब्रह्म वार्तायां वृत्तिहीनः सुरागयपि ।
न स ज्ञानी नाऽपि योगी केवलो दुःख भागसौ ॥

ارٿات:- برهم وارتا جي ڳالهه ۾ ڏاڍو هوشيار ٻر
انتهه ڪرڻ جي ورتي سڌن امار هيٺي جنهن سان هو
اڀياس ڪري سگهي. سو مش نه ڪي گياني نه ڪي
يوگي آهي ٻر بد نصيب آهي جو ٻاڻ نه اڳتي وڌي نٿو
سگهي. ٻر سڌڪن کي به ڏکيو ورتو ڪپ ۾ هٽي هاڻي
کي ڇڳيندو سو هڻن اوم جا پيا ابتا سمتا پيا سوساٺت

مسلمان به مڪي شريف ۾ حجر الاسود (يعني ڪارو پٿر) کي طواف (پرڪرما) ڪري هر هڪ پرڪرمائي حجر الاسوُد شريف کي چمن ٿا. انهن حج شريف قبول پوي ٿو ته اها هڪ قسم جي مورتي پوڄا آهي.

برابر ايشور جا الله يا ٻين ديوتا جا گهڻا نالا ڏنائن ٿـ انهن جاٽي جاٽٽهار سرو شڪتيوان رحمان رحيم سڀ جي رکيا ڪندڙ سڀني جو مدد ڪامنائون ڀڄائيندڙ ۽ پڙهڻ ٻڌڻ ۽ سمڻ جي رکيا ڪندڙ آهين وغيره وغيره ته اهو ئيو ايشور جي ساراهه، يا ستوتي واد بيشڪ ان سان پڙهڻو مڪو ۽ دل پوتر ڪري ٿا ۽ چڱا مڙس ۽ رحم دل ٿيو ٿا پون پر ايشور جي لنو جي اوجهه ڪاله پوندي جيئن اڳ ۾ مون شري شڪر آچاريه جي چندا مطيق جي شلوڪي جيو آهي ته هي ساراهون، استتون فاد وغيره اسان جي اتنه ڪرڻ شدي واسطي بلڪل سٺيون آهن پر اهو لنو جنهن کي جاٽڻ سان ٻئي ڪنهن وڌيڪ جاڻڻ جي جي ضرورت ڪانه ٿي پوي سو نه. گيان ۽ وگيان سان ايندو. جهڙيءَ طرح اسين ڪٽي چئون ته هي حڪيم يا يا ڊاڪٽر ڏاڍو هوشيار آهي مثل ماٺهوئي جيئاري وجهي ٿو يا وڪيل يا هنرمند ۽ سائنسدان جن هيڏا اوشڪار ڪيا آهن ان جو ساراهڻ جا ٻڪ ڏاڍا پيا پڙهن ۽ ٻولو پيا پڙهن انهن اهو علم ڪيئن پاتو سو ته اسان ڪونه پاتو سو انهن پائيندا سون جڏهن اسين به اهڙا ڊاڪٽري

ٿي پوءِ نسٽ ٿي آهو ته هندن جي مندرن کي ايشور ڇڏائي سگهيو ۽ مسلمانن جون مسجدون الله کان خالي ڪرايون وييون پوءِ ته ان ايشور يا الله مان ڪهڙو ڪم ورتو جو پنهن جي پوڄا گهرن ۽ پنهنجو بچاءُ ڪري سگهي انهن کان سواءِ ڪيترن پيا سڀ مائٽن ته ڪيترا ويچارا مالڪ لاءِ محتاج آهن پوءِ انهن جي ڪهڙي رکيا ڪئي انس ۽ وري چون ٿا ته ايشور وانگر ڪو آڳر جو نه ته ناهي نرڪاري. سو نه بيشڪ ناهي نرڪارو پر هڪ شرط سان. توهان پهرين ايشور کي گهرايو ۽ چئوس ته ساري سرشٽي جو رچنا ڪندڙ آهين ته پهرائين ۾ خصيص اوڏن واري گدب مٽي جي پت ته ناهي نرڪار. جي ان ناهي نرڪاري ته پونهه ته ناهيو. چئو ٿا ته ساري سرشٽي اڳهي پيدا ڪئي آهي ناهي آهي ته اوءِ سرشٽي ناهڻ وقت پاڻ ڪٿي بيٺو هو. جيڪڏهن ڪنهن استان تي هو ته چئبو ته اهو استان ڪانئس اڳ هوندو. باقي پاڻ جا پيدا ڪيائين. اهڙا سوال تڏهين پيدا ٿيا آهن جڏهن ايشور جي ايشوريه گيان پرڪاش پراڪرم وڍيه تيج بل ويڌائي وليو وغيره جي خبر ناهي. انهن کي اها به خبر ڪانهي ته جڏهن کي هو نراڪار چئي رهيا آهن تڏهن جو هي من جو آڪار وارو جو سيمت يا حد وارو آهي. سو ان ايجد جو ڪهڙن ڏيان ڪري سگهندو اها اڻٽهڪي ڳالهه آهي.

رهي آهي. اهڙي نموني اسان جو جيئرو جيئڻ کي نئين ڏاڍا اڪار، اُڪار ۽ مڪار روپ آهن انهن جي مٿان اڌ روپ مهد گرنٿي (ڳنڍ) ان مٿان ٻي ڳنڍ جنهن کي بندو روپ برهم گرنٿي چئجي ٿو. اهو ئي تيو اوم ڪا روپ ٻڪيو ٻولت (جيئرو). ڪي برهمڻ پنهن جي مستڪ جي ناڙي ۾ وڙيئي هڻن نموني ۾ بند ب ليڪن جو الڪ ڏيٺي مٿان ناد بندو روپ اڙي يعني بندو ڏنو ٿا اهو ۽ ليو اوم ڪار روپي چئجي جو اسان کي اوم ڪار جو تصور ڏيٺي سنڌس سروپ جو ٻيان ڪرائيندڙ آهي. ڏسو ته ٻنهن جي وشيه ۾ ڪيتري ٻرٻرٿا ڪندڙ السلاه ڏيندڙ اهي مورتون چئجي ۽ ڏيکائون ٻا ليڪون آهن. ها ئي رهيو ته ان اوم جي مٿر جپڻ وارو سادڪ ۽ اوم مٿر ۽ اوم آڪار جي شڪل اهي نيئي ٻنهن جي ٻوريءَ وڌيءَ سان ايڪ سروپ ٿيو ٿا وڃن يعني ڌيائا (ڌيان ڪندڙ) وڌي ٻاتيان ۽ ڌيئه (ڌيان ڪرڻ جي مورتي يعني درشتا درشن ۽ درشيه نيئي اهي ابياس ڪريا ۽ وگيان جي دوارن ايڪ ٿي وڃن ٿا ته پوءِ ان پرم تتو پرماتما جي پرڪاش يا جوتيءَ جي جهلڪ سادڪ انيو ڪري ٿو جا پرم لکياوت آهي. اهو ڪيئن ٿو ٿئي تنهن جو ورتانت پوءِ. ابياس واري ڏيکيان ۾ ٻتا شڪتي ڪيو ويندو. ته پڻ ۽ ڪپوڙن سان ٻروٻڌ جي ۽ شرڌا گيتا جي شرڻن ۽ سمرڻن سان ۽ ڀالمائيءَ جي انيو سان ڪرايو ويندو. تنهن ڪري

وشنو ۽ مهيش چون ٿا ۽ پرڪرتي واڌي رجو، تمو، ستو ڪري چون ٿا. پيا انڪي ويدن موجب رڳ، يجر ۽ سام جي ودیا ڪري مڃين ٿا. انهيءَ سائينس ٽن اکرن کي الڳ، استتي ۽ لئه ڪري چون ٿا. ڪي ورتي ڌرتي پاتال ۽ سرڳ ڪري چون ٿا ۽ ڪي مها آڪاش، چت آڪاش ۽ چد آڪاش چون ٿا.

جيئن ڪ ڪٺ اپنشد چوي ٿو ته:-

एतद्ध्येवाक्षरं ब्रह्म एतद्ध्येवाक्षरं परम्
एतद्ध्येवाक्षरं ज्ञात्वा यो यदिच्छति तस्य तत्

ارٿات:- اهو اکر ئي برهم آهي اهو اکر ئي پرم منتر آهي (سڀني کان اعلى) جو برهم روپ اکر اوناسي آهي پوريءَ طرح وتيءَ سان اڀيو ڪري ڄاڻي ٿو سو جيڪي چاهي سو حاصل ڪري سگهي ٿو.

مون هيٺ ڪي مٿيون ڳالهيون لکيون آهن سي شاسترن ۾ سڀ چڱيءَ طرح ڄاڻايون ويون آهن. تنهن ڪري مان وڌيڪ هت اپٽار ڪانه ٿو ڪريان.

انهيءَ ڳالهه کي مهاڀائن استول روپ ۾ ماڻهن جي سمجهائڻ لاءِ شو جي لنگ جي روپ ۾ ڪم آندو جنهن ۾ آڪار، اڪار ۽ مڪار روپي ناگ کي ڪنڊلني شڪتيءَ موجب ساڍا ٽي ڦيرا ڏئي رکيو آهي ۽ ناد روپ بونديءَ ۾ بندو روپ لنگ استاپن ڪيو ويو آهي انهيءَ مٿان جلهاريءَ مان امرت روپي آنند روپ جل جي ڌارا وهي

رهي آهي. اهڙي نموني انسان جو جٺرو جنهن کي ٽي ڏاڪا
اڪار، اُڪار ۽ مڪار روپ آهن انهن جي مٿان اڌ روپ
مهد گرنٿي (ڳنڍ) ان مٿان ٻي ڳنڍ جنهن کي بندو روپ
برهم گرنٿي چئجي ٿو. اهڙو سو ٽيو اوم ڪا روپ
بڻيو پورت (جٺرو). ڪي برهمڻ پڻهن جي مستڪ جي
ڏاڙهي وري هڻن نموني ٻڌل ليڪن جو تلڪ
ڏيئي مٿان ناد بندو روپ اڙي يعني بندو ڏنو ٿو اهو نه
ٿيو اوم ڪار روپي چنهه جو انسان کي اوم ڪار جو تصور
ڏيئي سنڌس سروپ جو ڀان ڪرائيندڙ آهي. ڏسو ته
پڃن جي وشيه ۾ ڪيترا پرڀرٽا ڪندڙ انسان ڏيندڙ اهي
موراون، چنهه ۽ نشانيون يا ليڪون آهن. هاٿي رکيو ته
ان اوم جي منتر جپڻ وارو سادڪ ۽ اوم منتر ۽ اوم
آڪار جي شڪل اهڙي ٿيئي پڃن جي پوري ۽ وڌيءَ
سان ايڪ سروپ ٿيو ٿو وڃن يعني ڌيالا (ڌيان ڪندڙ)
وڌي پاڻ ۽ ڌيه (ڌيان ڪرڻ جي مورتي يعني درشنا درشن ۽
درشيه ٽيئي اهي ابياس ڪرڻ ۽ وگيان جي دواران ايڪ
ٿي وڃن ٿا ته پوءِ ان پرم تتو پرماتما جي پرڪاش يا
جوتيءَ جي جهلڪ سادڪ انڀو ڪري ٿو جا پرم لکيارٿ
آهي. اهو ڪيئن ٿو ٿئي تنهن جو ورڻن ٿوڳ ابياس
واري ديکيان ۾ ڀتا شڪتي ڪيو ويندو. نه پڻ ۽ ڪپوڙن
سان پروهت جي ۽ شرمد ڀڳوت گيتا جي شرلڻن ۽ سمرلن سان
۽ مهاتمائن جي انڀو سان ڪرايو ويندو. تنهن ڪري

وشنو ۽ مهيش چون ٿا ۽ پرڪرتي واري رجو، تمو، ستو ڪري چون ٿا. ٻيا انکي وڏن موجم رکي، ٻجر ۽ سام جي وديا ڪري مڃن ٿا. انهيءَ سائينس ته انکن کي اُلپتي، استتي ۽ ليه ڪري چون ٿا. ڪي وري ڌرتي پاتال ۽ سرڳ ڪري چون ٿا ۽ ڪي مها آڪاش، چت آڪاش ۽ چد آڪاش چون ٿا.

جيئن ته ڪٺ اپنشد چوي ٿو ته:-

एतद्धयेवाक्षरं ब्रह्म एतद्धयेवाक्षरं परम्
एतद्धयेवाक्षरं ज्ञात्वायो यदिच्छति तस्य तत्

ارٿات:- اهو اَڪر ئي برهم آهي اهو اکر ئي پرم مٿر آهي (سڀني کان اُتم) جو برهم روپ اَڪر اوناسي آهي پورنيءَ طرح وڏيءَ سان اڀيو ڪري ڄاڻي ٿو سو جيڪي چاهي سو حاصل ڪري سگهي ٿو.

مون جيڪي مٿيون ڳالهيون لکيون آهن سي شاسترن ۾ سڀ چڱيءَ طرح ڄاڻايون ويون آهن. تنهن ڪري مان وڌيڪ هت اُپچار ڪانه ٿو ڪريان.

انهيءَ ڳالهه کي مهاتمائن اسٿول روپ ۾ ماڻهن جي سمجهائڻ لاءِ شو جي لنگ جي روپ ۾ ڪم آندو جنهن ۾ اَڪار، اُڪار ۽ مڪار روپي ناگڻي ڪنڊلي شڪتيءَ موجب ساڍا ٽي ڦيرا ڏئي رهي آهي ۽ لال روپ ٻونٽيءَ ۾ بندو روپ لنگ استاپن ڪيو ويو آهي انهيءَ مٿان ڄلهاريءَ سان امرت روپي آنند روپ جل جي ڌارا وهي

آهي. انهن ڪنن سواءِ اسين ڪوبہ ڪم نٿا ڪري
سگهون اسين هن جڳت ۾ آيا ۽ نام روپ ۾ آهيون ۽
ڇڙهنداسون ۽ نام روپ مان ڇاڪاڻ تہ خود اسانجي
ٻولي جا اسين ڳالهايون ٿا جا شبد ارٿ روپ
(Word meaning) آهي تہ پوءِ اسين جڳت ۾ ان کان
سواءِ ڪين هلي سگهنداسون مثلا " جيئن مان اسٽيشن
تي وڃان ٿو " تہ مان يعني سندس ٻاڻ جي شڪل
اسٽيشن جي شڪل يا روپ اوڏانهن وڃڻ يعني هلڻ
چلڻ جو روپ آهي. سڀ شڪليون اکين اڳيان يا خيال
۾ وهنديون يعني ڄاڻندو تڏهين وڃي اسٽيشن تائين
پهچي سگهندو. مطلب تہ ڪوبہ ٻچو، ٻوڙو اڀياس مورتيءَ
جي اسٿول ۽ سوکشم ڀاو جي ڄاڻ کان سواءِ ڪڏهن بہ
نہ ٿي سگهندو. ڇو جو سڀ ڪنهن ڳالهہ ۾ ڌارڻا ۽ ڌيان
(مورتيءَ) جي ضرورت آهي. ٻلي ماڻهون ڪيترين بہ
ڪلا ڄاڻن ڪٿي ٻاڻين ۽ مورتيءَ جي ٻدا ڪن تڏهين بہ
مورتيءَ کان سواءِ ڪوبہ اڀياس اڻشور ۽ ديو ديوتا جو نہ
ٿيندو آهي ڪٿي جا بہ ٿي ٻوي. ڇو جو خود من ٿي
آڪار وارو سيمت ۽ حد وارو آهي سو نراڪار، اسيمت
۽ بيحد جو گيان ڪين هٿ ڪري سگهندو. هاڻي
جيڪڏهين ڪو اڀياسي مورتيءَ جي اڀياس مان نٿو ڄاڻي
تہ ان مان اهو ڀرم پيدا ڪين ٿيندو تہ ان ۾ ڪو مورتيءَ
جو ڏوهہ ناهي. مگر ان اڀياسيءَ جي غلطي ليکبي. جو

اوهان کي اڳتي پڙهڻو پوندو اڳتي وڌو ڏچو نه. بلڪل سگهو وسنو آهـي ڪلم سمجهي ويندا هـن کان پوءِ وهنوارڪ صورتيءَ جو به احوال ڏيڻ ضرور آهي.

جڏهن ڪاٻه وديا اسين سکون يا پڙهون ٿا ته پهرين اسين انجو استول روپ ڏسون ٿا پوءِ انجو سوکيم ڀاو اسين پنهنجي من ۾ رکون ٿا جنهنکي سمرتي يا حافظو ڪوٺجي ٿو وري اسين اهو سوکيم روپ وارو حافظو استول روپ ۾ آڻيون ٿا مثلا پريکيا يا امتحان لاءِ ڪيترا ڪتاب پڙهون ٿا جن ۾ اکر ۽ مورتون آهن اهي ڪتاب مورتن سوڌا ڪي اساڻجي اندر ۾ گهڙي ڪونه ويا آهن پر انهنجو سوکيم سنسڪار سمرتي ۽ حافظي وارو اهو وري امتحان جي وقت پيپر ڏيڻ مهل استول روپ ۾ درج ڪريون ٿا. اهڙيءَ ريت اسين پريکشا ۾ پاس ٿي انجنير، وڪيل ۽ ڊاڪٽر وغيره ٿي وڏا وڏا درجا پايون ٿا. ساڳيءَ ريت هنرن ڪاريگرن سنڌن اوزارن ۽ ليبوريٽري شالا (Laboratory) جي شين شڪلن جي مدد سان جيڪي آوشڪار ڪيا آهـن سي به اهڙيءَ طرح سنڌن استول روپ مان ٿري اساڻجي اندر سوکيم ڀاو ۾ رهن ٿا جو وڏو علم آهي اهو ئي علم اسين سوکيم روپ استول روپ ۾ آڻي اهي هنر ۽ ڪاريگريون ۽ سائنس جا آوشڪار ڏيکاريون ٿا. مطلب ته هي سارو جڳتر نام روپ شبد ارٿ روپ آهي جو اڳ ۾ ٿي شاسترن چيو

پرلين پر کي. پڻا اهڙي سبڪاريندڙ جي اپديش جو گيان،
ڦهري سچو مطلب لاءِ پتل نہ ڏسي ڪوبہ چمتڪار نہ ڏسي دل ۾
چون پيا تہ انهن مورتن مان ڪجهہ بہ نہ ورندو جن جي جڙ
روپ آهن تن مان ڇا ورندو اسان کي ان چيتن سروپ
نراڪار، سرو شڪتي مان، ايشور جو ڌيان ڪرڻ گهرجي
جو سرو گيہ ۽ سرو وت آهي جو انهيءَ جو ئي ڌيان
ڌرڻ پرم لتو جو پائڻ آهي ۽ ٻنهي جي ڳالهہ جي ستڪرڻ
لاءِ ۽ مورتيءَ جي کنڊن ڪرڻ لاءِ انهن چئي رهيا آهن
تہ جي اسان مورتيءَ جون نگون پانهون پيڇي ڇڏيون تہ
اها اسان کي ڇا ڪري سگهندي جا پاڻ کي لڻي
بچائي سگهي سا اسان کي ڇا بچائيندي. پيو تہ هيترا
پيا سؤ لنگ ۽ پين مورتن کي پوڄي چاڙهيندا ون سي تہ
ڪوڙا ناٿيو وڃن. ها ٿي اها مورت اهو پوڄي نہ پاڻ ڪاٿي
نہ انهن کي کان بچائي سگهي ٿي. پر هو ايشور تہ
سرو شڪتي مان آهي جو سڀ ۾ وياپي رهيو آهي
جنهن هيءَ سارب رچنا رچائي آهي. سو ڪهڙو نہ
شڪتيءَ وارو هوندو. ماڻهو فقط هڪ آڱر جو نهہ تہ
ٺاهي نہ سگهي وغيره وغيره. پر انهن کان مان پڇان ٿو تہ
ڪو ايشور کي خوب گاريون ٿو ڏئي ۽ گهڻ وقت ٿو
ڳالهائي ڏسو تہ اهو ان کي ڇا ٿو ڪري اهو ايشور ان کي
ڪجهہ ٿو ڪري سگهي جي ڪجهہ ڪري ٿو تہ پوءِ مورتون
بہ ڪجهہ ڪنديون جو ودياڌا ماڻدس هدا پاڪ جي مثالا

ان مورتيءَ جي رهسيه ۽ ابياس جو ان پرم شڪتي جي
لکيارت ڪرائي ٿو تنهن کي نٿو ڄاڻي مثلا جيئن اڄڪله
جا ڪيترا گرو ڪنهن شش کي سنڌيا پدم آسڻ ۾ وهاري
۽ هٿن جي آڱرين سان ڪيان مدرا ٻڌائي سامهون گروءَ جي
مورت يا اوم ڪار جي مورت نڪ جي ويجهو جهلي اوم
۽ سوهم يا ٻيا اپچ منتر جا نڪ جي سواسن جي دوارا
جپڻ يا والوٽي جپڻ جي دواران پيا ٿا ڪرائين اهو نه
چڱو پر اهو ٿيو پڙهن جو استول روپ پر اٿي وڃڻ ان
منتر جو سوکيم پاڻ ڇا ٿيندو ۽ ان مورتيءَ جو سوکيم پاڻو
ڇا ٿيندو جي اهو گرو نٿو ڄاڻي اهو گرو ان شش نسي
ڪوڙايت هٽي ائي قائب اوچتو راه ڏانهن ڏهاي وڃي
ٿو. جنهن مان سڄو جنم پر ڪو ادار نه پائي سگهندو.
جيئن ته:—

कुशलो ब्रह्म वार्तायां वृत्तिहीनः सुरागयपि ।
न स ज्ञानी नाऽपि योगी केवलो दुःख भागसौ ॥

ارٿات:- برهم وارتا جي ڪٿڻ ۾ ڏاڍو هوشيار پر
انتهه ڪرڻ جي ورتي سڌن امار هيٺي جنهن سان هو
ابياس ڪري سگهي. سو مش نڪي گياني نڪي
يوگي آهي پر بدنصيب آهي جو ٻاڻ نه اُٿي وڃي نٿو
سگهي. پر سڪندڙن کي نه گهلپو وڃڻو ڪپ ۾ هٽي هاڻي
کي ڄڱياسو سو هن اوم جا پيا ابتا سمتا پيا سوسائٽ

مسلمان به مڪي شريف ۾ حجر الاسود (يعني ڪارو پٿر) کي طواف (پرڪرما) ڪري هر هڪ پرڪرمائي حجر الاسود شريف کي چمن ٿا. انهن حج شريف قبول ٿئي ٿو ۽ اها هڪ قسم جي مورتي پوڄا آهي.

پراڻو ايشور جا الله يا ٻين ديوتا جا ڪٿا نواد ڳائن ٿا. انهن جاٽي جا ٺٺهار سرو شڪتيوان رحمان رحيم سڀ جي رکيا ڪندڙ سڀني جو مٺو ڪامنائون پوريندڙ ۽ پنهنجن ڀڳتن ۽ سنتن جي رکيا ڪندڙ آهن وغيره وغيره ۽ اهو ٿيو ايشور جي ساراهڻ يا ستوتي واد بيشڪ ان سان پنهنجو مَن ۽ دل پوتر ڪريو ٿا ۽ چڱا مڙس ۽ رحم دل ٿيو ٿا پون پر ايشور جي تتو جي لوڙه ڪانه پوندي جيئن اڳ ۾ مون شري شنڪر آچاريه جي چنتا مٽيءَ جي شلوڪ چيو آهي ته هي ساراهون، استتون واد وغيره انسان جي انتهڪرڻ شڌي واسطي بلڪل سٺيون آهن پر اهو تتو جنهن کي ڄاڻڻ سان ٻئي ڪنهن وڌيڪ ڄاڻڻ جي جي ضرورت ڪانه ٿي پوي سو ته گيان ۽ وگيان سان ملندو. جهڙيءَ طرح اسين ڪڏهن چئون ته هيءُ حڪيم يا يا ڊاڪٽر ڏاڍو هوشيار آهي مثل ماڻهوءَ جياري وجهي ٿو يا وڪيل يا هنرمند ۽ سائنسدان جن هيڏا اوشڪار ڪيا آهن ان جو ساراهڻ جا ڍڪ ڏاڍا ڀيا ڀرن ۽ ٻولو ٻيا ٻرن انهن اهو علم ڪيئن پاتو سو ته اسان ڪو پاتو سو انهن پائيندائون جڏهن اسين به اهڙا ڊاڪٽري

ٿي پوءِ ڏسڻ ۾ آيو ته هندن جي مندرن کي ايشور ته ٻڌائي سگهيو ۽ مسلمانن جون مسجدون الله کان خالي ڪرائون ويهون پوءِ به ان ايشور يا الله مان ڪجهه ڪونه ورتو جو پنهن جي پوڄا گهرن ۽ پنهنجو ٻچاءُ ڪري سگهي انهن کان سواءِ ڪيئن پيا سڪ ماڻهن نه، ڪيترا ويچارا مالي لاءِ محتاج آهن پوءِ انهن جي ڪهڙي رکيا ڪئي اٿس ۽ وري چون ٿا ته ايشور وانگر ڪو آڳر جو ٿيو نه ناهي ڏيکاري. سو ٿيو بيشڪ ناهي ڏيکاريو پر هڪ شرط سان. توهان پهريان ايشور کي ڳوليو ۽ چئوس ته ساري سرشٽي جو رچنا ڪندڙ آهين ته پهرين ۾ خصيص اوڏن واري گمب مٽي جي پت ته ناهي ڏيکار. جي ان ناهي ڏيکاري ته پونهه به ناهيو. چئو ٿا ته ساري سرشٽي الهي پيدا ڪئي آهي ناهي آهي ته پوءِ سرشٽي ناهڻ وقت پاڻ ڪٿي ويٺو هو. جيڪڏهن ڪنهن استان تي هو ته چئبو ته اهو استان ڪانئس اڳ هوندو. باقي پاڻ ڇا پيدا ڪيائين. اهڙا سوال تڏهين پيدا ٿيا آهن جڏهن ايشور جي ايشوريه گيان پرڪاش پراڪرم ويريه تيج بل وياپڪي ويپو وغيره جي خبر ناهي. انهن کي اها به خبر ڪانهي ته جنهن کي هو نرانڪار چئي رهيا آهن تنهن جو هي من جو آڪار وارو جو سيمت يا حد وارو آهي. سو ان اپمد جو ڪيئن ڌيان ڪري سگهندو اها اڻٽيٺي ڳالهه آهي.

الهيءَ کي جهلڻ نه اهي جڙ آهن. انهن مان ڪجهه ڪرڻ ورڻو نه اهڙي چڱي ڪم ڪان جهلڻ به گناهه آهي پر حقيقت ۾ اهو پهو ڏنو وڃي ته سڀني ڌرمن، مذهبن، مت متانترن ۽ شاسترن پنهن جي ڀڳتن شرڌالن زاهدن ۽ نيڪ پرشن کي پنهنجي مورتيءَ جو اپديش ڏنو آهي. جهڙيءَ طرح وشنون وشنو ڀڳوان کي شيش ناگ تي ليٽيل لڪشمي ماتا ۽ سرسوتي پارشدن ۽ ڀڳتن سان گڏ ڪير سمنڊ ۾ رهي ٿو ۽ ساري جڳت جي پالنا ڪري رهيو آهي. اهڙيءَ طرح شري ڪرشن ڀڳوان پنهن جي ڀڳتن سان گڏ وئڪنٺ ڌام ۾ رهي ٿو ۽ شاڪت پنهن جي ديويءَ يا مها شڪتيءَ کي سندا روپ سنڌ مڃي ديپ ۾ پنهنجن وشين سان سمجهن رهي ٿي. سکي وري چون ته گرو نانڪ صاحب سچ کنڊ ۾ اندر سان رهي ٿو جتي پنهن جي ڀڳتن سان گيان واڻا پيو ڪري. جيني وري چون ته انسان جا ارهنت جن جي ڪيترن لوڪن ۾ ڪايا آهي سي ساري سرشٽيءَ جو آڌار ڪري رهيا آهن. عيسائي وري چون ته انسان جو گاڊ (God) سڀني عرش تي رهي ٿو ۽ ان کي به آڪار ڏيئي رهيا آهن. مسلمان چون ته حضرت محمد صاحب کي گهوڙي هراق تي چاڙهي حضرت جبرائيل عرش تي خدا وٽ وٺي ويو جتان جي لڳ ته نبي موڪلائي ۽ فرشتا ڪيون ويا

وڪيلن يا ٻين ڪاريگرن وغيره جا ڪتاب هنر ۽ هنرن
جون شڪليون وغيره ڏسي ۽ انهن سان آهستي آهستي،
اهو هنر سکي پوء اسين چئي سگهون ٿا ته اسان ان
هنر جي رهسيه کي ڄاتو پوء جي انهن وڪاليت،
ڊاڪٽري وغيره جي ڪتابن ۽ ٻين شين شڪلين ۾ کي ڪالگ
ونيون لاهي ويا يا ڪن ڦاڙي ڇڏيا يا ته اهو انهن جو ڏوهه
آهي پر انهن ڪتابن يا شين شڪلن، مورتن، اکرن جن
اسان ڏسي هيترو علم ڏنو سو ته ٻلڪل چٽو پر انڌو
اسان ئي انهن جو قدر نه ڪيو.

اهڙيءَ طرح سان انهن ديو ديوتائن جي مورتن وغيره
جي اسان کي اشوريه گيان جو رهسيه علم ۽ عقل ايماس
دواران ڏنو ٿيون جي اڳتي وڌڻ کي سهائي نموني سان اڳتي ڏيکاريو ته
پر ايندو پوء جي هنن مورتن وغيره جي ڪهڙن ٻي عزتي
ڪئي (جيئن پوڄا ڪئي ڪانه ويو يا ننگون ٻاهرون پٽيون
وغيره) ته پوء اهو انهن مورتن ڪتابن شاسترن جو ڏوهه
ڪونهي پر اسين ئي ڪرڻ گهرون آهيون جو
جن اسان کي اتاهه علم ڏنئي ڪهڙن ٻڌويءَ پهچائڻو تن
جي اوڳيا ڪري رهيا آهيو جو وڏو پاپ آهي. اڳتي
اسان جو ڪو ڪتاب ٻه ڪري پوندو ته ٿي دفعا چمي
متي تي رکندا هئاسين پر هيئنر اهو زمانو ڪونهي.
هيئنر ڪو پگهس ڪهڙن مورتيءَ يا شاستر تي ڪل وغيره
چاڙهي ان جي شيوا ڪري ته جو ته چڱو ڪم آهي.

ڪري انترا ته قهري ظلم دنيا ۾ پيا ٿين جن جو وڏن
اتو ڪري سگهجي جيئن ته هندو – مسلمان - پراٽسٽنٽ
ڪئٿلڪ پيا ٻه ڪٿين مت متانتر ان ڌرمڪار جي اوٽ ۾
اڙجي اهڙا ته ظلم ڪري چڪا جن جون ڌوارڻون ۽
اتهاس شاهد آهن. جن جي پڙهڻ سان ڌرڻ ڏکيو وڃي
مطلب ته ”اوران تو اُپديش ڪرت آپ رهت نيارا“
يعني ٻاڻ موراڻيءَ جي پوڄا پيا ڪن ٻر ٻين کي موراڻيءَ
جي نندا ڪري اپديش پيا ڪن.

هاڻي ته اچي ڪميونسٽ جاڳيا آهن جن وٽ نڪو
صورت نڪو مندر نڪو ايشور نڪو اوتار نڪو ساڌو
نڪو سنت مطلب ته سڀني کي ليپو ڏائي ڇڏيو اٿن.
اجان ته هن کان پوءِ ڪيتريون ڳالهيون ٿينديون. اهو فقط
انهيءَ ڪري ٿيو آهي ته ماڻهن سچ ڪري ان ڌرم وديا
کي نه ڄاتو آهي جا ماڻهوءَ کي ڄاڻ ڏيا ڳيان آهي نه
سچ چاهي انهيءَ ڪري چوندا آهن ته ”نيم طبيب خطري
جان نيم ملان خطره ايمان“ ته اڌ حڪيم جان جو جوکو
آهي ۽ اڌ پڙهيل مان ايمان جو ڌوکو آهي.

مطلب ته ڪمترائي انهن وڏن مذن ۽ ويد شاسترن کي
پڙهندي الهه پڙهيءَ سان اوٽ قيراڻي ماڻهن کي ڀرڪائي پئسا
ڪمائڻ لاءِ هٺي ڪري عام ماڻهن جي اکين ڪري چٽ
ڪري رهيا آهن.

هئا. جنهن ڪيس خدا صاحب ليکو ڏنو ته. وچــي جهان
کي ڀيچاءِ. تنهن کان سواءِ سرڳ، نرڪ، دوزخ ۽ ٻين جا
ڪهاڻيون حوال ڏئي رهيا آهن. اهڙي ريت اڄڪلهه
جي ڪيترن سنتن وري گگن غفا، ڀنور غفا، ترالدب پوري
سهسردل ڪمل، گگن، منڊل سپت منڊل اڪنڊپري ۽ امرپوري بيان ڪئي
استانن ۾ اهو ايشور ٻڌائين ٿا. ڪي مندرن ڪــي ڪي
مسجدن کي ڪي قبرن کي ڪي مورتن کي ڪي شاستر
ويدن، گرنٿن پستڪن ڪــي ڪتابن کي ايڪ لالا ڏنئي
پئي پرچار ڪيو آهي ۽ انهن سڀني جــي خوب وڏي
عزت سان پوڄا ۽ پرشنسا ڪئي ۽ تنهن کان سواءِ مندرن،
مڙهين، ديولن، مسجدن، مورتن ۽ اڻ ڳڻيل پرمانن جي
۽ ڪاري پٿرن جي چمڻ ۽ پرڪرما پيـا ڏيــن ڪي
انهن جي اڳيان گوڏا کوڙي هٿ ٻڌيو پرڻام ڪن، رومال
ڪل ڦل واس ڌوپ پيا ڏيا ڪن ۽ ڪي انهن مــورتن ۽
استانن کي پيا پرڪرمائون ڏين، تنهن کان سواءِ گرن ساڌن
سنتن جي شرير ۽ ڦوٽن تي پيا گل ڦل چاڙهين واس ڌوپ
آرتيون ساشٽانگ پرڻام ڪن پر اهي سڀ مورتيءَ پوڄا جا
پولڪ ته آهن نه. پيو ڇا آهي.

اهو ظاهر ظهور پيو ڏسڻ ۾ اچي ته سڀڪو ڌرم مذهب
مــس مٿانتر انهن مورتن ۽ پستڪن ۽ شاسترن مان ڪــي
لاڀ حاصل ڪري ٿو. پر افسوس سان لکڻو ٿو پوي ته
انهيءَ مورتيءَ پوڄا ۽ شاستر جي رهسيه جي اڻ ڄاڻائيءَ

"رام نام سڀڪو ڪهي پر ڪهڻ ڪا وچار
اهوئي رام ساڌو ڪهي اهوئي ڪهي سنسار"

يعني ساڌو يعني ساڌنا ڪرڻ واري گياني جو رام چوڻ بيو آهي ۽ دنيوي ماڻهن جو رام چوڻ بيو دنيوي آهي جيئن ٽيڪ:-

"پريان سندي پار جي مڙيئي مٺائي
ڪانهي ڪڙائي پر چکڻ جي ڇيمت ڪري"

ايشور اپڻ پڌي ڪوڙي نموني جي لڳهن ۾ ڪڙائي ڪانه آهي. پر چکڻ جي ڇيمت (وچار) ڪري سا ڳالهه پئي آهي. انهيءَ ڪري جوڙ ۽ ڪٽ يعني شبد ۽ ارٿ شڪتي سمجهڻ جوڙ- ۽ ديوي ستول روپ ڪٽ لڳهڻجو ورنن ڪيو. هاڻ هن ڪان پوءِ حسابن جو نيون نئيو ضرب ۽ چوٿون تقسيم واڌ ۽ ان سان گڏ باقي پاڇي پڇي "اڙي" لڳهن جو ورنن ڪجو. لڳهن ۾ ضرب ۾ پرڪرتي شڪتي واڌ ۾ ايشور يا ايشوري شڪتي ۽ ڀڃاڙيءَ جو اڙيءَ ۾ پرهم لتو مها شڪتي لڳهڻجو سروپ لکڻ ڏيکارڻ ۾ ايندو جنهن جي پڙهڻ سان سوچارو لتو گيان جو ڦل ملندو. لڳهن ڪري پڙهڻ گهرجي جو اڳتي پوڳ. اڀياس واري ديڪشا ۾ وڌو لاڀدائڪ ٿيندو. ڪيترا سنسا جي ماڻهن کي مت مانتن جي سمجهڻ ۾ پون ٿا سي سنسا مٽي ويندا.

مطلب ته ڪٿهن به پرماتما جي پوڄا ڪرڻ وقت
اسان جي دل جو ڀاءُ ان پرم تتوَ ڏانهن ڇهلجي وڃي ٿو
نڪي ڪي ڪاٺ مٽي يا پٿر جي مورتيءَ ۾.

न काष्ठे विद्यते देवो न पाषाणे न मृन्मये
भावेहि विद्यते देवस्तस्माद्भावस्तु कारणम्

ارٿات- ديوتا نڪي ڪاٺ ۾ نڪي ڪي پٿر ۾
يا مٽيءَ جي مورتن يا پرمالمائن ۾ آهي اهو ته، ماڻهوءَ
جي ڀاءُ ۾ رهي ٿو تنهن ڪري اهو ڀاو ڌارڻ ڪرڻ جڳي
ڇو ته اهو پوتر ڀاو ئي ماڻهن کي ان پرماتما ڏانهن ڇڪي
هلي ٿو. پر ڪيترويي اسين ان مورتين جي شرڻ وڃي
وڌي ڀاو سان ڪيترن پوڄائون گل چاڙهڻ پوڄ، لڳائڻ
آرتيون اتارڻ گهنڊيون گهڙيال وڄائڻ ڪريون ٿا. انڌي
اسان جي پوتر شڪتي ٿيندي سا به گهٽ پئي ڪانه
آهي پر اها آتمڪ يا روحاني جهلڪ اسان کي ڪانه
پراپت ٿيندي جيستائين ڪريا ابياس و گيان ڏواران
اسين انيو ڪريون جيستائين شڪ هرد ۾ جي حالت ۾
جيو کي ايشوري پرم تتو جو رنگ چاڙهن لڳندو. جيئن ته
مون شري شنڪر آچاريه ڀڳوان جو شلوڪ اڳ ۾ ٿي ڪاريو
آهي ته ڪيترا ڪرم ايا ڪجهن پر ايشور پرم مهان شڪتي
تتوَ ته واچار يعني ودايا کان سواءِ ڪوبه سمنڌو ڇو ته

ڈاکٹر ایکراج پوجیہ پادگرو صاحب میوا رام صاحب
اجمیر (راجستان) ۔

ديڪشانڪ ٦

ضرب

Multipiication

هيءُ اڌياءُ بلڪل ضروري آهي جو اهو اڀياس ؛
لئو گيان جي جاڻ ڪرائيندڙ ڪجھ ڏکيو به آهي ڇو جو
سڀني شاسترڪارن خاص خاص اکرن يعني (Technical
terms) ۾ لکيو آهي. جيتوڻيڪ سندن لکڻ هڪڙي آهي
پر شبدن ۽ پدن جي علحده علحده هئڻ سبب گهڻو
مونجهارو ٿي پيو آهي تنهن ۾ جيترو ٿي سگهيو اتم
اوترو سلجهائي لکڻ جي ڪوشش ڪئي ٿي وڃي جيئن
سمجهه اچي. انهيءَ سرشٽيءَ جي رچنا جي سمجهاڻ
لاءِ خاص ٽن اکرن جهڙوڪ ڪرم، سنسڪار ۽ سڀاءُ
سرشٽيءَ رچنا جي سمجهاڻ لاءِ ڪم ۾ اچن ٿا تنهڪري
ان جي پهرين سمجهاڻي ڏيڻ سان سولائي ٿي پوندي.
سنسڪار - اسين ڪابه اسٿول لوڙي سوکيم پدارٿ ڏسي
اچون ٿا ته اهو اسان جي سمرتيءَ ۾ سندس سروپ جي
اُن روپ اسان جي اندر ۾ ڇاپي يا چٽ وانگر اسان جي
انتهڪرڻ ۾ رهي ٿو. ڪيتري وقت کان جڏهن اسين
انهيءَ جو چتون ڪريون ٿا ته اهو اسان جي سامهون
کڙو ٿي بيهي ٿو. جاڳرت سپن سشپتيءَ اوستائن ۾

رهي ٿو. جهڙيءَ طرح سپني اوستا ۾ اهي سنسڪار ڇاپا يا
ڇت جن کي (Impression) چئجي ٿو جي اڳ ۾ اسان
ڏٺا آهن سي اسان جي مـــن تـي تريو اچن. جيتوڻيڪ
سپني ۾ رجي گڻ جي اڌڪتا ڪري گيان گڻ ٻڌي ستي
ڳڻ جي گهٽ هئڻ ڪري سلسليوار يا ڪرم سان نٿا ڏسجن
وري ٿـو سشپتي يا ننڊ جنهن ۾ تمي گڻ جـي اڌڪتا
آهي، رجو گڻ ۽ ستو گڻ دٻجي وڃن ٿا تڏهن وري اسان
جا سنسڪار ڪوئي ڏسڻ ۾ اچن ٿا، پر تڏهن به اهـــي
اسان جي اندر ۾ ڇپيا پيا آهن ڇو ته جاگرت اوستا ۾ اسين
ڪوئي ڪم ڪري ننڊ ۾ سمهون ٿا وري جڏهن جاڳون ٿا
تڏهن وري ننڊ ۾ ڪم ٿيل سنسڪار سي وري اڀرن ٿا ۽
انهن سنسڪارن موجب وري اڳوڻو ڇـــڏيـــل ڪم انهن
سنسڪارن جي آڌار تي ڪريون ٿا. اهڙي طـرح جاڳرت
ستا ۾ جنهن ۾ ستو گڻ وڌيڪ ۽ تمو ۽ رجو گـــڻ بلڪل
گهٽ آهن ته ڪوئي ڪم اسين ستي گڻ ٻڌي گيان جي
اڌڪتا ڪري وڏي عقل ڌيان ۽ سمجهه سان ٻڌن جـي
ستي گڻ واري ٻڌيءَ ۾ سمايل سنسڪارن ڪري بلڪل
سچائيءَ خيال ۽ دوراندشيءَ سان ڪريون ٿا اهي سـب
اوستائون اسين سنسڪارن جي آڌار تي ڪريون ٿا. هاڻي
وري سڀاءُ ڇا آهي. سنسڪارن جـي هر گهڙيءَ دهرائڻ
ڪري اسان جي عادت سڀاءُ ٿي ٿو پوي جهڙيءَ طـــرح
هارمونيم سکون ٿا ته پهرين هارمونيم جـــي ٻند ٻند تي

यथान्यग्रोधबीजस्थः शक्तिरूपो महाद्रुमः
तथा सृष्टि बीजस्थम् जगदे तद्चराचरम्।

ارٿ- جهڙيءَ طرح ٻڙ وڻ جي ٻج ۾ هيٺرو شڪتيءَ روپ وارو وڏو وڻ سمايل پيو آهي. تهڙيءَ طرح سرشٽيءَ ٻج ۾ اسٿت هيءُ سارو جڳت چر اچر استاور جنگم ساهه وارا ۽ ٻجان هلندڙ ۽ هلندڙ سڀ سمايل آهن يعني هڪڙي اهڙ جهڙي ذاتي جنڊي ٻج ۾ ڪيڏو نه وڏي ۾ وڏو وڻ سڌس ٿيڙ ٿاريسن پڻ اڀن ۽ سڌس الپتي استتي ۽ سڌس ناس تيڙ سميت ۽ سڌس گڻ ڪرم سنسڪار سڀاءَ موجب سمايل آهي، اهڙيءَ طرح اسان کي سرشٽيءَ جي خبر لهڻي پوندي جيئن اسان کي خبر پوي. اهو ڪيئن پيو وڻ وڏي سو اسين ڏسون ٿا پر اڻين ڇو ٿو وڏي سو اسين نٿا ڄاڻون. هاڻو ڪيئن اسين ڄاڻون ٿا پر ـو ٿو وڏي سو اسين نٿا ڄاڻون ۽ نڪا ڄاڻڻ جي وسيلو آهي ۽ نڪي ڄاڻي سگهون ٿا ڄاڪاڻ ته. اها فقط اسٿتي آهي يعني هڪ هستي آهي جنهن ۾ نه آهي آءٌ نڪو تون نڪو آهم نڪو ادم، نڪو فاعل نڪو مفعول نڪو Subject نڪو Object جو ڪير ڪنهنکي ڄاڻي اها هڪ اچنتيه پورن گيان سروپ ۽ ايڪرس شڪتي آهي جنهن ۾ اوليش مات ڪوبه پدارٿ ڪونهي جنهن کي اچنـ ۾ شڪتي يا برهم چئجي ٿو.

آهستي آهستي آڱريون هلائڻ کو راڳ ڪيون ٿا.
گهڻيءَ مدت کان پوءِ اهي سنسڪار دل جي اهڙو تــه
اسان جو هٿ چالاڪ ۽ پاڻ مرادو هلندڙ (Automatic)
ڪري ڇڏين ٿا جو اسين ٻين سان ڳالهيون به پيا ڪريون
ته به اسان جو هٿ پيا ڪنهن تڪليف يا اٽڪ جــي
اهو راڳ پيو ڪيڏي گويا اهو اسان ۾ عادت پئجي وڃي
جنهن کي سڀاءُ چئجي ٿو. انگريزيءَ ۾ چوڻي آهي تــه
(Habit is the Second nature) يعني عادت ٻيو نمبر
سڀاءُ آهي پوءِ جڳت کي پيا چون ته هيءُ سڌس سڀاءُ
آهي ۽ انهيءَ موجب هلي ٿــو ۽ پرڪرتيءَ جـــي ڪٿن
موجب هلي ٿو سو هرو ڀرو برابر ڪرڻهي ڇاڪاڻ ته اهي
پرڪرتـــيءَ جـــي سڀاءَ سڌس ڪارڻ سوکيم ۽ استول
سنسڪارن جـــي اُلپتي آهي واسنا ۾ انهن سنسڪارن
جو مجموع آهي، جنهن جڳت ۾ جيڪي ڪرم ڪن ٿا پوءِ
حياتيءَ پوريءَ ٿيڻ تي مرن ٿا، اهي عادت اسين سدائين
پيا ڏسون يا انڀوُ ڪريون. تڏهن اسان کـــي ضرور خيال
رهندو ته هي جڳت ڪٿان آيـــو آهي ۽ ڪٿي وڃـــي
سمائبو تنهن کـــي سڌس ســـڀــاءُ لکشڻ يعني لکشڻ
ڏيڻ برابر سڏ ڪري ڪرڻ. سگهو جو جو انهيءَ جا ته
ڪرم سنسڪار هوندا سو اهي ڳالهه برابر آهي. اهو ڪيان
رشين منن ته انهيءَ جڳت مان آندو آهي تنهن لاءِ حال
جڳت جو هي مثال ڏجي ٿو.

پوندو ته الهيءَ برهم مان سرشٽيءَ جي رچنا ڪيئن ٿي جو سوال اهم ضروري ۽ ڏکيو آهي جنهن سمجهڻ لاءِ پنهنجي پڙهيءَ انوسار هيٺ ورڻن ڪجي ٿو.

شاسترڪارن سرشٽيءَ ۾ ٽي (٣) ڀيد ڏيکاريا آهن. (١) سوگت ڀيد (٢) سو جاتيه ڀيد (٣) وجاتيه ڀيد. ڀيد معنيٰ تفاوت يا فرق. سوگت ڀيد = جهڙيءَ طرح وڻ ۾ ٽندس ٽاريون، پن ۽ ڦل وغيره جو مختلف ڀيد پيل آهي. سو جاتيه ڀيد = وڻ جو ٻين وڻن سان ڀيد يعني انب جي وڻ جو جمونءَ جي وڻ، توت جي وڻ وغيره وڻن سان ڀيد. وجاتيه ڀيد يعني وڻ جو ٻين پٿرن، جانورن، جنگم ستاور آدي جيون سان ڀيد. هيءَ ويد جي شرتي آهي.

शक्ती वैज्योती स्वरुपा ।

شڪتي جوتي سروپا معنيٰ پرڪاش سروپا يا پورڻ گيان سروپا يعني چت شڪتي آهي. انهيءَ چت شڪتيءَ ۾ مکيه ٽي ڀيد ڪيل آهن. انهن ڪري هوءَ سامانيه اڪرس يعني پورڻ گيان سروپ آهي جنهن کي برهم چئجي ٿو جنهن جو سروپ لکيل آهي سچدانند सच्चदानंद ۽ جنهن کي نرگڻ برهم چئجي ٿو جا استتي آهي يا اچت شڪتي آهي جنهن ۾ فقط فقط سمانيڻ تپيدو آهي باقي ٻيو ڪجھ نه آهي. پر انادي

एकमेवा द्वतीयम्

يعني اهو هڪ ئي آهي سواءِ ٻئي ڪنهن جي اهو سڀني اُپنشدن جو سڌانت آهي. انهيءَ ڪري لنوالٽ پد چئجي ٿو. هاڻي اسين پا ته ڪنهن اپاسن ڌارا اهڙي استٿي پائون ته پوءِ اها استٿي پڻهن جو پاڻ آهي سواءِ ٻئي ڪنهن جي. جنهن صورت ۾ اسان کي اهڙو اپاس ئي ڪرڻ ٿو اچي نه. پوءِ اسين ڪيئن ڄاڻون ته اها ڳالهه سچ آهي. انهيءَ لاءِ اسان کي ويد جي شرتين تي مدار رکڻو پوندو ڇو جو ايشور جا واڪيه آهن ۽ رشين جي اپوءِ آهي اهو سوال هميشه ٻئي رهيو آهي جنهن جي لاءِ رشين کوج ڪئي ۽ هيءَ شويتاشوتر اپنشد جي شرتي ٻڌائي آهي.

ते ध्यानयोगानुगता अपश्यन् देवात्मशक्तिं
स्वगुणैर्निगुढाम ।

ديو آتمڪام يعني پرم آتمڪام
شڪتي يعني سرشٽي شڪتي.

ارٿات اها پرم روپ سرشٽي شڪتي پنهنجن ئي گڻن ۾ گپت ڏٺي.

هاڻي اسان کي ڏسڻو آهي ته اهو پرم آتمڪ ۽ سرشٽي شڪتي ڇا آهي ۽ انهيءَ مان اسان کي ڄاڻڻو

شڪتي (٢) آنند شڪتي (٣) ستُ شڪتي ڌارڻ
وارو اهو مهيشور ڳيان سروپ سروڳيه. سترو شڪتيمان ۽
سروُ وياپڪ ٿي پيو. هائي الهيءَ سرشٽي شڪتيءَ جا
ٽي ڏوم آهن. اتپتي-استٿي ۽ لَيه اهي ٽيئي ڏوم آهن.

सृष्टिस्थिति विनाशानां शक्ति भूते सनातनि
गुणाश्रये गुणमये नारायणि नमोऽस्तुते।

(درگاسپتشتي)

او آديا شڪتي سرشٽيءَ جي اتپتي-استٿي ۽ لَيه
ڪرڻ واري گُڻن جو آسرو مايا روپا گُڻن واري پرڪرتي
روپا آديا شڪتي نارائڻي هي پرميشوري توکي سدائين
نمسڪار آهي. هائي اها سرشٽيءَ رچنا ڪرڻ ڪجهي
۽ پاڻان ناهجي ۽ ڪٿوتي نموني سان بهارجي جڳن
هيءَ سمشتي ڄڻون جي سرشٽيءَ ڪرم ڦل پوڄ موجب سندس
دسائل ڪري. اهن الهيءَ جي شڪتيوان آهن اِڇا، گيان، ڪريا.
(شويتا سولو اپنشد)

न तस्य कार्य करणं च विद्यते न तत्समश्चाभ्याधकश्च
दृश्यते। परास्य शक्तिर्विविधैव श्रुयते स्वभावकी
ज्ञानबलक्रिया च।

ارٿ:- الهيءَ کي ڪو ڪارڻ يعني شرير. ڪارڻ
يعني انتهڪرڻ ۽ اندريون آهن، نڪو الهيءَ جي ڪرڻي
سمان آهي نڪو ئي الهيءَ کان وڌيڪ آهي پر الهيءَ

ڪال کان جا ھيءَ سرشٽي ھلندي ٿي اچي تنھن جو واستوڪ سروپ ايشور آنندا يعني ايشور سروپ ئي ٿي آهي.

शक्तिशक्तिमतोरभेदत्वाद् ॥

ارٿات- شڪتيمان ۽ شڪتيءَ ۾ ڪوبہ ڀيد ڪونھي. جھڙيءَ طرح چنڊ ۽ چانڊوڻي جنھن ۾ ڪو فرق ڪونھي ٻئي ھڪئي ڳالھہ آھن پر برھم جي آڀاس ڪري جو سندس سروپ ئي آهي اُني سرشٽي جي ڪنڊ ھڻن ڪري سوگت ڀيد ٿي پيو. سرشٽي شڪتيءَ ۾ انديت آهي تنھن ڪري اچنت شڪتي اندت ٿي پئي اُپٽڪري انھيءَ کي ايشور يا سگڻ برھم چئجي ٿو ۽ مدڀس سؤ گت ڀيد پڻ ٿي پيو انھيءَ ڪري انھيءَ اوستا کي مھا مايا يا مول پرڪرتي سگڻ برھم يا ايشور ۽ چئجي ٿو جا سڳي ڳالھہ آهي.

मयातु प्रकृति विद्यान्मायिनं तु महेश्वरम्
तस्यावयवभूतैस्तु व्याप्तं सर्वमिदं जगत् ।

ارٿات- انھيءَ مھا مايا کــي مول پرڪرتي سمجھو، انھيءَ جي ڌارڻ وارو مھيشور آهي معنيٰ سو ايشور آهي يعني شڪتيوان کان شڪتي جـدا نٿي ڪري سگھجي تنھن ڪري اھي ٻئي ھڪ سروپ آھن. انھيءَ ڪري سندس انگن يعني ڪارڻ ۽ ڪارڻ روپ سمداءِ سان ھي سمپورڻ جڳت واپيت ٿيو پيو آهي. ھاڻي (١) اچنتيہ

موجب ڏيان شڪتيءَ سان سماڌيءَ ڪال ۾ برهم آتم سرشٽي شڪتيءَ جي وشين اِيءَ ڪئي. هن ڪان پوءِ لوڪن ۽ جيون جي وڃدا ڪئي تن جو احوال ڏجي ٿو. جهڙيءَ طرح اڄ مان پهرين انکور پيدا ٿئي ٿو تنهن مان پوءِ اپني پيدا ٿئي ٿي ۽ تنهن کان پوءِ وڻ پيدا ٿئي ٿو. اهڙي مايا يعني مايا واري سرشٽي پيدا ٿئي ٿي. مايا جو ارٿ آهي

(اگهٽن گهٽن پٽيسي مايا)

अवटन घटन पटीयसी माया

يعني جا اڻهوڻي چالاڪ جو ٿيڻ واريءَ ڳالهه کي اڻ ٿيڻ واري ۽ اڻ ٿيڻ واري کي ٿيڻ واري ثابت ڪري جنهن کي مايا وادي ودوانن اهو لکيو ڏنو آ. پرشيوني وادي.

(شونيه آڪار اِتي مايا)

शून्यस्य आकार इति माया

يعني جو شونيه آهي تنهن کي آڪار يا اپاڌي ڏيئي سيمت ڪري ڀاسيو آهي تنهن کي مايا ٿو چئجي. پر سچو پچو اکري ارٿ انهيءَ جو هيءُ آهي.

मीयते अनया इति माया

ارٿات. جنهن جي ذريعي ساري پدارٿ ماپيو وڃي يعني آڪار يا سيمت اپاڌي ۾ هڪ ٻئي کان پدارٿ جدا ڪري اُنوا پيڙ ٻڌي يا گهيرو ۾ حد ڏني اٿي.

جي ڏوهه يا ٻرا سڀاو کي شڪتي، اڇا، يعني ٻل گيان ۽ ڪريا واري ۽ جيون جي گيان اڇا، ڪريا واري اننت قسمن جي چئي وڃي ٿي.

هي جيڪي روپ ڏيکاريا ويا آهن سي هڪ ٻئي روپ آهن ٻيو ڪوبه پرڻام نه آيل آهي. جهڙيءَ طرح سان جوت مان جوت ٻيئي جڳي سا ساڳي جوت آهي ۽ ٻهرينءَ جوت کي ڪابه هاڃي ڪانهي، تهڙيءَ ريت سنرشٽي يا سارويه پرڻام آهي. جنهن ۾ ٻيو ڪوبه لؤ ليش ماتر پدارٿ ڪونهي.

جهڙي طرح سنگ تراش يا مورتن ٺاهڻ وارو نقاش پنهنجي اندر ۾ ڪنهن ٻهڻ ٻئي مورتن جي ٺاهڻ جو سنڪلپ ڪري ٿو ته هن رنگ سان هن نموني جون ۽ هيتريون مورتيون، ٺهنديون ۽ هن اُپتي، استتي ۽ لئه. وا اگر ٺاهڻ جي اڇا ڪري ٿو، سرشٽي اڇا مورت ڪانه ٿي آهي اڇا فقط سنڪلپ آهي جو سندس اندر ۾ آهي، تهڙي ريت سرشٽيءَ رچنا جو گيان سندس اڇا، گيان، ڪريا موجب ايشور آلمنا ايشور سروپ ٿي آهي. الهيءَ وقت ڪوبه ڪال اڇا اٿپن ٿي نه ٿيو آهي ۽ نه ديش يا وستو ٿي اٿپن ٿي آهي هٿي هائي ۽ جهڙو آهي سو سڀ ورتمان ڪال ۾ آهي اهو ورتمان ڪال ئي الهيءَ جي انترگت هليو ٿو اچي، اهو توهان کي ايشور ڪرت سرشٽيءَ جو سنڪيت، تصور، آئيڊيا ڏنو اٿئون اهو شرطيءَ

प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि ।
विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसंभवान् ॥
कार्यं करणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते ।
पुरुषः सुखदुःखाना भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते ॥
गीता=(२३) अध्याय

(گيتا اڌياءِ ۱۳، ۱۹، ۲۰)

ارٿ:- پرڪرتي ۽ پرش ٻنهي کي انادي ڄاڻ ۽ پرڪرتيءَ جي ترگڻ آتمڪ وڪرتي پدارٿن کي پرڪرتيءَ مان اُٿيل ڄاڻ.

انتهڪرڻ ۽ شرير جي اُپن ڪرڻ ۾ پرڪرتي ڪارڻ ڄاتي ويئي ٿي ۽ پرش سکن ۽ دکن جي ڀوڳڻ جو سبب ڄاتو ويو ٿو.

هتي هي ڄاڻڻ گهرجي ته ڪو پرش ٻيو، اها ڪو نانا روپن ۾ ڪونه آيو آهي ۽ نڪي ڪي پرڪرتيءَ ٿي وڪرتين جو نانا روپ ڌارڻ ڪيو آهي. جيئن ڪٿي ٻن جيا ٻيو، ٻاسا ٻاڻ ۾ ڳڏيل هوندا آهن (Cartyledon) ليئن سدتي مان اُپڪاري ۾ آهن پهريائي هڪ ٻئي جو اُپڪار ڪندڙ، سو ڪهڙو اُپڪار ٿا ڪن. جهڙيءَ طرح سنڌڪ مٽيءَ جي اُٻان ڳل ڪٽي رکجن ٿا. انهن ڳالهن جو سنڌڪ مٽيءَ ۾ آپاس ٻڌوي ٿو ٿي. اها پرڪرتي ٻي، ٻاڪل چمڪدار ٿيو پوي جنهن ۾

(تيتري اپنشد)

सोऽकामयत । बहुस्यां प्रजायेयेति ।
स तपोऽतप्यत । स तपस्तप्त्वा । इदं सर्वमसृजत ।
यदिदं किञ्च । तत् सृष्ट्वा तदेवानुप्राविशत् ।

ارٿات- هن اڇا ڪئي ته آءُ گھڻا ٿيان سرشٽيءَ جي رچنا لاءِ هن تپ ڪيو تپ ڪري هيءُ سارو جڳت رچيو جيڪي آهي. سرشٽيءَ جي رچنا ڪري پاڻ ان ۾ پرويش ڪيو.

هيءَ سرشٽي ايشور جي اڇا، گيان ۽ ڪريا شڪتيون ذريعي ٿي. ان اها اڇا ڪئي ته مان هڪ آهيان ۽ سرشٽيءَ جي لاءِ گھڻا ٿيان ۽ هن گيان اڇا سان سرشٽي رچي ۽ گيان سان هيءُ سارو جڳت اُتپن ڪيو جيڪي ڪي آهي ڪاميت، اڇا ڪئي تپ ڪيو يعني پنهنجي گيان شڪتي هلائي ته ڪيئن سرشٽيءَ جي رچنا ڪجي. سدس اڇا شڪتي جنهن کي سارئي، پال يا پرانڪ شڪتي چئجي ٿو تنهن اڇا مس اڇا ايشور جي ڪئي ته هڪدم مايا شڪتي جا پيڇ پڌري آهي تنهن اُپاڻي، يعني آڪار ڏيکاري وڌو، يعني ان مان انگور نڪتو پوءِ ته گيان شڪتي مايا جي دواران تنهن وڌي پيدا ڪري وڌي هڪ پرش اي پرڪرتي پيدا ڪري وڌي.

انهيءَ لاءِ گيتا ۾ ٿي چوي:

ٻوڻ واريءَ يعني پرش روپ جيئن پرڪرتي جاڳڻ جڏهن جي ڏاڍاران هيءَ سڄو جڳتر ڏارڻ ڪيو ويو آهي. اهڙي طرح تيتريه-ايتريه ۽ منڊڪ اپنشدن جون شرتيون ڏيڻ ئيون جي تمام ضروري آهن. هي شبد ڀڳوت گيتا جو ٻرا ۽ اپرا پرڪرتيءَ جو ذڪر تمام ضروري آهي. تنهن جو انتي ڪنڊلي يوگ ٻيا يوگ بدل آهن.

असद्वा इदमग्र आसीत् ततो वै सदजायत..
तदात्मानं स्वयमाकुरुत” तस्मात्तत्सुकृतमुच्यते ॥
सोऽकामयत बहु स्यां प्रजायेयेति ।
आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीत् ।
नान्यत् । किञ्चन् मिषत् ।
स ईक्षत लोकान् नु सृजा ।
एतस्माज्जायते प्राणो मनः सर्वेन्द्रियाणि च ।
खंवायुर्ज्योतिरापः पृथिवी विश्वस्य धारिणी

(پرڪرتي اِشور ۽ پا برهم ۽)

اوتات :- سرشٽي اصل ڪالهه هئي، تنهن ڪان پوءِ سگڻ برهم يعني ايشور ۽ سمت روپ ٿي پوءِ هن برهمڻ جو ٻاڻ ٿي پيدا ڪئي، تنهن ڪري کين سڪرام يعني برهمڻ جو ٻاڻ کي پيدا ڪرڻ جيو وڃي ٿو. تنهن ڪان پوءِ هن اڄا ڪئي ته سرشٽيءَ جي اڀڻ ڪرڻ لاءِ آءٌ گهڻا

سنڌس سنئو ڳڻ ڳيان ڳڻ وارو رجو ڳڻ ٻيا وارو ۽ تمو
ڳڻ ڪريا وارو سنڌر ٿيو پوي. هاڻي گيتا جـــي چوڻ
موجب پرش سڀ ڪهن سئوڀدا يعني ٻه، سڀ جو جاڻڻ
وارو ٿي پيو، انهن کي ڀڳوان اپرا پرڪرتي ڪري چوو
آهي. اپرا پرڪرتي ۽ پرا پرڪرتي شروعات ۾ ٻئي پاڻ
۾ پاڻ ۾ ملپل ڏسڻ ۾ هوندا آهن، انهن ۾ علايا جا سمجهڻ
ڪرڻ واري پا اپاڌي ڏيڻ واري آهي انهن پرا ۽ اپرا
کي اپاڌي ڏيندي اٺن پرڪارن جي وڪرتيءَ ۾ ورهائي
ڇڏيو ۽ پاڻ پرا پرڪرتي يعني پرش روپ ٿيو جنهن جي
دوارا هيءَ جڳت ڌارڻ ڪيو وڃـــي ٿو. آڌار ۽ آڌيه
روپ اٿوا پاڙيئو ۽ نکيئو روپ ٿيو.

(گيتا اڌياءِ ٧، ٥، ٤)

भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च
अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥
अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् ।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥

ارٿات- پرٿوي، جل، وايو، اگني ۽ آڪاش، من، ٻڌي
۽ اهنڪار، اهي اٺن پرڪارن سان ورهايل يا جدا جدا
ٿيل منهنجي پرڪرتي آهـــي. پر ڪريو ته اي ڀڳوان
منهنجي ٻي پرڪرتي قبول ڪئي آهي جا سنڌس ٿـي
سروپ آهي. اهي اٺن پرڪارن جي روپن واري پرڪرتي
اپرا چئي وڃي ٿي. انهيءَ کان سواءِ ٻي منهنجي جيو

روپ رس ۽ آڪاش، وايو ۽ اگني، جل ۽ پرٿويءَ ۽ اندت
شرير ناهي وڌا ۽ پنجويهن تتون وارا جيو آتما روپ
شرير پيدا ڪري ڇڏيا. انهيءَ ريت هيءَ اندت رچنا ٿي
وئي. اها آهي ايشور ڪرت سرشٽي. هاڻي جيو ڪرت سرشٽي مٿي
چاڙهل پنجويهن تتون واريءَ پنهنجي ڪرم سنسڪار جيئن
روپ ۽ ڦل جو ڀوڳ ڪرڻ لاءِ ڀوڳڻ لئهن جو ضرور وواچن
ڪرڻو آهي ته جيئن ايپاس جي ڪرڻ ۾ سولائي ٿئي.
هيءَ انهيءَ مثل آهي جهڙوڪ. پاڻي ته هڪ ئي
روپ آهي پر باغن کي جڏهن ملي ٿو ته ڏهن قسمين
قسمن جا گل ڦل رنگا رنگي وغيره ٿيئي وڃن ٿا. اها
ٿي سنڌن ڪرم سنسڪار موجب ايشور ڪرت سرشٽي آهي.
هاڻي جيو ڪرت سرشٽيءَ کي ظاهر ڪرڻو آهي
جو وواچن هيٺ ڏجي ٿو.

(جيو ڪرت سرشٽي)

جيئن ته ايشور پورڻ گيان سروپ آهي ۽ هو سروگيه
۽ سرؤ وت پنهنجي ساريءَ رچنا معنيٰ پدارٿن کان وٺي پرم
اڻوءَ تائين جاڻي جاڻيهار آهي سدا گيان روپ هئڻ
ڪري جا رچنا ڪئي ته ساڳئي وقت ان ۾ ڀرپور اپا
پورڻ گيان ۽ پورڻ ڪريا ٿي پر جيو جو مايا جي بيڻ پدي
اوديا ڪري الپگيه معنيٰ ٿوري گيان، اپا ۽ ڪريا وارو
هئڻ ڪري انهيءَ ۾ انهن گيان پورڻ اپا ۽ انهن کان پورڻ

ٽيان ۽ آتما ٻه پهرين هڪ ئي هو ٻيو ڪجهه نه ڪرڻ هو هن سنڪلپ ڪيو ته لوڪن کي پرگهٽ ڪريان، انهيءَ مان پراڻ، من، سرڌا، اندريون، آسمان، وايون، جوتي، پاڻي پرٿوي وشو جي ڌارڻ ڪرڻ واري پيدا ڪئي.

انهيءَ شريرَ ۾ پهرين پراڻ اگر لڳل آهي پوءِ سڀ اندريون وغيره سوا اهو اگر پراڻ هميشه ڪٿي آتمڪ اُپندو آهي. جڏهن چرپر يا ڪٿي ٿيندي تڏهن ڪو پدارٿ پيدا ٿيندو.

تڏهن کان سواءِ اهو پراڻ اسان جي اپاس جي وقت ۾ ڪم اچي ٿو. تڏهن ڪري اسين انهيءَ پراڻ کي زور ڏيون ٿا تڏهن ڪري ايشور جي اپا روپي پراڻن يعني ٻل يا ساهرئين، جيون جي ڪرڻ انوسار ڦل پورڻ سمپادن ارٿ يعني حاصل ڪرڻ لاءِ پرڪرتيءَ جي ستو، رجو تمو گڻن اهڙو نه اچي ڪيوپ پيدا ڪيو ۽ انهيءَ مايا پيٽ ٻڌي اوديا روپ هرهڪ ٿي اُپاڌي يا آڌار ڏيئي برهماند کان وٺي، اڻونءَ ۽ پرم اڻونءَ تائين اسمت جيون کي جدا ڪري وٺو ۽ انهن وڪرلپن جيو جي ٻڌي اهنڪار، منُ، ڪرم اندريون، گيان اندريون، سوڪم وشيه شبد، سپرش اهي سڀ ڪار سدس اندر ۾ ستي، رجي ۽ تمي گڻ روپ اُپاڌي اوبڪته يعني گجهيءَ طرح سان سمايل آهن پر جڏهن سدس انهيءَ ڪرڻ، گيان اندريون ۽ ڪرم اندريون پوريءَ ملاقت

ٻڌ آهي. جيئن چوٽي آهي ته:

(هيءَ ٻ ان ٻ عڻي ته ان ڪانو ۽ ٻن وڏو وچارڻ ٿي نڪري)

اهڙيءَ ريت انهيءَ مان ثابت آهي ته جيو جي ٻهرين ٽ
ٽوئين اوستا گيان سروپ آهن تنهن ڪري جيو گيان
سروپ آهي- هاڻي هيءَ سرشٽي ته ايشور رچي آهي پر
سڀون وڏي ٻنڌڻي سرشٽي ٻنهنجي اڇا روپ ڀوڳن جي
حاصل ڪرڻ لاءِ جاٺون جڳهيون ٻڌڻا باغ باغيچا ڪاڻ اپيتا جگا ٻيڙا ڪرم
۽ انيڪ پدارٿ ٻنهنجي ٽوڻن ڀوڳڻ لاءِ ٺاهي تيار ڪيا
آهي ايشور ڪين ٺاهيا آهن انهيءَ ڪندي ته جيڪڏهن
سڀنس اڇا نه ٿي ٿوري ٿئي ته ڪيس الي دک ٻڌ ڀوڳنا
ٽون ٿا انهيءَ ٻيڻ ٻڌيءَ اوڏا ۽ اگيان ڪري هيءَ ساري
سرشٽي چيت يعني گيان سروپ، آهي تنهن جو
چيتن سروپ وساري ڪري فقط جڙ روپ پدارٿ ڀانئي.
ٿو. جيتوڻيڪ آهي سڀ چيتن روپ آهن. انهن ڀوڳ
پدارٿن جي اپائن جي حاصل ڪرڻ لاءِ ڪيئن قسمن جا
ٻيا ته سمسڪار سڀس اندر ۾ چت جي سمان يعني
چاٻو ٿي رهن ٿا. جي آئينده لاءِ جيو جي سک ۽ دک جو
ڪارڻ ٿيڻ ٿا. هاڻي جي موجب وارا ٻيڙا ڪرم هن ٻنهنجي
لاءِ ٻڌڻ ٺاهيا آهن ته انهن جي ٻڌيان دک نه ٻاڻ ڀوڳيندو
نه سک نه ٻاڻ ڀوڳيندو. انهيءَ ڪري ايشور جو ڏوهه ٿي
ڪونهي چوڻ. ايشور ڪا جيو ڪرت سرشٽي ته ٺاهي
آهي. هن جيڪا سرشٽي ٻڌڻ تنهن آڪاش، وايو، اگني

محسوس ڪريا پيدا ٿي. جهڙيءَ ريت ٻاهران ماڻهن کي
پدارٿ جو گيان ٿئي ٿو ۽ پوءِ هو اُن کي حاصل ڪرڻ
جي اڇا رکي ٿو پوءِ انهيءَ لاءِ هو ڪريا ڪري ٿو، تيئن
جڏهن ماڻهو ڄمڻ وقت بلڪل ننڍڙو ٻالڪ آهي تڏهن
هن کي ڪابه ٻوجهه ڪانهي جو سندس ڪرم سنسڪار
رهي، سنئين، تمي گڏيل وارا اڳيا ٻليا ڪرڻ آهن انهيءَ
ڪري موڙ يعني ٻڙ اوستا ۾ ڪريا ڪري ٿو انهيءَ وقت
هن ۾ تمي گڻ جي پرڌانتا رهي ٿي پاءِ جڏهن هو ٿورا
رنگ روپ وغيره ڏسي ٿو تڏهن انهن جي لاءِ اڇا ڪري
ٿو ۽ رجي گڻ جي اڌڪتا ڪري ناڪر، وڏڙن ۽ پيالڪ
شين ۾ ڪيترو هٿ وجهي پر ڪيس اها ڄاڻ ڪانهي ته
انهن ۾ هٿ وجهڻ ڪهڙي ڀلائي يا نقصان رسندو پوءِ
جڏهن هو وڏي وڏو ٿئي تڏهن هو ڀلي ٻري کي ٻالڪل
چڱي طرح سان ڄاڻي سگهي گڻ روپ گيان جي اڌڪتا
کي پائي هو تمام سوچ سمجهه سان هرهڪ پدارٿ کي
ڄاڻي ٻجهي حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪري ٿو
اهي سنسڪار سندس اندر ۾ سنئين، رجي ۽ تمي گڻ
روپ اُڀئي اويڪت يعني ڳجهيءَ طرح سان سمايل آهن
پر جڏهن سندس انهڪرڻ، گيان اندريون ۽ ڪرم اندريون
پوريءَ طاقت ۾ اچن ٿيون تڏهن پرپڙا روپي اهڃاڻ ملڻ ڪري
اويڪت روپ سنسڪار ظاهر يعني ويڪت اُڀين ٿيون ٿا
انهيءَ مان ثابت آهي ته ٻڌاريءَ ۾ گيان ٿي جهڙو جو

ڪنداسون ته چڱو نتيجو پائينداسون پر جي بڇڙا ڪم ڪنداسون ته ضرور بڇڙو نتيجو حاصل ڪبو اهو پرڪرتيءَ جو نيم آهي. تنهن ڪري پرڪرتيءَ جي نيمن انوسار هلڻ آهي ڌرم ۽ انهيءَ جي برخلاف هلڻ آهي اڌرم. هاڻي اڌرم ۽ ڌرم جي مختصر ۾ سمجهاڻي ڏني وئي ته ڌرم ڇا آهي ۽ اڌرم ڇا آهي.

अवश्यमेव भोक्तव्यं कृतं कर्म शुभाऽशुभम्
नाऽभुक्तं क्षीयते कर्म कल्पकोटि शतैरपि ॥

ارٿ:- جي انسان ڪرم ڪيا آهن تن جي ڀوڳنا انسان کي ضرور ڀوڳڻي پوندي بنا ڪرم ڦل ڀوڳنا جي ڪرم اهڙا ڪروڙن ڪلپن تائين به ناس نه ٿي سگهندا. تنهن ڪري اسين جنم مرڻ جي ڦيري ۾ هلندا ايندا سون ۽ بنا دک سک ڀوڳيندا سون ۽ اهو جو پرم پد يا امر پد يا نرواڻ پد يا موڪش يعني ڇوٽڪارو اسين حاصل ڪونه ڪري سگهنداسون جيستائين انسان جا ڪرم سنسڪار ناس نه ٿيا آهن.

ڪرم جي پرماڻڪ نوڙي وهنوارڪ ڳالهه ۾ جنهن سان واسطو رکن ٿا تن جو هيٺ سنکيپ ۾ ورڻن ڪجي ٿو.

ڪرم ٽن پرڪارن جا آهن (١) سنچت (٢) پراربد (٣) ڪريمان.

جل ۾ ٻرندڙ وارن پدارٿن جي ناهي آهي سا نه سيڌي جي لاءِ هڪ جهڙي آهي ڪنهن سان به هن جو دوش ڪونهي ٻه جيون کي آزاد ڇڏيائين نه وڃي پنهنجي ڪرم سنسڪار قالموجب دک سک ڀوڳين. تنهڪري جهڙا ڪرم ڪيا تهڙاني ڦل ڀوڳيا يا جهڙي ٻوڪ ٻوکبي تهڙي ئي لڻبي چاڪاڻ ته پرڪرتيءَ جو ڪريا ڪرڻ لاءِ ٻراسي ڪريا ڪرڻ ٻسي سنڌس نيم آهي يعني (Action and Reaction) ٿو چئجي جهڙي طرح اسين ڌرتيءَ کي پير سان دٻايون ٿا ته ڌرتي وري پنهنجي (Reaction) سان يعني موٽ جي جواب ۾ اسان تي اوتري اڇل ڏيئي ٿي جنهن ڪري اسين ڌرتيءَ ۾ گهڙي ڪرڻ نا وڃون ۽ پنهنجي ڪمن ڪارين ۾ لڳا رهون ٿا جيڪڏهن پڙلي ڪريا نه هجي ته جيڪر سرشٽيءَ ۾ ڪوبه ڪاريه ٺيڪ ڍنگ سان ڪين هلي سگهي. هي سارو جهان هڪ وڏو گنبذ آهي جنهن ۾ اسين جهڙو آواز اسين ڪڍندا سون اهڙلي اسان کي موٽي ملندو جنهن کي پڙاڏو يا انگريزي ۾ (Echo) چئجي ٿو. ڌرتي گول آهي جنهن تي اسين رهون ٿا ۽ ڪم ڪاريون ڪريون ٿا تنهن ڪري ڪيتري به سڌي لڪير کينچبي ته به اها سڌي نه ٿيندي سمي ئي وري به موٽي ساڳيءَ جاءِ تي اچي پهچندي. جيئن بال پٽ تي اڇليون ٿا اهو اوتري زور سان وري موٽي اسان ڏي ايندو. تنهن ڪري جيڪڏهن چڱا ڪرم

ٿو ۽ ٻيا ٻه ڪيئن قسمن جا پورا ڪرم آهن جن جي
لاءِ سخت اُدم ڪرڻ سان ٻچاءُ ٿي سگهي ٿو. (٣) پورا ڪرم
ان جو جهڪو پُر پيتي چڪو آهي سو وري واپس
موٽي نه ايندو پيتري ۽ ڪوشش ڪجي ته ان منقل
وڃڻ ڀر جنهڙيءَ طرح سان پهريان ٻه ڪرم اپاءُ ڪرڻ
سان لهي وڃن ٿا پهڙي ريت ٽئين پورا ڪرم لاءِ به
اُدم ضرور ڪرڻ گهرجي ڇو ته ڪرم اُدرشٽ آهن خبر
ڪا نه ٿي پوي ته ڪهڙو نتيجو نڪرندو، تنهن ڪري اُدم ڪرڻ
ضروري آهي ڇو جو خود پرارٻڌ ڪرم اسان جي اڳئين
اُدم ڪيل ڪرم مان ٿي پيدا ٿيل آهي انهن ڪري
اُدم ضروري آهي پر انهن ڪن شرطن ۽ صورتن جو مٿو
آهي ته اُدم ڪرڻ سان ٽئين ڪرم ناس ٿي وڃن ٿا
پر يوگ شاستر موجب اهي يوگيشور ڪايا ويوهه ڪري
ٻهڙي انهن شرطن ۾ پرويش ڪري الهيءَ وديا جي ڏاڍان
پرارٻڌ ڪرم ڪسي ڀوڳي ناس ڪري ڇڏين ٿا. پرويس
پڳوان جي شرلي ڇوي ٿي.

भिद्यते हृदयग्रन्थि शिछ्यन्ते सर्वसंशयाः।
क्षीयते चास्य कर्माणि तस्मिन्हष्टे परावरे ॥२॥२॥८॥

(منڊڪ اپنشد)

ارٿات:- ڪارڻ ڪارج سروپ ان مها شڪتيءَ يا
پرميشور کي لئو سان ڄاڻڻ تي ان جيو آتما جي هردي

سنچت ڪرم، اهي آهن جي جمع ٿي انسان کي سمسڪارن سان ڪٺا ٿيل آهن جن اڃا ڦل ڪرڻ ـ ڏنو آهي پر سنچت يعني ڪٺي ٿيل ڪرم مان هن حياتي ۾ ڦل ڏيڻ شروع ڪيو آهي، ان کي پراربڌ ڪرم چئجي. ۽ جي هينئر اسين ڀوڳيون پيا ڪريمان ڪرم جيڪي اسين هينئر ڪري رهيا آهيون سي آئينده يعني هن کان پوءِ يا هينئر اسان کي ڦل ڏيندا يا ڪٺا ٿيندي وري پراربڌ ڪرم ٿي اسان کي ڦل ڏيندا. گيان يوگ جا شاستر چون ٿا ته پراربڌ ڪرم ته ضرور ڀوڳڻا پون ٿا.

प्रारब्धं भोग्यतो नश्येत् ।
नाऽभुक्तं क्षीयते कर्म कल्पकोटिशतैरपि ॥

ارٿات. ڪروڙن ڪلپن ۾ به ڀوڳڻ کان سواءِ ڪرم ناس نه ٿيندا. انهن جا ٽي قسم ڄاڻايا اٿن. (١) نيور يعني ٽڪا ڪرم اهي ۽ کان وڌيڪ ٽڪا ڪرم انهن کي تيور ٿو چون ٿا. (٣) تيورتم يعني سڀني کان وڌيڪ ٽڪا ڪرم انهن کان آزاد ٿيڻ لاءِ ڪو به ادم نشقل ويندو.

(١) جيئن ته اس يا مينهن ڪنهن کي ستائي ٿو ته ڇٽي يا ڪنهن ٻئي سادن سان پاڻ کي بچائڻ سان ڪجهه بچاءُ ٿيندو اهو نيور ڪرم جنهن بچاءُ لاءِ اپاءُ ٿيو. (٢) جهڙوڪ ڪنهن سخت بيماري ٿي آهي ۽ مرڻ جهڙو اچي ٿيو آهي پر گهڻو خرچ ڪري علاج وغيره ڪرڻ سان بچي

هاڻي هن کان پوءِ ونڊ Division جو ابياس ڪرڻو وڌيڪ ڏيئي حسابن جا چارئي مول مترا پورا ڪيا ۽ ان پرم تتو جي جاڻڻ لاءِ جو سگم ۽ سکم اپاءُ آهي سو چوٿون وڌو

ديکشانڪ ٧

Division

گذريل اڀياس ۾ سرشٽيءَ واري بيان ۾ جيترو ٿي سگهيو اوترو تتو سان سرشٽيءَ جي اُتپتي سمجهائي ته هوءَ پرميشوريءَ يا پرميشور کان ڪيئن اُٿي آهي آهي تتو گيان. تتو ڏيان جي سمجهڻ لاءِ اهو اڀياس هن دويه ڏيکيا گرنٿ لاءِ ڪافي آهي. هاڻي سرشٽي ان پرم پرميشور ۾ ڪيئن سمائجي ٿي تنهن کي اسين ونڊ چئون ٿا يعني اهو پرم تتو يا پرميشور ايترو ته مهان آهي جنهن ۾ سارو جهان سمائجي وڃي ٿو.

(شرتي ايشا واسيه)

ईशा वास्यमिदं सर्वं यत् किञ्चजगत्यां जगत् ॥

ارٿات:- هيءُ سارو جڳت چر ۽ اچر جيترو به پرتيت آهي سو سڀ ايشا پرميشوريءَ جي آڌاران وياپت ٿيل آهي. گذريل اڀياس ۾ اسان ايشور لاءِ لکيو آهي ته

جي ڳنڍ يعني اگيان جي ڳنڍ کلي وڃي، ٿي ۽ سڀئي ان
جا سنسا نورت ٿي وڃن ٿا ۽ انهيءَ جا ڪرم ٻڌڻ
ناس ٿي وڃن ٿا.

यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन।
ज्ञानाग्नि : सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥

ارٿات- هي ارجن جهڙيءَ طرح ٻرندڙ اگني ڪاٺين
کي ڀسم ڪري ڇڏي ٿي. جهڙيءَ ريت گيان روپ اگني
سڀئي ڪرمن يعني سڃت، پرارٻڌ ۽ ڪريمان ڪرمن کي
ساڙي خاڪ ڪري ڇڏي ٿي. انهن ڪري نشڪام ڀاونا
سان پنهن جي سک وگيان گيان ڪريا سان ادم ڪري
پڄڻ ڪري سڀئي دکن جي نورتي ۽ پرم آنند جي
پراپتي جا موکيه آهي سا حاصل ڪرڻ گهرجي. مٿي
سموري نڪتي جو سمورو تاتپرج گيتا ۾ ڀڳوان ڪرشڻ ٻڌ
ڏنو آهي.

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसदयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥६॥५॥

ارٿات- انهن ڪري منش کي گهرجي ته پنهن جي
دوارا پاڻ پنهنجو اڌار ڪري يعني پرم تتو کي حاصل
ڪري ۽ پاڻ کي اڌوگتيءَ يعني جنم مرڻ جي ڦيري ۾
نه آڻي. انهيءَ لاءِ هيءُ جيو پنهن جو مٽر به پاڻ آهي ۽
پنهنجو دشمن به پاڻ آهي انهن ڪري ڪرم سان پنهن
جو آتمن جو اڌار ڪري.

وري اندس سرشٽي اُپت نٿي ٿي جنهن جو اسان اڳيئي
احوال ڏيئي چڪا آهيون. ٻيو وري ڦورڻي صورت ڪائي
ان ۾ ئي سمائجي لين ٿي وڃي ٿي انهن جي معنى ته
جو انترو ته اندس ونڊڻي Dividened آهي جو ڪيترو ئي
اڳيان ونڊيندڙ (Divisor) تنهن جو ڪيترو ئي ونڊ اُپت
يعني (Quotient) هجي ته به سڀ مڪمل سالس انروپ
مها تتو ۾ سمائجي وڃن ٿا.

جهڙيءَ ريت ويد جو ارش سوڪت فرمائي ٿو.

पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ।

ارٿات- فقط هڪ پاڃ اُن جو سڀئي ڀوت پراڻين ۾
واپت آهي ۽ ٽي پاڱا اُن جا اوناشي، اڪل، انت ست
چت، انرت روپ انـنـد سروپ آهن. هتي جو

(Greatest Common Measure) (G·C·M)

روپ ڏيکارڻو وڏو يعني ڪيترا به وڏا ونڊيندڙ ونڊيون
ڪجن ته به باقي اڙي (0) اچي ٿي.
(Remainder is Zero) يعني سڀ ڪجهه اُن ۾ سمائجي
وڃي ٿو هاڻي وڏو ونڊيندڙ ته سمجهوسون باقي انڊيڪ
(Least Cmmon Measure) يعني L·G·M پيج اُپت
جو احوال ڏيڻو آهي جو ته پرم تتو جي انڀيد ڪرڻ لاءِ
ڪم اچڻي آهي. چاڪاڻ ته جيڪي به ڀوت پراڻي
برهمانڊ کان وٺي اڻون سميت اندس سرشٽيءَ ۾ آهن

هو اچنت، اننت، شڪتي، سروگيه، سرو شڪتيمان،
سرو وياپڪ، شاستا، نينتا، ڪرتا، وغيره وغيره اُنهيءَ
جاڻايو آهي. تنهن کان سواءِ ساري برهمانڊ کان وڌي
اُٺون پرئنت وياپڪ آهي، وڌيڪ هتي احوال ڪيترو
ڏيون اُن اُپائُن واري جي پرشنسا ڪري ڪٿي ڪيترائي
شاستر ٿا ڏهجن ته به اُن جي مهما جو ڪوبه پار لٿو پائي
سگهي ته اهڙي پرم پتا جي شرڻ وڃڻ آسان جي
لاءِ سگهدائي آهي وڌيڪ ڇا لکجي. هيءَ اننت سرشٽي
اُن ۾ اهڙيءَ طرح وياپت آهي جهڙيءَ ريت شري ڀڳوان
ڪرشڻ گيتا ۾ چيو آهي.

यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगोमहान् ।
तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्थानीत्युपधारय ॥

ارٿات- جيئن آڪاش ۾ استٿت ٿيل سرولو هلڻ وارو
مهان وايو سدائين آڪاش ۾ استٿت آهي. تهڙيءَ ريت
سمپورڻ ڀوت پراڻي مون ۾ استٿت آهن اهڙيءَ طرح ڄاڻ.
هي ارجن ڪلپ جي انت ۾ هي سڀ ڀوت منهنجيءَ
مول پرڪرتيءَ ۾ لئه ٿيو ٿا وڃن. ڪلپ جي شروعات
۾ انهن سڀني کي آءٌ وري رچيان ٿو. اي ڀڳوان سروپ
ڀوت مول پرڪرتيءَ کي ٿي منهنجي پرڪرتي ڪري
چيو آهي جو سنڌس ٿي سروپ آهي- يعني هو ايڏو ته
اگهاڌ لٿو آهي جنهن ۾ ڳڻا ضرب Multiplication وري ڪجي ته

ڀڳوان چيو آهي :-

बीजं मां सर्व भूतानां विद्धि पार्थ सनातनम् ।
बुद्धिबुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम ॥

ارٿات :- هي ارجن مان سڀني ڀوتن پراڻين جو اڄ روپ اويناشي آهيان ۽ ٻڌيمانن جي ٻـڌي ۽ تيجسوين ۾ تيج آهيان. جنهن صورت ۾ هيءَ مٿيون ارٿ شاستر اڀياءَ ٻوڌ مان واسطو رکندڙ آهي ۽ شارڌڪ مهماس ڏيکارڻ وارو آهي تنهن ڪري شڪتيءَ جي روپ ۾ ان ڪـي ضرور ڏيکارڻو پوندو ڇو ته شروعاتي ٻوڌ اڀياس لاءِ اهو ئي ٻوڌ اڀياس ۾ اڳتو آهي.

شري درگاسپتشتيءَ ۾ ڪيترن شلوڪ اهڙا ارٿ ٻڌائين ٿا، تنهن مان فقط ٻن شلوڪن جو ارٿ لکجي ٿو. هيءَ شلوڪ چيتن روپ پرش جنهن کـي آتما يا ڪونسٽ چئجي ٿو، جو جيون جي اندر ۾ پراجمان آهي جو شريمد ڀڳوت گيتا ۾ ڪيترن چيو ويو آهي .

(درگاسپتشتي)

या देवी सर्व भूतेषु चेतन्यइति अभिधियते ।
चितिरूपेण या कृत्सनमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् ।
नमस्तस्यै–नमस्तस्यै–नमस्तस्यै नमो नमः॥
या देवी सर्व भूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै–नमस्तस्यै–नमस्तस्यै नमो नमः॥

سي سڀ جيو آتما آهن، جي مايا جي پيدا اپاڌي اوديا
ڪري الڳ جيو ٿي پيا آهن. جهڙيءَ طرح ايشور
ڪرت سرشٽيءَ ۾ سڀني جو آڌشٽان يا آسرو اهو ايشور
يا برهم آتما آهي تهڙيءَ ريت جيون جو آڌشٽان پرش آهي
جنهن کي آتما چئجي ۽ جو جيون جي انترگت ساري
شرير ۾ وياپت آهي ان کي ڪُوٽسٿ آتما چئجي ٿو.
ڪوٽسٿ معنيٰ اَچل اوناشي، اکنڊ، گـنـڌرول ديڪشا ۾
اسين ان جو احوال ڏيئي آيا آهيون ۽ ان بابت هيٺي
ڪجهه وڌيڪ لکڻو آهي گيتا ۾ شـري ڀڳوان چيو
آهي ته:-

ममैवांशो जीव लोके जीव भूतः सनातन।
मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति॥

ارٿات:- جيو لوڪ معنيٰ جيون ديهه ۾ (جهڙيءَ طرح
آڪاش يا ڳن ٿي رهي ٿي ڪري ڀـ دلي يا گهڙي ۾
جدا جدا رهڻ ۾ ڏسڻ ۾ اچي ٿو تهڙي طرح آتما يا پرش
هڪ ئي پرماتما ئي ڪري جيون جي ديهن ۾ براجمان
آهي) تنهن ڪري هنن ديهن ۾ استٿت آتما کي ڀڳوان
پنهنجو سناتن انش ڪري ڪوٺيو آهي جو پرڪرتيءَ
جي وڪارين وارن رهڻ جو جيئر جي ڏيان جاڳڻ لاءِ
اندرين کي چڪي پرورت ڪرائي ٿو يعني گيان سروپ
آهي. اهڙيءَ ريت جيو جي ٻڌيءَ ۾ استٿت پوت سروپ
ئي پوت روپ آهي جنهن جو ورڻن گيتا ۾ هن ريت

جهڙيون جهڙيون هڪ ٻئي کان ڀڄي وڃن ٿيون ۽
هڪ ٻئي جي ورڻ جهڙيون اُهي هڪ ٻئي کي ڇڪين
ٿيون، مطلب ته-

Like Unlike Unlike Like

انهن کان سواءِ ٻيا بيجان پدارٿ نسو Inorganic
پدارٿ جي سائنسدانن اڪل سو کن ڳولي ڪڍيا آهن
جن کي (Elements) چون ٿا. انهن کان سواءِ آڪسيجن
نائٽروجن هائيڊروجن ڪيترن ئي هڪ ٻئي کي ڇڪين ٿيون
۽ ڌڪين ٿيون جن ته دولش ۽ راڳ وارو ليکو لڳو پيو
آهي ۽ ڪيترن ئي ماليڪيول معدني دوڙاڪ وغيره
ڪيميڪل (Affinity) جي ڪري پاڻ ۾ گڏجي وڃن
ٿا. جيڪڏهن انهن کي خوردبينيءَ يا مائڪراسڪوپ ۾
ڪٽي ڏسبو ته سڀني عجب عليحده روپ ڏسڻ ۾ اچن جن
مان سڀئي ڪجهه نه ته هي فلاڻو يا فلاڻو گروپ آهي D
اهي سڀ ڪنهن انهن کي سڃاڻيا آهي ته انهن پدارٿن
۾ سڀني گيان اچا ۽ ڪريا موجب ٻيا ڪم ڪن مطلب ته
سڀني ۾ اها گيان سروپا، چيتن يا چيتي شڪتي موجود
آهي جا سڀني جيون جي اندر ۾ رهي ٿي. انهيءَ ڪري ڀارتي
شاستر اهان لوڪ جي ڏاڍا اتم ڪرڻو آهي. انهن کان
پوءِ شاميو لوڪي ٿي ٻرم ٻڌ کي پاڻي ٿو اهو اسين ڏسندا هئا
۾ ديدار ڪرڻ ٿا جنهن کي شري ڪرشن ڀڳوان گيتا
۾ ڪيتر ۽ ان آتما ٻنهي ڪوشش کي ڪيترگيه ڪري چيو
آهي.

اُڀاس- جا ديوي معنيٰ پرڪاش مان ٿئو جو سڀني پراڻين ۾ چيتن چيو وڃي ٿو جا چٽي روپ ھيٺ ڪري ساري جڳت ۾ وياپڪ آھي تنھن کي نمسڪار آھي، نمسڪار آھي، نمسڪار آھي.

جا ديوي سڀني پراڻين جي بُڌيءَ ۾ بُڌ روپ ٿي اسٿت آھي تنھن کي نمسڪار آھي، نمسڪار آھي، نمسڪار آھي. الي سندس بُڌ سروپ يعني گيان سروپ جاڻايو ويو آھي ته ماڻھو بُڌيءَ ۾ انترگت اَن پُرش آتما يا ڪونسٽ اچل اوناشي سروپ ڌيان ڪري ان اچل اوناشي آتما کي پائين. مطلب ته جيون ۾ ان پُرش جي گيان اڇا ۽ ڪريا شڪتي موجود آھي. ماڻھن، پکين، ٻين ۾ بہ اھا گيان اڇا ۽ ڪريا واري شڪتي ٿوري گھڻي سندن ٿن ڪڻن وچ، سٽيل ٿئي، جي گھٽ وڌ ھيٺ واري اسين ڏسون ٿا ٿا ٻر وڻن نُڻن ۾ ته ڪيئن ھو وڌن ٿا ۽ ڪيئن ساھ کڻن ٿا ۽ ڪيئن الھن جون (Cells) اڻون ڪوٺڙيون تنھن جو مقرر ٿيل ڪم سمجھي سوچي پوري قاعدي موجب ڪن ٿيون. انھن کان سواءِ بيجان پدارٿن ۾ بہ ڏسو ته ڪيتري نہ سمجھ آھي. جھڙيءَ طرح چقمق سٽيءَ کي ڇڪي ٿو پر جڏھن اھا سٽي جنھن ۾ چقمق واري شڪتي داخل ٿئي ٿي ان وقت وري سٽي چقمق ڏي ٿئي وڃي چاڪار ٿئي. مطلب چقمق جھڙي ئي شڪتي پيدا ٿئي آھي يعني ھڪ

ديڪشاڪ ٨

ٻڙي (ٻندو = Zero or Point)

هيءُ اڌيائو ٻلڪل سمجهڻ لائق آهي چاڪاڻ تہ جيڪي اڳي ڪج چيو ويو آهي تنهن جي ٻيهرائي ڪري ٿو ۽ انوڪ جي جاڻڻ ۾ پڻ مدد ڪري ٿو تنهن کان سواءِ ابياس جو مول منتر آهي ۽ گهڻا سنسا دورت ڪري ٿو ۽ ڪيترن وديائن جو وهم آهي.

ٻڙيءَ يعني (ٻندو — Point) جو جيڪو ٺيڪ ملهہ ڪوبہ ڪونہ ٿو چيو وڃي صفا شونيہ يعني ڪجهہ بہ ڪانہ آهي اهين چيو وڃي ٿو، پر جڏهن ڪنهن بہ حسابي انگہ هڪ کان ڪيترن بہ انگن لاءِ انهن انگن کي هڪ يا انيڪ ٻڙين ڏيڻ سان تہ انترو تہ انهن انگن جو ملهہ يا روپ ٻٽيو چڙهي جو جيئن ڏهہ، سو، هزار، لک، ڪروڙ، ارب، وغيره ملهہ ڪريو چڙهن انهيءَ مان ثابت آهي تہ حسابي ڪم ۾ اها ٻڙي ڪهڙي نہ شڪتي رکندي آهي. حساب موجب ان ٻڙيءَ تہ ٿولهہ نہ ويڪرائي نہ ڊگهائي وغيره آهي فقط ڪيس ٻيهڪ (Position) يا استقامت آهي جنهن جي ماپ وغيره ٿي نہ ٿي سگهي. اهـا آهي وهنوارڪ ٻندو پر جيڪا روحاني يعني پرمارٿڪ ٻندو آهي جا يوڳين جي يوڳ سماڌيءَ لاءِ اپيوڳي آهي جنهن کي آتما چئجي ٿو تنهن کي تہ اها

هاڻي وري ٻنهن جي اصلوڪي ڳالهه تي اچون ٿا ته اها ننڍي لاءِ اپت يعني (G·C·M) موجب ان ڏيهه ۾ هيءَ آتم روپ شڪتي استت آهي جنهن ۾ ڏٺهيءَ جون سمورئون شڪتيون سمائجي وڃن ٿيون ۽ سنڌس پاڇي ٻچي ٿي (0) Zero يعني اڙي معنيٰ ٻندو هن کان پوءِ اسان کي ان ٻندوءَ بابت خلاصو ڪرڻو آهي.

ڇو ته، اها يوڳين کي سماڌيءَ ۾ اچڻ لاءِ وڏو سنڪيت يعني اشارو ڪيل آهي.

شري ڀڳوان ڪرشن گيتا جي تيرهين ادياءَ جي ٽيويهين شلوڪ ۾ کڙو ته سنڌر اپديش ڏنو آهي.

य एवं वेति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह ।

सर्वथा वर्तमानोऽपि, न स भूयोऽभिजायते ॥

ارٿات:- اهڙيءَ طرح پُرش ۽ گڻن سميت پرڪرتيءَ کي جو منش ٺيڪ سان ڄاڻي ٿو اهو سڀ ڪنهن طرح جڳت ۾ ورتاءَ ڪندي به وري نه ٺيڪ جنم ڪونه وٺي ٿو يعني پرم ٺيڪ يا ٻند کي پائي لنگ روپ ٿي وڃي ٿو.

تمام لڪڙي هلي ٿي ٻيءَ ٻيڙيءَ کي وڏي طاقت ملي
وڃي ٿو جا هوا چوڌاري ڦري پئي آهي انهيءَ کي
ڪاڻ هاڻي ڪالهه. انهيءَ ريت هوائي چرخي
(Wind Mill) جنهن جي چرخن ۾ هوا جهلي ٻين گهڻن
ڪمن لاءِ اها هوا لڳڻ سان پيدا ٿيل جي طاقت سان
ڪوهن مان پاڻي ڪڍي ٻاهر ڪڍي. انهيءَ طرح
پاڻين ۾ آگ ۽ اليڪٽرڪ سٽي وغيره گهڻن ڪمن ۾
اڄ انهن مشينن کان ڪم وٺون ٿا. انهن کي اها هاڃي
آهي جو ڪم وٺندي اهي گهٽ نظر وڃن ٿا پر عارضي
طرح شڪتي اڪٽ ۽ اوشي آهي انهن کي نه ڪابه
هاڃي ڪانهي پر فقط سدس هڪ ٻئي (Ir sence)
ٻئي استني اهائي بس آهي. ڇاڪاڻ ته انهيءَ جي
هٿان ڪان سواءِ ڪوبه ڪم نه ٿي سگهندو ڇو ته اها
سڀني جو آسرو آڌار ٻئي اڌشٽان آهي. جيئن سوريه
ڀڳوان جي روشني آهي ته اسين جڳت ۾ سڀ ڪم
ڪارڻون ڪري سگهون ٿا پر جيڪڏهن سوريه جي روشني
نه هجي ته جيڪر جڳت ۾ ڪوبه ڪم نه ڪري سگهون.
اهي شڪتيون نه ڪڏهن ڪڏهن گهٽ وڌ ٿي
سگهن ٿيون پر اها پرمارٿڪ برهم شڪتي اهڙي گهڻ
ايڪ رس، اهڙي سوڪيم آهي جو سڀ پدارٿن ۾ سمائجي
پئي آهي جو انهيءَ جي آڌار تي ٻيا پدارٿ سڀ ڪ
ڏين ٿا ٿا پر اها پاڻ ڪا چري نڪا ڪٿي نه ڪو ڪم

ٻڌڪ (Position) يعني سٿا - ۽ ڪاٿي به ٻوءِ اهي
ڪيئن سمجهون ته اهي ڇا آهي ان ڏي ڌيان ڇڪائڻ لڳ
هيءُ مثال ڏجي ٿو. پڪو ليا اڙي ڪنهن ڪاغذ اڪو
وڙي ان کي ڌاڳي چڙهيو ته سندس پيهڪ نه ڪهڙي ڪري
سڙؤ ويائي ٿي پٺي ڇو جو ڪاغذ ٿي ان ٿڙيءَ کان
سواءِ نه ٿيو ڪجهه هو نه ويو ۽ اها ڇڪي ڪنج پٺي
سا سڙو ويائي ۽ اندت ٿي پٺي انهن ٻرارت سٿا ڪي
ٻرهم چڙهجي ٿو. ٻرهم معني ويائڪ. هاڻي ٻرارڪ يعني
روحاني سٿا ڇا آهي؟ هيءُ اها سٿا يا هستي آهي
جنهن ۾ اندت شڪتيون جن جو پارا وارو ڪونهي سي
ايڪ رس يعني (Homogeneous) ۽ گهڻن روپ يعني
گڏيل جمل ته ٻرابل شڪتي تي پٺي جنهن جي ڪا
حد ئي ڪانهي انهن کان سوءِ اجل، اولاحي، اکند،
امرت، گيان روپ آهي جنهن کي ڪوڙي ٻه دنيا جي
شڪتي قبراني نٿي سگهي. جنهن کي شاستڙن اچنتيه
شڪتي ڪري ڪوٺيو آهي ۽ ان کي لوڪن جي سمجهڻ
لاءِ سندس سروپ چت آنند کهن يعني جميل ڪري
چيو آهي. هاڻي ڏسجي ته اهو ڪهن ٻدارت ڇا آهي
انهن لاءِ هڪ ٻه مثال ڏجي ٿو. جيئوتيڪ اهي مثل
اعڙا ٿهڪندڙ اهن ٻر آفي باقي ٿهڪندڙ ڪونه آهن ڇو
جو اها ٻرم شڪتي لا مثال ۽ لاشريڪ اهي.

جهڙيءَ طرح ڪنهن ٻيڙيءَ ٿي سڙهه چاڙهي هوا کي
جهلي ۽ گڏيل ڪري رکون ٿا جنهن اڳ کان ٻيڙي

ته اهو ٻنهي جو ڪارڻ شروع ڪيو ڇڏي، الي فقط برهم سنا ڄاڻڻ ضروري آهي. پر برهم کي نڪا لهر نڪو لوڏو اهو آهي برهم جو سروپ لکشڻ (Definatio) ڏاڍي ان جي ايشور سرشٽيءَ سان لاڳاپو رکندڙ ٻجو وديا اپنشا واسنا اپنشد جي شرشٽيءَ سان لاڳاپو رکندڙ اپنشد جي شرلي انهيءَ ورلات کي پورو سڌ ڪرڻ لاءِ ڏنون ٿا. ڀاشڪارن انهيءَ شرليءَ کي ٻنهجي منن کي ڦهلائڻ لاءِ گهڻي ئي ارٿ ڪيا آهن پر اسان جي ڌيان موجب هيٺيون ارٿ پورو ۽ ٺهڪندڙ آهي اهو ارٿ وياڪرڻ جا انگ لڳائي پوريءَ طرح سان سڌ ڪري سگهجي ٿو پر هتي انهيءَ وستار ڪرڻ جي ڪا خاص ضرورت نٿي ڏسجي.

स पर्यगाच्छुक्रमकायमव्रणमस्नाविरं शुद्धमपापविद्धम् ।
कविर्मनीषी परिभूः स्वयम्भूर्याथातथ्यतोऽर्थान्
व्यदधाच्छाश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥

ٻهراڻ ٿوون اکرن ۾ هن شرليءَ جو لاڳاپو ڏجي ٿو ته اهو جو سرو وياپڪ ڪٿاليت اڪرڻ سچدانند گهن روپ ايڪرس اچل، اوناسي اڻهن برهم سروپ کي ايشور سگڻ ئي ٻڌي ايشور روپ مول پرڪرتيءَ جي انادي ڪنو هيٺڻ ڪري ان الست روپ ۾ جتي ڪٿي سرو آچا دن ڪيو برهم [illegible] سروپ اچل اوناسي پٽي ۾ ئي

ڪري ٻنهن جي ٿي مهما ۾ آهي. انهيءَ لاءِ هيٺ مثال
ڪجهه ٿهڪندڙ ڏجي ٿو.

جيئن ته بجلي يعني (وديت) اليڪٽري سٽيءَ جي
پيدا ڪرڻ لاءِ اسين ڄاڻون ٿا، اگر، ٽوڪيو ۽ ڪي ٻيا پدارٿ
ڪم آڻيون ٿا پر جيستائين انهن ۾ جست جي ڏنڊي
يعني (Zinc Rod) نه وجهي ويندي آهي تيستائين
اليڪٽرڪ سٽي پنهن جو ڪوبه ڪم ڪري نٿي سگهي
انهيءَ مان ثابت ٿئي ٿو ته جست جي ڏنڊيءَ جو هئڻ
ضروري آهي اليڪٽرڪ سٽيءَ جي پيدا ڪرڻ لاءِ پر اها
جست جي ڏنڊي ڏٺي نڪا ڪٿي ڪو وجهي جهڙي
جي ٿوڙي رهي ٿي تنهن ڪري شائنسدان ان کي
(Catalytic Agent) جو نالو ڏنو آهي يعني اهو جو
اليڪٽرڪ سٽي پيدا ڪري ٿو تنهن ڪري ان جو هئڻ
تمام ضروري آهي ته ته اليڪٽرڪ سٽي کان پيدا ٿيندي پر اها
جست جي ڏنڊي نڪا ڪٿي وڃي جهڙيءَ جي ٿوڙي
رهندي آهي يعني اداسين وت آهي تنهن ۾ اهي مثال
ان پرم تتو جي انڀو ڪرڻ لاءِ بلڪل ڪارائتا آهن ۽
ان پرم تتو جو گيان يا تصور ڏين ٿا.

دشٽانت ته وڪم آهي پر انهن ۾ ٿورو ٻوڌ ان پرم
جي سمجهائي لاءِ چڪائي ٿو ته اهو جو اوناشي، اڪرته
اڇل، نرگڻ، ايڪ رس، چيتن يعني پرڪاش روپ آنند
گهن آهي تنهن سان ڪهڙي نه پدارٿ جو ميلاپ ٿئي ٿو

ڄڳت جي شڪتين کي ورھائي ٻڌاري ٿو. معني ساري
سرشٽيءَ جي رچنا ڪئي تنھن ڪري ايشور سروگيه،
سروَوت، سرو شڪتيمان ۽ سرو وياپڪ آھي. ايشور ٻه
سدائين آھي جنھن سرشٽيءَ کي راڄ ڪري ٿو سا ٻه
سدائين آھي، جيتوڻيڪ پرلي ڪال ۾ اھا ٻه سدائين
انتشان ايشور ۾ ھڪ ٿي پاڻ ۾ رھي ٿي ۽ وري ايشور
جي اڀا دئاران ٺھنتي اھو چڪر اُڀري، اسٿتي ۽ لئه جو
ھليو اچي. اھڙو احوال اُپنشن ائنياءِ ۾ لکيون سميت ڏنو
ويو آھي ورتي لکڻ جو ضرور ڪونھي ھاڻي جيوڪرت
سرشٽيءَ جو احوال ڏيڻ ضروري آھي. ان ڪونسٽ، اڇل
اوناشي آتما يا برھم جو ٻه مائڪ پرڪرتيءَ جي وڪرتين
روپن آڪار يا اپاڌيءَ يا ٻڌن ڪري اھو سرو وياپڪ
آتما يا نرگڻ چد ڏيھن آپادن ڪيو ويو آھي. تنھنڪري
ماڻھن جي ھرديءَ جي ان آڳرين ماپ ھڻڻ ڪري جيو
آتما ڪونسٽ مالر ماپ وارو جونين کي ھرديءَ ۾ ڏاريڻا
وکڻ لاءِ اھو انگشٽ مالر چيو ويو آھي. اھڙي طرح اڻن
۾ اڻن جي مقدار موجب وار جي چوٽيءَ جي ڏھ
ھزار ڀڱيءَ جي ماپ جيترو جيو آتما چيو ويو آھي.
جنھن کي ٻڌڻ ڪري ڪونين ٽا برھم ۽ آتما لاءِ ڪوا.
مثال ڏنو آ. تھڪندڙ ڪوا ٿيندو پر تنھن ٻه ماڻھو جي
ڏيان ڇڪائڻ لاءِ يا تصور لاءِ مثال ڏنو پوي ٿو. جيئن
۽ جڏھن گھڙيال بند ٿي وڃي ۽ سندس اسپرنگ ڪلي وڃي

رهيو پر ايشور پنهنجي سرشٽيءَ سان ساڳئيءَ روپ،
سروگيه، سروَ شڪتي مان، پنهنجي اننت اٽل شڪتيءَ
پنڌارن هن ساري جڳت جي سندس گڻ، ڪرم، سنسڪار
۽ سڀاءُ موجب پوري طرح نيم سان اننت جيون کي
سندن ڀوڳنا موجب اننت ڪال کان وٺي پيدائش کي
ورهائي سندن ڪرمن انوسار سرشٽيءَ جي رچنا شروع
ڪري ڇڏي. هن سگڻ ايشور اننت شڪتي ۽ پرم
سروپ اچد ننڪتي (شڪتي) معنيٰ سچ نرمل پرڪاش کي
معنيٰ رجي ستي ڳڻن جي ملنتا رهت پرڪاشمان کي،
(اڪاريه) شرير رهت کي (اورڻ) دک رهت کي (اسنا ورم)
ناڙين رهت ليٽا ڪريا رهت آڪريه کي (شڌم) پوتر کي
(اپاپودٽم) ڏوهه ۽ ڏوهه سنسڪار رهت کي آکيائين ڪيو.
اهو سگڻ ايشور (ڪوي) ڪرانتي درشي، سرو درشتا،
ڪارڻ شرير جو اڌشٽان (مهيشي) من تي راڄ ڪندڙ لنگ
شرير يعني سوکم شرير جو اڌشٽان (پريڀو) سڀني جي
مٿان سڀني جي مٿان سڀني کي هلائيندڙ اهڙيءَ طرح
استول شرير جو اڌشٽان.

(سويمڀو) جو پنهنجي جو پاڻ سنهو، سڀ پيدا ٿيندڙ
پدا ڪندڙ ڪارڻ جي يعني ايشور روپ يا جڳت روپ
۾ پنهنجو پاڻ ٿئي ٿو. پنهنجي جي اڇت ۽ اننت شڪتي
ڪري. ڪنهن کان سواءِ قاعدي موجب جيون جي
سنسڪارن موجب سندن ڀڳائوگه، ڪرمن موجب ساري

ڪرتا، شاستا، نيمتا آهي انهن جي ان ايشور کي سگڻ برهم چئبو وڃو آهي. ۽ پرڪرتيءَ وڪرتيءَ سان ميلاپ هئڻ ڪري اهو نرگڻ ڪونهي پرڀيگ. آتما جيڪو آتما چئبو وڃو جو سڀ جڳت ۾ وهنوارڪ ڪريا ڪرڻ جو اڌيڪري ٿي چئبو وڃو آهي ٿو.

कार्योपाधिरयं जीवः। कारणोपाधिरीश्वरः॥

ارٿات:- پرڪرتيءَ جي وڪرتي ڪارج من اندر رهڻ ۽ شرير وارو جيو چئبو وڃي ٿو ۽ مول پرڪرتي، يوگمايا مهامايا سرشٽي پرڪرتي جي ڪاريه ايشور آتما آهن ان جي اپاڌيءَ ڪري ايشور چئبو وڃي ٿو. پر ويدانت جي ٿيوري جنهن جي معنيٰ آهي، اُن ٿي اهو آهين، جي مهاواڪيه موجب ايشور مان پاڻ ليلا لکيتا سان مايا اپاڌي ڌڪار ڀوڳ جو عام ساڌاڻ سروپ رهندو سوئي برهم آهي ۽ جيو مان پاڻ ليلا لکيتا دوارا پرڪرتي جي وڪرتين کي پاهنجي ابياس گيان ووڪ ڌارا هٽائيندو ته باقي نرگڻ آتما سچدانند گهڻ رهندو، انهيءَ ڪري آتما ۽ برهم اهي سروپ سچدانند گهڻ آهن، اهائي برهم ۽ آتما جي ايڪتا آهي ۽ اهو ئي پرم پد آهي جنهن کي مايا واد ويدانت ۾ مڪتي، ڪيولتي يوگ ۾ مها وگيان روپ پرڪاش، هٺ يوگ ۾ مها بوڌ، منتر يوگ ۾ مها ڀاءُ ۽ لئه يوگ ۾ نرواڻ پد چون ٿا جا سڀ ڳالهه ساڳي آهي. جيئن آڪاش سروَتر وياپي آهي، گهڙن

ٿو ٿ. گهڙيال ٺهيو هلي ٿو جڏهن گهڙيال کي چاٻي ڏيڻي ان ڪماني اسپرنگ کي سوڙهو ڪنهن يا گهڻ روپ ڪرڻون ٿا ٿ. اهو اسپرنگ کليرو گهڻ روپ ۽ ٻيڻو روپ ٿيو پوي ٿو اُن ڪرڻ سان سنڌس شڪتي ۽ ٻل وڌيو وڃي ۽ چالو رهي پيو وقت ڏيکاري. جيئن ٽيڪ د رشٽانت وڪر آهي چاڪاڻ ڪ. هي ۽ وهنوارڪ پندو آهي ۽ هوءِ پرمارٿڪ پندو ٻنهي جي اچل اولاشي مهمان ۾ آتما روپ ۾ اننت آهي ٿو جيو يا اٿون ۾ آچادن سمت هڻڻ ڪري ان جي استني اهڙي شڪتي رکي ٿي جو اهو جيو، اٿون ٻنهن جو ڪارڻ سنڌس گڻ ڪرم سڀاو موجب ٻنهن جو شرير روپي واپار بعدلي ڪريا ڪندو رهي ٿو. جيئن ته شوتا شوتر اپنشد ۾ چيو ويو آهي.

नैव स्त्री न पुमानेष न चैवायं नपुंसकः।
यद्यच्छरीरमादत्त तेन स युज्यते ॥

ارٿات:- آتما نه استري آهي نه پرش نه، نپنسڪ آهي، پر جڏهن جڏهن پدارٿ کي گرهڻ ڪري ٿو تڏهن تڏهن سان هو لهڙوئي آهي.

انهن ٻنهي شرطن مان ڏسجي ٿو ته. ايشور ڪرت سرشٽيءَ ۾ نرگڻ اپاڌيءَ رهت برهم ٿي ٺهيو الهت پرم پد آهي: جڏهن جي ساڪار سهيوڳ سان ايشور سرو وياپڪ سرو شڪتيمان، سروگيه. سرو وت ۽ ساڪيءَ سرشٽيءَ جو

ڪري ليائمان لئو ٿئي. انهيءَ ڪري مهاواڪيہ جون
شرتيون چون ٿيون.

सर्वं खल्विदं ब्रह्म। معنيٰ - هي سڄو جڳتو برهم ئي آهي.

आत्मैवेदं सर्वम्। "" - هي سڀ جڳتر آتما ئي آهي.

सर्वमिदमहं च ब्रह्म। " - آءٌ ۽ هي سڀ جڳت برهم ئي آهيون.

अयमात्मासर्वं। " - آتما سڀ ڪجهہ آهي.

اهڙيون ڪيئين شرتيون ويد ۾ آهن. اُهو نرگڻ روپ آتما يا برهم سوئي سچي جو آڌار، چدانند گهن ۽ پرم پد يا مکتي آهي. انهيءَ ڪري ويد جي اُپنشدن ڀاڱي کي برهم ودا اتما ڪري چيو آهي ۽ نہ ڪي ايشور:- معنيٰ مان ايشور آهيان. अहमीश्वरः

اهڙي طرح ڪٿي بہ ڪنهن واڪيہ ۾ نہ چيو ويو تہ مان ايشور آهيان. ايشور هڪ ئي ڪت ٻوگي آهي ۽ ٻيو ڪو بہ ڪو نہ ٿي سگهندو، باقي ٻيا جان ٻوڌي پنهجي اڀياس يا گيان دوارا سندس مهمان يا ليلا اِيئَہ ڪن ٿا ۽ پر ايشور ٿيا ٿي سگهن. هاڻي ڏسڪ اُهو آهي جو ڪيترن ڪافرن ۽ ڪلامن ۾ شاعرن انهيءَ ود يا ليلا فلا صافيءَ کي نہ جاڻي ڪري پاڻ کي الله يا خدا چوايو آهي. (من خدا ام) جو سراسر غلط آهي، ڇو تہ خدا ! خود معنيٰ پاڻ - آمدن معنيٰ آچڻ، يعني اُهو پاڻ آپــي سرشٽيءَ جي رکيا جا پالنا ڪري ٿو يعني سگڻ برهم يا ايشور؛

د ان پعدانِ گھٽ ۽ پٽ جي اپاڌي اندر اهــو ساڳيو اڪاش آهي پر جڏهن اهو گھڙو يا دلو ناس ٿي وڃي ٿو ته اهو گھڙي وارو آڪاش اڳيئي مها آڪاش سان مليو پيو آهي، فقط اپاڌي ۽ پڙدي هٽائڻ جــي ضرور آهي جو ابهياس، وويڪ، وگيان ۽ ڪريا جي دوارا اهو پڙدو يا اپاڌي هٽائجي ٿو ته پوءِ جو اسين برهم ۽ آتم سروپ اڳيئي آهيون سائي اسان جي پرم استٿي يا نرواڻ پد آهي.

अुपाधि : भेदात्स्वयमेव भिद्यते।
उपाधिश्चापोहे स्वयमेव केवल:॥

ارٿات:- اُپاڌين جي ڀيدن ڪري اهو پاڻ ئي ڀيدن وارو پرتيت ٿئي ٿو ۽ جڏهن اُپاڌي هٽي ٿي وڃي ته اهو پاڻ ئي پنهنجو پاڻ آهي يعني برهم يا آتما آهي. آتما وارو گيتا جي تيرهين اڌياءِ جي ٻٽيهين شلوڪ ۾ پڻ چيل آهي.

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथात्मा नोपलिप्यते॥

ارٿات:- جهڙيءَ ريت سرو ويا پڪ آڪاش پنهنجي سوکيم هئڻ ڪري ڪنهن به پدارٿ جي اُپاڌي ڪري لپائمان ڪونه ٿئي، اهڙيءَ طرح سرو ديهه ۾ استٿت آتما اتيا رهڙ گيتا ليپت هئڻ ڪري ديهه جي گڻن يا اُپاڌين

شلوڪ: الله ڇڏيون اوري هو پري پڌ پيا-
لالي سڀن سورن اپا ڪي ڀا
واڇيندا ويا ساڻ ڪي پڌي سندرو:-

انهيءَ مان پڻ ثابت ٿئي ٿو ته اسين صفا ئي الست لکڻ وارا ايشور يا خدا ڪونه آهيون پر ذاتي سروپ لکڻ وارا حق يا ستيه يا برهم يا آتما آهيون انهيءَ ڳالهه کي ڄاڻڻ لاءِ گرو نانڪ صاحب جن اڳئي چيو آهي " آد سچ جڳاد سچ هئي- پڻ سچ نانڪ هو سي ڀي سچ " جو اسان جو پرم لکيارت آهي. وري اسـ انهيءَ ڳالهه کي خلاصو ڪرڻ لاءِ پڻهي نرگڻ يـــا سگڻ کي صاف سمجهڻ لاءِ هيٺيان ايشاواسيه اپنشد جي شرتي ڏيون ٿا.

तदेजति तन्नैजति तद्दूरे तद्वन्तिके ।
तदन्तरस्य सर्वस्य तद सर्वस्यास्य बाह्यत:।

ارٿ:- اهو برهم هلي ٿو پڻهي ڪريا ڪري ٿو ٿو مايا جي گڻ سڀني ڪري ايشور جي روپ ۾. ۽ اهو ڪابه ڪريا ڪانه ٿو ڪري گڻ سڀني جي رهت هئڻ ڪري پورڻ چيت سروپ هئڻ ڪري اهو برهم، دور آهي نرگڻ روپ جي ڪري. اندر ۽ من جسي اڳو چيو يا آو شڪيه هئڻ ڪري. اهو برهم وڃهي ۾ واڃهو آهـــي سگڻ روپ ڪري جگت جي هئڻ ڪري، ۽ اهو ئي برهم اندر

سروگيه، سرو وياپڪ آهي پر عقلائي ٻڌيءَ لقسمت لکيڻ
وارو آهي جو اسين ڪونه آهيون؛ پر اسين ذاتي ٻڌي
سروپ لکشڻ وارا برهم يا آتما آهيون جنهن ڪري انگريزيءَ ۾
شاسترا ڪارڻ اُن کي گاڊ هيڊ (God Head) آتما
ڪري چيو آهي. ٻين متن وارن اُن کي حق معني
ستيه معنيٰ برهم جا آتما ڪري ڇيو آهي. مهاتما منصور
پاڻ کي اناالحق چوايو هو جو آتما يا برهم آهي نه کي
کي ايشور چوايو هو. اهڙي طرح اسان جي سنڌ جي
صوفي سنتن انوا ٻين جو نه نر نام آهي ” حق موجود
سدا موجود “ معنيٰ اهو برهم يا آتما سڄي ۾ آهي ۽
سدائين ستيه آهي. چانڊوگيه اپنشد ۾ اها شرتي اڳئي
چئي وئي آهي.

तस्य ह वा ब्रह्मणो नाम सत्यं ॥

ارٿات: اُن برهم يا آتما جو نام ستيه يا حق آهي
جنهن کي (God Head) پڻ چيو ويو آهي پر افسوس
آهي جو اُن فلاسافيءَ کي نه ڄاڻي ڪري ڪيترا سنت
۽ سٽ پرش جن پاڻ کي الله ڪڏهن ڪونه چوايو پر
ٻڌيءَ ذاتي سروپ برهم يا آتما ڪوٺايو، تن کي
سوريءَ تي چاڙهي ۽ عذاب ڏئي سنگسار ڪري ماريو
ويو. انهيءَ سمجهاڻي لاءِ ڪڏهن ساڻ ڪ هيٺ سنڌي
۾ هيءُ شلوڪ ڏنو آهي.

ڪرڻ سان اهو برهم پد پائي سگهنداسون جو مُڪتي
يعني جنم مرڻ جو ڇوٽڪارو آهي.

برهم جو اُستتو ٻڌو، ته برهم سڀ ڪنهن هنڌ ۽
اسان ۾ پڻ آهي. سو سچيءَ وديا جي دواران ئي حاصل
ٿيڻو آهي. ته، برهم سروويا پي آهي، اهو اڄ هن
انهن ڪي انيڪ ٿيئي ٿو ته ڪي ڳالهين ۾ وڌن و پاڪيائن
دوارن. اهي وياکيان ۽ چرچائون به ايتريون آهن ڇو ته
"ڇو ندا آهن ته ٻريان سندي پار جي ٽڙائي عڏائي.
ڪانهي ڪڙائي چڪين جي جمس ڪري" نِهڪري
انشور يا ٻريڙ ها ڳالهه ڳڻڻ يا چرچائون به تمام چڱيون آهن
پر " چڪين جي جمع ڪري " يعني ٻوري سبق
عليل ڪي پوري ايمس ۽ شرڌا سان انهيءَ جي کوج ڪرڻ
سا ڪا بي ڳالهه آهي. نِهڪري مان هتي ڪٿي ڪيترو
به لکان ته به اُنيئه نه هٿڙ ڪري اِها ڳالهه مڃڻ جي دل
۾ ضرور اچي جاڳندي ته هو اُڪرو آهي سو ڪرياوان
ڪيئن ٿيو ۽ اهو جو پورڻ آهي سو اُپورڻ يعني انمت
وپ معني اپانديءَ وارو ڪيئن ٿي پيو. جـو سرو ڳيا
ايڪ رس آهي سو بدلجي اَنمت سروپ ڪيئن ٿي پيو
يا پنهنجي سچي سروپ کان ڦري وکر سروپ ڪيئن
ٿي پيو. انهيءَ لاءِ اپنشدن ۽ شاسترن دليلن جي دواران
مختصر هيٺين سمجهاڻي ڏني آهي.

निरपेक्षो रवः श्रुतिः

ڇو مالڪ ڪري جڳت جي سڀني پدارٿن ۾ آهي. اهوئي
برهم جڳت جي سڀني پدارٿن جي ٻاهر پڻ روپ ڌارڻ
ڪري آهي. پر هاڻي اهي ڳالهيون ٿي ڪٿي ڳوليجي؟ اُن
جي لاءِ منڊڪ اپنشد وڌيڪ سمجهت ڪري ٿو.

बृहच्च तद्दिव्यमचिन्त्यरूपं सूक्ष्माच्च तत्सूक्ष्मतरं विभाति।
दूरात्सुदूरे तदिहान्तिके च पश्यत्स्विहैव निहितं गुहायाम् ॥

ارٿات:- اهو پرم برهم مهان ديو ۽ اچنتيه روپ آهي، تنهن اهو سوکيم کان سوکيم پرڪاش وارو آهي. اهڙيءَ طرح اهو برهم دور کان به دور آهي. هن شرير ۾ رهڻ ڪري تمام ويجهو به آهي، اهوئي ڏسندڙن يا ڏسڻ ڪندڙن جي هردي گفا ۾ ٿي استت آهي، پر جن جون ڪتين شريرن ۽ ڪينا وغيره سمر شاسترن جون چئون ويهون آهن. اهو سڀني پراڻين جي هردي ۾ ٻڌيءَ ۾ نواس ڪري ٿو. انهيءَ ڪري اسان کي ٻئي وجود جي ڪابه ضرورت ڪانهي ۽ هن شرير ۾ ئي انهيءَ جو ديدار ڪرڻو آهي. انهيءَ لاءِ هيءُ منش ديهي ئي اسان جو ذريعو آهي جا جهاز وانگر اسان کي ان ڀوساگر کان پار ڪرڻ لاءِ ڪارگر آهي جا اسان کي انهي پرم پد سان ملائيندي. فقط ايشور ارپڻ ٻڌي نشڪام ڪرم، وگن ۽ ووڪ روپي ڪريا ۽ گروءَ جي سچي اپديش مان يا حاصل

جهڙيءَ ريت، سوريه جي سورته ۾ روشني - چندرما
جي چانڊاڻي وغيره انهن کان جدا اڻهون ڪري سگهجن.
اها ڇهه روپي سرشٽي شڪتي ڪيئن ان ڇهن کي
گهٽ وڌ طرح ڏيکاري ٿي. برهم جي اڇت شڪتيءَ
ڪري ۽ ايشور جي الدت شڪتيءَ ڪري انهن پاڻ ۾
اچي ٿو. اهڙا ڇهن شڪتي يعني ڇٽي اها سروٽو
ربانڪ آهي - هن ٻر ٻنهي يعني جڳتر جو وهنوار ٻـ
جڙ روپ پاسجڻ فقط جيون جي يوڳ اچـا روپ ڪرم
سنسڪارن دئاران ٿي پرابت ٿئي ٿو. سنسڪار جي وس
ٿي ڪري جيو يوڳ جي چاهنا رکن ٿا، انهن جي اچا
پوريءَ ڪرڻ لاءِ هـيءُ يوڳ روپ ٻر ٻنهي يعني جڳتر
ساڌون اچي ٿو، جيون جي آيورڻ ڇهه پاءِ جي ڪري
انهن کي اها يوڳ اچا جڳتر ۾ جڙ روپ ڏسڻ ۾ اچي ٿي.
انهيءَ ڪري سنسڪار ٿي جيو جي آيورڻ ڇهه پـاءِ جو
ڪارڻ آهن، اهي سنسڪار ٽرڳڻ آتمڪ ۽ ڪٽن جي قيري
ڪري يعني قرڻ ڳرڻ ڪري ٿي هيءُ جڳتر پاسجڻ ۾ اچي
ٿو ٻه پرلئه ڪال ۾ اهي ٽيئي ڳڻ ٻه ايشور ۾ سمانجي
وڃن ٿا ۽ وري اڀتيءَ جي وقت ۾ وري سرشٽيءَ جي
رچنا ڪن ٿا پر اهو ڪٽا ٻمت پل " برهم " سو انهن
کان نڪرا آهي. اهڙا ايشور جي ليلا آهي.

ارٿات:- شرتيءَ کي ٻيءَ ڪنهن ثابتيءَ جي گهرج نه آهي. ڇالاءِ اها پورڻ ثابتي آهي يا آڌار ٿي آهي.

اها شرتي چوي ٿي ته اهو هڪ ئي تتُو آهي جو برهم يا آتما آهي ۽ انهيءَ کان سواءِ ڪجهه به نه آهي اهو سچدانند وغيره جو سار آهي. اهو برهم چد روپ يعني گيان روپ آهي جنهن ڪري هيءُ سارو جڳت به چد روپ آهي. سرشٽيءَ ۾ اها چت شڪتي سڀ ڪنهن ڏلن ۾ پورڻ اپورڻ ڀاوَ ۾ پرڪٽ ٿئي ٿي. پورڻ ڀاءُ ۾ اها چت شڪتي ڪُوٽسٿ آتما چئي وڃي ٿي ۽ اپورڻ ڀاوَ سان جيو ۽ شرير چئي وڃي ٿي. هاڻي سوال اٿي ٿو ته اها جا پورڻ هئي سا اپورڻ ڪيئن ٿي پيئي؟ انهيءَ لاءِ اهوئي جواب آهي ته آچنت شڪتيءَ جي اناديءَ سرشٽيءَ شڪتيءَ جي ڏنارن ٿي اُهين پرڪاش ٿئي ٿو. ته هاڻي وري ۽ سوال اٿي ٿو ته ڪيئن اها شڪتي چد روپ آهي يا ڪانهي.

انهيءَ جو جواب آهي ته اها چد روپ ٿي آهي.

शक्ति शक्तिमत्योरभेदत्वात् ।

شڪتي مت وڏو اکر شڪتي چوڻ ٿي چيتن روپ آهي تهڙو ته ياوت شڪتي آهي سا چيتن روپ آهي.

ارٿات:- شڪتي، شڪتيمان جدا نه ڪري سگهجي

رنگن ۾ (Graphite) وغيره پدارٿن ۾ اچي جيتوڻيڪ اُهي ڪاربان آهن فقط رنگن جي ڀل ٿي آهي. اُنهيءَ جو اهو ڪتو جو هيرو هڪ سچ ۽ وڏيءَ قيمت وارو ٿي پيو آهي ۽ ٻين جو ڪو ملهه ڪو نهي جيتوڻيڪ سڀ اُهي ڪاربان آهن. سائنسدان انهن اگرن بعضي ڪوئلن مان هيرا ٺاهيا به آهن پر اهي ننڍا ننڍا آهن؛ مهانگا پئجو وڃن ڇڏهن ڪري سائنسدان انهن کي ڪوئلن مان ڪو نه ٿا ٺاهين. اهڙيءَ ريت اسان کي به پڙهجي ۽ ويڪ اوچي ۽ اڀياس گيان سائنس دوارا ٺاهڻي هيرو ٻڻائڻو گهرجي جو اسين سڀ پنهنجو برهم روپ هيرو آهيون. اسان کي اهو برهم روپ ٻڻجڻو گهرجي .

اهو اڀياس سان اسان کي ان برهم پد جي لکيارٿ ٿئي ۽ جيڪي ڪي جاڻڻ گهرجي سو جاڻو ۽ وڃي . مهندڪري هن ڪان پوءِ اُهيءَ ويدڪ پروما وديا جي اڀياس جو طريقو رهيس. سمجهه لکون ٿا. شل ڪٿڻي ديوتا جو پڌيءَ جو سواءِ آهي سو مون کي پڌي ڏي ۽ ڀڳولي سرسولي ماتا جا سيئي وديائن جي داتا ۽ ويدن جي ماتا آهي اها انهيءَ سچيءَ وديا جي مون اُڀي ڪريا ڪري گرو ۽ پرم پرا گرو، سد، رشي سادڪ، سدت، مهاتمائون مهنجي اندر ۾ جوتي جڳائين جو مان ان پروما وديا جو سچي نموني سان وويچن ڪريان جنهن مهنجي لوڪي ٻين سڀني جي اندر ۾ جوتيءَ جو پرڪاش ٿئي .

ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये।
मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि॥ गीता

ارٿات :- انهيءَ طرح جو ستي گڻ جي اتپتيءَ وارا ڀاؤ ۽ رجي، تمي گڻ وارا جيڪي ڀاؤ آهن تن کي تون مون منجهان ئي ٿيل ڄاڻ. پر واسترءَ ۾ نه ڪي اهي مون ۾ آهن ۽ نڪي مان انهن ۾ آهيان.

مطلب ته انهيءَ پرم پد جي ستا اڌاري گهڻن چڙاندڙ آهي ۽ تشڪل ۽ سچ نرمل وغيره آهي جا ڦري گهڙي ڏٺي سگهجي ٿي پر ان جي ودمان هئڻ ڪري ئي ستي، رجي، تمي جا ڀاؤ ڦرن گرن ۽ متڻ ٿا ۽ بندهجو وهنوار پڻ ڪن ٿا. تنهنڪري انهن ۾ اهو اچل، او ناشي آتما !! پرم ڪو نهي، ڇو جو چل روپ گڻن سبب ڪري

جهڙيءَ ريت هيرو (Diamond) نرمل، سچو، اڪرس، سو کيم تنؤ ابج ڪاربان آهي تيئن وري (Graphite) جو پينسل ۾ گورو هوندو آهي سو ۽ ڏيئي جي وٽ جو سڙيل بندو تو ڙي انگر اهي سڀئي هيري والگر ابج ڪاربان آهن. پر پنجن ڀوتن جي ڦرڻ گهرڻ ڪري آڪاش، وايو، اگني، جل ۽ پرٿوي جن جا رنگ، اڇو، پيلو، ڳاڙهو، نيرو ۽ ڪارو انهن جي ملاوت ڪري اهو جو ابج ڪاربان آهي سو بدلجي ٿو

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।
अपरस्परसंभूतं किमन्यत्काम हैतुकम् ॥

ارٿات :- اهي آسري ورتي وارا منش - اهي چون ٿا ته جڳت بنا آڌار، جوڙو ۽ بنان ايشور جي - پنهنجو پاڻ استري پرش جي سنجوڳ دوارا اپجي پيل آهي. اهي ڪري موجن ماڻڻ واسطي آهي. انهيءَ کان سواء ٻيو ڪجهه نه ڪونه آهي.

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः।
प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः॥

اهڙي جوڙي گيان جو اولمبن ڪري نشٽ ٿي ويئي آتما جي ۽ ٿوري بُڌي وارا - سڀني جو نقصان ڪرڻ وارا - ڪٺور ڪرم ڪرڻ وارا جڳت جي ناس ڪرڻ لاءِ ٿي اپجن ٿيا آهن.

न सम्परायः प्रतिभाति बालं प्रमाद्यन्तं वित्तमोहेन मूढम् ।
अयं लोको नास्ति पर इति मानी पुनः पुनर्वशमापद्यते मे ॥

ڪٿ اپنشد ۾ نچيڪيتا کي يم راج چوي ٿو ته - ڌن سمپتي جي موه ۾ ڦاٿل ۽ پنهنجي هٿ ۾ ٻاريل اڄاڻي پرش کي - پرلوڪ سمجهڻ ۾ ئي ڪونه ٿو اچي ۽ سمجهن ٿا ته هن جڳ کانسواءِ ٻيو ڪو سرگ نرڪ آدڪ آهي. فقط هي جڳت آهي. اهڙا سمجهڻ وارا ورهي ورهي

مٿين لکڻ مان اهو نتيجو نڪرڻ ۾ آيو - ته هڪ نرگڻا اچنتيا شڪتي آهي ۽ اهائي سرشٽيءَ جي رچنا هئڻ ڪري سگڻا انڌت ٿي پيئي.

सगुणा निर्गुणा सा तु द्विधा प्रोक्ता मनीषिभीः।
सगुणा रागिभिः सेव्या निर्गुणा तु विरागिभिः।

ارٿات:- سگڻ ۽ نرگڻ روپ ٻن قسمن جي شڪتي سمجھڻ ڪري چئي وڃي ٿي.

سگڻ:- جيڪي جڳت ۾ ٻڌ ڌرمي ڪامنائن جي پوري ڪرڻ واسطي انهيءَ سگڻ ايشور جو پوڄن ڪن ۽ نرگڻ شڪتيءَ جي پوڄڻ وارا ٻڌ ڌرمي مڪتيءَ واسطي پوڄن ڪن ٿا. انهيءَ ريت جيڪي سگڻ، نرگڻ جو پوڄن نٿا ڪن تن کي ناستڪ چيو وڃي ٿو. گيتا شاستر ۾ پڻ چيل آهي. شريمد گيتا جي ١٦ ادياءِ جو ٧-٨-٩ شلوڪ.

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः।
न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥

ارٿات:- آسري سڀاءَ وارا منش ڪرتويه ڪرم ۾ پرورت هئڻ جو ۽ اڪرتويه ڪرم ۾ نورت هئڻ جو ڀل نٿا ڄاڻن انهيءَ ڪري انهن ۾ اندر ٻاهر جي شڌائي ڪانهي نڪي چڱي آچرڻ سرشٽ آهي نڪي ستيه ڀاشڻ.

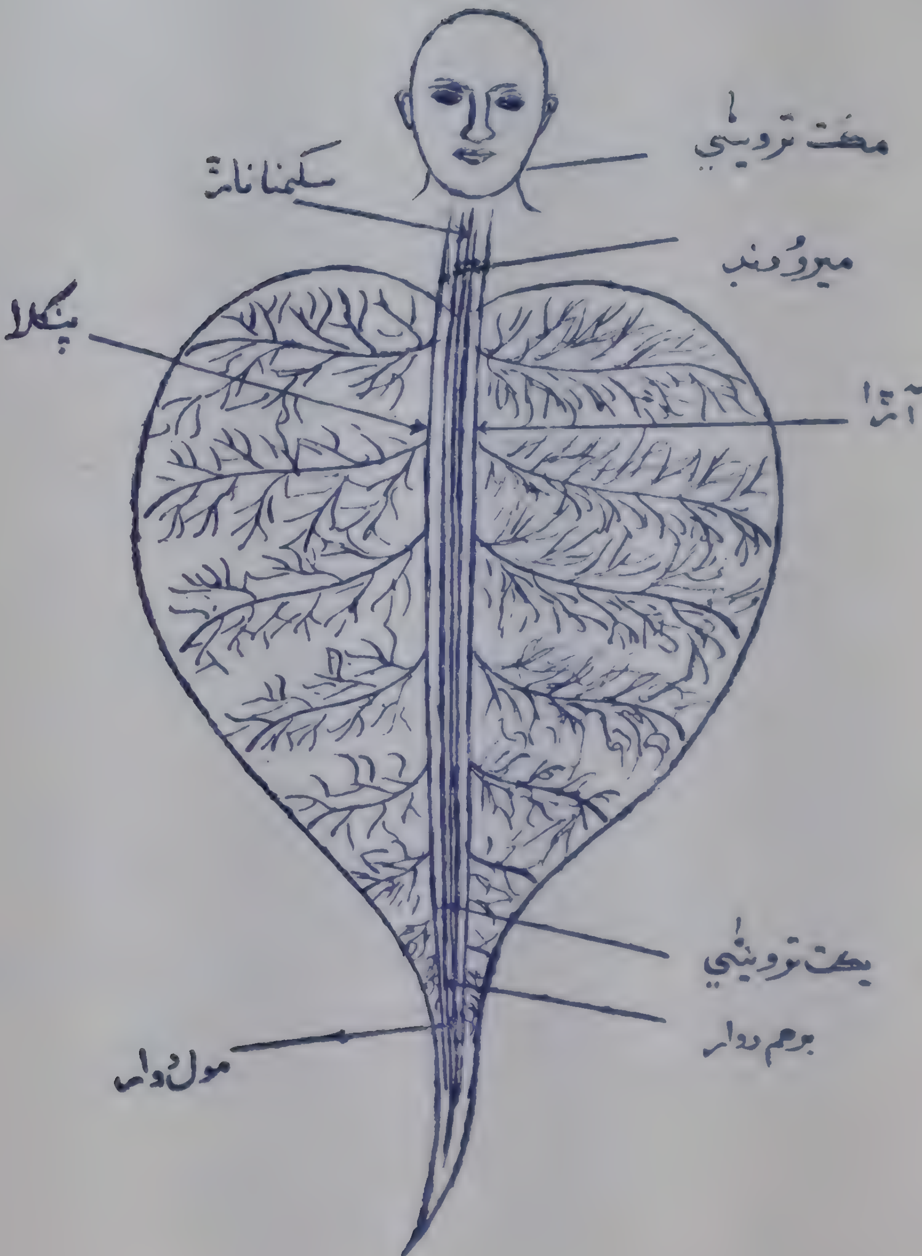
۽ ڪرڻو پنهنجو اڌار ڪرڻو. منش لاءِ اهوئي جڳت ۾
آدرش آهي.

هيستاءِ ڪجهه دليلن ۽ سمجهاڻن سان پنهنجي گرن جي ڪرپا سان پنهنجي ٻڌيءَ انوسار ڪجهه ڪٿن ڪيو. پر اها ته هڪ واڻي ترمي ڳالهه آهي پر اها حقيقت يعني ۽ سچي ترم جي پوري پوري انڀو ٿئي ۽ پرڪش پرماڻ ٿئي ته اهو آهي پتارٿ گيان يا ساکياتڪار. هي انهيءَ وديا جي ڄاڻڻ لاءِ ڪرپا اڀياس وگيان ۽ گيان جي ضرورت آهي ڇو جو انهن ٽن ڪانسواءِ هي وديا اصل حاصل ٿي ڪانه. ڪيترائي سڪرت جا ڪم ڪيا ته ان سارو سرڳ جو اڄو جنم ملندو. پر اهو پرم اٿو ادهم يا ايشور پنهنجو سروپ ڪونه حاصل ڪري سگهبو جيتوڻيڪ منش چت جو ٻلڪل شڌ آهي جو سندس انهي ڪريا ۾ وڏو هشيار آهي جو سندس دوش مٽائيندو. مون اڳي شري شڪر آچاريه ڀڳوان جي شلوڪ ۾ ڏيکاريو ته ايشور سو پچارڻائي مطلو آهي. يعني ڪرپا اڀياس وگيان ۽ گيان دوارا ته ته ٿيو خبر.

ڇو ته روزا نمازون اهو پڻ چڱو ڪم. پر اوڪو ايو ڦهر خط سان پسڻ پرين جو (شاهه) هاڻي مولکي انهيءَ وديا يعني اڀياس ڪرپا اڀياس وگيان ۽ گيان لاءِ لڳتو آهي. پر شل گٿپمي ديوتا ٻڌي ڇو مالڪ مولکي سڀ ٻڌي سمجهن ڪري. ۽ شري سرسوتي ڀڳوتي وٺن

موت ڄم جي وس پيا ايندا ويندا، جنم جي ڦيري انيڪ
دک ۽ انيڪ ڀوڳنا ۾ پيا ايندا. مڪتي حاصل ڪونه ڪندا.

انهيءَ لکڻ مان لاڳاپو اهو نڪتو ته ايشور جي شڪتي
سڀڪنهن لاءِ يڪسان آهي پر جڳت ۾ سڀڪو پنهنجو
سروپ پنهنجي ڳڻ ڪرم سنسڪار ۽ سڀاءُ دوارا وٺي
ٿو ۽ ايشور جو ان ۾ ڪوبه دوش ڪونه آهي. جهڙيءَ
طرح باغ لاءِ پاڻي اهو هڪڙوئي آهي پر وڻ ٽڻ ٻوٽا
ٻوٽيون پنهنجن پنهنجن ڪرم سنسڪار دوارا روپ وٺن ٿا
فقط ڳڻ ڳڻن ۾ ورهايل رهيا آهن. ايشور ته آڪاش وانگر
اڳي جل پڇاڙي جو پرڻوي پنهنجا سڀني لاءِ هڪ جهڙي
ڪئي، ڪنهن جي لاءِ راڳ يا دوش نه رکيو. پر جيو
پنهنجي ڪرم انوسار جنم ورتو. هاڻي هو جهڙا ڪرم
چڱا يا برا ڪندو ته ان موجب پرڪرتي کيس اهڙوئي ڦل
ڏيندي. ڇو ته پرڪرتيءَ جي وڪرتن جو اهوئي سڀاءُ
آهي ته ڪريا جي پرتي ڪريا ٿيندي Action Reaction ڪرڻ
سندس ڪريا ۽ پرتي ڪريا نه هجي ته نه ساري سرشٽي
الٽ پلٽ ٿي وڃي ۽ سرشٽي ڪا نه هجي. پرڪرتي پرڪرتيءَ
جي نيمن ۽ قاعدن موجب جڳت ۾ هلڻ آهي ڌرم ۽ انجي
ابتڙ هلڻ آهي اڌرم. انهيءَ لاءِ منش کي پنهنجو پاڻ
ادار ڪرڻو پنهنجن لڇڻ موجب - پرڪرتي منش
پنهنجو پاڻ: ڪندڙ ۽ ڀرو ڪندڙ پاڻ آهي. ٻئي جو لاڳاپو
ساڻس ڪونه آهي. پرڪرتي اڻو جاڳو ۽ سڪرت

مکت ترویني
سکمنا ناڑی
میرو ڈنڈ
پنگلا
اڑا
یکت ترویني
برہم دوار
مول دوار

جي ۽ وديا جي مالا مونکي اها سڄي وديا جي روشني ڏئي ۽ مهنجا گرو ۽ رشي مني مهاتمائون سمت ست ساتڪن اها اننت ڪرڻ ۾ جاڳرتا پيدا ڪن جو اها وديا اسان نديڻ ابوجهه بالڪن لاءِ گيان ۽ پرڪاش جو ڀنڊار ۽ ان ڀنڊار جي پرم اننت ايشور ۽ برهم جو ساڪياتڪار ڪرائي. اها اتم آش.

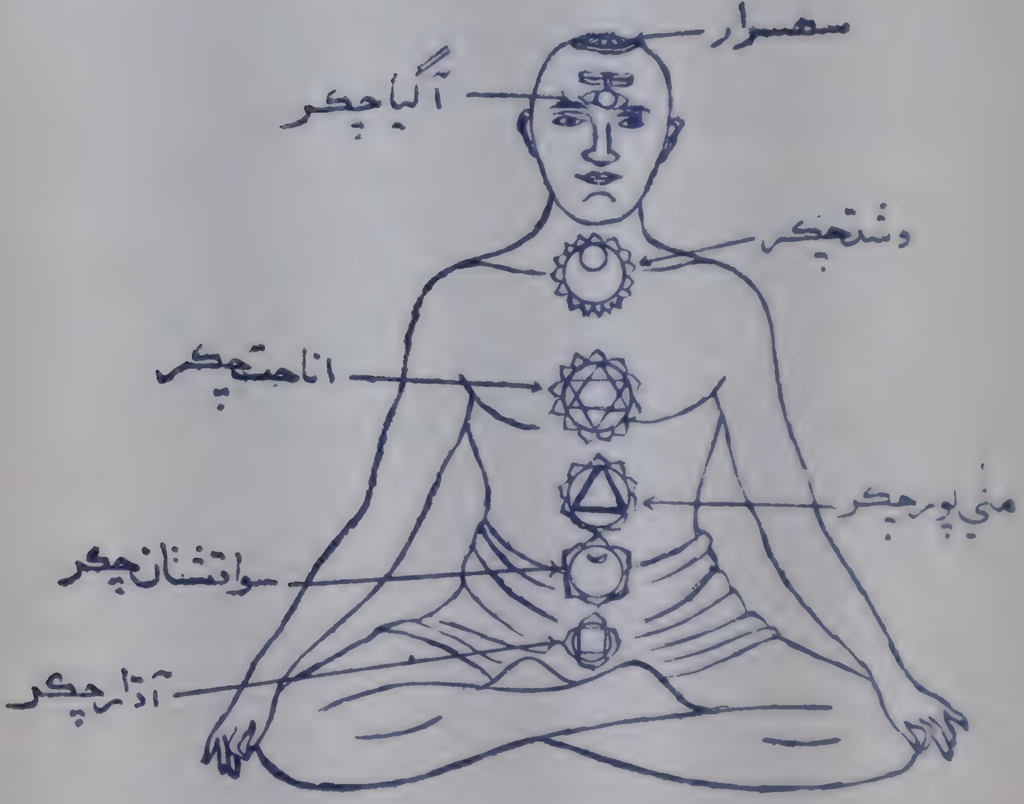
(استو)

اوم

(يوگ) ديڪشانڪ ٩

يوگ - تج ڌاتوءَ مان نڪتو آهي. سندس معنيٰ آهي ملڻ ڳنڍجڻ يا جڙڻ - يوگ اکر جي معنيٰ اهو رستو يا مارگ، جنهن ۾ ان پرم اننت پرميشور سروپ ۾ وڃي سمائجي يا لين ٿيڻ کي ٿو چئجي جو جنم مرڻ جي ڦري کان ڇٽي وڃي مڪتي حاصل ڪجي جا سرو مڪش جي پرم لکيه آهي - جيتوڻيڪ سڀني سنتن سادن جي لکيه اهائي هڪ آهي پر ان پرم پد تي پهچڻ لاءِ ڪيئن رستا آهن، پر ڪيترا به ڪٽي آهي رستا سچا يا ڪچا ورڻن ڪجن ته به انهن سڀني ڪرائن ۽ يوگن جو بنياد ٿن

کُٹ چکر مورتی

سہسرار
آگیا چکر
وشدھ چکر
اناہت چکر
منی پور چکر
سوادشٹان چکر
آدھار چکر

ٽنون ۾ سمايل آهي. ٻيون پرارٽ اهو ۽ من ٻيو اوجس،
وري انهن ٽنهين جو پارٽ ۽ گهاٽو سمبنڌ آهي ۽ هڪ
ٻئي جا مددگار آهن. انهڪري پرارٽڪ. مانسڪ ۽
او جسڪ جي ڀوڳن جو احوال ڏيو جو اسان کي پرماتما
يا ٽنو جي لکيارت لاءِ ايبوڳ ٿئي. هاڻي ڀهرين پرارٽڪ
ڀوڳ جو احوال ڏجي ٿو جهڙوڪ ڪنهن لاءِ ڀوڳ؛ هت
ڀوڳ، وڏڪ ناڙي ڀوڳ جو احوال ڏيان ٿو جو اهين سيڌي
پرارٽڪ ڀوڳن لاءِ ڪافي ٿيندو، جيئن ته اهي اهئي ڀوڳ
شرير جي پرارٽڪ ناڙين تي ٻڌل آهن. جيئن ته اها وشد
امام ڏکي آهي انهڪري گهڻي وستار کي ڇڏي ٿوري
۽ چڱيءَ سمجهاڻي سان شاسترن جي سمجهاڻين موجب
لکان ٿو.

هڪ ڀير جو ٻن ڪٽي اچو جو پنهنجي سامهون رکي
ان کي ڌيان سان ڏسو ۽ هيٺ ڄاڻايل سمجهاڻين موجب
ان کي ڌيان سان ڏسو.

ڀير جي ڏولب - جنهن تي شڪل ڪوڙي وانگر اکيون
نڪ وات وغيره جا نشان ڏنل آهن، اها ساري سرير ۾
مغز ۽ ڳچيءَ کان وٺي هيٺ ڇاتيءَ تائين هيٺان شرير جي
پٺين پاسي کان هلي وڃي ٻونگريءَ تائين پهچي ٿي اهڙيءَ
طرح ڀير جي ٻن ۾ به اهڙي طرح نظر ايندو ته اها ڏاڍي
مٿان کان هيٺ تائين وڃي پهتي آهي منجهس ٻه ون
ننڍيون ناڙيون ۽ انهن مان وڏيون ٻه ون ٻاهر نڪرنديون

ڪنهن ماڻهوءَ کي جنگهه تي مڇر ڏنگ هنيو آهي ته
هڪدم ماڻهوءَ کي خبر پوي ٿي ته ڪنهن ڏنگ هنيو
آهي. انهيءَ وقت هو مڇر کي ڌڪ هڻي ماري ٿو ۽
انهيءَ جنگهه ۾ ڏنگ لڳڻ واريءَ ٽڪر ۾ خارش ۽ سور
به محسوس ڪري ٿو ۽ انهيءَ ٽڪريءَ ۾ رت موٽي ڳاڙهو
پڻ ٿي پيو آهي. اهو سڀ ڪاربه ڄاڻڻ لـــو سو
سمجهڻ ضروري آهي. جو ته سڀ پـــوگ گيان اڃا ۽
ڪرڻ تي ٻڌل آهن. هاڻي انهن سنهيون ناڙيون ڏنـــگ
لڳڻ جي خبر اڙا ۽ پنگلا ناڙين جي دلـــاران سکمنا ناڙ
ڏانهن پهچائين ٿيون ۽ اها سکمنا جا مغز مان نڪتل آهي
۽ انهيءَ مغز ۾ من ٻڌي ۽ اهنڪار آهن ۽ ٻڌي انهيءَ
کي سمجهي اهنڪار ڏانهن اشارو ڪري ٿي ۽ اهنڪار
وري انهن ناڙين کي ان مڇر جي مارڻ لاءِ حڪم ڪري
ٿو اهو سمورو ڪاربه اليڪٽريسٽي وانگر تمام تڪڙو ٿئي
ٿو جيئن بٽڻ کي دٻائڻ سان يڪدم بلب ٻري ٿو پوي ۽
اهڙي طرح هيءُ سمورو ڪاربه پڻ تڪڙو ٿيندو ٿو رهي
هاڻي جيڪي ناڙيون مغز کي خبر پهچائين ٿيون انهـــن
کي گيانوها نـــاڙيون چئجي ٿو جن کـــي انگريزيءَ ۾
(Sensory Or Afferant Nerves) چئجي ٿو ۽ جن
ناڙين کي مڇر جي مارڻ لاءِ حڪم مليو ۽ مڇر کي مارڻ
جو ڪم ڪارائون تن کي ڪرم وهاهه ناڙيون جن کـــي
انگريزيءَ ۾ (Motor Or Efferent Nerves) چئجي

چانيون نڪرن ٿيون جي ٻيهر جي ٻن ۾ مٿان ڪان هيٺ لائين ڦهلجي رهيون آهن. انهيءَ وڏيءَ ڏانديءَ کي سکمنا ناڙ چئجي ٿو، اها ناڙي اسان جي پٺيءَ جي ڪنڍيءَ ۾ سمايل آهي جنهن پٺيءَ جي ڪنڍي کي انگريزيءَ ۾ (Spinal Column) چئجي ٿو جو ٣٣ ڏڪڙن جو ٺهيل چئجي ٿو ۽ شاسترن ۾ انهيءَ کي ميرو ڏنڊ ڪري چون ٿا.

ڪرپريءَ ۾ هڪ وڏو ٿونگهه آهي جنهن مان اها سکمنا ناڙ نڪري ٿي جنهن کي (Spinalcord) چون ٿا ۽ انهن مان وري هڪ پاسي ٣٠ ۽ ٻئي پاسي ٣١ ناڙيون پٺيءَ جي ڪنڍي جي ٽنڪن مان نڪري ساري شرير ۾ پکڙجي وڃن ٿيون. ڏائي پاسي وارين وڏين ناڙين کي آڙا يا اڙا يا انگلا چون ٿا ۽ ساڄي پاسي واريءَ وڏيءَ ناڙيءَ کي پنگلا چون ٿا ۽ انگريزيءَ ۾ انهن کي (Saympathetic Nerves) چون ٿا جنهن جي معنيٰ آهي مددگير ناڙيون. انهن آڙا ۽ پنگلا ناڙين مان اسان جي سڄي شرير ۾ ننڍن کان وٺي چوٽيءَ تائين اسدڪ سڀيون ناڙيون نڪرن ٿيون جي اسان جي ساري بدن ۾ پکڙيون پيون آهن ۽ ساري شرير جي گيان ۽ ڪريا ۽ اڇا جو ڪم ڪن ٿيون؛ سو هن ٻئي مثال مان سمجهو ته اهي ڪهڙي طرح پنهنجو شرير ۾ ڪار ڪن ٿيون.
انهيءَ بابت هيٺيون مثال ڏجي ٿو.

اسان جو وقت انهن ٽن ناڙين سان ڪم آهي. وڌيڪ ٻوڪ. ڪرڻ لاءِ ڪنهن ٻئي ناڙي، وغيره جو خاص ڪم ڪونهي - ٻر مڇر جي چڪ واريءَ جڳهه تي خارش ٿ لڳي ٿي ٻر ڪڏهن ڪ ٻڇو ڦٽ ٿيو ٻوي ۽ جرحائي يا دوا وغيره ڪرڻ سان مس ٺو ڇٽي ۽ اهڙيءَ ريت نانگ وڇون يا ڪنهن اهڙي زهريلي جيت جي ڏنگ لڳڻ سان ماڻهوءَ جو موت ٿ ٿيو ٻوي. اسان کي انهيءَ حقيقت جي لکڻ جو ڪو ضرور ڪونهي ٻر ڪڏهن ٿ انهيءَ ڄاڻ جو هجڻ ٿ هڪ گيان آهي ۽ اهو گيان اسان کي هجڻ گهرجي جو جو پرائڪ ڪريائون انهن خرابين کي ٽارڻ لاءِ سکهن ٿيون لمهڪري اهو احوال ٻڌڻ ضرور سمجهيو ويو. اسانجي بدن ۾ سڄي رت واريون ناڙيون هن ساري بدن ۾ سڀني جزن اڻن ليکي (Cells) کي سٺو رت سدائي ڪاڏي لاءِ پهچائين ٿيون جن کي ڌمنيون، نبضون ۽ پارسيءَ ۾ شريانيون ۽ انگريزيءَ ۾ (Arteries) چئجي ٿو ۽ ٻيون کي وري سائي رنگ واريون نسيون يعني (Veins) ۽ پارسي ۾ وريدون چئجي ٿو. جو وري ساري شرير جو فضلو گندو رت جو کٺي وڃي دل جي ساڄي پاسي کي پهچائين ٿيون جو دل جي سڪڙجڻ سان اهو گندو رت ڦڦڙن ڏانهن وڃي آهو رت ڦڦڙن ۾ جڏهن آڪسيجن ساهه کڻڻ سان نرجي ٿي انهيءَ آڪسيجن جي ملڻ سان اهو رت صاف ٿيو پوي ۽ وري ٿو ڦڦڙن

ٿو. هلائي گيان ۽ اڀيا ڪرم جون ناڙيون جي جيون جي گيان ۽ حڪم لاءِ هلن ٿيون تن کي انگريزيءَ ۾ (Volun ary Nerves) چئجي ٿو.

ٻيون وري اهڙيون ناڙيون آهن جن کي جيو ستا نٿو جاڻي ۽ نڪو حڪم هلائي سگهي ٿو ۽ جهڙوڪ دل جو هلڻ ساهه جو کڻڻ پيٽ جو ڪاڏو وغيره پچائڻ رت، ماس، هڏيون ۽ ولر وغيره ناهڻ جو ڪم ڪن ٿيون انهن ناڙين کي سوچيد ڪريا ناڙيون جن کي انگريزيءَ ۾ (Autonomie Or Involuntary Or Sympathetic Nerves) چئجي ٿو. انسان کي آڙا ۽ پنگلا، سکمنا ناڙين سان ڏسي ڪم آهي. جن ۾ نديون جي پاڻيءَ وانگر وهڪرو پراڻ جو هلي ٿو ۽ تنهن ڪري انهن ناڙين کي شاسترن ۾ پڻ نديون جا نالا به ڏنل آهن. آڙا کي گنگا ۽ پنگلا کي جمنا ۽ سکمنا کي سرسوتي وري ڪلا ٻوڌ ۾ انهن ٽن وهڪرن کي اگني پدي سکمنا ۽ آڙا کي چندرمان ۽ پنگلا کي سوريه اهڙيءَ ريت نڪ جي ناسڪائن کي به ڏائيءَ کي چندرمان ۽ ساڄي ناسڪا کي سوريه ۽ شو سروديه شاستر ۾ چئبو آهي -

جيوڙا جن کي دانت ڪٽي ڇڏجي اهي روز نئو وڌن ؟
ماڻهوءَ کي وڏي نقصان ۾ آڻيو ڇڏين، اهڙي ريت سڀني
بدن جي بيمارين ۾ انهن بيمارين جا زهر پيلا جيوڙا اڇو
پيدا ٿين ۽ انسان جي رت جا جيوڙا (Phagocytes) مقتنيءَ
رت انهن سان وڙهو لڙن ۽ انهن لڙائيءَ جي اثر ڪري جا
ماڻهوءَ جي طبعيت ۾ گرمي پيدا ٿئي ٿي جنهن کي بخار
ٿو چئجي ٿو اهو جي بخار انهن جي وڌيڪ ڪري نه ٿئي
ته جيڪر ماڻهو مري وڃي. انهيءَ حقيقت کي انگريزي
ميڊيڪل ڪتابن ۾ (Immunity) طبابت جي ڪتابن ۾
بحران چئجي ٿو.) انهيءَ حالت ۾ جيڪڏهن خون
جي سفيد جيوڙن يعني (Phag cytes) انهن زهر پيدا ڪندڙ بيمارين پيدا
ڪندڙ جيوڙن تي فتح پاتي ته پوءِ اهو بخار ۽ پيدا ٿيل
بيماري وغيره لهيو وڃي ٿي جي هار ڪالاُون ته انهيءَ جو
نتيجو تمام اڳرو روپ وٺو ظاهر ڪري ۽ بيماري زور
وٺيو وڃي جو ماڻهوءَ جي حياتيءَ لاءِ خطرو پيدا ٿيو پوي.
اهو بلڪل شرسته انڪار ولو بر انسان جي من ۾ ساڳيءَ
ريت (ديواسر سنگرام) يعني ديوتائن ۽ دئيتن جي
جنگ پڻ انسان جي اندر ۾ من ڌارن ٻئي هلي سدا
خيال ۽ سٺيون ورتيون جي ديوتائن جهڙي سمان آهن ۽
ڪُڌا خيال رهڻيون ڪڙهڻون وغيره سي دئيتن جهڙي
سمان آهن ؛ من ۾ انهن ورتين جو جهيڙو هميشه هلندو ٿو
اچي جنهن کي ديواسر سنگرام چئجي ٿو لڳڪري

مان ڪجهه دل جي ڏائي پاسي وچ پهچي ٿو ۽ ساڳيءَ
ريت دل جي سڪڙجڻ سان اهو سڄو رت ڌمڻين يا
شريانين (Artries) جي رستي ساري شرير کي ڪاڏو ٿي
پهچي ٿو ۽ پوءِ مان ڪارو رت نسن يعني (Veins) جي
دوارا ڦڦڙن مان صفا ٿيو دل ۾ پيو اچي وغيره اهڙيءَ ريت انسان
جي زندگي ۽ پراڻ لاءِ سدائين پيو چڪر هلي. هاڻي چمڙي تي
رت جي گڏ ٿيڻ جو احوال ڏجي ٿو جو ڪنهن جسم جي
ڏنگ لڳڻ يا ڪنهن ٻئي سبب ڪان ٿيو پوي اهو آرٽرين
(Artries) ڌمڻين يا شريانين جي رستي انهن سڀني ناڙين
جي سڪيٽ تي اهي سڀئي رت واريون شريانون يعني نبضون
پاڻ سان انهيءَ زهرات جي ختم ڪرڻ لاءِ ڪي جيوڙا
جن کي (Phagocytes) ڇڏجي ٿو سي اسي انهيءَ چمڙيءَ تي
ڏڙهي ٿي مل ڪري تي پهچن ٿا ۽ سندن خرب لڙائي زهرائن سان
پاڻ ۾ لڳي ٿي جنهن ڪري اهو چمڙيءَ جو ٽڪر ڳاڙهو
ٿيو پوي ۽ پوءِ جيڪڏهن رت جي جيوڙن ٿڌو پاڻي ٿي
اهو چمڙيءَ جو ڳاڙهو نيل ٽڪر جلد ٺهيو پوي پر جي
انهن زهريلن جيوڙن تي غالب پئجي نه ٿا سگهن ته پوءِ
انهن زهريلن جيوڙن جي اثر ڪري انهيءَ ٽڪر تي ڦٽ
ٿيو پوي جي ورڪ چڱيءَ ريت علاج وغيره ڪرڻ سان
مس ٿا لهن يا ڪنهن وقت اهڙي نه حالت ٿيجي ٿي
جو ويچارا رت جا سنا جيوڙا يعني (Phagocytes) جن کي
ديوانن جو نالو ڏنل ڏجي سي مرئو وڃن ۽ اهي زهريلا

भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ।
अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥
अपरयमितस्त्वन्या प्रकृतिं विद्धि मे पराम् ।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥

ارٿات :- پرٿوي، جل، وايو ۽ آڪاش، اهڙيءَ رِيت
مَن ۽ بُڌي ۽ اهنڪار ـ منهنجي هيءَ اٺن پرڪارن جي
جدا جدا ٿيل منهنجي پرڪرتي آهي. اها اٺن پرڪارن
جي ڀيد واري ڄڙ اپرا آهي. هي مها ٻاهو ارجن الهيءَ
کان اِي منهنجي پرا ارٿات چيتن پرڪرتي ڄاڻ جنهنجي
ڌارڻ هيءَ سمپورڻ جڳت ڌارڻ ڪيو ويو آهي. پر
جيو ۾ ٻه اها وڀنتي روپ ۾ پرا پرڪرتي ۽ اپرا پرڪرتي
وڪرتي روپن ۾ آهي. جهڙيءَ رِيت.

यत्ब्रहमंडे ततपिंडे

ارٿات :- جيڪي برهمنڊ ۾ آهي سو اسان جي
پنڊ يعني شرير ۾ آهي. ڪٺ اپنشد :-

यदेवेह तदमुत्र थदमुत्र तदन्विह ।
मृत्योः स मृत्युमाप्नोति य इह नानेव पश्यति ॥

ارٿات. جو هتي آهي اهوئي اتي پرلوڪ ۾ آهي
۽ جو اتي آهي سوئي هِن لوڪ ۾ آهي. اهوئي منش
جنم مرڻ کي پائي [illegible] ٿو. جو هن جڳت ۾ ايڪ روپ

ايشور اوپڻ ٻڌيءَ سان نشڪامي ٿي رهڻ گهرجي ۽
اهو ئي انسان جو وڏو ڀاڳ آهي. انهن سڀني نانءُن ۾
پراڻ آهي ۽ انسان کي ڄاڻڻو پوندو ته اهو پراڻ ڇا آهي
تو ڪري ۾ ان جو لکڻ يعني (Defination) هي آهي.

गतिरात्मका प्राणाः। ॥ क्रयात्मको प्राणाः॥

ارٿات:- گتيءَ يا ڪريا کي پراڻ چئجي ٿو.
انهن گتيءَ کي ڀيا ۽ ٻالا ڏنا ويا آهن
سپندن ۽ گيوپ ۽ ويگ ۽ پارسيءَ ۾ رفتار، جنبش لرزش
۽ انگريزيءَ (Vibration Movement Motion) وغيره وغيره.
يعني ڪابه وستو ڪريا کان سواءِ نه ٿي سگهندي انهن
ڪري ڀيان ۾ اها ڪريا يا گتي ڇا :آهي انهيءَ جو
ورنن ڪرڻو آهي. ايشور جي اڇا شڪتي سا ترگڻ مئي
پرڪرتيءَ جي ساميه اوستا آنند روپ واري سرشٽيءَ
شڪتيءَ کي اڇا ۽ گيان، بل ۽ ڪريا واري ايشور شڪتي
سان سرشٽيءَ شڪتي ۾ ڪيوپ پيدا ڪري ٿي. ان
آنادي سرشٽيءَ شڪتيءَ پرڪرتيءَ مان پهريائين سمشٽي
ٻڌي روپ مهه تتو پيدا ٿيو ۽ ان کان پوءِ سمشٽي
اهنڪار ۽ سمشٽي من پڻ پر آڪاس، وايو، جل پرٿوي ۽ اگني
پيدا ٿيا، اها ايشور جي انن پرڪرتن واري اپرا پرڪرتي
آهي ۽ ايشور پراڻ پرا پرڪرتي آهي. اها اپرا پرڪرتي
سمشٽي روپ آهي جنهن لاءِ گيتا جا هيٺيان شلوڪ
ڏجن ٿا.

اندر آهن اهي پدم ڪنول گهڻين ناڙين جو جهڳٽو آهي
هاٿي بوڳ ناڙيون سڀ هوبهو اليڪٽرڪ سٽيءَ وانگر
جيئن سڌهين تاريءَ جي تار اليڪٽريءَ ۾ ڪم ڏئي ٿي
پر جي گهڻيون ناڙيون هلائي ڪم آڻيون ٿا انهيءَ جي
شڪتي وڌي وڃندي پر اهي پران جي واڳ رفتار پرواه
ڪرڻ سٺ يا موشن سڀني ۾ پنهن جي شڪتيءَ موجب
هلندي. انهيءَ رڳ هئي ته انهيءَ پڳ سان ناڙيون آهن
جن کي چنچنو (Ti re) پر سڀڪي گهڻيون لڏون گڏجن ٿيون
ته ان کي (Nerve) اعصاب چئبو آهي پر انهن ۾ جا
شڪتي آهي سا ڇا آهي پراڻ شڪتي هاٿي
شاوڪ ميماس انهن ناڙين جو بوگ لاءِ اچي چڪو پر
انهن ناڙين جي آڌار شڪتي جا مول ڌار ۾ رهي ٿي
انهن کي ڪنڊلني شڪتي چئجي ٿو، انهيءَ جو ڪجهه
احوال ضرور ڏبو جو تمام ضروري آهي ڇاڪاڻ ته سڀ
ابياس ان ڪنڊلنيءَ شڪتي جي ڌاران ٿين ٿا تنهن
ڪري انهيءَ جي وستار جي سمجهاڻي بلڪل ضروري
آهي. اها ساري شڪتي سمشٽي روپ ۾ ايشور جي
شڪتي آهي جا پرا ۽ اپرا شڪتي ساري جڳت ۾ وياپڪ
آهي اها ساڳي شڪتي پرا ۽ اپرا وياشٽي روپ ۾ جيو آتما
۾ آهي اها جڙ هن سڀ وياڪرڻ روپ پڌي اهنڪار
من ۽ پنج پوتڪ پدارٿ آڪاش، وايو، جل، اگني، پرٿوي
پڇاڙيءَ جو پرٿويءَ تتو جيو آتما ۾ ٿاهي پڇاڙيءَ واري

واڳو جڳت سمجهي ٿو.

هاڻي ساري سرشٽي ايشور اشٽنا پرڪرتيءَ مان پيدا ڪئي ۽ ساري سرشٽي اچي وڃي آخر ۾ ڌرتي پيدا ڇڏي جنهن کان پوءِ پيو ڪو به ٿيو ڪو ۾ پيدا ٿيو ڪونهي جو ٿيو. اهو برهماند سيٽي جي لاءِ هڪ جهڙو ناهي جيئن ناهماڻين جن کي پنهنجي ڪرمن انوسار هلڻو پيو. اها ايشور ڪرت سرشٽيءَ ۽ انيڪ سرشٽيءَ ۾ اچي وڃي، پر اها پرا ۽ اپرا پرڪرتي جو وشٽي روپ جيو ۾ ان جو خاص استان جيو ۾ ڪٿي ٿڻجي مغز ۽ سکمنا ناڙ کي ستن حصن ۾ ورهائيو ويو ۽ انهن جا جدا جدا ناله پڻ رکيا ويا چڪر پدم يا ڪمل جي سکمنا ناڙي جي اندر آهن پر انهن جي آڌون ساڌون يا پدن جي حصن جا نالا ڏنا ويا. (١) سهسرار چڪر مغز ۾ (Cerebrum) آگيا چڪر ٿرڪنيءَ جي ساڌون جو آهي ننڍو مغز (Cerebelnm) ۾ ٿيو ڪنٺ چڪر يا وشد چڪر ڪنٺ جي ساڌون پٺيءَ جي ڪنڊي ۾ چوٿون انهت يا هردي چڪر جي ساڌون پٺيءَ جي ڪنڊي ۾ سکمنا ۾ پنجون ناڀي چڪر يا مڻي پور دن جي ساڌون پٺيءَ جي ڪنڊي ۾ سکمنا ڇهون سواڌشٽان لنگ جي ساڌون پٺيءَ جي ڪنڊي سکمنا ۾ ستون مول ڌئار گدا ۽ لنگ جي وچ واري استا جي ساڌون پٺيءَ جي ڪنڊي ۾ سکمنا آهي سڀ چڪر سکمنا ناڙ جي

جڳهن جو هو ٻڄن ڪن ٿا، ڪٿ اپنشد برهم راجا نچڪيتا کي اپديش ڏني ٿو ته اها ئي ايشوري سرشٽي روپ شڪتي آهي ۽ اها ئي آهي جڳهن جي لاءِ ٿون ٻچي رهيو آهين.

هاڻي گهڻو ڪري انهن لوڪن کي سمجهڻ جا شاريرڪ ميماس جي سمجهڻ لاءِ سڀ اکر اڇي ويا آهن ته هن ڪري انهن لوڪن جي اڀياس کي سمجهڻ لاءِ تمام سولائي ٿي پيئي. باقي اهو لوڪ ڪهڙي طريقي يا مارڳ جي رستي ڪجهي جو اهو پرم تتو مها شڪتي ايشور سچدانند سروپ لکيارت ڪري ۽ سمانجهي وڃي جڳهن کي ٻوم پد يا موکيه چئجي ٿو.

هاڻي هڪ ٻي مول سڌانت روپ شلوڪ شري مد ڀڳوت گيتا جو ڏجي ٿو جو سڀني لوڪن لاءِ شري ڀڳوان ڪرشن جو گل چئي ڪٺي هٿ ۾ ڏنو آهي جو اهڙي شلوڪ وڏي رهيه ۽ وڏي مرم ٿي ڀرل آهي جو سڀئي لوڪ ان سڌانت ٿي ڀرل آهن.

گيتا اَڌياءِ ١٣ شلوڪ ٣

यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनु पश्यति ।

तत एव च बिस्तारं ब्रह्म संपद्यते तदा ॥

اَرٿ- جڏهن وقت ٻوڌهن پرش هن جڳت جا نرالا نرالا ڀاؤ هڪ ٻي اتمان ۾ سمايل ڏسي ٿو (نروارٿي

مول ستان پرٿوي تتو ۽ اڃي ستي پيئي چاڪاڻ ته
اِلهيءَ پرٿوي تتو کان پوءِ پيو ڪرم تتو ڪوٺهي.
ڪنڊليني نالو اِلهيءَ ڪري ڏنو ويو اٿس جو ڪنڊل يا
نانگ وانگر ويڙهجي پنهنجو روپ شو لنگ کي ساڍا ٽي
ڦيرا ڏيئي سکمنا ناڙ جي مول دوار جي برهم دوار کي
بند ڪري شانت ۽ سمهي پيئي. ڌيان ڪري اِلهيءَ کي
پڇڙي پعدي نانگ وانگر ويڙهجي ويٺل ڏٺو چون ٿا. پر اِها
واستوڪ روپ ۾ ست چت آنند روپ ۽ پرا ۽ اَپرا
پرڪرتيءَ روپ جنهن کي شبد برهم يا ساکي ڪونست آتما
پڻ چون ٿا. اِلهيءَ ڳالهه کي جاڻڻ واسطي ڪٺ اپنشد
جو هيٺيون شلوڪ ڏجي ٿو جو ئي ڪافي آهي.

या प्राणेनसम्भवत्यदितिर्देवतामयी।
गुहां प्रविश्यतिष्ठन्तीं या भूतेभिर्व्यजायत॥ एतद्वै तत्॥

ارٿات- جيڪا ديوتا مئي پعدي پرڪاش مئي ادتي
ويدڪ پکوڙي جنهن کي ڪريا ڪنهن ڪري تتو سگهي
اِها ڪنڊليني اَچنت برهم روپ شڪتي جا پراڻن سان
اُپن ٿئي ٿي پعدي ساڻن گڏ هلي ٿي جا سڀني پوتن
پعدي آڪاش آدي پوتن سان گڏ هلي ٿي معدي اُنهن ۾
سمايل آهي. اُها پرا ۽ اَپرا پرڪرتي جا سڀ پوشن جي
بڌيءَ روپ گها پعدي غفا پعدي بڌيءَ روپ هردي اندر
رهي ٿي.

پوءِ اسٿول مان وري سوکشم ۾ لئه ٿيون لهيءَ گي ٿو چئجي ايشور جو پهچن جا يوگ مارگ.

هاڻي جا ڪنهن لڳي. شڪتي هيٺ لهندي پوءِ سرشٽي رچنا ڪرم جي اتپتي ڪندي اها: اپرا پرڪرتي پوءِ چار انتهڪرڻ ۽ پنج آڪاش آدي مهاڀوت روپ ڌاريندي ڪرم سان سوکشم مان اسٿول ٿيندي اچي پرٿوي تتو مول آڌار ۾ سمهي پيئي آهي انهيءَ کان پوءِ پوءِ ڪوئي تتو ٿهيو ڪولهي. انهن کي وري جاڳرت ڪري اوپارو روپ وٺي پوءِ لئه ڪرم سان ڇهي چڪر جا ڪمل ڀيدن ڪري اچي سهس واستوڪ سروپ نراڪاري سهس چتن سروپ شو سان مغز ۽ اري سهسر ڪمل اچي ٿي ملي، اهو ٿيو ڪنڊليءَ جو مهاڪنڊليءَ سان ميلاپ پوءِ شڪتيءَ جو شو سان يا جيو جو برهم سان ميلاپ جو مها آنندائي ۽ ڪيوارٿ ۽ موکيه جو پرم پد آهي. انهيءَ ڪري ٿي اسان کي پراڻايام منو بل سان ڪيئو ڪرڻو پوندو جو ڪنڊليءَ جاڳرت ٿي ڇهن ئي چڪرن جو ڀيدن ڪري پرا پرڪرتي مهاڪنڊليءَ پوءِ شو سان وڃي ملي ٿي. اهڙي جيون مڪتي پوءِ جيتري ئي مڪتي روپ پد آهي. پر سکمنا ناڙيءَ جي منهن وٽ جو مول آڌار پد آهي ۽ ڪنڊليءَ شڪتيءَ کي وڌڻي وهڻ ڪري جتي ٻنهي ناڙين آڙا پنگلا ۽ سکمنا اچي گڏجن ٿيون جنهن کي ترڪٽ ڪوٺجي

مارڳ) ۽ وري ان اسٿان کان وستار ۾ جڳت کي پراپت ٿيل انڀوَ ڪري ٿو. (پرورتي مارڳ) تڏهن وقت اُهو سنت مهاتما پرم پد برهم کي پراپت ٿئي ٿو.

هن اڀياس واري شلوڪ ۾ ڀڳوان نورتي معنيٰ هڪ اسٿان ۾ سمائجڻ ۽ (ليه ڪرم) ۽ پرورتي معنيٰ جڳت جا نرالا نرالا روپ ڏسڻ (سرشٽي ڪرم) اهي ٻـ وستا ڀڄن ڪرڻ لاءِ پرورتي ۽ نورتي ڏيکاريا آهن جو اسين وڻ روپ وستار ٿيل جنهن ٻج مان آيا آهيون تنهن ٻج ۾ وري موٽي سمائجون، پرورتي معني (انلوم) اڀوارو يا سلٽو يا هيٺ لهڻ اُهو موٽي (نورتي) معني اُلٽو مارڳ ونـي پرم لٽو ۾ ملون تڏهن لاءِ اُڀهن ان وستن جا هيٺ پڻ نالا ڏجن ٿا.

(ونلوم-انلوم) (نورتي-پرورتي) (اوڀارو-اڀوارو)

(سلٽو-اُلٽو) (لءِ ڪرم ۽ سرشٽي ڪرم)

(Centripetal) (Centrifugal)

(Involution) (Evolution)

اهي سڀ ارٿ پرورتي ۽ نورتي مارگ لاءِ اسان کي يوگ اڀياس ۾ ڏسڻا آهن جن کي (شبد، سرت) پڻ چون ٿا يعني اسين جو استول روپ وڏا وڻ ٿي ويا آهيون سي وري سوکيم ٿي وڃي اُهيءَ اصلي روپ ۾ سمائجون

स्थूलानाम् सूक्ष्मेलय ॥

آسڻ سمجهي سو ٻڌي پوءِ ٻنهيءَ جو ڪلهو ڳچي ۽ مغز پوري سڌائي ۾ هجن انهن کان سواءِ بدن پڻ ڍلو ۽ نرم جهلي گهٽو سينڌل وغيره نه هجي پوءِ ساڄيءَ ناسڪا کي آڱر سان بند ڪري ڏائيءَ ناسڪا کان ساهه بلڪل آهستي ۽ هڪ ساريڪو ڪڍي ڇهن ماترائن سان ٻعدا ڪهن اسـ ايشور جي نالي کي چار دفعا جپڻ ساهه مٿي ڪڍي الهيءَ کي پورڪ چئجي ٿو. پوءِ وري ڏائي ناسڪا کي بند وڃي ۽ ساهه کي جهلي سورهن ماترائن تائين روڪي الهيءَ کي ڪمڀڪ چئبو آهي ۽ سورهن ماترائن جي پوري ٿيڻ کان پوءِ ساڄيءَ ناسڪا تان آڱر هٽائي آهستي آهستي اٺن ماترائن تائين الهيءَ نام جو جپ ڌيان ڪندي ساهه کي هيٺ ڇڏي ٻعدا ٻاهر ڪڍي. الهيءَ ڪـي ريچڪ چئبو آهي. ساڳي ريت انهيءَ جي ابتيءَ ساڄيءَ ناسڪا کان ڇهن ماترائن سان ساهه ڪڍي ۽ ڏائي ناسڪا ته اڳئي بند آهي ۽ وري سورهن ماترائن سان ساهه کـي روڪي ڪمڀڪ ڪري انهن کان پوءِ ساڄي ناسڪا کي آڱر سان بند ڪري وري اٺن ماترائن سان ڏائيءَ ناسڪا کان ساهه کي آهستي ڇڏي ٻعدا ريچڪ ڪري اهو هڪ پراڻايام آهي. اهڙيءَ ريت ٢٤ ڪلاڪن ۾ ٽي دفعا ٽي پراڻايام ڪجن ٻعدا صبوح، ٻپهر ۽ شام جو ڪري. اهڙيءَ ريت ڇهه مهنا ڪن ڪجي پوءِ دستور موجب ناسڪائون مٿائيندو مٿي ڏنل لهولي سان اهـو پراڻايام ڪندو رهـي ۽

۽ ڇڪجي ٿو. سو جڏهن اهو رستو سڪمڻا ناڙيءَ وارو ٻرهم دئار جو کلي ٿو، ڪنڊلنيءَ شڪتيءَ جي ڪلا اپرا پرڪرتي اوڀارو چڙهي پرا پرڪرتيءَ شوءَ سان وڃي ملي. هاڻي انهن سڀني يوگن ۾ جڏهن سڪمڻا ناڙي جو دئار کلندو آهي ته يوگ سڌ ٿيندو. جڏهن يوگي سڪمڻا ناڙ جو دئار پرائڻايام. يا ڪنهن ٻئي مارگ سان کوليو ته انهيءَ جڻ ڳجهارت ڀڳي. هاڻي پرائڻايام جا طريقا ڏجن ٿا. مهرباني ڪري ڪوبه جگياسو پراڻن جي ابياس ۾ تکڙ يا اتڀرائي نه ڪري ڇاڪاڻ ته ائين ڪرڻ سان تمام وڏو نقصان ٿيندو.

(ابياس پهريون ناڙي شوڌن جو)

پهرين ڏائيءَ ناسڪا کان ساهه جيترو به مٿي کڻي سگهي اوترو کڻي. وري ساڄيءَ ناسڪا کان ساهه ڇڏي جيسيتائين هيٺ لهندو رهي. انهيءَ رت ساڄي ناسڪا کان کڻي ڏائيءَ ناسڪا سان ڇڏي. انهيءَ رت ڏينهن ۾ ٻه دفعا ڪجهه مهين لاءِ ڪري. اهڙي ڍنگ سان ڪري جهڙيءَ رت لوهار جي ڌمڻي هڪ سارکو هوا ڇڏي ۽ کڻي ٿي. انهيءَ ابياس ڪرڻ سان ڦڦڙن جا مسام کلن ٿا ۽ دل تي به زور پوي ٿو. اهو انهيءَ لاءِ آهي ته هن کان پوءِ ٻيا جيڪي ڏکيا پرائڻايام ڪرڻ ۾ اچن ٿا تن جي ڪرڻ ۾ ڪا ڏکيائي نه رهي. اهو ناڙي شوڌن آهي. ڏهن کان پوءِ سڌ آسڻ يا پدم آسڻ يا جيڪو سولو

انهن جا نمبروار لوڪ: (١) ڀور (٢) ڀُوَر (٣) سُور (٤) مهر (٥) جن (٦) تپو (٧) ستيم. انهن جا نمبروار چڪر: (١) مول آڌار (٢) سوادشٿان (٣) مڻي پور يا نابي (٤) اناهت يا هردو (٥) وشد يا ڪنٺ (٦) آگيا ترڪٽي يا ڀرڪٽي (٧) سهسرار يا ڳڳن منڊل وغيره.

هاڻي اسان کي اوپارو ڏٺو آهي. يعني اڀرائڻ ڪرڻيءَ شڪتيءَ کي سهسرار ڏانهن وڃڻو آهي. انهن لاءِ ڪنڊلنيءَ شڪتيءَ کي مٿي چڙهڻ لاءِ وڌيڪ هيءَ سامگري کپي. پراڻايام، چڪرن ۾ ايڪاگر ورتي يعني منو بل، اهي نيئي ڪنڊلنيءَ کي جاڳرت ڪري مٿي چاڙهين ٿا. ڪنڊلني شڪتي ۽ انهن جا آورڻ ڏرڙي آدي چنڊ ٻٽي پنهن جي ڪلا سان جا ٻنهي جي انڊ جهڙي سنهين آهي هوبهو کوٽ جي چمڪاٽ جهڙي اگني وڌي ٿي ۽ نمبروار چڪرن ۾ پنهن جي ڪلا وڌائيندي، ڪٽيندي، وشٽو، رڌر ۽ ايشن ديوتائن جي ڌارڻا ۽ ڌيان وڪڻدي سنڌن ڪلا ڪٽيندي پنهن جي استول روپ پرٿويءَ کي آدي چڪرن کي ڇڏيندي سوکيم ٿيندي آگيا چڪر ۾ نرنجن سروپ سدا شو سان ملي ٿي. جنهن کي شو شڪتيءَ جو يا جيو برهم جو ميلاپ چئجي ٿو ۽ سهسرار ۾ وڃي پنهنجي نج سروپ ۾ ملي ٿي.

اهو آهي ڪنڊلني يوڳ جو اڀياس جنهن جو اسان شلوڪن ۾ شري شڪرآچاريه ڀڳوان آنند لهريءَ مان

انھيءَ کان مٿي نہ وڌي. ھيءُ ڪنڀڪ مون ساھہ. کي اندر کڻي ۽ روڪي ڪنڀڪ ڪرڻ وارو ٻڌايو آھي. ٻيو جيڪو ساھہ کي ٻاھر ڇڏڻ وارو ڪنڀڪ جو طريقو آھي سو انھيءَ کان وڌيڪ سولو آھي. انھيءَ پراڻايام ڪرڻ سان نہ مول ڏنار ڪلي ٿو اھڙو نقصان ڪرنا آھي.

انھيءَ پراڻايام ڪرڻ سان مول ڏنار ڪلي ا ٿو ٻر تڏھن نہ ڪنڊلني شڪتي نٿي چڙھي. انھي چاڙھيءَ لئي ڪنڊلنيءَ شڪتيءَ کي چڙھڻ لاءِ من جو ٻل لڳائين ٿا. يعني (Will Power) لڳائين ٿا. ھاڻي نسڪ ڏورجي لـ اھو من جو ٻل کھڙيءَ ريت لڳائين ٿا. ھرھڪ ڏنار جي ڏارنا رکي انھيءَ لئي ڌيان لڳائين ٿا؛ ڌيان لڳائڻ سان پراڻ وايو سوکم ٿئي ٿو. انھن چڪرن لـ ي ڪتبن شاستن سڌن ٻيج، ديوتا آواھن؛ ٻاڙون انھن ۾ سڌن ڪرن ۽ ڏالن جون شڪليون وريءَ کي ايڪاگر ڪرڻ لاءِ ڏنيون آھن. سچ پچ اھو ڌيان عام ماڻھن لاءِ بلڪل ڪٺن آھي. جنھن صورت ۾ انسان کي الـ ي فقط ايڪاگر ڌيان شڪتي ڪم اچڻي آھي جا ڪنڊلنيءَ شڪتيءَ کي مٿي چاڙھي ٿي. انھن کري انھن چڪرن جا اڌشٽاتي ديوتا نمبروار ڏجن ٿا جي نہ سانڀو اڀياس جو قل ڏين ٿا سي نمبروار ديوتائون ھي آھن.

(١) گڻپتي (٢) وشنو (٣) رُدر (٤) ايش (٥) سرسوتي (٦) نرنجن يا سدا شو (٧) گرو آديناٿ سؤ يا مھاشڪتي.

सुधाधारासारैश्चरणयुगलान्तर्विगलितैः
प्रपञ्चं सिञ्चन्ती पुनरपि रसाम्नायमहसा
अवाप्य स्वां भूमिं भुजगनि भमध्युष्टवलयं
स्वमात्मानं कृत्वा स्वपिपिकुलकुण्डे कुहरिणि

ارٿات- تنهن کان پوءِ امرت آنند رس جو توهان جي ٻنهي چرڻن مان ڇڻڪار ڪري رهيو آهي- امرت آنند رس جي ڌارن سان چڪرن کي آنند روپ امرت سان جاڳرت ڪندي توهان پنهنجي مول ڌار واري استان ۾ شيو لنگ کي ناگڻيءَ وانگر ٽي ڦيرا ڏئي وري ڪل ڪنڊ جي ڌار يعني مول ڌار ۾ سمهي رهيون ٿيون.

(اِن سرشٽي ڪرم ٽيڪاريو وڃي ٿو)

اهو اوپارو ۽ اڀيارو مارگ سڀني شاسترن ۾ لکيل آهي تنهن جي معني توهي مارگ. ۾ اها ڪنڊلني پاڻ کان پنهنجو پاڙو لاهيندي يا اٿاڻي لئي رهت ٿيندي پنهنجي اصل سروپ مها آنند ۾ وڃي ٿي. تنهن کان وري ساڳيو يا پوئتي روپ وٺندي پنهنجي استان مول ڌار ۾ شڪتي ارهم روپ پرادرڪريءَ جو استول روپ وٺي مول ڌار ۾ ڪرا رهندي ٿي اچي سمهي ٿي. ڪنڊلني گهڻو وقت پنهنجي اڀياسيءَ جي اڀياس مطابق آهي.

هاڻي اهڙا گهڻيئي سنتن مهاتمائن جا پرمال آهن- جهڙيءَ طرح گرو نانڪ صاحب جي پراڻ سنگليءَ ۾

مثال ڏجي ٿو.

جنهن ۾ پهرين شلوڪ اوپارو، الٽو يا ونلوم يا ليڪرم ترتيب مارگ ڏيکاريو وڃي ٿو. ٻئي شلوڪ ۾ سڌو ساڄو انلوم يا سرشٽي ڪرم يا ترتيب مارگ ـــ ڏيکاريو وڃي ٿو.

महीं मूलाधारे कमपि मणिपूरे हुतवहं
स्थितं स्वाधिष्ठाने हृदि मरुतमाकाशमुपरि
मनोऽपि भ्रमध्ये सकलमपि भित्वा कुलपथं
सहस्रारे पद्मे सह रहसि पत्या विहरसि

ارٿات ـ او ڀڳوتي مول ڌار ۾ ڌرتيءَ کي؛ سواڌشٽان ۾ اگنيءَ کي؛ مڻيپور يا ناڀيءَ ۾ پاڻيءَ کي؛ هردي يا انهت چڪر ۾ وايو کي؛ وشد يا ڪنٺ چڪر ۾ آڪاش کي؛ ڀرڪٽي ڀروءِ مڌيه يا آگيا چڪر ۾ من کي ڀيدن ڪري ڪل مارگ يعني شو ڌانهن هلڻ جي رستي کي طئه ڪندي تون پنهن جي پتيءَ سان سهسرار يا سهسر دل چڪر ۾ امرت آنند رس وٺي رهي آهين.

(ٻين شاسترن ۾ پاڻي سواڌشٽان چڪر ۾ ڏيکاريو ويو آهي پر هتي اگني سواڌشٽان چڪر ۾ ڏيکاري وئي آهي.)

اهو خاص ڳجهو ڀيد امرت ڪلا يوگ جو آهي جو امرت ڪلا يوگ ۾ ڏيکاريو ويندو.

نورانن ۾ جڏهن مالا پگوليءَ تي ڪنسر چاڙهيي آهي الهيءَ جو ۽ منتر چئبو آهي،

جيئن:- اُلٽيا ڪلا پلٽيا نيپر، ڪنسر چاڙهون ٻاون ولر ٻومبشري يعني (مها ڪنڊلني سهسرار دل) ڀاڳاليشوري، ڀالنج مهمشور آگيا دؤ لو ڪنسر چاڙهون مها مائي. يعني (ڪنڊلني مول دئار):- انهيءَ کان سواءِ سدڀاولدن ۾ اسين پرائاڻايام ڪريون ٿا جڏهن ۾ انهيءَ وهارئيون يعني لوڪ جپ ڪندي پراڻ سان ڪٺون ٿا، جئن ڪ ڀوُر، ڀوهه، سوهه، مهه، جنه، تپه، ستيم، اهي ساڳيا لوڪ اپياس جا لمبر وار چڪر يا لوڪ آهن- (लोक्) ڌاتوءَ مان لکيو آهي. جنهن جو ارٿ آهي- ڏسڻ، سمجهڻ، حاصل يا کوجنا ڪرڻ اهو اهائي معنا ڏيکاري ٿو ته، سنئيي لوڪن کي کوجنا ڪري ٻهتن ڪري وچي ڳڻن منڊلڪ سن شڪر۽ سن منڊل لرالمب ٻري، سهسر دل، سهسرار ٻيگرٻور وغيره کي وچي سمجهو ڏسو يا حاصل ڪريو. ٻورو ڪمپڪ ڪري ورڻي پراڻ ڪسي ٻاهر ڇڏين ٿا، پر اهو ڪو سچو پرائاڻايام ڪونهي اهو آهي آيام يعني ڪشرت پر اهو سچو پرائاڻايام ڪا ٻي ڳالهه آهي.

ڪٺ اپنشد:-

यदिदं किं च जगत्सर्वं प्राण एजति निःसृतम् ।
महद्भयं वज्रमुद्यतं य एतद्विदुरमृतास्ते भवन्ति ॥

سنگلديپ جي راجا شِوَناڀ کي اپديش ڏيندي چيو آهي.

شِوَ شڪتيءَ کي چئي سندي،
ٻنهي ڪان ٻئي نه ٻندي
شِوَ شڪتي اڪي گهر واس
لب مٽي جم موهه پياس

اهڙيءَ ريت سنت ڪبير چيو آهي.

ڪبيرا الٽي ڌارا اگم کي سواميءَ مانهه. سماءِ

ارٿات- ڌارا اکر جو لهوارو هيٺ مول ڏانهن اچي ٿو. تنهن کي سنت ڪبير صاحب چوي ٿو ته الٽو ڪريو، يعني ڌارا اکر کي الٽو ڪري راڌا ڪريو ۽ اوپاريءَ لهر (يعني راڌا) ڪنڊاليني شڪتيءَ جي لهر کي سهسرار چڪر ۾ جتي سوامي يعني پرماتما آهي ان ۾ ملايو، جو هاڻي پرورتي ۽ نِورتيءَ مارگ جو ابياس ٿيو (يعني سوامي ڌارا) سو ٿيو راڌا سوامي

راڌا سوامي:- اهڙيءَ ڪري ئي اهو مت هليو. اهڙي ريت جيڪي پرورتي مارگي شڪت سنتن جا چيل آهن سي گهڻو ڪنڊاليني يوگ لاءِ ئي ٻڌل آهن. جهڙي طرح الٽا پاڻ ڪگن جاءِ لائي، تان ۾ ڏسي ڏيکاري؛ ڏيکاريءَ مالهين ڏيو نرنجن تان اوءَ لائي موري، ساڌو دکو دراه ڪبير لهري پنهن جي سنگرو وچئي هري.

سڌانت اهو آهي تہ پراڻ ڪنڊليءَ ۾ لهووار هلي رهيو آهي اُنهيءَ کي اوپارو سنڌس سڀاءَ جي خلاف پراڻن ڪرڻ سان پراڻن تي قبضو ٿي سگهي ٿو. معنيٰ اُوري ڪنڊليءَ چڙهڻ ڪري قبضو ٿي سگهي ٿو. هاڻي جن پرشن پڻهن جي جپ، پاٺ يا ساڌنا وغيره سان ڪجھ قبضو ڪيو آهي سي ڪجھ جهاڙ ڦيٽو رکيا ڏاڍو وغيره ڪن ٿا تہ ان مان فائدو ٿئي ٿو پر جن ٽرانڪ يا ٻئي ڪنهن رستي پراڻن کي ٿورو وڌيڪ وس ڪيو آهي سي وري مس ميرزم هپنا ٽزم ۾ ڪامياب ٿين ٿا. جهڙيءَ ريت جادوگر مس مرزم جا ڪم ڪري ڏيکاريندا آهن. اُٿي ڊاڪٽر هپنا ٽزم سان ماڻهوءَ جي من تي قبضو ڪري غش ڪري آپريشن وغيره ڪندا هئا. اهڙيءَ طرح ڪنڊليءَ شڪتي جيئن جيئن اُٿي وڌندي رهي ٿي تيئن تيئن وڌيڪ چمتڪار ڏسڻ ۾ اچن ٿا ۽ اڄڪلھ چمتڪار کي نمسڪار آهي ۽ ماڻهن انهن کي پهتل سمجهي پيا ٿا ڪن پوڄين ۽ شيوائون ڪن ليڪن اهو لکندو آهي جو اهو سڀ پڻهن جي پوڄا ٿيندي ڏسي اهنڪار ۾ پوڄي ويندو آهي ۽ انهيءَ حد تي پهچي ويندو آهي ۽ پڻهن جي لکھ يا ايشور جي ۽ موکش کي پائڻ کان رهجي ويندو آهي ۽ اهو ابياسي بہ ساڌارڻ ماڻهن وانگر جنم مرڻ جي ڦيري ۾ پيو وري ويندو ۽ ويندو. انهيءَ ڪري شاسترن ڪرامتن جي ابياس

ارڙات- هيءُ جو سڀ ڪجهه اندرين مان ٻاڏي سوڌو جو سمورو جڳت ڏسڻ ۾ يا سمجهڻ اچي ٿو؛ سو سڀ مهڻن جي ڪارڻ سروپ مها پراڻ شڪتيءَ جي ڏتاران سرو ڪارڻ ڪري ٿو. اهو مها شڪتيءَ سروپ پڻ سروپ ٻهڪي سپني لي حڪم هلائڻ واري آهي، تنهن کي جي جاڻن ٿا سي امر ٿي وڃن ٿا. ارڙات جنم مرڻ جي ڦيري کان ڇٽي وڃن ٿا. اهو ايشوري اپا روپ پراڻ پڻهن جي ٻـل سارئـيءَ جي ڏتاران سپني ۾ ڪهري يا سپندن ڪري ٿو. اهو پراڻ هڪ سارکو (Homogenous) ساڌارڻ آهي پر سارو جڳتر اُن پراڻ شڪتيءَ جي اسپندن ڪري ٿو ڪٿن جي ڀاڻ ۾ ورتن ڪري علحده علحده سروپ ڌارڻ ڪري ٿو. جهڙيءَ طرح پاڻي ۾ ساڳيو ايڪ رس آهي پر ڇهڻ. باغن جا وڻ ٽڻ؛ ڦل ڦل؛ ايڪ رنگ رنگي روپ ڌارڻ ڪن ٿا. ساڳيءَ رات اليڪٽرڪ سٽي ٻـهـ هڪ سارکي ساڌارڻ وڳ رفتار (Movement-Motion) آهي ڪيئن ۾ ٻلهن ۾ قسمي قسمي روپ ۽ ٻيئن ايڪ آڌشڪاون کي پيدا ڪري ٿي. هاڻي جا سرشٽي پراڻن جي پيدائش آهي، ان لـي جن قبضو يا ڪنٽرول ڪيو آهي سي سندن حيثيت سارو سڀ ڪجهه ڪري سگهن ٿا. انهيءَ ڪري ڪرامتون اچن ٿيون. هاڻي اهو ڏسڻو آهي ته پراڻ ڇو ٿو قبضي ۾ اچي ۽ ڪيئن ٿو وس ٿئي ۽ ڪرامتون ڇو ٿيون ٿين ۽ آخر انهن جو نتيجو ڇا آهي

ڪوشائون ٿي پيا ته دنيا کي ڀلائن، پر وري به انهن يوگن ۽ اپياس جو ٿالو نه ڦاڙ ڪري وٺا آهن اهو نه چڱو.

هاڻي نه پراڻڪ يوگ جا اصول يعني سدانت گهٽجي ڀاڳي اچي چڪا آهن. هن ڪان پوءِ هٺ يوگ ۽ ونڪ ٿاڙ يوگ ۾ پرٽ ساڳيا سدانت لڳن ٿا جن جو ٻيو ڪجهه احوال ڏنو. جو نه اهي سڀئي يوگ اوجس ڌاتوءَ کي وڌائين ٿا ۽ اڻ پرم لنوءَ جو آنند اڻ اوجس ۾ ئي پيان ٿئي ٿو.

ڊيڪشانڪ ١٠

هٺ يوگ

هي هڪ مهان يوگ آهي. هن جو اتهاس تمام جهونو ۽ وڏو آهي پر اڻ سان اسان جو ضرور ڪولهي. انهيءَ ڪري ان يوگ جي مهما آهي جو هن جو ڪايا يعني شرير، پراڻ، من ۽ اوجس تي ڪنٽرول آهي انهيءَ سبب ڪري اهو يوگي اڄر ۽ امر ٿي وڃي ٿو. سدائين جوان رهي ٿو، نڪا اُن کي ڪا بيماري لڳي ٿي ۽ ٻڍهن جي اڇا ٿي هو شرير ڇڏي ٿو. هن يوگ ۾ سد يوگيءَ کي اٺمادي سڌيون ڪرامتون اسرڻون آهن جو

باٻت سڀ ڪجهه ٻڌايو ۽ سمجهايو آهي پر انهن جو پڙهڻ
ڪرڻ باٻت تمام گهٽي مدح ڪئي آهي. هاڻي اهو
ماڻهو جو لشڪام ٻڌا ڪنهن سڌارت جي ولراڳي ۽ اوچي
منزل وارو مهالما جنهن جو اهڪار ڪنهن ۾ ڪم بہ نہ
آهي ۽ جنهن سڀ ٻنهن جا ڪرم ايشور ارپڻ ڪري
ڇڏيا آهن، سو سنت ٻنهن جي ڪروڙا سياءُ سان ڪو
ڪارڻ ڪندو تہ الهيءَ ڪي اهو ٻڌن ۾ ڪونہ وجهندو
پر اڄڪلهہ اهڙا مهاتمائون ڪي ورلي نظر ايندا. هن
وقت گهٽي ڀاڳي اهن ٻيو ڏسجي جيئن پارسيءَ واري
ٻڻ ڇيو آهي.

تون مرا حاجي بگو - من ترا قاضي بگويم

يعني تون مون کي حاجي چئہ تہ مان توکي قاضي چوان
اهڙي طرح ٻنهي کي ڪٺندا آهن مجاور ٻوءِ ٻاي ٻنهي ۾
ڪٿي ڪا طاقت نہ بہ هجي تہ بہ اهو هروڀرو ٻيو ٻوجهو.
اڄڪلهہ جا ٻڳتن ڪرڻ وارا بہ ٻنهن جي ٻڌسي ڪمائڻ
لاءِ اهڙيون ڪوڙيون ٻتاڪون ۽ ڳت ٿا هڻن جو ڪوڙائي
نہ مون. پر وري بہ چڱو جو انهن ڪرامتن جي وڏيائن جي
پرشنسا نہ ڏيکارين ٿا اهو بہ چڱو، مطلب تہ جيئري ڪنهن
نہ سنيو مٽي ٻب ٻب ٻٽيو ۽ ٻيا بہ ڪيترائي اهڙا
ڪوي ٻڌا ٿي ٻيا آهن جن کي ڪنهن ٻوڳ ايهاس جي
ڪاٻ خبر ڪانهي پر مهاتمائن ۽ ٻوڳين جي شڪتن ۽
واٽين جي اومت وڏي اهي اڪر ۽ شڪتي ڪم آڻي ٻنهنجون

زڪام، پيٽ جا سور وغيره جهڙيون Nature Cure چون ٿا
۽ عام سيڪاريا وڃن ٿا ۽ ماڻهون گهڻوئي فائدو وٺن ٿا.

هاڻي اچو پراڻن ڏي جا خاص هن يوگ جي وشيه
آهي جنهن جي ڪري انهن کي پيدا ڪرڻ ايندو آهي.
۽ ڪيترين ئي حيالي وڏائي سگهن ٿا. اهو ڪاڏي کان
سواءِ پراڻياري به ٿي سگهن ٿا. مکيه پراڻ پنج آهن.
(١) پراڻ (٢) اپان (٣) سمان (٤) وپان (٥) اُدان.

جو ١٠ اسين اندر کڻون ٿا انهن کي پراڻ چئجي ٿو
پراڻ جو ڪم آهي ساهه کڻڻ ۽ جيڪو اسين کاڌو کائون
ٿا انهن جي طاقت بخش جذن کي شرير ۾ اسٿر ڪري
رکڻ. (٢) اپان جو ڪم آهي پراڻ کي ٻاهر ڇڏڻ ۽
جيڪي فضلا هاضمي کان پوءِ نيڪال ڪرڻا آهن انهن جو
ڪم ڏين ٿا. جيئن پيشاب، پگهر، باديءَ پيا.

نوٽ:- ڪنهن ڪنهن شڪتي هن پراڻ ۽ اپان جي سمتا
ڏيکاري پڙهي ٿي انهيءَ جو احوال اڳتي ڏنو ويندو.
سمان پراڻ اهو آهي جو کاڌو هضم ڪري ٿو ۽ سڀ ڪنهن
عضوءَ لاءِ کاڌو ميسر ڪري ٿو. وپان پراڻ ساري بدن ۾ آهي
۽ ساري بدن کي عغا رت پهچائي ٿو. اُدان وڏي ڳالهائڻ
ٻولهائڻ ڳائڻ وچائڻ ۾ ڪم ڏئي ٿو. ٻيا پنج اپ پراڻ
هي آهي.

(١) ناگ (٢) ڪورم (٣) ڪرڪار (٤) ديودت
(٥) ڌنن جيه.

ڪنهن به اهڙي ٻوٽيءَ کي حاصل نه ٿيون ٿين آءُ پنهنجي وڏن جي رهڻي ۽ مرم لسي جهڙي هنن سمجهايو تنهن بابت ٿورو رهڻ. ڏينهن جنهن مان انهن ٻوٽن کي سمجهڻ لاءِ وڏي هٿي ايندي ۽ وڏن سنڌ ٻرش جي ٻوٽ اپباس جو ڪجهه مرم سمجهڻ ۾ ايندو. هاڻي ٻهران ڪايا يعني شرير جي شوڌن لي ڪجهه اڪان ٿو. ان کي ڪٽ ڪرم يعني ڇهه ڪرم چوندا آهن. (١) ڌوتي معنيٰ صفا ڪرڻ. دنت ڌوتي ڏندن جو صفا ڪرڻ هردي- ڌوتي معنيٰ ڦڦڙ ۽ گلو صفا ڪرڻ، مول. ڌوتي معني گدا صفا ڪرڻ. انتر ڌوتيءَ جا چار قسم آهن. (١) وات سار جنهن جي دواران هوا کي کيڇي ٻاهر ڪڍڻ

(٢) واري سار جنهن جي دواران پاڻي پيٽ سان ڀري وري پاڻي گدا مان ڪڍڻ.

(٣) وهني سار جنهن ۾ پيٽ کي اندرو سڪيڙي پٺي جي ڪنهي سان لڳائيندا جو ٻاهران ڪو به عضوو نه ڏسڻ ۾ اچي.

(٣) وشمڪرت جنهن ۾ پيٽ هوا سان ڀري چڱو وقت هوا کي روڪي وري گدا رستي ٻاهر ڪڍڻ؛

دانت ڌوتي، هردي ڌوتي، ناسڪا ڌوتي، ڪپڙي سان اندر وجهي، صفا ڪرڻ ۾ اچن ٿا ۽ وسن ڌوتي پاڻي پي الٽي ڪري صاف ڪرڻ جا آهن. اهو نه هر ڪنهن کي خبر آهي ته انهن طريقن سان ڪيترن سارن ڪمن، دم

پشترڪا (٦) پرامري (٧) مورڇا (٨) ڪيولي. انهن مان فقط هتي پراڻ ۽ اپاڻ جي ڪنڀڪ جو احوال ڏبو. جو هن يوگ ملاءِ ڪنڊلني شڪتيءَ کي چاڙهڻ لاءِ ڪم اچي ٿو ٣ بنڌ- اهي ٣ آهن. جالندر بنڌ، مول بنڌ ۽ اُڏيان بنڌ.

مدرائون ١٢ آهن جن مان ٦-٧ جو احوال ڏبو جي بس آهن. جي سڀ ڪريا گيان ۾ ڪم اچن ٿيون سو ڪريا گيان ٿورو هيٺ ڏيکاريو ٿو جنهن ۾ بنڌن ۽ مدرائن جو احوال اچي ويندو اهو ڪافي آهي. باقي سروپ گيان لاءِ يم پن آهي جنهن ڪري مڪتي يا نروان چئجي ٿو. هن يوگ ۾ ڪنڊلني شڪتي ڪيئن ٿي چڙهي انهيءَ جو احوال ڏيان ٿو.

پراڻ ۾ اسين اندر ساهه کڻون ٿا ۽ اپان ۾ سين ٻاهر ساهه ڇڏيون ٿا. اهو پرمپرا ڪان لئه ڪرم ۽ شريسٽي ڪرم سڀ ڪنهن پدارٿ ۾ هليو اچي. انهيءَ کي سوهم جو شبد چئجي ٿو. اسين جيئن انهن پراڻ ۽ اپان جي دوارن ٿا. پراڻ اپان کي ٿو ٻڌڪي ۽ اپان وري پراڻ کي ٿو ڇڪي. پر جڏهن پراڻ کي ڪنڀڪ دوارا اندر يا ٻاهر قابو ڪيون ٿا ته پوءِ جالندر بنڌ بعدي اڳيءَ کي چاڙهيءَ ۾ لڳائي قابو ڪري ۽ کيچري مدرا دوارا پراڻ کي قابو ڪيون ٿا جيئن ٻاهر نه نڪري ۽ وري اپان وايو کي انهن کي مول بنڌ بعدي گدا ۽ لنگ جي وچ ۾ ڪڙي ڏيئي اشوني مدرا جي دوارا گدا کي سڪوڙي قابو

سنڌن ڪارا لمبروار :- اوڳرائي ٿيڻ، انهن جو ٻوٽو ٻيڙو، اڄ ۽ ٻڪ. (۴) اڀاسي ۽ هنڪي. (۵) ٿ نن ڇڻو جو مرڻ ڪان ٻوء ۽ ڏيهه ۾ رهي ٿو. اهـــي اپ ٻراڻ گهٽو ضروري ڪوڙ آهن انهيءَ ڪري سنڌن ورن جـو ضرور ڪوڙ آهي. جيئن انهن ٻوٽن لاءِ مون چار چاڙهيون ٻڌايون ڪريا، گيان جون مٽزنون اوستائون ۽ ٻوٽڪائرن ٿ ڪارئون آهن ايئن هن ٻوٽي لاءِ به چار چاڙهيون آهـــن جـن سان هيءَ ٻوٽي سٺي ٿئي ٿو.

(۱) آسڻ (۲) ڪنيڪ (۳) ٻڌ ۽ مذرا.

آسڻ ۽ شو ڀڳوان ڪيئن چيا آهن ۽ ۱۶۰۰ ۽ ڪٿي ڏيکارين ٿا جي بيمارين ۽ ٻڌن جي اڻدرستيءَ جـي ڪم لاءِ ايندا آهن پر هن ٻوٽي لاءِ ڪن ۳۲ ڪن، ۱۶ ڪن چار ڪن ۽ آسڻ ڏيکاريا آهن. ٿن ۾ انهن کي چڱي هئي ۲ ساڌارڻ آسڻ هن ٻوٽي لاءِ ٻڌستا آهن. ٻيهرين سٺ آســڻ ۽ ٻيو پدم آسڻ. سي هن ٻوٽي ۾ ڪر اڇن ٿا ۽ ٻيا آســڻ خاص ڪري بيمارين ۽ دوشن لاءِ آهن جو هيئنر خوب ٻيا سيکارڻ ۾ اچن ۽ ماڻهن چڱو فائدو ڪن هنن دوائن ڏان ۽ وڌيڪ فائدو پيا وٺن ٿا اهائي ڳالهه هـــن ٻوٽي جـــو پرليڪش پرماڻ آهي.

(۲) ڪنيڪ ٻعدي ساهه ٻڌ ڪرڻ. جي اٺن پرڪارن جا آهن:

(۱) سهتي (۲) سوري ڀيد (۳) اُجائي (۴) شيتلي (۵)

هر آهي جو ساهه کي ٻورڪ سان ساهـــه کڻي ڪنڀڪ سان ساهه کي روڪجي ٿو ۽ پوءِ ڪانڌيءَ کي ڇاتيءَ لـي دور لڳائجي ٿو جيئن هوا ٻاهر نـه نڪري. باقي اُڙيان ٻڌ پيٽ کي کيڏجي پٺيءَ سان لڳائجي ٿو ۽ اوڪڪي مدرا جي ٻواران عضون کي زور رکي اندر هـــوا کـــي ڦيائجي ٿو ۽ ڪنڊاڪي شڪتي مٿي چڙهـي. هاڻـــي مدرائن جا روپ ڏجن ٿا.

شانڀوي مدرا ٻعدا پوءِ مٿي ڀرن جي وچ ۾ نظر کي ٽڪائي اکي لڳائي جڏهن کي ٽرانڪ چڙهجي ٿو. کيچري مدرا اها آهي جا جيڀاڪي ٻاهر نڪ جي ڇهڻ ٿاني آڻي پوءِ اها ساڳي جيڀ اندر تارونءَ ۾ لڳائي ڪنڀڪ وارو کي بند ڪري جيئن هوا ٻاهر نه نڪري. اشوني مدرا پڇاڙيءَ وارو گدا کي سڪوڙي ۽ کولي جيئن اندر هاڻي وڃي ۽ ٻاهر نڪري اهڙي طرح گدا کي صاف ڪري ۽ پوءِ ان کي زور سان بند ڪري ۽ کلن نه ڏئي اهڙيءَ طرح آسڻ ۽ بند ڪري پراڻ اپان ۾ ملائـي ٻعدا سر ڪري ٻهاري جيا شري ڀڳوت گيتا ۾ چيو آهـي. هن ڀڳوان شانڀوي ... ا ... پراڻ اپان ناسڪا وارو ٻڌ ... ڪي ... سم ... آهي

شري گيتا ادياءِ ٥. شلوڪ ٧ ١

ڪڍون ٿا جيئن وائو ٻاهر نه نڪري ته پوءِ پراڻ ۽ اپان
هڪ ٻئي کي قابو ڪري سمر ٿين ٿا. جهڙيءَ طرح
پچڪاري جي هڪ ٽونگ کي بند ڪري ٻئي ٽونگ کي
ڏنو ٻعدلي پسٽن اندر ڏيون ٿا ته پوءِ وچ واري هوا کي
نڪرڻ نٿا ڏيون ته پوءِ اندر هوا ڏاڍو زور رکي ٿي ٻاهي
اٿڙيءَ ٺ ماڻ اهو ڪنڊليءَ شڪتيءَ کي گهڻو زور
پوي ٿو ۽ اُن مان ڪُل ناڙي ڪهل هان ٻيج ٻعدي گرمي
دم ٻيج سان الي ڇڪي آڻجي ٿو ۽ اِن جي گرميءَ ۽
گڏيا جو قابو ڪرڻ ۽ ساهه جو ٻاهر نه ڇڏڻ ۽ اُڏيان
بند ٻڌڻ سڪوڙي ٻنهيءَ سان اُڀاڙڻ ۽ لوڏڪي مدرا
سان ٻيڪ جي هوا کي خوب آڏين ۾ ڇڪر ڏيارڻ ۽ هم هنس
منتر جي زور تي مدو ٻل ٻعدي Will Power جي شڪتيءَ
سان آهستي ڪنڊلني شڪتيءَ کي سڌي ڇڙي
چڪرن ۾ ٻيڌن ڪري ٻچاڙيءَ ۾ مغز ۾ سهسر دل چڪر
يا سهسرار ۾ مها ڪنڊلني سان ملايو وڃي ٿو جنهن کي
شو شڪتيءَ جو ميلاپ جيؤ برهم جو ميلاپ چئجي ٿو
جو مها ٻرم پد آهي ۽ جنهن جي دواران ماڻهون جيون
مرڻ جي قيري کان ڇٽي وڃي ٿو. موڪل ٻدل اهو آهي
ته سڌ آسڻ ۾ گويا ۽ لنگ جي وچ ۾ ڏائي ٻير جي ڪڙيءَ
سان دٻاءِ ڪجي ٿو ۽ ساڄي ٻير جي ڪڙيءَ کي لنگ جي
مٿان هوا قابو رکڻ لاءِ لڳائجي ٿو ۽ آسڻ درڙ ڪرڻ
واهجي ٿو. اهو سڌ آسڻ يا موڪل ٻدل آهي. جالندر ٻدل

يا ٽرانس سماڌي ۾ نعرا جتي من ٽڪي ساگيا هاڻي اُن-ي
استقلال رهي ٿي. اهو آهي نِروان پد يعني موڪش يا
لِبريشن پد.

ادڀاءُ چوٿون گيتا شلوڪ ٢٩

अपाने जुह्वति प्राणं प्राणेऽपानं तथापरे
प्राणापानगती रुद्ध्वा प्राणायामपरायणाः

ڪي اپان وايوءَ ۾ پراڻ وايوءَ کي هوم ڪن ٿا ۽
ڪي وري پراڻ وايوءَ کي اپان ۾ هوم ڪن ٿا ڪي پراڻ
اپان جي گتي، جو نروڌ ڪن ٿا. پرڻايام جي پرڻايام تي
اهڙيءَ طرح ڪندليءَ شڪتي کي مٿي چاڙهن ٿا. اُن-ي
سوال ٿي سگهي ٿو ته:-

جيڪي تو نِروڌ سمڌ مان موڪن ڪيڏ اِهو سڀون
ڪيون ٿا سي ته ڊاڪٽري جي قانون موجب ڪي ٽوپهر
ساهه کي ٣ منٽ گهٽي ڇڏين ٿا ته انهن جي ته ڪندليءَ
مٿي چڙهڻ گهرجي. جواب اهو آهي ته اهي ساهه کي
۽ دم کي ڦڦڙن ۾ روڪين ٿا. پر سچو پراڻ آهي
ڪتي اهو اندر ۾ اسان جي آيا آهيون جو ساري
بدن کي جياري رهي آهي جا ايشوري شڪتي آهي اُن جي
انهن کي ڪا به خبر ڪانهي. تنهن ڪري نڪي اُن-رم
دوار ڪلي ٿو ۽ نڪي ڪندلني چڙهي ٿي. هو جو
انهن کي ان گتي روپ پراڻ شڪتيءَ جو ڪو به
انڀو ڪونهي.

स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्च- क्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ
यतेन्द्रिय मनो बुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः
विगतेच्छा भयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः

ارٿات:- ٻاهر جي وشين ڀوڳن جو چنتن ـ ڪندي تياڳ ڪري ۽ نيترن جي درشٽيءَ کي ڀرڪٽيءَ جي وچ ۾ شانتيءَ سان اسٿر ڪري ناسڪائن ۾ وچـــ واري پراڻ ۽ اپان کي سم ڪري جنهن اندرين منيءَ اندريون جنهن اهـــڙ موڪش پرائڻ مڻي اڇا ڪروڌ ڀي رهـــت آهي سو سدائين مڪت آهي. هن وڳ جو ارٿ آهي اهو آهي ته معنيٰ پراڻ ۽ ته معنيٰ اپان. انهن جـــو ميلاپ جڏهن ٿئي ٿو تڏهن پنا پراڻ ۾ چڪجي اچي ڪنڀڪ ٿيءَ شڪتيءَ لاءِ ٻاهر دوار ڪولڻ ٿا ته پوءِ مدو ان هن هدس ي مهتر سان اشولي ٻدرا مول ٻڌ جالندڙي ٻڌ ۽ اُڙيا ٻڌ جي مدد سان پراڻ اپان کـــي سم ڪري شڪتي چالن مدرا ســـان ســرت معنيٰ ليوڪا واڻـــيءَ دوارا ڪنڊلني آهستي آهستي ڇهن [٦] چڪر ٻيڌن ڪندي معني واڪراڪ پولاڪ آورڻ هتائي ٻنهن جي نج ڪلاوچي اڪلا شڌيوءَ ٻا ارڄن سان آگيا چڪر ۾ ملي ٿي. جهڙڪي شو شڪتيءَ جـــو ميلاپ چئجي ٿو. انان پوءِ سهسرار ۾ معنيٰ گگن مڊل ۾ سن سماڌي معنيٰ اسمپر گيات سماڌي

बिन्दु रक्षणे जीवनं
बिन्दु पातेन मरणम्

ارٿات:- ويرج جي رکيا ڪرڻ جيئڻ آهي ۽ ويرج جو
پات ڪرڻ مرڻ برابر آهي. جـو ٻالڪ، جـو نوجوان
"ڪامي" آهي سو هن لوڪ ۾ ڪڏهن به سکيو
نه ٿيندو. جو پورو ترمشت ايشور ارپڻ ٻڌيءَ وارو
نشڪامي ۽ ابياسي هجي سکيو ٿيندو. مهاتما جـو بوجهه پاڻ
پنا صاحب گرو صاحب ميوارام صاحب مان ١٠ ورهين
جو هوس تڏهن برهم گنيءَ کـي پراپت ٿيو ۽ سندن گرو
ستلوڪي گرو صاحب لوڪورام صاحب سو ١٢١ ورهين
۾ برهم پد کي پراپت ٿيو. جن مهاتمائن ڳوٺائن جي هيٺ
٥٠ سال عمر آهي تن سڀني هن ستپرش لوڪيءَ کـي
ڏٺو هوندو. سڀئي سندس وياکياڻ ڪندا هئا. ڪيترو نه
ٻهوان مهاتما هو. مان اٽڪل ٢٥-٢٦ سالن جو هوس ۽
ڊاڪٽري ڪندو هوس مون ۽ ٻين ٢-٣ گڏجي سائين
جن کي عرض ڪيو ته سائين اهو لوڪ جو طريقو اسان کي
ڏيکاريو. ٻهراڻ ڪاوڙيو پر مهاتمائن ته اچو ته ڏيکاريان. ست آسڻ
ٻڌي ويٺو. چيائين ته ١٠ منٽن کان پوءِ ساهه. نبض ۽ دل
۽ ترڪڻ بند ٿي ويندي. سڀ ڪنو ٿي ويندس پر ڏسجو
: نبض جي بند ٿيڻ کان پوءِ ١٥ منٽ مون کي ڪجهه
نه چئجو پر ١٥ منٽن کان پوءِ ڏاڙهون ۽ پيٽ جي ڪنڊ
تي ڪنهن جي مالش ڪجو پوءِ مان جاڳي ٿي اُٿندم ۽ ڇاڪ

هاڻي باقي رهيل آهي اوجس ڌاتو باٻت هي احوال آهي. جيئن شڪر رت جي ۱۰۰ ڦڙن مان ويرج جي هڪ ٻوند ٺهي ٿي اهڙيءَ ۱۰۰ ڦڙن ٻوڙ ويرج مان او جس جي هڪ ٻوند ٺهي ٿي. ويرج سڄي بدن ۾ سوڪشم طرح سان واپيڪ آهي. ڪتام اپا وقت خصين ۾ ويرج ٺهي ڪري ويرج جي ٿيلهين ۾ (Vesiculus VesiculqusSemenalis) ۾ تيار ٿئي ٿو. جو اُپٽي جي ڪم اچي ٿو. انهيءَ کي ٻيءِ روڪڻو آهي ڏهن ڪان سواءِ جو سوکمر ويرج انسان جي بدن ۾ آهي ڏهن کي اچي خيالن ذريع ستوش سواديہ ايشور پراڻ ڌي عمل جي ٻوتڙا سان ۽ آيياس جي دواران اوجس سور چڪر ۾ تيار ڪجي ٿو جو سوم چڪر ۾ آگيا چڪر جي هيٺ ۽ ترڪٽيءَ جي مٿان آهي ڏهن ۾ آنند ڪلا روپ ٿي رهي ٿو لان ۾ ٿي شو شڪتي جي آنند ڀعدل بها آنند ڪلا جو اُنڀو ٿئي ٿو. انهوئي سوم رس ٻعدل امرت رس ٿي سڄي بدن ۾ ڪيئي لهرن وقت سڄن ڪري جياري ٿو. ان اوجس جي ذاليءَ واري ماڻهو ۾ ليج آنند روپ پرڪاش آهي ۽ اوجس گهٽو رهي ٿو سوئي برهم آنند کي اُنڀو ڪري ٿو. انهيءَ ڪري ستيہ ساڌن ۾ شاديءَ جي جال لي لہ آيياس جي دواران اوجس وڌائي ايشور جو آنند سروپ اُنڀو ڪن ڏهن ڪري اها چوڻي آهي.

سهي ڪري سگهجي ٿو ايشور آنند جو اهڙو ٻڌڻ ۾ ايندو
جڏهن ڪو مهان ٻوڙي گرو شش کي ٻڌڻ جي شڪتيءَ
جو پاس ڪندو. ٻيءَ نظر سان نهال ڪندو. ٻڌان گرو
شڪتيءَ پات جي هي ٻوڙ ڪٿي آهي ۽ نه ٿيو آهي.
اوهين هن ٻوڙ. لاءِ پراڻايام ڪشرت پاڻي ڪجهه ٿو
ڪنداسين چاڙهڻ لاءِ سخت پراڻايام ڪڍهن نه ڪجهه سواءِ
پوريءَ ٻوڙيءَ جي سڪارڻ کان سواءِ واڌارو ٿي. ڪونه
ٿيندو ٿو نقصان ٿيندو. انهيءَ کان بهتر آهي ته ماسڪ
ٻوڙ سڀ کان سٺو آهي ۽ ڪوبه. نقصان ڪونهي فقط
اڀياس جي ضرورت آهي. هن ٻوڙين جي اهڙو ڪيل
ڪرامت جا ٻه ٻيا مثال هيٺ ورڻن ڪجن ٿا.

اؤ زات ڇوراسي سنت جي اجر امر آهن جي ڀيٽ
جي مانسورور ڀرائي ۽ جبلن کي رهن ٿا انهن مان ١٢-١٣
ورهين هڪ سنت رڻ ڪرڻ لاءِ نڪرندو آهي ۽ ٻوه رڻ
ٻوڙو ڪري اپديش ڏيئي ۽ وري واپس سنت منڊليءَ ۾
هليو ويندو آهي سو انهن سنتن مان هڪ گدو بندر شؤ
جي مڙهي کي آيو هو. منهن جو پوجه پتا صاحب گر
صاحب ميواڙام ۽ مشهور اڀياسي ۽ ويدانتي ديوان
چندداس گدوءَ بندر تي ويا هئا. انهيءَ ٻوڙيءَ هڪ پاڻ
سان گڏ انهن کي انهيءَ جهو ٻچڙوارا ڏيکڙي آهن پر ڪڏاڪرڻ
وارو ڪوبه ڪونه آهي جنهن ڪي ڏٺي اپديش ڪجهي
ٻڌهن ڪري مان موٽي ٻڌهجي منڊليءَ ڏانهن واپس

ٿي ويندس، پراڻايام ڪري شانتيءَ مدرا پٽ تي سمهن ٿي پوءِ آنڊا اهڙا نه زور سان وٺي ڦريا جو سندن آواز اسان ٻاهر زور سان ٻڌڻ لڳاسون. انهيءَ جي بعد ٿيڻ کان پوءِ نبض نه ٻڌڻ ٿي وئي ۽ سمت ٿڌو ٿي ويو. اسان ڪسي ڊپ وٺي ويا ڊوڙندي StethosCope جي ذريعي سان دل جا ڌڪا ٻڌڻ ڏسڻ ۾ آيا ۽ ويتر ڊڄي وياسون ته هن اسان سندس وڻ موجب ١٠ منٽن ۾ ڊپ ٿي وڃڻ ڪري سان ٽارون ۽ پنيءَ جو ڪلهو مالش ڪرڻ لڳاسون. اٽڪل ٥ منٽن کان پوءِ آهستي آهستي بلڪل ڌيمي نبض هلڻ لڳي ۽ ان جو اٽڪل ١٥ منٽن کان پوءِ بدن گرم ٿيڻ لڳو ۽ دل به هلڻ لڳي ۽ ساهه به هلڻ لڳو اسان کي پيٽ ۾ ساهه پيو. ان کان پوءِ برابر اڌ ڪلاڪ ٿڪو اسان سان ڳالهيون ۽ ٽڪي نهاريائون. اڌ ڪلاڪ کان پوءِ هي اپديش ڏيڻ لڳا.

ته هن يوگ ۾ ڪنڀلني شڪتي چمتڪار ڪري ٿي سيڪنڊ مٿي ڏور چڙهي ٿي ۽ يڪدم چمتڪار ڪري لهي ويندي آهي.

اهڙو ڪرڻ ڏاڍي ڏکي آهي. ان ۾ اسان جي شڪتي ۽ پراڻايام ڪرڻ ڪري اندروني سڌي ٿيندي. حياتي وڌي ٿيندي ۽ پرانڪ ايپاس جي ڪري ڪراماتون ٿينديون وري ۾ وڌ ماڻهن جي اندر جي ڳالهه.

ناهي گوڙڪدا ت ۽ ٻين کي ٻي هار ڪارائي آهي. اهو ته ڇا خود پنهنجي شڪتي ڏيوي جا شڪتي ڪا ايشور جي آڌان ڪوٺي ۽ جا ايشور ۾ اها شڪتي آهي ۽ اها شڪتي جڏهن ايشور ۾ آهي هجي ته ايشور نه ڪجهه نه ڪري سگهي ته هن شڪتيءَ ڏيويءَ کي جنهن کي سڀ اهي مهاتمائون پوڄي ويا آهن تن جي مدد جي باٻت ڀاري ڪنڊڙ پٽي لکيو آهي اهڙيون بيهوديون ڳالهيون پڙهي شرم کان ڪنڌ جهڪيو ٿو وڃي پر جن اهو هيڏو الهاس ڏنيو آهي سي ڪي ڏاڍا مڙهن جا پڪا آهن جو انهن جو پڙهڻ به لئو پوي. اٿي هڪ نظير ياد ٿو اچي ته:-

ڪنهن ماڻهون شينهن کي سڌس ڦوٽو ڏيکاري چيو ته ڏس ته اسان جو ماڻهو ڪو شينهن کي چڙهيو ويٺو آهي هلائي. اٿي شينهن ورندي ڏني ته اڙي يار اهو ڦوٽو ڪيڻ وارو ماڻهون آهي جي مان شينهن ڦوٽي ڪيڻ وارو هجان ها ته انهيءَ ماڻهوءَ جو رت پيندو ڏسين ها جو مڙهن جو سياوپڪ ڌرم آهي.

اهين ته برابر آهي ته اعلوڪا شلوڪا ساکيون شبد سوال عمريون جهوليون انتري قدر قيرايون ويون آهن جو اصل سان پيت ٿيون ڪجن ته واڙو ٿي ٿو وڃي جو سڀڪو پٽاڪ هٿڻ لاءِ ڳوءِ ڪٽي وڃڻ چاهي ٿو. اهو ته ٿيو پر اهڙي لئه ليم ڪرڻ جا پاٺ پا مهاتمائن جا

وڃان ٿو. شام جو جڏهن پنهنجا صاحب ۽ ديوان صاحب وري درشن لاءِ ويا ڏٺائون ته مهاتمائون ڌيان لڳايو ويٺا آهن ۽ چيائي جڏهن مهاتما کي زور ڏيئي ڏنا تڏهن احوال ڏنو ته چادر مهاتما کي پيئي هئي ويو ڪونه ڪپڙو جهڙو ٿيندو تان جو ڏسان ته چادر کي زور پيو ڏيان ته مهاتما اٿي ٿي ڪونه ۽ ڪانور وانگر اڏامي ويو.

مون کي وشواس آهي پر ايا مڃين نه مڃو نه مشهور مهان يوگي گيانشوري مهراج جو وڏو مهان يوگي ٿي گذريو آهي جڏهن جا سمهيما ۾ ڪرامتون ڏيکاريندا آهن جڏهن جو شريمد ڀڳوت گيتا تي ڀاشن ٺيل آهي جڏهن کي گيانشوري گيتا ڪري چوندا آهن. جا انڪل ٧ روپين ۾ ملندي آهي. گهڻو ڪري يوگ، ابياس جي مونئي تي ڀاشڻ ٺيل آهي. ان ۾ مهاتما ڏيکاريو آهي ته ڪورون ۽ پانڊون جي يڌ ۾ اڳ ۽ يوگيشر اعلي ذات الهي حاضر هئاسون ۽ شري ڪرشن ڀڳوان جو ڀاشڻ جو ارجن کي ڏنائون سو ٻڌوسون. هاڻي اهڙن مهاتمائن جي ڳالهائن تي ڪيئن نه وشواس ڪجو جو هزارين ورهين جي ڳالهه ٿي پيئي ڏک رڳو اهو آهي جي يوگ، جا ابيا نچيندر ذات گورک ذات اعلي ذات ۽ ايا جن کي يوگي مهاتمائون گرو ڪري مڃين ٿا تڏهن کي صلاحي شش صدق ۾ پر جهي گرو گورکذات کي چاڪرين دوارن مارون ڪيايون آهن ۽ پيون وري هه - ها - هه - هوءِ ۽ گدڙن وانگر ڪوڙيي ايرائي

انهن جي ڪري اهو هوندو ته آخر تمام ننڍو ٿي پيو آهي. انهن ڪري سولو رستو هوندو جو فرمايو ويو سيڌي لاءِ لاڳاپا ڪٽيءَ. انهن لاءِ پوءِ ڀاڳ شڪ سروپ مڇندرناٿ گورکناٿ ۽ انهن ناٿن ۸۴ سڌن کي ونڪ ناڙ جي آڳتي ڪرڻ هوندو جو رستو ٻڌايو. جو سکيو به آهي ۽ هٺ يوگ وارا فائدا حاصل ٿين ٿا. اهو احوال مڇندر پوٿي ۾ لکيل آهي اسين به مارگ ۾ هي شلوڪ چوندا آهيون:-

گذيا گورک ناٿ کي چار وهيون ۽ چار
اسين چيلا انهجا اون ڪن ڏنگا ۽ ڏار
سائي مع سيکار جا اصل آديسين جي

هاڻي ونڪ ناڙ جو رستو ڏيکاريو. ڏهن هن ناڙ جي ڏارنا ڪري ان جو کڄڻ لهڻو، ان جو رستو هي آهي-

هيءَ ناڙ مڪ ڦروڻي (Medu lla Oblongata) کان اڪري ٿي ۽ سکمڻا ناڙ جي دوارن الڳ الڳ ناڙن ۾ پروڙش ڪري ٿي ۽ ناڀي چڪر وٽ اهي ٿي ناڙيون گڏجن ٿيون ۽ ڪجهه انهيءَ جون چانيون خصين تائين وڃن ٿيون پر مکيه استان ناڀي يعني مڻي پو چڪر آهي هن ناڙيءَ ۾ گهڻيون ناڙيون سڀ چمد ڪريا واريون آهن (Autonomic Nerves) جي دل، ڦڦڙ، پيٽ، گردا، جگرا ۽ اولاد پيدا ڪرڻ جا عضوا انهن ۾ هو سڀ پهچڻو ڪم ڀاڱ ڪن ٿيون. انهن ٿي اسان جو ڪواسه

شلوڪ ۾ ڪي شلوڪن جا اکر ڦري پڙهڻ جا اکر پيا ڪم
آڻين جڏهن ته هو انهن مهاماڻن کان به وڏيڪ ڄاڻو آهن.
مطلب ته ساهتيه جو چڱو اڀياس حال ڪيو اٿن. ڏوهه
ڪونهي اهو اٿو ويدانت روپي ٻوليءَ جو ترگڻ
مايا جو ڪيل پڙهي

अघटन घटन- पटीयसीति माया

ارٿات:- جا نه ٿيڻ ٿيڻيءَ کي ٿيڻي ڪري ڏيکاري.
۽ جا ٿيڻيءَ کي اڻ ٿيڻي ڪري ڏيکاري اهڙي جا چتر
آهي سا آهي ترگڻ روپ مايا. مطلب ته:- مايا ٽيرا ٽين
نام: ڦرسو- ڦرسوءَ ڦرسرام

پڙهي وات جي پلاءِ لاءِ گيهه. جو صرف ٻه قداعس
ڪهڙي ڪجي. (عاقلان را اين اشاره ڪافي است.) عاقلن
کي اهو اشارو ڪافي آهي.

ديڪشانڪ ١١

وڏڪ ناڙ VAGUS (10 th Nerve of brain)

هيءَ هڪ الهامڪ ڳالهه آهي جو ٨٤ سڌن ۹ ناٿن
کي عرض ڪيو ته هٺ يوگ واري اڀياس لاءِ تمام اعليٰ
درجي جو آهي جو ڀڳتي- مڪتي- تندرستي اجرا امرتا
پراپت ڪرائي ٿو پر ان جا اڻ ڪاري تمام ٿورا ملن ٿا.

ٿئي ٿي تہ ڏائي پاسي وارو اڌ رنگ (Hemiplegia) لڳي ٿو.

جيئي ڏائي پاسي ڌڪ وغيره لڳي ٿو تہ ساڄي پاسي اڌ رنگ جي بيماري ٿيو پوي. انهيءَ ڪري نئين ناڙيون الي گڏجن ٿيون لهن ڪري انهيءَ ڪَسي مڪمت ٿرويٽي، سنگر گهاٽ چنجي ٿو ۽ انهيءَ جاءِ ڪان ولڪ ناڙ اُپري ٿي. انهيءَ ناڙ جي ڌارٽا ۽ ڌيان فقط نن چڪرن ۾ ٿئي ٿو. جڏهن ۾ منتر، ڪلا شڪتي ۽ سنوت دوازان ابياس ٿئي ٿو. پاربتي درشن وارا يعني ناتسمپرداءِ وارا ناٿي، هردي ۽ آگيا چڪر ۾ نمبروار برهم گرنٿي، وشنو گرنٿي، رودر يا شو گرنٿي انهن هندن تي ڌارٽا يا ڌيان ڪن ٿا ۽ شو درشن وارا يعني گرني سمپرداءِ وارا وري نـن چڪرن مول ڌار هردي ۽ آگيا چڪر ۾ نمبروار شيو لنگ، باڻ لنگ، اِتر لنگ تـن جو اُهن ننهن چڪرن ۾ ڌيان ڪن ٿا. پاربتيءَ درشن وارا هريم بيج (ह्रीं) سان ۽ شو درشن وارا اوم (ॐ) بيج سان ڌيان ڪري ڀگتي مڪتي ٻئي حاصل ڪن ٿا.

انهن چئن ناڙين يعني آڙا يعني انگلا ۽ پنگلا، سکمنا ۽ ونڪ ناڙ ڪان سواءِ ٻيون نَو ياڙهن ناڙيون ليوگن چيون آهن جن جا نالا آهن. (۱) ڪهوُ (۲) گندهاري (۳) هستي جوهبا (۴) سرسوتي (۵) پوشا (۶) پيسمبني (۷) سنکني (۸) نشسوتي (۹) وارونا (۱۰) وشوودرا (۱۱) المبوشا.

حڪم هلي ڪري، ٿو سگهي. جيئن کاڌو پچائڻ، ولوڙڻ، ڳاهڻ وغيره وغيره.

انهيءَ ڪري اسين هڏن ڌاڳن سان ڪنٽرول ڪيون ٿا ته پوءِ سڀ ڳالهه سڌ ٿي پوي ٿي اها پهرين ٿي پراڻ ٿي جي اسان هٿ پوڳ. ۾ چئي آيا آهيون حڪم هلائڻ واري آهي. هن ناڙ ٿي اسين جهڪڻ ڪا چرپر ڪيون ٿا ته دل ۽ ڦڦڙ ڌيري ڌيري ٿي بند ٿي وڃن ٿا پر جي هن ناڙ کي ڪٽي ڇڏيو ته دل ۽ ڦڦڙ اهڙا ته تکڙا هلندا جو ڪنهن جي جهلڻ جا نه رهندا. ڏروڏي جدن مان هيءَ ناڙ نڪري ٿي وڏي مغز (Cerebrum) ننڍي مغز (Cerebelum) جي وچ ۾ جنهن ۾ پاڻي پيل آهي Cerebro Spinal Fluid ان ڏروڏي کي اهڙو وانگر رکيو آهي جو ڪوڙ تڪ اڳي ته ڏروڏي ۽ ناڙين کي تڪليف نه پهچي اهو پاڻي سڄي ٿنڀيءَ جي ڪنڊي ۾ پيل آهي جو مغز جي بيماريءَ وقت ڊاڪٽر ٿنڀيءَ جي ڪنڊي مان پاڻي ڪڍندا آهن.

مغز جي ٻارهن ناڙين مان ڇهه ناڙيون مکيه ڏروڏيءَ مان نڪتيون آهن ۽ ٻيون مغز جون ڪريا واهه. ناڙيون انهيءَ هنڌ هڪ ٻئي کي ڪينچيءَ وانگر ڪٽين ٿيون لنگهي ڪري مغز جي ساڄي پاسي واريون ناڙيون بدن جي کاٻي پاسي وڃن ٿيون ۽ مغز جي کاٻي پاسي واريون ناڙيون بدن جي ساڄي پاسي وڃن ٿيون لنگهي ڪري مغز ۾ ساڄي پاسي ڌڪ لڳي ته کاٻي پاسي وڃي ٿي ڪا بندش

شارد ميمانسا اسي هيٺ ڪري ڪيترا انهن يوڳن جا خاص لفظ سواءِ ڄاڻڻ جي ڪنهن کي به ڪين سمجهه ۾ ايندا انهن ڪري اِنهن کي هرڪو حق آهي ڇوته ته جڏهن اسين ڪجهه ڪرڻ سمجهي سگهون ٿا ته هيءَ اپديش سان جي ڪنهن ڪم جو ڪونهي. سو اهو ڇوته ۾ بلڪل ٺيڪ آهي پر انهن نه سمجهڻ ڪري اَصل ٺر آشا نه ڇڏڻ گهرجي ڇو جو انهن کي ماستر ڪنجي هٿ ۾ ڏجي ٿي جنهن سان ڪهڙو به ايشور جي پڄڻ بعدلي اَڀياس جو ڪلف کولي سگهجي ٿو. اِها ڪنجي هيءَ آهي ته من اَهنڪار بڌي ۽ چت بعدلي چنتا انته ڪرڻ جو جن سروپ اڀياس ۾ ڄاڻو ٿي پنهن جي آتما ڪئي انيڪ ڪيو ڇو جو چئن انته ڪرڻ کان پوءِ آهي آتما. انهن ۾ من جي سروپ کي ڄاڻي انجي دور ڪيو. اهڙي طرح اهنڪار بڌي چت کي ڄاڻي دور ڪيو ته ان کان پوءِ پنهن جو سچيدانند سروپ آتما آهي انهن ۾ اهو استثني پائي ٿو اُهو آهي پرم پد يا مڪتي. سڀئي يوڳن ۾ انهن چئني من اَهنڪار بڌي ۽ چت جي ڄاڻڻ لاءِ چار چاڙهيون بعدلي منزلون اوستائون يا پئوڙيون (Stages) ڏنيون آهن انهن جو ڪريا گيان ڄاڻڻ سوئي اَڀياس گرو اپديش يا ديڪشا آهي.

سڀئي يوڳن پنهنجي پنهنجي طريقي موجب ڏنيون آهن. پر جهڙو پاڻي تهڙو جل. تهڙو آب تهڙو Water

انهن ناڙين جو ٿورو احوال سڀني رستي يا مارڳ جو ڏيکاريل آهي. پر اهي ڪيئن ۽ ڪهڙيءَ رٿ ٻوڳ اڀياس ۾ ڪم ٿيون اچن ان بابت ڪوبه احوال ڪونهي له، الاجي اڀياس ۾ ٿيون ڪم اچن يا بيمارين وغيره ۾ ٿيون ڪم ڏين.

اهڙيءَ طرح ٻين ڪن هٺ جون به ڪيتريون ناڙيون گهڙي ٻڌايون آهن ۽ ٻيا ڪيترا ٻوڳ جا اکر چئي ان جي ساراهه جا ٻيڪ پئي پريا آهن پر انهن اصل ڪو به ڏيکاريو ان ڪهڙي رستي ۽ ڪيئن اهي اسان کي ڪم ٿا اچن ان جو ڪو به پتو ڪونهي.

جيئن ته سڀئي شاستر ايشور جي ڪرب استولي ڪري مکه ٻولي ڪن ٿا پر ايشور پرم تتو يا مها شڪتيءَ کي ڪيئن پائجي ان بابت فقط ٿورا شاستر ڪجهه ٻڌائين ٿا ڪيترا ته شاستر ساري عمر پڙهيا ته شاستر ڪوري ڪتندا انهن ڪري شري شنڪراچاريه ٻڌوان جي چوڻ موجب ته شبد جال تمام وڏو بن آهــي. انهن ۾ گرو اڌياست چمت ڪرم سان ٻوڌ وارڻي اڀياسيءَ کان سکيا وٺو.

اوجهڙ چالي ان ڪون ڪالتو لائي
مــارڳــ چــالــي ســو جيوي

هي ڪنڊلني ٻوڳ، هٺ ٻوڳ ۽ وڏڪ ناڙ ٻوڳ گهڻو ڪري وڏن مهاتمائن ۽ سڌ پرشن ٻڌن جو شبدن ۽ ساکين ۾ گهڻي قدر سڀني اپولي ٻــدل واکاڻيا آهن پر اهــي

ڪافي آهي. هي مون شاستر ساڌارڻ عام ماڻهن لاءِ ئي لکيو آهي نه ڪي ودوان يا ابياسي پرشن لاءِ. جنڪي منهنجو نمسڪار آهي. پڙهي ڪٿي ڪيترو نه پڙهن جو جتن ڪريا گيان يا ڪڙهڻ نه آهي ته، ڪجهه ڪونه ورلدو. ڪڙهي ابياس ڪري وري استني پائڻ بعدي ترڻ نه ٿيو نه ڇا ٿيو. پڙهڻ، ڪڙهڻ ۽ ترڻ ۾ نه وڏو انتر آهي. تنهن ڪري اڳتي پڙهو نه صبر ڀولدو نه. مون سچ لکيو آهي يا ڪوڙ.

ديکشانڪ ١٢.

مانسڪ يوگ

مانسڪ يوگ سڀ من جي وگيان تي ٻڌل آهن. ته، وڏو مانسڪ يوگ ٻڌ جي ڪي اڳ ۾ مان پراڻڪ يوگن بابت لکيو آهي سو. گهڻو ڪري ترو ڪا ڀيوڪاورلي جي آڌار تي ٻڌل آهن ۽ سچ پچ انهن آهي نه مـن جي ٻروڙي کان سواءِ ڪوبه يوگ هلي نه سگهندو. من ئي سڀني ۾ پڌان آهي. تنهن ڪري جي من جي وگيان جو ٻماڻ يا پيڙه هڪي آهي نه پوءِ يوگ روپ عمارت اهي سگهندي تنهن ڪري اهو تمام ضروري آهي نه مدو وگيان بابت اڳواٽ سنڌس ٿورو گهڻو سڌانت جو يوگ مارگ ۾

سڀ ڳالهه هڪڙي آهي. ٻنهي ۾ من جو وگيان جاڻڻ لاءِ ماسٽر ڪنجي آهي. اهو منو وگيان جنهن کي ويد ڀڳوان جي برهما وديا نالي سڏجي ٿو جو اوهان کي ويد ڀڳوان جي شرتين سان اليوڪ ڪرايو ويندو. اهو گيان ڪڏهن اڳين ليو ٻنهي جي ڪمن کي به خبر هئا. آهي جڏهن ڪر رشي منيءَ ۽ ويد آهي ڏٺين ڪر هليو پيو اچي. اهو گيان ڀارت ورش ۾ نورانن جي مارڳ ۾ ڪرو شش کي اپديش ڏيئي ڪرائيندا هوا. جن نورانن جي الپتي جي ڪنهن کي به خبر ڪانه. اهي انادي ڪال کان هليا ٿا اچن. اهو منو وگيان يعني برهما وديا پوءِ پين سڀني ٻاهرين ديشن وديشن ۾ پکڙجي ويئي. انهن سڀني پڙهندڙن شش کي وري سڀني ڀاشا ۾ اپديش ڪرايو. اهڙي طرح سڄي دنيا ۾ هلي ويئي. اها بلڪل سگم ۽ سگم آهي جو ساڌارڻ عام ماڻهو به سمجهي سگهي ٿو. سا وديا توهان کي برهما وديا جي انڪ ۾ ڏيکاري ويندي. صرف ٿي چار صفحا آهن جنهن ۾ سڀ سدس سڌانت يعني اصول ۽ اڀياس ۽ منو وگيان جي جاڻ ڏيکاري ويندي. اهائي بس آهي. هي ڏنو اهڙو وڏيڪ پين لوڪن لاءِ لکيو ويو آهي انهيءَ لاءِ جي لوڪ ڪن نه پڙهي ڪن نه به ٿورو انهن جو ساڌارڻ گيان به ضرور هجي ڇو نه سڀني لوڪن جو پاڻ ۾ گهاٽو سنبنڌ آهي. پر ڪل ڪلا ٿي برهما وديا ٿي پڌل آهن جا سڀني ودياڻن لاءِ

وانگر اکين تي پوي ٿو ته اکين جيان واهڪ ناڙ يعني (Retina) جي دوارا اهو عڪس ڪٽي مٿي جي ننڍي مغز يعني (Cerebelum) تي وڃي ٿو ۽ اتي پدارٿ کي سڃاڻي ڪريون ٿا ته فلاڻو پدارٿ آهي. سمجهو ته اهو مغز يعني (Cerebelum) ڪنهن نموني بند ڪري ڇڏيون ٿا ته اسين ڪجهه ڪونه پدارٿ ڏسون ٿا. انڌن جهڙو ٿيو. سچو ڏسندڙ نڪو اکيون نڪو گيان واهي ناڙي آهي. باقي اهو ننڍو مغز آهي. پر وري ڏسون ٿا ته ماڻهون ننڊ ۾ سمهيو پيو آهي ۽ سندس اکيون ٻوٽيون ٿيون پيون آهن. اهو عڪس پيا ڦرن ٿو ته اکين ۾ آهي اهي ناڙيون به سالم آهن ۽ مغز به آهي ته به ماڻهون ڪونه ٿو ڏسي ته ڪهڙو پدارٿ آهي جيستائين ان سان من نٿو گڏجي. يعني ڳالهين ۾ ويٺا آهيون اخبار ويٺا پڙهون ۽ اُن ۾ من لڳي ويو آهي تنهن ڪري اسين انترو گاڏيءَ جو هارن جو گوڙ ڪونه ٻڌون ٿا. ڇو ته اسان جو من ڪنهن ڏانهن ڪونه هو. جڏهن ڪنهن ماڻهن سان ڳالهايون ٿا توهان ٻڌو جهڙي اسان چيو ته چوي ٿو ته من ڪون ٻڌو. تنهن مطلب من انڌاهن ڪوٺي ان مان ثابت ٿيو ٿو. جي من نٿو گڏجي ته ڪجهه ڪونه ٿو سمجهه ۾ وڃي. من ۾ وري اهنڪار آهي (Cgrioen) جو ماڻڪي اٿي ڪان

هلي ٿو تنهنجي اُپٽار ڪجي ٿو. جڳياسُن لاءِ سنئون ٿيندو
ته ته پيڙهه پڪي نه هجڻ سبب وهمن يا ڀرم کون
اڇي سگهندو. تنهن ڪري هي پهريان ڏاڪا ضرور سمجهڻ
يوڳيه آهن. ويد جي شرتي آهي.

चिन्मात्रं चिन्तनापेक्षिकार्यकर्म्मानुयोगतः इति ।

ارٿات:- چِن ماتر يعني پرم تتو چِنتن ڪرڻ سان ٿئي
ملي ٿو ۽ هي شرير ڪرمن جي الوساڙ ملي ٿو. اهو
اسين اڳئين جنمائي آيا آهيون ٿا. جهڙو ڪرم ڪبو
اهڙوئي ڦل ملندو. سڪرت جو سڪرت- دشڪرت جو
دشڪرت ملندو. هاڻي باقي اِها ڳالهه رهي ٿي. جنهن
وچار سان ٿي پرم تتو انڀو ڪبو يا پراپت ڪبو
تنهن لاءِ پهريائين نياءِ شاستر جو سوتر ٻڌايان ٿو ته من کي
جڳتر جي سڀني پدارٿن جو ڪيئن گيان حاصل ٿئي ٿو.

आत्मा मनसा संयुज्यते मनः
इन्द्रियेन इन्द्रयमर्थेनततो भवति ज्ञानम्

ارٿات:- آتما من سان، من اندرين سان ۽ اندريون
ارٿ يعني جڳت جي پدارٿن يا دِرشين سان ڳنڍجن ٿيون
تڏهن ٿي ڪنهن ستل ٻوڙي سوکيم پدارٿن جو گيان
ٿئي ٿو. هاڻي هن عام رواجي ڊاڪٽري نموني سان
ڪيئن ٿو پدارٿن جو گيان ٿئي. ونو اکيون اسان کي
پهريائين ڪنهن پدارٿ جو عڪس يا ڇايا ڪئمرا

آتم سروپ پرواڻ پد آهي. انهن سڀني مانسڪ ڀوڳن
لاءِ هيٺيان ٻه شلوڪ ڀوڄپاد لڳو وينا گرو صاحب موليرام
صاحب مهڏجي ڏاڏي صاحب جي انڪل ٻن سون
ورهين جا ٺهيل. جي سندس انيڪ پرڪاش مان ڏيان ٿو
جي هنن اپياسن جا مول منتر آهن.

شلوڪ :-

جوڳي هليا جوءِ ڏي وٺي گروءِ سنڌوئي ڳس
پٻن پر لاءِ پسڻ جو هن ڏيهيءَ مڃهاڻي ڏس
جوڳي ڪٿي جس وڃي مليا گرو موليرام چوي

ارٿات- جوءِ معنيٰ آتما يا پرم تتو جي ڄاڻڻ لاءِ گروءِ کان
اپديش وٺي جوڳي جن اڀياسي پرش اڳتي هليا. اهوئي
ان کي آتما جو ڏس معنيٰ خبر هن شرير ۾ پئي ته آتما
هن ديهيءَ ۾ آهي ۽ هن کي ان شرير ۾ ڳولهي لڌو.
پوءِ هنن يوگي جن پرشن هن ديهيءَ ۾ اڀياس دوارا
سڌيا حاصل ڪري وڃي هن پر پرهم آتما سچت
آنند سروپ سان مليا

شلوڪ ٢-

جوڳي هليا جوءِ ڏي جت چڙن سڌي چاڙهي
پنج چڙي پوري ٿيا لڳي تن اندر ٽاڙي
ڏسي سن سڌي ڄاڻي وڃي مليا گرو موليرام چوي

ارٿات- جي يوگي جن پرش ايشور جي جوءِ معنيٰ
ماڳ يا استان ڏي ڪاهين ٿا ته انهن کي انهن چڙن معنيٰ

جدا رکي ٿو تڏهن اسين ڇٽي سگهون ٿا. هيءَ ڪا ٻي جدا شيءِ آهي. اِن وري ٻڌي لڪشڻ ڪري ٿي ته هيءَ شيءِ ڦلاڻي آهي. سواءِ تڏهن جڏهن اڳ ۾ ئي اهڙي شيءِ ڏٺل يا انڀو ڪيل هوندس تڏهن ٻالو وٺي چوندي ته ڦلاڻي شيءِ آهي. هاڻي اهو سنسڪار ٻڌيءَ ڪتان هٿ ڪيو اهو ٻڌيءَ چت مان سهي ڪيو هاڻي اهو چت ڇا آهي؟ اهو آهي من ۽ ٻڌي، اهنڪار جي سنسڪارن جو خزانو (Store House) جنهن ۾ خيالي خيالي سڀ ڪرياڻون هلي رهيون آهن جنهن کي ورلي ٿو چڙهي. انهيءَ جي پٺيان ئي چيتن سروپ آتما آهي جنهن جي جوتي پرڪاش جي دوازان ئي هيءَ من، ٻڌي، چت، اهنڪار پنهنجون ڪرياڻون ڪري پدارٿن جي جاڻي سگهن ٿا. انهيءَ کي ئي خيال يا ويچار يا چيتن چڙهي ٿو. من، ٻڌي، اهنڪار، چت ڪيئن اِي ڪم ڪن ٿا ان کي ورلي چڙهي ٿو.

هاڻي اها آتما ئي خود برهم ست چت آنند سروپ اسان جي لکش آهي جنهن کي جاڻي انڀو ڪري مدهوس سمائجي وڃبو تڏهن موکش يا پرم پد ملندو. انهي ڪان ثابت ٿيو ته جڏهن اسين من اهنڪار ٻڌي چت ۽ اندرين جي ڪرياڻن کي سڃاڻي انهن کان ڌار کي آجو ڪري اڪيلي هلنداسون ته ان کان پوءِ آتما ئي آهي انهيءَ ۾ ئي ابياس جي دواران وڃي سمائنداسون جو پرم لڪو پرم پد

سو ٻڌائين ٿا ته انهي جا ٿيندو سو ڪوله ٿا ڇون ته جي ٻڌائين ٿا ته چڱا ڀت ٿا ڏٺن ته اهي ڀت ۽ اڪين ائي اُهي ڪنهن فهرستمطق ۾ ٻڌل هجن يا شاستر يا ويد ٻڌل هجن ته واهه واهه. هتي ته آنترڪ رهسيه ۽ سرم جي جڏهين ابياسيءَ کي خبر ٿيندي تڏهين ابياس جو ڦل آتم سروپ حاصل ٿيندو. هاڻي جڏهن ساڌڪ شروعاتي منزل ۾ آهي ۽ انهي وقت جي ڪاله خبر ڪانه ٿي پوس ته، اهو ڪڙو ڦل پائيندو سا توهان سمجهي سگهو ٿا. پر انهن چيو ته اهو ته ڪاڻڪ جي زماني ۾ چڱو آهي. چيو ته:-

پريان سندي پار جي منزل ئي مٺائي

ڪانهي ڪڙائي چکڻ جي چيت ڪري.

ارٿات. ايشور جي پار جي جيڪا ته چرچا آهي سا سڀ مٺي مٺائي آهي پر جي مٺائي چيت ڪري يعني سمجهي ڪاني ته اها ڪا ڳالهه ئي آهي چيو ته روزا ماڙون اهو ٻڌي چڱو ڪم پر اوکو پيو فهم جنهن سان پسڻ ٿيان جو.

هاڻي پوجيه پاد مهرشي وياس جو گيان يوگ. سدڪشيپ ۾ شروع ڪجي ٿو. هي گيان يوگ ستن ڀومڪائن ۾ ورهايل ويو آهي. اهي ڀومڪائون هي آهن.

(١) شڀ اڇا (٢) سوچارڻا (٣) تنمانسا (٤) ستوآپتي (٥) اسنسڪتي (٦) پدارٿ ڀاونا (٧) ترييا- انهن ۾

من، چت، اهنڪار، ٻڌي جون اهي چار چاڙهيون، ڏاڪا يعني منزلون سمجهي چڙهڻيون آهن. جڏهن کي چتشت انتهڪرڻ چئجي ٿو. سي من جي چتشت انتهڪرڻ جي ماڙي چڙهڻ ڏاڪن واري چڙهي پهچائيءَ جو پرجين اسٿان پرم تتو آتما ست چت آنند سروپ ۾ وڃي ملن ٿا. گهڻو ڪري جيڪي پرماتما جي ملڻ لاءِ گيان ڪرائيون آهن سي انهن چئني منزلن لي ٻڌل آهن. اهڙي سگم ۾ سگم رستو آهي جو ويد، شاسترن، رشين، منين جو ڏيکاريل ۽ انڀو ڪيل آهي. سو ان انڀو ٿيل طريقن سان هلبو ته منزل مقصود يعني پرمين جي لکشه آتما کي حاصل ڪبو.

پرچڻي اگرين برابر ڪون آهن. ڪئين مهاتمائون، يوگيجن، ستپرش گرو آهن جن جو اپديش ٻڌي جگياسو چين ماڻر پرم تتو موکيه پد کي پائي ٿو. پر اڄ ڪالهه ته اهين ڏسڻ ۾ پيو اچي ته ڪئين گرو ماوا ۽ مايون آهن جو پدم آسڻ ٻڌائي، اک جي چوٽيءَ يا پرڪٽيءَ ۾ نظر لڳائي گرو جي تصوير اکيان رکائي ڪن، گوڏي ۽ ٻانهيءَ جو ڪمبو سڌو رکائي، هٺ جي گيان مدرا ٻڌي سوهم جا سوسان يا ٻئي ڪنهن بيج منتر جو جپ پيا جپائين. آهي ته تمام سٺو پر اُن کان پوءِ ان گروءَ جي تصوير ۽ منتر جو ڪهڙو روپ سمجهندو ۽ ابياس ڪيئن ڪندو ۽ اڳتي ڇا ڪندو؟ يعني ڪيئن وڌي سگهي. ابياس ڪجي

(ساکي برهم سروپ آڪ نهين پيدا ڪو گڏ،
راڳ دويش مٿي ڪي ڌرم تن ۾ مانت انت)

ارٿات- ساکي ۽ برهم هڪ ئي سروپ آهي جنهن ۾ ڪوبہ پيدا ڪونهي اهي راڳ دويش بُڌيءَ جا ڌرم آهن. اهڙيءَ ريت هن چوٿينءَ اوستا ۾ اُنهيءَ ابياسيءَ ڪـي هن جڳتر ۾ سڀ ڪنهن ۾ آتما ئي اچو ٿئي ٿو.

ننهن ڪان پوءِ ابياسيءَ کي سروتهه آتما اُنڀولي هٿ ڪري اُنر وئراڳ پنجين منزل اسمسڪتي حاصل ٿئي ٿي. بعدي ڪنهن بہ پدارٿ لاءِ هن کي اچا ڪانہ ٿي ٿئي. ان ڪان پوءِ ڇهين منزل پر وئراڳ حاصل ٿئي ٿو جا ڇهين منزل پدارٿ اڀاولي آهي، جنهي سروتر ان کي برهم ڌسرط ۾ اچي ٿو ۽ ايو ڪجهہ بہ لئو ڌسرط ۾ اچي پدارٿ اڀاوني اوستا جـي پرپڪو اوستا سا ترپا پد آهي جنهن کي موکيہ يا نرواڻ پد ٿو چئجي ۽ گياني پرشن جي اها آخرين اوستا آهي.

پهرين چار اوستائون ستوا پتيءَ لائين ان کي شاڪـس اڀيا سوگہ چئجي ٿو، جو وهنواري گـرو شش کي بـوڌ ڏيئي آتما جي اُنڀولي ڪرائي ٿو ننهن ڪان پوءِ اُنـي اُنهيءَ ۾ ئي شش کي آلمستوراتي ٿئي ٿي، اُها وهنواري گروه جي ڪرپا سان حاصل ڪري ٿو. اُنهيءَ ڪـان پوءِ اسمسڪتي، پدارٿ اڀاوني ۽ ترپا جن کي شالسو اڀياسہ يوگہ چئجي ٿو، ننهن کي ايشور آڌي ذات چئجن وانگر وٺي جڪي پاڻ ۾ سمائي ٿو. اهو ئي سچو پچو ستگرو

شبِ اِڇا موجب جِگياسوءَ کي ايشور درشن ڪرڻ جي
تيور اِڇا ٿئي. (٢) سوِچارڻا يعني ڪتبن دليلن ۽
ست شاسترن موجب وچار ڪرڻ ته برهم تتو. يا شڪتي
تتو ڇا آهي ((تنُمانسا) يعني من کي کوڄي ته ايشور
جو اندرين من اهنڪار ۽ ٻُڌيءَ کان پري آهي، تنهن کي
انتهڪرڻ جي کوج ڪري چدانند سروپ ۾ تدروپ ٿئي
ٻين ڀوڳن ۾ جاڳائڻ اُٿون ته انتهڪرڻ جي کوجنا ترونڪا
۽ تپوتڪا ووٽ ورتين دوارا انهيءَ چنچت انتهڪرڻ
کي جاڳائي پاڻ کان جدا ڪري تنهنکان پوءِ جو پرم تتو آهي
تنهن کي پائي. (٣) (ستواپتي) يعني پرم تتو جي
حاصلات ٿيڻ لي چوٿين منزل تي آتم سڦورتي ٿئي ٿي
پوءِ مشرت روپ ۾ جاڳي ٿو ته آتما هيءَ آهي ۽ منهن
جو سروپ آهي.

शुद्धि आभासे असङ्गरूपत्वेन यत् कूटवत्तिष्ठती ति
कूटस्थ आत्मा।

ارٿات. ٻڌي آڀاس ۾ جدا اسنگ روپ سان جو اچل
روپ انيو ڪرڻ ۾ اچي ٿو اهو ئي ڪوٽست يا اچل
آتما ساکي آهي. اهي ئي آتما انتهڪرڻ جي شڌ
منٿيءَ ۾ پان ٿئي ٿو اهوئي برهم سروپ آهي.
جيئن ته اتوپتا سوامي ٿهچانداس ۽ وچار ساگر ۾
چيو آهي ته:-

ارٿات:- جڏهن ٻڌهن جو شرير وس ۾ ڪيو آهي ۽ اندرين کي جيتيو آهي ۽ ٿلهن اُنڪرڻ وارو سڀني پراڻين کي آتما روپ پرماتما ۾ هڪ ٿي پاڻ ۾ سندس سروپ ۾ استٿت انتڪام ڪرم پوڳي ڪرم ڪندي ٻه لپاءِ مان نٿو ٿئي. (ايشا اپنشد ٧ شلوڪ)

यस्मिन् सर्वाणि भूतानि आत्मैवाभूद् विजानतः ।
तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः ॥

ارٿات:- جو سڀني پراڻين کي آتما ڄاڻي ٿو ۽ سروَر ايڪتو ڀانئين ٿو، تنهن کي ڪهڙو شوڪ يا موهه رهي جنهن کي ٻڌهن جي موکش جي ٻه اڇا نٿي رهي.

هن زماني ۾ ٻڌان وڙاڱه ۽ ابياس جي ڪهڙا ٿي گياني ٿي پيا آهن ۽ چون پيا تہ اسين آتما سروپ آهيون اسان کي ڪرم ڪرڻ جي ڪانهي! آتما سدائين نرليپ آهي ۽ اسين سدائين موڪ آهيون. سمرتن لاءِ ڪرڻ دوش ڪونهي گرهڻ ڪري يا تياڳ ڪري. ڪرم ڪرڻ گيانين لاءِ ٻڌن ٿي آهي. گيان ۽ ڪرم جي ذاتي دشمني آهي انهن جي باري ۾ هيٺ صاف ڪجي ٿو.

ايشور جو جيستائين پروکيہ گيان يعني انوڀان وارو گيان آهي تيستائين ابياسيءَ کي ڪرم ۽ اپاسنا ضرور ڪرڻو آهي. جڏهن انهيءَ مهاتما کي اپروکيہ يعني ساکشاتڪاري دري گيان ٿئي ٿو تہ انهيءَ سمت پرش لاءِ ڪرڻ ڪرم وغيره جو ٻڌن ڪونهي. انهيءَ ڳالهہ لاءِ

آهي جنهن ۾ سمائيءَ ۾ وڃي اُهو آڪار روپ ٿئي ٿو.
انهيءَ ڳالهه کي سمجهڻ لاءِ ڪٿ اُپنشد جي هيٺ
شرلي ڏجي ٿي.

नायमात्मा प्रवचनेन लभ्यो न
मेधया न बहुना श्रुतेन ।
यमेवैष वृणुते तेन लभ्यस्तस्यैष
आत्मा विवृणुते तनूं स्वाम् ॥

ارٿات:- هيءَ پرم پرماتما نه ڪي وياکيانن سان نه
ٻڌيءَ سان ۽ نه گهڻي پڙهڻ سان پراپت ٿئي ٿو. پر جنهن
کي هو سويڪار ڪري ٿو سو ئي اُنهن کي لهي ٿو
ڇاڪاڻ ته اُهو پرماتما اُنهيءَ ابياسيءَ لاءِ پنهنجو جو
يٿارٿ سروپ پرگهٽ ڪري ٿو. ... ماتما لاءِ
شري پنڊت ڀڳوت گيتا ۾ چيو ٿي. (١٤+٦ ڀڳوت گيتا)

योगसंन्यस्तकर्माणं ज्ञानसंछिन्नसंशयम् ॥
आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनंजय ॥

ارٿات:- سمتو ٻڌي روپ ڌارڻ ڀڳوت ارپڻ جنهن
پنهنجا سڀ ڪرم ڪيا آهن ۽ گيان جي ڌارڻ جنهن
جا سڀ سنشيه ناس ٿي ويا آهن. انهيءَ کي ڪرم نٿا
ٻڌي سگهن. (٧+٥ ڀڳوت گيتا)

योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥

ارٿات:- مٿين ٻڌيءَ وارا پرش ڪرم اندرين کي هٿ ڪري روڪي ۽ اندرين جي پوڄن جو من سان چنتن ڪندا رهن ٿا سي مٿيا چاري يعني دمڀي يا پاکنڊي يا ٺڳهلا ڄيا وڃن ٿا. هاڻي سمجهڻ گهرجي ته هن گيان يوگ ۾ ۽ پڻ وانگر چار اوستائون آهن جن کي ڪوش ڪري چئجي ٿو. ڪوش معنيٰ آورڻ، اُڍاڻي يا ڍڪ جن آتما کي ڍڪيو آهي ان جو نوارڻ ڪنداسون تنهن کان پوءِ پرم تتو ۾ سمائجي ويهنداسون.

(١) ان مه ڪوش يعني ديهي (٢) پراڻ مه ڪوش يعني ديهيءَ ۾ پراڻن جو سنچار (٣) منومه ۽ وگيان مه ڪوش جتي من، اهنڪار، چت ۽ ٻڌيءَ کي جاڳرتو پوي ٿو (٤) آنند مه ڪوش جتي پرم تتو جو درشن ٿئي ٿو. تنهن ڪري اپاسنا روپي ڪرم ۽ گيان روپي اڀياس ٻئي گڏ هوندا تڏهن پرم گتيءَ جي پراپتي ٿيندي.

جڙ ۽ چيتن جو ڏاڍو جهيڙو ٿو هلي پر جڙ پدارٿ واسنائن ۾ ڦاٿل ڪولهي جو جو آهي مها شڪتي برهم سروپڻي چد آنند سروپا سرواڌار وياپي آهي. سا ڪٺن اچيتن يا جڙ ٿي سگهندي. انهيءَ لاءِ وياڪرڻ موجب هيٺيون مثال ڏجي ٿو.

گيان معنيٰ ڄاڻ (Knowingness or Knowledge) سو نام يعني اسم (Noun) آهي ۽ سڃاڻن سڀ پدارٿ

مان هيٺيون ٻه شرتيون ايشاواسيه اپنشد جون ڏيان ٿو ۽
الهيءَ کان مٿي اِي ڪهڙي ڳالهه ڏجي.

अन्धं तमः प्रविशन्ति य-ऽ विद्यामुपासते ।
ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः ॥

ارٿات:- اوديا=ٻڌايل سڪامي ڪرم ڪرڻ وارا
پرش سي گهور انڌ ۾ وڃن ٿا ۽ واڪوٽي گيان ڪٿڻ وارا
پرش جي اُپاسنا ڪونه ڪن ٿا سي وري الهيءَ کان ٻه
گهور انڌيري ۾ پرويش ڪن ٿا.

विद्याञ्चाविद्याञ्च यस्तद्वेदोभयं सह ।
अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययामृतमश्नुते ॥

ارٿات:- جيڪي اُپاسنا سهت (گيان=وديا) ۽ نشڪام
ڪرم روپي اوديا ٻنهي کي گڏ ڄاڻن ٿا سي اَوديا ٻڌايل نشڪام
ڪرم ڪرڻ ڪري جنم مرڻ جي ڦيري کان ڇٽن ٿا ۽
اُپاسنا سهت گيان جي ڪري امرت آنند وٺن ٿا ٻڌايل
پرم پد کي پائين ٿا. پر جي سچ پچ واڪوٽي گيان وارا
جي ڪرم کي ٻڌن سمجهن ٿا تن لاءِ شريمد ڀڳوت گيتا
جي ٣-٦ شلوڪ اڌياءِ ۾ هيٺينءَ ريت ڀڳوان شري ڪرشڻ
چيو آهي.

कर्मोन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् ।
इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥

جي سنا کان سواءِ ڪونهي. انهن ڪري سوال ٿو اٿي ته باقي جز ڇا کي ٿو ڇڏجي.

جز انهيءَ کي ٿو ڇڏجي جو ٻاهرين طرح ڪريا ڪندڙ نه آهي پر ان مان گيان سروپ چيتن جي ڪا سنا ڪانه ولي آهي. جيئن ڇڏيو آهي ته ماڻهو جز يعني موڙهه آهي ۽ ڪنهن به ڪم جو ڪونهي نه انهيءَ جي معنيٰ اها نه آهي ته چيتنتا تي رهت آهي سو اٿين ڪولهي. پرماتما روپي چيتنتا ۽ پرڪرتي روپي ڪريا آهي، جنهن جو مثال آهي ته ڪنهن نقاش کي پٽ ڏنو ويو ته هن مان ڪا مورت گهڙي ناهه ساوت پٽ ڏني جواب ڏنو ته سائين هيءُ پٽ پراڻو ٿي ويو آهي ۽ سندس جزا پيا ڇڻن ۽ ڪرن انهن ڪري هن مان مورت ڪا نه ٿي سگهندي. ڪانٽس پڇيو ويو ته پٽ ۾ ڪو ساهه آهي يا حياتي آهي ڇا جو پراڻو ۽ بيڪار ٿي ويو آهي؟ تنهن چيائين ته سائين پٽ ۾ ۽ جڙ ساهه آهي جو پراڻي ٿيڻ لي پارڻ لڳي ٿو جو پوءِ ڪنهن به ڪم جو نه ٿو رهي. هاڻي آهي سوال جزا جن کي اٽون ڪوٺجي ٿو سي ته سائنسدان ڄاڻن ٿا ته انهن ننڍڙن اٽن ۾ طاقت جو پيدار موجود آهي ۽ اهي ڪيئن ته هڪ ٻئي کي (Chemical Affinity) ڪشش يا دوستيءَ جي ڪري هڪ ٻئي کي ڦاڙ ڪري يا بگڙي پيدا آهن ۽ ڪيئن ته دانش رکي هڪ ٻئي کان جدا ٿين ٿا ۽ ڪيتري

آهي جو ڪڏهن به، ڪال ۾ يا ديش ۾ يا وستوءَ ۾ ڦرڻو ڪونهي اهڙي ڪي انڊمان آهي. ٻڙ مايا جي ٽن ڪٽن رچي، ستي، لمي ۽ ڀوت، ڀوشيه، ورتمان ڪال يعني زمان حال، ماضي، مستقبل (Present Past Future)، جي ڪري اهو سچو پڪو گيان جو ڪڏهن بدليو آهي ڪونهي سو ماڻهو کي انهيءَ ڪال جي ڪري انيڪ روپن ۾ ياسجڻ ۾ اچي ٿو. جڏڙيءَ روپه جاڻ مان ٿيو جاڻڻ اسم مصدر (Infinitivemood) انهن مان جاڻڻ ٿو جاڻان ۽ جاڻندس اهي ورتمان، ڀوت ۽ ڀوشيه ڪالن ۾ اچي ويا ان مان آءُ، تون، هو ضميرون (Pronoun) جا ڦيرا ٿيڻ ڪالن ۾ لڳايا وڃن ٿا ۽ ڪيترائي ڦيرا يا گردان Inflections ٿين ٿا.

اهڙي ٿيا فعل لازمي يعني (ActiveVoice) جا ۽ فعل مجهول يعني (Passive Voice) جا ۽ ڪيئن ڦيرا ٿين ٿا سي پڙهي ماڻهو سمجهي سگهن ٿا ته جاڻ (Knowingness) ته ڦرڻي ڪونهي باقي ٻڙ ڪري روپ جاڻڻ (Iufinitive Mood) انهن مان ٿي اهي ڦيرا يا گردان ٿين ٿا. انهن ڦيرن ۾ جاڻڻ ته سڀ ڪڏهن ۾ پيو ڏسجي جنهن اڻ ڇڏائيندڙ روپ (جاڻ) جو آسرو وٺي ڪري جاڻڻ ٿي ڪيترائي ڦيرا پيدا ڪري ورتا آهن.

هاڻي سڀ ڪڏهن هڪ چيتن جو ڪاس هلي رهيو آهي. انهن ڪري ڪا به شيءِ يا پدارٿ ان چيتن پرماتما

يوڳ ڇٽل ڪون آهي جنهن جو لڪ. جنهن هن يوڳ جي آڌار ڪان سواءِ ٿي سگهي. يوڳ پاد مهه رشيءَ پتنجلي ڀڳوان اسان ٿي وڏو احسان ڪري اهڙو مڪمل طرح سولن ڻي پڌو آهي جو سڀڪي جو ڪرڻ گيان ڏيڻ وارو ثابت ٿيو آهي. سڀئي وڏن اپياسي شاسترن. اپنشدن سڀڪيا شاسترن ۽ پراڻن ۾ جيڪي به يوڳ لکيل آهن سي سڀ هن راڄ يوڳ جي متن ٿي پڌل آهن لهڻڪري هن راڄ يوڳ جو اسانجي ڪم اچڻ جهڙو ٿورو گهڻو احوال ضرور ڏيڻ ۾ اچي ٿو. ڇو جو هن يوڳ جي ڪريا گيان جي سمجهڻ ڪانسواءِ سڀ يوڳ پٽا ٿي پوندا.

هاڻي سمدس ارث پٽا شڪتي لکان ٿو.

هن يوڳ کي راڄ يوڳ يعني اشٽانگ يوڳ ڪري ليکبو ٿو. معنيٰ سمدس اٺ انگ آهن، لهن ۾ ٤ ٻهريان ٻاهران يعني ساڌارڻ ساڌن آهن (يم-نيم آسڻ پراڻايام) چار پويان انتر انگ ساڌن آهن يعني اندر جي اور يعني ڪوجه وارا آهن پرتياهار- ڌارڻا- ڌيان- سماڌي . هي پويان ٤ ساڌن تمام ضروري آهن ڇو جو ان انتر ساڌنا ڪانسواءِ مـــن پڌيءَ چت ۾ جيڪا پرڪرڻا هاءِ ٿي سا ڪاله ڇاڻـــي سگهجي. ڇو ته ستن ۾ ڪرڻان ۽ اپياس ۾ اهي چار انگ ٿي ڪم اچڻا آهن جن کي ڇگـــيءَ طرح سمجهڻو آهي لهن ڪان پوءِ پوءِ پد حاصل ٿيندو. ڀڳوان سرلو پتنجلي ڀڳوان جي راڄ يوڳ ۾ ڏنل آهي سو هي آهي.

۽ انهن کي سمجهه يا چيتنا؛ يعني ڄاڻ آهي جو راڳ ۽ دويش (Attraction Repulsion) يعني قابو ڪرڻ ۽ جدا ٿيڻ جي چيتنا يا ڄاڻ ڏيکارڻ لا انهي ڪري اهو پرماتما چيتن سڀني هنڌ آهي ۽ سروڙ وياپي آهي. جڙ وڻو انهن مڙش جي يوڳ. اڇا آدي سنسڪارن ڪري پائڻ ۾ اچي ٿو.

शक्तिः वै ज्योति स्वरुपा ।

ارٿات. اها شڪتي ٿي جوتي سروپ يعني چيتن سروپ آهي جا سروڙ وياپي آهي جا ٿي چيتن سروپ آهي. شڪتي جو اڪر ٿي اهو سامرٿيه ٻل وارڻ ۽ چيتنا ڏيکاري ٿو.

ديڪشانڪ ١٣.

راڄ يوڳ يعني اشٽانڱ يوڳ

هي يوڳ سڀ کان سيني يوڳن جو راڄا آهي انهن ۾ شڪ ڪونهي. جيڪي ڪجهه اڳي سڀون پراڪ يوڳ بابت چيو آهي يا هن کان پوءِ جيڪو مالڪ يوڳ جو احوال ڏيندس سي سڀ يوڳ. ويدي پرما وديا سمجهه هن راڄ يوڳ جي سڌانت لئي ٻئل آهن. مطلب ته ڪوبه

ڪيئن جاڳڻ ۾ اچن ٿا ۽ اندرين ۽ انتهڪرڻ ۾ ڪيئن انهن جو واپار هلي ٿو جڏهن اهو ڄاڻنداسون تڏهن انهن کي الڳ ڪري ۽ اُپٽي وڃنداسون تڏهن اسان کي پرم تتو جو ديدار ٿيندو جو انهن سڀني ٻڌن کان پري آهي. اهو وستار اسين اڳتي مانسڪ يوڳ ۾ ڏيئي چڪا آهيون ۽ وڌيڪ وستار ڪرڻ ٿو ڏجي.

هاڻي اسين ساڌن جو ورنن ڪيون ٿا.

ٻاهريان ۴ ساڌن:- تنهن ۾ پنجن قسمن جا آهن. پهريون شاستر ڪ اهنسا من ڪرم ۽ وچن سان ڪنهن کي به نه ڏکوئڻ ” اهنسا پرمو ڌرمهه “ معني اهنسا ئي پرم ڌرم آهي پر پرمگراه کر آزاد ٿيندڙ دشمن اچي اسان تي حملا ڪري ۽ اسين ان کي ڇڏي ڏيون اها اهنسا ڪانهي پر هنسا آهي شاستر ان اهنسا کي نندين ٿا. انهيءَ کي مارڻ يا مرڻ سرڳ گامي ٿيڻ آهي.

۲- ستيه:- سچ ڳالهائڻ.

۳- استيه:- يعني چوري نه ڪرڻ يا ڪنهن کان ڪا شيءِ زوري نه ڦرڻ.

۴- برهم چريه ڌارڻ:- يعني ويرج جي ڌرم انوسار رکيا ڪرڻ.

۵- اپرگره:- پنهنجي موج آنند وٺڻ لاءِ ڪنهن کان ڪا شيءِ سوکڙيءَ طور نه وٺڻ. اهڙيءَ طرح ئي يم به ۵ قسمن جا آهن. جي هي آهن:-

योगश्चित्त वृत्तिनिरोधः

ارٿات- چت جي ورتين جو نروڌ ڪرڻ معنيٰ ناس ڪرڻ. ان کي ئي يوگ ٿو چئجي. هاڻي چت ۽ ورتيون ڇا آهن تن جو احوال ڏيڻو آهي تنهن ڳالهه سمجهڻ ۾ ايندي ته چت جون ورتيون ڪيئن ناس ڪجن ٿيون. چت ۽ چت ورتين تي شاسترن ۾ ته تمام وڏا احوال ڏنل آهن پر هتي هڪڙو ننڍڙو مثال ڏيئي سمجهائي جاري ڪئي ٿي وڃي.

سمجهو ته چت هڪ پاڻي آهي ۽ ان جو ترو آتما آهي ۽ ان جون لهرون ۽ جدا جدا ورتيون آهن. هاڻي چت روپي پاڻي ۾ ڪيترن ئي جنمن جا ستي، رجي ۽ تمي روپي سنسڪار اڳي ئي موجود آهن ۽ وري مڌهن پڌي اهنڪار ۽ من جو ڪنهن سوکيم پدارٿ کي ڄاڻڻ واسطي انتهڪرڻ واپار جو ڪيوڀ متو پيو آهي تنهن ڪري اسان کي چت روپي ۽ پاڻي جو آتما روپي ترو ورتين جي ڪري ئي نٿو ڏسجي پر جي ان پاڻي جو پاڻي تمام شانت ۽ وري انتهڪرڻ جي لهرن جو مڌهس ڪشوڀ ڪوهي ته پوءِ اسين ان آتما روپي تري جو درشن ڪري سگهنداسون جا اسان جي پرم گتي آهي ان کان پري پيو ڪوءِ پدارٿ ڪونهي اهائي ڄاڻ آهي جنهن کي ڄاڻو ته سڀ ڪجهه ڄاڻو هاڻي هن جڳت جا پدارٿ سوکيم توڙي استول ڪيئن

٤- ساڌن آهي پراڻايام:- جنهن جو اڳيئي احوال هت لوڳ ۾ ڇيئي آيا آهيون. ڀڳوان پتنجليءَ کو خاص ڏکيو پراڻايام ڪونه ڏنو آهي پر ناڙين جي شڌ ڪرڻ لاءِ پراڻايام ڪرڻ لاءِ چيو آهي. ڇو جو شري پتنجليءَ ڀڳوان جو ڌيان ئي يعني مانسڪ ڪريائن ئي گهڻو زور ڏنو آهي. ان جي مٿي موجب رڳو ڌيان ۾ من جي سوکيم ائي برهم دوار جي کلڻ جو وسنو آهي. سکمڻا سان گڏ نه من هلي ٿي ۽ تنهن ئي وششٽ ڀڳوان جو چوڻ آهي ته من ۽ پراڻ اهي جيئن پکيءَ جا پَر. پر آهن جي پکيءَ جي من پر ڪي ڪٽي ڇڏبو ته. پراڻ جي پر سان هلي ڪونه سگهبو ۽ جي پراڻ جو پر ڪٽي ڇڏبو ته من ڪونه هلي سگهندو. انهن جو پنهنجو پاڻ ۾ گهرو سنبنڌ آهي. پر هن لوڳ ۾ من ئي گهڻو زور ڏنل آهي.

हेतुद्वय तु !चित्तस्य वासना च समीरणः।
तयोर्विनष्टे एकस्मिंस्तौ द्वावपि विनश्यतः॥

ارٿات- چت جا ٻه ڪارڻ آهن هڪ واسنا يعني سنسڪار ۽ انتهڪرڻ جا وياپار ۽ ٻيو پراڻ يعني گتي يا ڪريا: تنهن ڪري واسنا گهٽ ٿي ته پراڻ به گهٽ ٿي ويندو ۽ جي پراڻ لئه ٿيو ته واسنا به لئه ٿي ويندي.

هاڻي ٿورو شاستر موجب ورتيءَ ۽ سنڌس وياپار جي ورڻن ڪرڻ هتي جڳائي.

ورتيءَ جو لڪشڻ هي آهي:- انتهڪرڻ ۽ گيان جو پرڪاشڪ پرڻام (ڦيرو) تنهن کي ورتي ٿو چئجي.

۱. سوچ:- يعني شرير ۽ من جي شڌي.
۲. سنتوش:- جيڪي ٻٽي تنهن تي راضي رهڻ.
۳. تپ:- نيمن ورتن ۽ سٺن لڇڻن سان اندرين کي اپائي شڌ ڪرڻ.

۴. سوا ڌيايه:- يعني ستن شاسترن جو اڀياس جنهن ۾ پرماتما جي لکيارت ٿئي.
۵. ايشور پرڻي ڌان:- ايشور جي ڀڳتي ڪرڻ جا سڀ کان پرم ڪرتويه آهي.

اهي پنجئي يم ۽ نيم انتهڪرڻ ۾ ستي گڻ جي ورڌي ڪري ان کي شڪتي ڪن ٿا ۽ انهيءَ انتهڪرڻ جي شڌي هئڻ ڪري ئي ان پرماتما جي جوتي حاصل ٿئي ٿي.

۳. آسڻ:- ٽيون انگ آهي آسڻ. انهيءَ لاءِ شري پتنجليءَ ڀڳوان هيٺين نموني فرمايو آهي:-

स्थिर सुख मासनम्

يعني جيڪو ڌرڍ ۽ پڪو آسڻ جو من کي اُتيڪائي، سوئي آسڻ ڌارڻ گهرجي جنهن ۾ متو ڪنڌ ڇاتي بلڪل سڌي رکي ۽ پٺيءَ جي ڪنڌي کي ڏنگو ڪرڻ نه ڏئي جو سکمڻا ناڙي کي رنڊڪ نه پوي ۽ ڪنڌ لهي شڪتي پراڻن جي دوارن مٿي چڙهي ۽ بدن کي ڪجهه پڙا ڇڏي.

ڪيئن ڪم ڪري رهيو آهي. تنهن لاءِ ٻولان ۴ انترڪ ساڌن ڀڳوان پتنجليءَ ڏنا آهن ۽ اِهي چئني ساڌن جي جاڳرتي لاءِ يعني اندر جي اور جو ٻه احوال ڏنو آهي. اِهي ساڌن آهن:

١- ٻرلهار:- جنهن جي سماڌي سوترڪ آهي يعني دليل سان آهي.

٢- ڌارڻا:- جنهن جي سماڌي نروترڪ آهي يعني ٻنا ڪنهن سوال جواب جي آهي.

٣- ڌيان:- جنهن جي سماڌي سوڀچار يعني وڀچار سان آهي.

۴- سماڌي:- يعني نروڀچار جنهن ۾ ڪوبه وڀچار نٿو هلي. جنهن کي سمپرگيات سماڌي به چئجي ٿو. اِستائين ڪريا گيان من سان هلي ٿو تنهن ڪري ان کي سبيج ڪري ڪوٺجي ٿو.

٥- جا نرٻيج سماڌي آهي جنهن کي اسمپرگيات سماڌي به چئجي ٿو. اِن ۾ نڪو من نڪو ٻِيو ۽ نڪي اهنڪار هلي سگهن ٿا. تنهن ڪري اِن کي اُنمني چئجي ٿو. اهائي سماڌي گيان سروپ آهي ۽ خود پرماتما آهي. اِن عقل سان الله ڪونه ملندو. اِهي پرماتما پاڻ عاشق ٿي معشوق کي درشن ڏئي ٿو.

١- ٻرلهار:- اُن جي معنيٰ نه انترمکي ورتي ڪري ٻين ٻاهرين پدارٿن جو خيال لاهي يعني نروتڪا ورتي.

اُڌري ۾ ان جو ارٿ اهو ٿيو ته- خيال يا ويچار جون لهرون ڪنهن پدارٿ شڪل واري يا بنا شڪل جي چاڻڻ لاءِ چت ۾ ڪهڙيءَ طرح سان گيان پيدا ڪن ٿيون انهن کي، ورتي چئجي ٿو. هاڻي اها ورتي اندر ۾ ڪيئن ٿي لهر پيدا ڪري.

مثال:- اسان جي اکين جي ورتي ٻاهر ڪنهن پدارٿ کي گهيرو ڪري انهيءَ شڪل جو سروپ ٿي وڃي ٿي ۽ ورتي اها انترمکي موٽ کائي من ڏي وڃي ٿي. من ورتي ٻڌيءَ ڏانهن ٿو موڪلي. ٻڌي سان پرکڻا ڪري نشچيه ڪري ٿي ته هي پدارٿ فلاڻو آهي. ان مهل اهنڪار به ان سان گڏ آهي سو ورتي اپنو ڪري ٿو ته هيءَ مون کان جدا پدارٿ آهي ۽ منهنجي لاءِ سٺو آهي يا خراب آهي. سو ورتي ڪرم واهه نڙين جي دوارا بدن کي حڪم ڪري ٿو ته هي ڪم ڪيو. اهڙو مثال مون مڇر جي چڪ واري مثال ۾ اڳ ۾ ڏنو آهي. اهڙي نموني گيان ۽ ڪرم جو ڪم هلي ٿو. هاڻي اهو ته. ڪم ٻنهيءَ جي ٿيڻ والگر هڪ سيڪنڊ ۾ ٿــي وڃي ٿو. انهيءَ اهــڙي زبردست گتيءَ کي چاڻڻ لاءِ ابياس جي ضرورت آهي. جو ته من اهنڪار ٻڌيءَ ۽ چت کان پري اها آتما آهي جنهن جو پرڪاش وٺي ڪري انتهڪرڻ سمدس ڪرڻ ڪرم ۽ سمجهڻ موجب اهي ورتيون ڪرڻ لاءِ ڪن ٿيون هاڻي انهن کي انتهڪرڻ ۾ ڪيئن چاڻجي ته.

وقت ۾ اهڙيءَ مهاتما ڏيکاريءَ جي ڪهڙي اوستا اهي انهن جي جاڻڻ لاءِ گيتا جي ڇهين اڌياءَ جي ١٩ شلوڪ جو ارٿ ڏيان ٿو.

यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः

ارٿات - جهڙيءَ طرح واءُ رهت استان ۾ استت ڏيئي جي اُت چلايمان نٿي ٿئي اهڙيءَ طرح سان ئي اڻ لوڳيءَ جن جي جنهن چت جتيو آهي اهو اپمان چئي وئي ٿي.

तदेवार्थमात्रनिर्भासं स्वरूपशून्यमिव समाधिः

ارٿات - اهي ڌارڻا ۽ ڌيان جنهن ۾ جيو پدارٿ اسان شروع ۾ اڳيان رکيو هو ان جي استول ۽ سوکيم صورت نه ٿي اچي ان پدارٿ جي معنيٰ وڃي رهي انهن جو پرواهه هلندو رهيو ته ڪنهن خيال جي نه ڪنهن ٿئي پدارٿ ۽ ورتيءَ جي يڪسان لهر هلندي رهي انهن کي سمپرگيات يا نرو وچار سماڌي يا سبيج سماڌي چئبي ٿو اهي سڀ ڌاڳيهون ڪريا گيان ۽ سماڌون جنهن کي سمير نه چئبي ٿو. هن ڌان پوءِ اها ورتي به لئه ٿي وڃي ٿي نه پوءِ نرٻيج سماڌي يا اسمپرگيات سماڌي جو سچو پچو پرم انند آهي جنهن کي موکش يا نروان به چئبو ٿو سو حاصل ٿئي ٿو.

دوارن ان کي دور ڪري ۽ ٻوڌڪا يعني سمجھ واري ورتيءَ سان وهنوارڪ ورتيءَ کي ڇڏي آتمڪ ورتين کي قابو ڪري. اها دليل واري ۽ اندر جي اور واري سوڙڪ سماڌي آهي.

٢. ڌارڻا:-

दशेबन्णाश्चित्तस्य धारणाः

ارٿات:- ٻاهر ڪان ٻوءِ جا ڳالھ اسان کي ٻڪي هٿ آئي آهي ۽ جنهن کي سپشٽ روپ سان اسان ڌارڻ ڪيو آهي جو ٻاهريون پدارٿ جو ان ورتيءَ ڌارڻا کي نه رلڪائي. انهيءَ ٻڪيءَ اوسٿا کي ڌارڻا چئجي ٿو. اها يوڳي جن پرشن چڪرن يعني مول دوار، ناڀي دوار، هردئي دوار يا ڀين چڪرن ۾ يا ٽلو ٻڌيءَ ۾ ٻڪي ٻهارڻ سان اها ڌارڻا آهي. اها ٽروٽڪ سماڌي آهي جنهن ۾ ڪوبه ٽرڪ ڪونه اچي ٿو ۽ ٻڌو ڌارڻا هلي رهي آهي. انهيءَ کي ايڪاگر ورتي يا (Concentration) چئجي ٿو.

٣. ڌيان:- پتنجلي سوتر:-

तत्र प्रत्यथैकतानता ध्यानम्

ارٿات:- اتي انهيءَ خيال ۽ ٻڌيءَ جو ٻيا ڪنهن رنگ جي پدارٿ جي ارٿ جو پرواھ هلندو رهي ٿو. تنهن کي ڌيان چئجي ٿو. اها سوڃار سماڌي جنهن کي (Meditation) يا ڌيان چئجي ٿو. انهيءَ ڌيان جي

اهڙيءَ روپ جو جسم نام يا شبد آهي سو انترمکي من ۾ کيوپ پيدا ڪري ٿو سو اهو کيوپ من اندرين ڏانهن موڪلي ٿو جا نشچيه ڪري ان جو گيان حاصل ڪري ٿي ۽ اهنڪار ڪان پاڻ کي جدا ڪري پهرين روپ جي معنيٰ يعني روپ جي شبد جو اُلٽو ڪري ٿي. اهي ورتيون انهن ڇهن ساڌن ۽ ساڌنن لاءِ جسماني، وگيان ۽ گيان جي مدد سان اهي چار ئي چاڙهيون يعني ڪرائون ان طرح اُتو جو اپو ڪرائين ٿيون اهڙيءَ کي ڇنجي ٿو پاڻ جو ڪريا گيان پاهي پرمپرگيان نه پرمانتو جي ايڪيارت آهي. هتي سمپي سماڌي معنيٰ عسن سهسس ؛ السمي سماڌي معنيٰ من کي رمس انهنجو اُلٽو ڪرڻو آهي. سو من واريءَ سماڌيءَ ۾ ته سڪو هلي سگهي ٿو پر اسمي سماڌي جنهن ۾ من جي ڪاڻه ورتي ڪانهي ان سماڌيءَ جي پوري ڪٿڻ ٿيندي. انهن جي واسطي هيٺيون احوال پڙهو.

اسان جي بدن ۾ ڪاٺو پڇي ٿيو رت ٿهي پيو ۽ سيڪي کي ڪاهڻي پيو پر اسان کي خبر ڪونه ٿي پوي. ان حالت ۾ اسان جي مڪ پڻ ڪاڻ ٿي هلي جڻ ته اسين ٿي جاڳا آهيون. مان ٿي هڪڙو هن بدن ۾ آهيان پر خبر ڪانه ٿي پوي جنهن ٽيڪ مدهن جو من ۽ سپرش آدي اندرين جي دوارن ٿي خبر ٿي ڪم ڪري ٿو پر جو مجهس اهنڪار ڪونهي جو جدا ڪري ۽ پڙي ۽ ڪانهي

هاڻي اهي سماڌيون يا ڪريائون ڪهڙي آڌار اسين ڪجن ٿيون تنهن لاءِ هي يوگ سوتر ڏجي ٿو.

तज्जपस्तदर्थं भावनम्

ارٿات:- ان پرماتما جي نام جو جپ ۽ ارٿ معنيٰ جو ڀاو رکڻ سو آهي انهن سماڌين ۽ ڪريائن جي جاڙ جو طريقو. هاڻي هتي روپ وارو جيڪو اشٽ ديوتا اوهان کي ڪٿا ڪيرتن جي ٻڌڻ سان سڌس روپ الڳو ۾ آيو آهي يا جيڪو ٻه روپ جنهن مان اوهان کي آنند اچي ٿو سو ٻهرين پرڪار ۽ ٻيءَ ڌارڻا لاءِ هتي لکئي موجب رکو تنهن کان پوءِ ڌيان لاءِ ٻيا ڪنهن رنگ جي الهيءَ جي معنيٰ يا ارٿ جو پرواهه چالو رکو اهو ٿيو ڌيان. تنهن کان پوءِ صرف معنيٰ مالڪ سواءِ ڪنهن ٻئي پدارٿ جي مدد سان فقط ان ارٿ جو ئي پرواهه هلندو رهي ٿو يعني ڌيان جي پڇي ٻڪو اوستا سا ئي سماڌي آهي. هاڻي هتي شاستر ڪ سمجهاڻي ڏني آهي ته جپ روپي نام ان جي معنيٰ ۽ ارٿ ڇا آهي. هتي نام ۽ روپ ٻئي اکر ڏيکاريا ويا آهن. تنهن ۾ اشٽ ديوتاليو روپ ۽ نام ٿيو جپ. هيءَ ساري سرشٽي نام روپي واري آهي يا شبد ارٿ واري آهي. هاڻي انتهڪرڻ جي ورتي ۾ ڪهڙيءَ طرح پرويش ڪري ٿي تنهن جو خلاصو احوال ڏنو آهي.

اها ٻه ٻڌيءَ سهڻ آهي پر هوءَ ٻڌيءَ رهت آهي تنهن لاءِ مثال هي ڏنو.

مان ٻڌهن جو موٺهن صاف آرسيءَ ۾ ڏسان ٿو هاڻي آرسي ڪري پئي ته اهو موٺهن وڃي منهنجي موٺهن سان گڏيو مان پنهنجو شڌ سروپ ٿي وڃس جنهن کي ڪنهن به ٻڌيءَ جي ضرورت ڪانه آهي ان کي عجيب ڀعدي پرگيا الوڪا چئجي ٿو. اهو آهي جيون مڪتيءَ جو آنند. تنهن کان پوءِ ودهي مڪتي ٿا آهي، پرشانت واهتا مهان شانت پد سو آهي سچ چت آنند پرم سروپ نرماڻ پد- موکپد مهالو، مهاجولي ۽ مها شڪتي.

هتي ڪجهه لکيو اٿم پر ان جو وڌيڪ خلاصو ڪرڻ ۽ پاڪل سکم ۾ سکم سولي ۾ سولو ۽ سڀني کي سمجهه ۾ اچي سگهي اهو احوال پرما وديا ۾ ڄاڻايو ويندو ڇو جو ان سان ٿي لاڳاپو رکندڙ آهي ۽ اتي ٿي سهڻو لڳندو ۽ ماڻهن کي به چڱيءَ طرح ڌيان ۾ اچي ويندو. هاڻي هتي هن اڌياءِ کي پورو ڪري هن کان پوءِ اجپا جاپ يا اجپاءِ گائتري يا سوهم شبد جو نرڻو شروع ڪجي ٿو.

جو ڪٿي نشچيه ڪري پرهيتي جا سماڌيءَ جي اوستا ان سمي آهي سا خود پاڻ گيان اوستا آهي جنهن کي پهچي ڪنهن جي جاڻ جي ضرورت ڪانهي اها اهڙي جوتي سروپ پرڪاش مان ۽ گيان اوستا آهي جنهن جهڙو پرڪاش نج گيان هن جڳت ۾ ملي نٿو سگهي. تنهنڪري انهيءَ سماڌيءَ کي انگريزيءَ ۾ Super Consciousness ڪوٺيو ٿو وڃي مثال

اسين ڪنهن اليڪٽرسٽي جي بلب ۾ روشنائي تمام گهٽ ڪريون ٿا ته اسين ڪجهه به ڪري نه سگهون ٿا. پر جي اسين اليڪٽرسٽي جي روشني تمام سخت تيز ڪريون ٿا ته اسان جون اکيون ڪجهي ڪونه سگهن ٿيون أن حالت ۾ اسين ڪجهه ڪونه ڏسون ٿا پر بلب واري گهٽ روشني ۽ اليڪٽرسٽيءَ جي تمام تيز روشنيءَ ۾ وڏو تفاوت آهي جيئن ته بلب واري روشني گهٽ آهي ۽ اليڪٽرسٽي جي روشني مها پڙوان ۽ پرڪاشوان آهي. اهڙيءَ طرح ان پرم تتوُ جي جوتي نج گيان واري پرڪاشوان آهي هيءَ جو جڳت ۾ اسين هلون چلون ۽ ڏسون ٿا سا وهنوارڪ روشني آهي جنهن کي (Consciousness) چئجي ٿو ۽ هو اُن سمي جا اوتسواري (Superconsciousness) آهي. پر اها به جاڻ ڪنهن کي پئي. اها جاڻ رام پرا پتي جا شڌ ستو گڻي آهي جنهن کي پرگيا به ڪري چئجي ٿو. انهن کي پهچي پر

يعني پوري لئي ڀاري آ ۽ قاعدي کان وڌي وڃڻ ٿو ڏئي
اها پراڻڪ ڪٿي ماٿوءَ جي ساهه کڻڻ ۽ ڇڏڻ ۽ ٻڌ ڪرڻ
۾ ڏسجي ٿي اهڙي طرح وڻن ٽڻن ۽ ساري جهان ۾
آهي. ماٿوءَ ۾ اهو منتر हंसः ڪٿي هلي ٿو تنهن لاءِ:
ارٿاس:- हं ڪار ساهه ٻاهر وڃي ٿو. सः ڪار سان

हंकारेण वहियाति सः कारेण विशेत पुनः
हंसेति परमाँभंत्रम् जीवो जपति सर्वदा

اندر اچي، ٿو. اهڙي طرح اهو پرم منتر- جيو آتما
سدا جپي رهيو آهي. (پرمهنس ٻانڪ مرادو هلي پيو.)

उच्छ्वासे चैव निश्वासे हंसइत्यक्षरद्वयम्
तस्मात् प्राणस्तु हंसाख्या आत्मा कारेण संस्थितः
षटशतान्याधकान्यत्र सहस्त्राण्ये कविंशति
अहोरात्र चरेद्वायुः स जपो मोक्षदायकः

ارٿاس- ساهه ٻاهر ڇڏڻ يا اندر کڻڻ اهي ٻئي اکر
ان ۾ آهن. تنهن ڪري پرمهنسي اڏار لاءِ پراڻ روپي हंसः
اکر چيا ويا آهن. يعني اهو منتر हंसः اڪيهه هزار
ڇهه سو واس ڏينهن ۾ پراڻ ۾ هلي رهيو آهي ۽ اهو ئي
موکش داتا آهي. سو جيو آتما پرمات ۾ جڏهن ماالا جي
ڪُوپ ۾ هڪ سيڪنڊ جي عمر وارو اٿو پرماڻو
وارو آهي تڏهن ان ۾ منتر हंसः هلي رهيو آهي الهيءَ
لاءِ ويدڪ شوبا شوار الهڪ جي شرلي ڏجي ٿي:

ديڪشانڪ ١٣

हंस: اجپا جاپ يا اجپا گايتري सोहं

هن منتر کي اجپا جاپ الهيءَ ڪري ٿو چئجي جو ٻرڪرتيءَ جا ٻئي گڻ رجو ستو ۽ تمو هن منتر ۾ سمايل آهن. رجو جدا ٿيڻ جي شڪتي آهي. تمو ڦاٽو ڪرڻ جي شڪتي آهي ۽ ستو گڻ گيان گڻ آهي جو ٻنهين رجي ۽ تمي کي سمدن گڻ ڪرم ۽ سڀاءَ موجب استثي ٻنهي پوراڻي رکي ٿو. ٻنهن ڪري اپڻي استثي ۾ ليه اهي ٻئي گڻ ڏيکارين ٿا. ساري برهمانڊ ۾ اهي ٻرڪرتيءَ جا ٻئي گڻ پنهنجو پاڻ ٻنهي (Automatic) ڪم ڪندا رهن ٿا ۽ ڪريا ٻنهي گتي يا ٻراڻ سمدن واستوڪ سروپ آهي جي ستئي ۾ آهن ۽ سدائين پيا پنهنجو پاڻ ڪريا ڪن ٻنهن ڪري ئي: हंस منتر کي اجپا جاپ چئبو ويو آهي جو ٻنهنجو پاڻ مرادو سمدس سڀاءَ موجب سداءِ ٿيو هلي ۽ گايتري الهيءَ ڪري چئجي ٿو جو ڳائڻ ٻنهي جهڙ سان ماڻهو جو ٽراڻ ٻنهي اڌار ڪري ٿو الهيءَ ڳڻن جي سروپ کي انگريزيءَ ۾:

Attraction Repulsion and Equilibrium of the two

چئجي ٿو.

راڳ، دوش ۽ استثي ٻنهي تمي ۽ رجي گڻ کي اعتدال

جنهن کي ٻڌڻ ۾ نهوڙڪا وارا هلڻ ڪري آتمڪ انتي
ٿيندي آهي تنهن ڪري جنهن آتما کي شاستر اڪارن هنس
ڪري چيو آهي، ۽ انهيءَ هنس کي يوگ ابياس جي
وقت خود آتما جو وشيشڻ ڏنو آهي پر هاڻي جنهن اڄ
سان اسين اڻيا آهيون تنهن اڄ ۾ موٽي الٽو هلڻو آهي
انهيءَ جو اسان اڳ ۾ ابن لوڪن ۾ ورڻن ڪيو آهي. هاڻي
ن موجب ؛ हंस کي الٽو ڪيو وڃي ٿو. سو سنسڪرت
گرامر جي سنڌيءَ موجب ٿيو सोहं معنيٰ آهو آتما آءٌ آهيان
سو ڪيئن آتما اها ڪيو جو اسان جي ٻرم لکيو آهي.
تنهن ۾ اڳ ڄاڻايل ڪنڊليني يوگ ۾ مول ادوار کان
ڪنڊليني مٿي چڙهي ڇهين چڪر پيدا ڪري ڏگن منڊل
-سرار چڪر ۾ برهم پد کي پهچي ٿي سو انهيءَ
सोहं منتر جي دوارا سدن وڌي موجب اهڙيءَ طرح
هٺ يوگ ۾ پراڻ ۽ اپان ده جي ميلاپ سان ڪنڊليني
شڪتي مٿي چڙهي ٿي انهيءَ کي هٺ يوگ چئجي ٿو
تنهن لاءِ اهو منتر سدس وڌي موجب ڪم اچي ٿو.
ساهه ون ساس- يعني ساهه کڻڻ ۽ ڇڏڻ ۾ اسان کي پتن ڪرڻ
۾ ڪهڙو گيان هٺ گهرجي تنهنجو هي شلوڪ آهو گيان
ڏئي ٿو.

हंकारो निर्गमे प्रोक्तः सकारस्तु प्रवेशने
हंकारः शिवरूपेण सकारः शक्तिरुच्यते

वालाग्रशत भागस्य शतधा कल्पितस्य च
भागो जीवः विज्ञेयः स चानन्त्याय कल्पते

ارٿات- وار جي نوڪ (ڇيڙي) سو ڀاڱا ڪجهجو ۽ـــ سو ڀاڱا يعني ڏهه هزار ڀڃي اهو جيو جو سروپ سمجهڻ گهرجي. اهوئي اسين ڀاڱو وارو آهي جيون کي آتما چئجي ٿو. انهي روپ ۾ ته پراڻ ۽ اپان مڌجهن هلي رهيا آهن. ڇو ته اهو ٻالڪ جنهن ٻن ڪن مهان جو آهي ۽ اپا ڪي گيان وها ناڙيون ۽ ڪرم وها ناڙيون ان سي ٻهتريون ڪئين آهن تنهن ۾، اها پراڻڪ हंस منتر انهي هلي رهيو آهي ۽ وڏي وچـــي دل جــي پراڻ وارو الڳشت مـــالـــر يعني آنگر جيترو ٿئي ٿو. تنهن ۾ هـــردي ـــ، آهـــي جو پراڻ جـــو ڪيندر (Centre) آهـــي ننڍڪڙي پراڻڪ اپياس جو ذاريعا لاءِ هردي ۾ ئي ويدن ۾ تمام گهٽي قدر لکيو ويو آهي. جيتوڻيڪ مانسڪ ۽ اوجسڪ ۽ ٽيئي پراڻ لاءِ اپا ڇهه ئي يا ورتڪ چڪر وڳن ۾ ساڌڪن جي اڌڪار مـــوجـــب گرو شِشه کي سڌن اپياس موجـــب ذاريعا رکائين ٿا.

هنس هڪ پکي آهي شاسترن ۾ چيل آهي ته جــي ان کي کير ۽ پاڻي گڏي ڏيو ته کير پي ويندو ۽ پاڻي ڇڏي ڏيندو. يعني ارونڪا وڙي سان پاڻي ڇـــڏي ڏيندو ۽ نيرونڪا وڙي دواران کير روڙي امرت پيئندو. اهڙي طرح

اهو معنيٰ ۽ وڏيءَ سان جاڳي پرم انتو لکارٿ ڪجي
ٿو. اهڙيءَ طرح نديون سمنڊن کي جذهن گرو منتر ڏنو
ويندو آهي ته گرو گسائين سماسي ۽ شڪتي ۽ شو ايڪ
شري ديوي جو سرسوتي سوهم منتر ڏيندا آهن
क्लीं ऐं सोहं ॐ پڄاڙيءَ جو جپئون اپئون شري سندري
گرو گورک پال. اهي چوندا آهن. ارڏامت. گرو ڪان ڄو شروعاتي
گورک ٻـار شـڙ روپ اوهان کي اليو ڪرايو ويو آهي.
تنهن کي مالا لاءِ سندريءَ جي پڇن جي ڪرپا سان اهو
شو (گورک) تنهن کي شري مالا لاءِ سندري جـي پڇن
جي گيان جو ڪاڏو ڪارائي پرم شو روپ ڪرايو جا اوهان
جي اتم لکش آهي يعني پرم پد جي اپلبڌي يعني
حاصلات آهي. هاڻي اها وڌي ڪهڙي آهي. ڪنهن لاءِ
لوڪ ۽ هٺ لوڪ پاڻهه اڳيئي اڪن ۾ ڏيکاريو ويو آهي
باقي منتر لوڪ ۾ ڪهڙي وڌي آهي. سا ڏيکارڻ ۾ اچني
सोहं سوهم جي منتر مان स ۽ ह ڪڍندا ته باقي وڃل منتر
ओं شڪل يعني ॐ ڪار رهندو معنيٰ اهالي स ڪار شڪتيءَ
۽ ह ڪار شـو روپ جي آنند مٿي وچ جـي سنڌي.
सो ڪار سان اسين دم ساه اسين اندر کڻون ٿا हं سان
ساه ٻاهر ڇڏيون ٿا ان جپ جي ابياس ۾ اسان جو من

اُلٿاءُ. हं ڪار ساهه ٻاهر ڇڏڻ ۾ ۽ सः ڪار ساهه اندر ساهه کڻڻ اهو جپ ڪندو وڃي ٿو. اهو हं ڪار شو روپ آهي ۽ सः ڪار شڪتيءَ جپو وڃي ٿو. اهڙي طرح شو ۽ شڪتي جو ميلاپ وڏيءَ سان ڪيو وڃي ٿو. يعني جگت جو اُڀرڻ ۽ اُلٽڻ ٿيڻ يعني جنم ۽ آتما جو اُتپت ٿيڻ. جوڙي هن جنم جي پرمگتي آهي.

हङ्कारो विन्दुरित्युक्तो विसर्ग्रः स इति स्मृतः
विन्दुः पुरुष इत्युक्तो विसर्ग्रः प्रकृतिः स्मृतः
पुंप्रकृत्यात्मको हंसस्तदात्मकमिदं जगत्

اُلٿاءُ. هي شلوڪ مٿين شلوڪن جي پٺ اُلٽي ڪري ٿو. وڌيڪ ڳالهه کي خلاصو ڪرڻ لاءِ اُلٿاءُ हं ڪار بندو يعني اهڙي (·) جهڙو وڃي ٿو ۽ وسرگ (:) सः جهڙي وڃي ٿي. بندو پرش جهڙو وڃي ٿو ۽ وسرگ پرڪرتي جهڙو وڃي ٿو. تنهن ڪري اهو हंसः منتر. پرڪرتي ۽ پرش آهي ۽ اهو ٿي هيءُ پرش پرڪرتي آتمڪ جگت آهي اهو سرشٽي گيان جي جاڳرتا لاءِ موڙ منتر مها منتر جهڙو وڃي ٿو. جو جو وڏن گياني مهاتمائن کان وڌي منتر سيکاڙڻ لاءِ ڪم اچي ٿو جهڙيءَ طرح هي پرم هنس لاءِ منتر آهي.

ॐ सोहं हंसः परमात्मा चिन्मयं सच्चिदानन्द
स्वरूपं सोहं ब्रह्म ॐ ईति

جو ڏهرائي شاستر کي وڌائڻ سو ۽ ڦهلائڻ جي ڇڪي
ڪيئي ٿي. انهن ڪانسواءِ منهنجي ۽ اها خواهش آهي
ته اِهي گل روپي يوگن جي آنند جي خوشبوءِ سان پنهنجو
مغز ڀريل رکن ڇو جو سچي يوگن جو ڀاڱو ۾ ڪجهه، ته
ڪجهه سڳنڌ آهي ۽ پڇاڙيءَ جو عطر روپي آنند مئي
پرما وديا جي پورڻ روپ سڳنڌيءَ جو آنند وٺن. انهيءَ
باِبت اِهن يوگن ۽ انهيءَ مهاتمائن پنهنجي ششن کي اهڙي
لٽڪا چٽڪا ۽ لاجواب نسخا ٻڌايا آهن شاستر جي
وڌائڻ جو خيال لاهي فقط اِن مشهور مهاتمائن شري گرو
نانڪ صاحب ۽ ڪبير صاحب جن جا لاجواب نسخا ٿا
جو ورلن ڪرپاڻو گرو نانڪ ديو جن پراڻ سنگلي ۾
چيو آهي ته: "شو شڪتي کي چنهي سنڌي. پنڌن
ڪاٽ ٻڌي نر پنڌي. شو شڪتي اڪي گهر واس ته ۽
مٿي جر موه پياس. اجپا جاپ جپي من مانهين. تا ڪي
درشن ڀي ڏنا جاهين. اٿي گرو ساهين شو شڪتيءَ جي
سنڌيءَ اوم ॐ ڪار جو حوالو ڏنو آهي. وري شري جپ
صاحب ۾ ڀرپاڻ ڀرپاڻ "اڪو اومڪار ستگر پرساد جپ"
اهو سنڌيءَ وارو اوم انهيءَ ستگروءَ جي ڪرپا سان
ٿئي وٺيءَ ۽ گيان ڪرپا سان جپ. ته ڪليان ٿين.
وري شري ڪبير صاحب جن ان اجپا گائتري يا جاپ
لاءِ هيٺين طرح سمجهايو آهي. ساچ شبد هئي اجپا جاپ.
اجپا جاپ مٿاڌي لاپ. شبد پاءِ سرت راکي سو ڀهچي

رليل آهي ولو بعدان لڳي ولو، باقي رهيو وچ جي سندي روپ آنند سڀني ۾ ڌڻي ڪار ٿيو.

तस्य वाचकः प्रणवः

ڀڳوان پتنجلي جي اوءَ سوتر ۾ ڏيکاري ٿو ته اڪر ايوءِ اُنهو جي ويڙهي پرگهٽ ڪري ٿو.

انهيءَ ۾ ستو ڏٺي ٻڌيءَ ڪسي لڳائي اُن ڌڻي ڪار جي دوارا ٻين جيسي ڪريا ڏيان سان چار چاڙهيون يا منزلون چڙهيون آهن پهجي منزل تہ آم سروپ اسٿتي آهي انهن ۾ هي پرم استٿي آهي. اهو آهي نرواڻ موڪش پرم پد پرم شڪتي يا پرم تنو برهم. اهي منزلون يا چاڙهيون انهيءَ پد لڳ. ٻي ٻڌل آهن جنهن جون اوستائون مون شرتي پتنجلي ڀڳوان جي اوءَ سوترن ۾ اڳئي ڏنيون آهن. ارٿات- پرتهار- ڌارڻا. ڌيان ۽ سمادي. پر انهن منزلائن وري ساڳئي سمجهه وارن چار چاڙهن جا ههڙا نالا ڏنا آهن. (١) اڪشر (٢) ماترڪا (٣) شڪتي (٤) شو.

ارٿات- اوم ڪار شو شڪتيءَ جو سندي روپ اکر آهي. ان اکر جو سوکهم ارٿ ماترڪا آهي ان ماترڪا جي ارٿ جو سوکهم آنند سا شڪتي آهي ۽ اُن جو سوکهم آنند جو پورو گيان سو شو آهي. ڪوٺ جڳياسو منجهي ته انهيءَ لاءِ وڌيڪ سمجهاڻي ڪري بعدي خلاصو ڪري جو سڀ ڪنهن کي سمجهه ۾ اچي سو پرما وديا ۾ ڪندس.

ڈاکٹر لیکراج پوجیہ پادگرو صاحب میوارام صاحب
امرس کلا ہوک سُمت لشیمت سمدیا م

دربار - ڪهي ڪبير تڏهن ديڪشي جڏهن ٻيڪن پرش همار
لاءِ ڪمل لي انت هي - شونيه جاء سماء - هاٿ پانو
والڪو نهين - سرت سي پڪڙا جاء -

ارٿات اڄپا جاپ جو سوهم شبد تڏهنجو اوم
ڪار روپي شڪتي سوڪشم شبد سو لاءِ ڪمل مان ڪٽي
۽ وڃي شونيه شو روپ استان گگن منڊل روپ ۾ سرت
ٻڌي گيان ڪرنا وڏيءَ سان جڏهن شبد کي هٿ
ٻيو ڪڍن آهن تڏهن کي شو شونيه روپ سان ملائو - اهوئي
اڄپا جاپ يا اڄپا گايتري سڏي ٿي ان ٻڌي دڪن جي
منائط واري آهي - سڏي گرن لوڙي سمپرداين ۾ सोहं
جو اپديش ڏنو پيو وڃي ٻر اهو الپوي گروءَ کان وڏيءَ
موجب ملي ٿو اهڙو ٻيو مزو ڪرڻي - ٻر ڏسڻ ۾ اچي
ٿو گهڻو ڪري ڪرٿا گيان سان ڪو نٿو اپديش ٿئي -
منهنجي خيال ۾ جهڙو هنٽر رکيو آهي اسي ڏکو: شبد
جو ارٿ جاڻي جپ ڪرڻ سو نه واه واه - ٻير بنان
ارٿ جپ سو نه چڱو -
جو نه "جيئي وڻ نه آهي اُلي ڪالٻرو نه درخت آهي"

ڊيڪشانڪ ١٥

امرت ڪلا يوگ ڏتا ڪنڀ مارگ

هستاءِ مون برا ٿڪ يوگ ۽ ماسڪ يوگ جو ڪجھ ذڪر ڪيو - باقي رهيل آهي اوجسڪ يوگ. انهيءَ جو ارٿ ڪرڻو آهي جيتوڻيڪ سڀني يوگن سڌيءَ طرح يا اڻ سڌيءَ طرح اوجس وڌائين ٿا - پر هيءُ يوگ سڌيءَ طرح اوجس وڌائي ٿو - اوجس اُها ڌاتو آهي جنهن جي مهما ڪري اُن پرم ايشور ايشوريءَ ۽ سچدانند سروپ مها آنند پرم تتو جو انڀو ٿئي ٿو - ماڻهوءَ جي شرير ۾ ڪل اٺ ڌاتو آهن جنهنجو پورو حاصل سڀني بدن جي تندرستيءَ جو نگهبان آهي ۽ صحت جو وڏو خزانو بعدي پيدا آهي اُهي اٺ ڌاتو هي آهن- پهريان جيڪي اسين کاڌو کائون ٿا سو ١- رس ٿئي ٿو انهن کانپوءِ بترتيوار ٢- رت ٣- ماس ٤- چربي ٥- هڏن ٦- هڏن ۾ جو گدڪو آهي ٧- ويرج ٨- اوجس- ويرج جو بدن جو نمبر ٧ حاصل جو سار آهي- سو لوڪ چوڻي موجب ١٠٠ سو قطرن شد رت مان هڪ قطرو شد ويرج جو پيدا ٿئي ٿو- ان سؤ قطرن شد ويرج مان هڪ قطرو اوجس جو پيدا ٿئي ٿو- الهي ڪري تي مهرشي ڀڳوان پتنجلي پنهنجي يوگ سوتر ۾ چيو آهي -

ब्रह्मचर्य्यं प्रतिष्ठायां वीर्य्यलाभः

وچيتو - ۽ نرنجن، آنند روپ اسٿتي پائي ٿو. جنهنکي ويدانت ۾ موکش - ڪيدلي يوگ ۾ مهالي - هٺ يوگ مها پرڪاش - راج يوگ ۾ مها پرڌ - منتر يوگ ۾ مهاڀاءُ ۽ ڀڪتي يوگ ۾ نرواڻ پد چئجي ٿو.

هاڻ هيءُ اوچس يوگ ٿيو پرهم چاري سنياسي ليڪن لاءِ ڇو جو وئيراڳ اصل پد رکڻ ٿو پوي پر اسان عام ماڻهو يعني گرهستي گهر ٻاري سي ڪيئن ڏانهن وڃون. انهيءَ معنى نڪو ويراڳ يا اوچس ڪنو ٿئي ۽ نڪو اسين پرمانند جو انيو ڪري سگهون؟ پر سچ ڳالهه نراس نه ٿيو - اسان جا مهرشي جن لاءِ اسان جي وارون وار ڏنل ويت پرڻام آهي - تن اهڙو يوگ ٻڌايو جنهن جهڙو سگهو ۽ سگهو سهنجي ۾ سهنجو سگهي ۾ سگهيو. اڄ ڪٿي به ڪو نه ڏسڻ ۾ ايندو. جو (Physics) سرشٽي وديا (Chemestry) ڪيميا وديا (Physiology) شاريرڪ وديا ۽ (Medical) طبابت ۽ اوشڌي وديا صرف ٽن ڪارڻن لئي ٻڌل آهن اهي هي ٽي ڪارڻ آهن. ١- ڪرم ٢- ڪيسر ٣- ڪلا. جن اهي چالاڻ اهو علم سکيو چاهو. هن ڪانپور الهن ٽن جو ورڻن ڪبو - الي سوال اٿي ٿو ته الهن ٽن ڪارڻن وارو يوگ ڪٿي ڪو نه پڌ وسون ۽ ڪڏهن پيدا ٿيو ته لوهانڪي پڌانو پوي ٿو ته ڪن الاءِ ڪان جنهنجي ڪنهنکي سڌ نه آهي ته ڪڏهن لوپا ٿيو سو هي ڪرم مارگ آهي

ارٿات - وڏن جي پرهيزگاري رکڻ ڪري ماڻهو ۽ شاريرڪ طاقت تمام وڌي ٿي- اهڙي مهاتمائن وٽ (Will Power) ماڻهو ٻل وارا ٿين ٿا جي دنيا جي ماڻهن کي سچي راهه تي آڻين ٿا. وڏن جي ٻل ڪانسواءِ ڪو به ڀوڳ ڪي نٿو سگهي ۽ اهڙي اوچي مهاتمائون آهن جن کي شاستر ۾ ڇپل (اُرڌ ورتش) يعني مٿي ۾ وڏن جو سار اوچس چاڙهيندڙ آهي ۽ اهڙي آن مهانند ايشور ايشوري يا پرم تتو جو انڀو ڪري سدا آنند سروپ پرماتما ۾ سمائجي وڃن ٿا- تنهن ڪري ڪٺ اپنشد ۽ شويتا شوتر جي شرتي ڏيان ٿو ورتڪ ويد جون ڪيترين شرتيون لکيون به ٿي پس آهن پڻ شرتيون ساڳيون آهن ڪٺ اپنشد تور ۽ شويتا شوتر اپنشد ۾ آهن.

अणोरणीयान्महतो महीयानात्मा गुहायां निहितोऽस्य जन्तोः
तमक्रतुं पश्यति वीतशोको धातुः प्रसादान्महिमानमीशम्

ارٿات - اهو سوکشم ۾ به سوکشم اڻو کان سوکشم ۽ وڏي ۾ وڏو جهڙو ڪو به پاراوار ڪونهي . بيحد سيما رهت آتما يعني پرماتما هن جيو جي هردي غفا ۾ [illegible] ٿي آهي. اهو ڌاتو يعني اوجس جي ڪرپا سان انهي سنڪلپ رهت نرلجن پرماتما ايشور جي مهما انڀو ڪري ٿو ۽ سڀني دکن کان رهت ٿئي

موڙ وار ڪانوٽي آڳيا ڇڪر ٿاء ڇڪر پدم يا ڪنول آهن لٿن هن ڪنڌن ۾ انهن ٿالن سان اهي ساڳيا ڪنڌ آهن ١- مول ڪنڌ ٢- سوادشٺان ٣- مڻي پر ٤- الهت ٥- وشڌ ٦- آڳيا ڪنڌ لڌهن ڪانسواء هن ۾ ٻه ڪنڌ وڌيڪ آهن جن جا ٿالا ٿلدا ۽ مدس ڪنڌ آهن- لفاوت رڳو اهو آهي جو پدم ڇڪر ڪنول سي مدرو دلڌ پعدي پٺي جي ڪنڌ (Spinal Column) جي الدر سڪمڻا ناڙ ۾ آهن پر هي انتي ڪنڌ پٺي جي ڪنڌي ٻاهر آهن جن کي انگريزي ۾ (Endo Crine Glands) ڪلش يا ڪنڌ چئجي ٿو.

اهي ڪنڌ يا endo crine glands انتي انهن ٿوڪ چڪرن جي آٿهون ساٿهون يا ٿورو گهٽ وڌ پڌهئجي هود مختار واجڪالي هاٿو وٺيون آهن- اهي اهڙيون ٿ وسون لاهن ٿيون جو اسان جي سڄي بدن جون ڌاوانهن وسن جي ڪري جڏهن ٿيو ز ڌاٿي ڌالو چٿ تي وڃن ۽ ماٿهو ٿ بچي انهن وسن کي ڊاڪٽري موجب Harmones چئجي ٿو ۽ هن مارگ موجب ڪمسر ياڪم ڪم چئجي ٿو. انهن انن ڌالن جو هاضمو Metabolic Katabolic Anabolic يعني ٿوڦ جان ۾ ماسڪ هاضم- دافع ۽ هي ڪارڻ سي Harmone معدل ڪيمر ڪري ٿي.

انهن انن ڌالن ۽ سڄي بدن جي ڪريا ۾ هاضمو ز ٿيو ٿ ماٿهو اسڪماٽ ووڳ ۾ مجتلا ٿي بيماري جو مات الموت ڌالهن وئدو. انهن وسن جو (Chemestry)

جنهنڪري عام رواجي ماڻهو ڪوڙهو مارڳ چوندا آهن - ٻنهي ۾ تورڙن جي نون ڏاڍن ۾ ماڻهو ڏاڍيون جاڳندا آهن ۽ ڪوڙهي ۾ پڳ گهوڙي ۽ ڏيڏاڻن تي ڪلا منتر سان چاڙهيندا آهن (الٽيا ڪلا پلٽيا ٿيو) پوءِ ڪيسر ۽ ڪيسر ڏالي سان وڌائي پٽن ڪندا آهن. اها ڪيسر چٽڻي پڻڻي ٿي ڪري پٽن پاڻ ۾ وهندا آهن. اهو ڪڻڪ مارڳ ساري پاڙيسٽ ورش ۾ اڄ سوڙو ڪندا ايندا آهن جنهن جي اڄ سوڙو ڪنهن کي به خبر ڪا نه آهي ته ڪڏهن کان شروع ٿيا هئا وهڏن ۾ تورالرا پوڄن ۾ اها پڳ يعني ڪيسر جڳت ڏاڍي پڳولي ماڻا جي سوچا هلندي ٿي اچي - ٽنهن ١- ڪڻڪ ٢- ڪيسر ٣- ڪلا اهي فقط سيڪت سار آهن پر ڪجهه رهسيه ۽ مرم پرپل آهي سو ڪنهن به وديا کو نه هوندو - اهو ٽورو رهسيه شروع ڪرڻ لاءِ ٽنهن ۾ چڱي ڌيان سان پڙهو -

١- ڪڻڪ معنيٰ ڪاش يا پڙن يا ڪڏو نڪي ڪسي ڪوڻ ۽ پڳ گهوڙي جو - جنهن شري شنڪر آچاريه پڳوان ڪندلني شڪتي جي مول ڏوار ۾ وري هيٺ لهي اچي ڪڻڪ ۾ وهندي آهي

स्वपि पितृलक्कुण्हे कुहरिणि

ارٿاٿ - چڪرن واري ڪڻڪ ۾ اچي سمهي رهي آهي - اهو سارو شلوڪو اهم ٿي ڪندلني يوگ ۾ لکيو آهي جنهن نه پتي ۾ جي ڪڻڪي اندر سکمنا ناڙي ۾

١- مول ڳنڍ (خصيا - Gonads)

انهيءَ جي رس نه هئڻ ڪري اولاد کان رهت مرداني طاقت گهٽ ۽ وڌڻ جي ٿيڻ جو ڳنڍ (Gland) آهي.

٢- سوا ذشتان ڳنڍ (زالن جا نرا Ovaries)

انهن جي رس جنهن کي Carpus Leutum ڪري چوندا آهن سو اها رس گرڀ ٿيڻ کان وٺي ٻار ڄمڻ تائين سڄو ڪم ڪري ٿي- ان رس جو نالو Progesterone ٻيا وغيره آهي الي Uterine appendages ۾ سنڌس اڻ آهي. انهيءَ ڳنڍ ۾ Vasdeference easteren ٻه آهن جا مڙيءَ کي قابو ڪرڻ ۽ ولادت جو جهوڙو سرڪيت وٺي ٿي ۽ مرداني قوت وڌائي ٿي.

٣- مٽيپور ڳنڍ

هن جي انواعي گهٽي ۾ پکڙيل آهي. گردو، لبلاب (Pancreas) جيرو، ٻلي اهي ڳنڍيون رسون ڇاهن ٿا. جيئن Corteco steroid Harmone (Adrenaline) ۽ Pancreatic Juice (insulin) Bile Pigment ۽ ٻليءَ جي رس اهي سڀ رس اسانجي رت جو دورو وڌائڻ، گهٽائڻ، کاڌو هضم ڪرائڻ ۽ ٻڪ، انڊائڻ وغيره جو ڪم ۽ ماس ٺي ڳنڍ جو کاڌو هضم ڪرائڻ. پيشاب ۾ ڳنڍ نه ٿئي ۽ ٻيا ڪئين ڪم رت ڇاهڻ وغيره ڪن ٿيون.

ڪيميا يا رسائن وارن سائنسدان جزا ڳولهي لهي اهڙيون
گڏيل (Synthetic) دوائون ٺاهيون آهن جي ماڻهن ڏني
انهن رسن جي گهٽ وڌائي جاچي ڏيڻ سان بلڪل
چڱو فائدو ٿيو وڃي - انهن جا جزا يعني (Chemical
Formula) ڏسي ٺاهيا ته سهڻن پر اهي ڪتان آيا ۽
سعدن بنياد يا ڪارڻ ڪهڙو سو اڃا سوڌو ڪونه
جاڻائون - خود انهن جزن جي تاثير ۽ رسن لاءِ ڪيترن
مفيد آهن ۽ لکيا پيا آهن - اهو سواءِ سرشٽي گيان ۽
يوگ ابياس جي تتو گيان جي جاڻڻ ڪانسواءِ اصل هٿ
ڪو نه ايندا - سائنسدان نه لاچار Ether يعني وهدواري
آڪاش ڪلا مان ڪٽي ڪڍي اٿيو ڪيو آهي. پر اُن
کان وڌيڪ سوکيم چت آڪاش ڪلا آنند آڪاش ڪلا
چت يا آتمڪ آڪاش ڪلائون جي اسانجي اندر
هو بهو اهڙيون پر سيمت يعني اپاڌي واريون - وشوس
لمجس براڳه آتما ڪلا موجود آهن سي سواءِ يوگـــه
ابياس ڪانسواءِ ڪڍهن نه وهدوارڪ تجربي سان ڪو نه
ايندريون سواءِ پرمارٿڪ تجربي يعني وگيان ڪانســـراءِ -
انهيءَ ڪري چئجي ٿو يوگ جو پڪهڙجي پرم تتو جو انڀو
ڪرائي ٿو مون کي ان يوگ ابياس لاءِ ٿي لکڻو آهي-
پر ڏڍهن نه اڄڪلهه جي سمجهو ماڻهن لاءِ انهن جا اثر
تاثير بيماريون ڏوري ۽ ضرور ڏيکيون پوندـــ ديون. نه نه
ڪرم يا سلسلو ڏٽي پوندو ۽ مزو ڪونه ٿيندو- تنهن لاءِ:-

جو اثر ڪرائي ٿو - انهن رسن جي گهٽ وڌائي ڪري ڪيترن ئي قسمن جون بيماريون ٿين ٿيون - انهن جا ڪيترا مثال اڳيان ڪتاب ۾ پڙهي ويندو - پر انهن جي اڪيول Harmone يا ڪيمر يا رس ڏيڻ سان لهي وڃن ٿيون - پر هتي به امريڪا ۾ ڪيترا لوڪ ڪرڻ سان بيماريون نه لهن ٿيون- پر اوجس پيدا ڪري ان پرم آنند جو انڀو ڪرائين ٿيون.

هاڻي انهن Gland يعني ڪنڊن جي جسم جو نه ٿورو احوال ڏيو - انهيءَ ڪري جو اڳيان ڪلا پڳ-واري جو سروپ ورڻن ڪرڻو آهي جو انهن کي ڪنڊن جي رس يا ڪيمر ٺهڻ جو اصولن ڪلا جي دوارن ڏيکاريندو. انهن جيوائتڪ ڪوٺڙيون (Cells) جن مان سڀ ٺهيل آهن- اهي سڀئي ناڙيون (Autonomic) پنهنجو خودمختيار ٿي سندن مطابق ڪارڻ ڪن ٿيون- اهي اهڙيءَ جي هزار کان اهن هزارن ٿيءَ جيترون آهن. انهن کي پنهنجي سوکيم چيتنتا من گيان ۽ ڪرم اندريون آهن- جو اهي رسون تمام خبرداريءَ سان سندن جسم اوسار ڏاهن ٿيون.

पिंडे सो ब्रहमंडे

يعني جهڙو پنڊ ۾ سو برهمنڊ ۾- آهي وري جي سندن جسم جو ٿورو روشن ڪيو ڪٿي خوردبيني micorsope

٤- هرديہ ڪنڊ

هن کي پنهنجي رس يا Harmone آهي جنهن کي بنيادي اندروني طاقت آهي جنهنکي (Reserve power چئجي ٿو. Reserve power اها Sinoauriculer node ومب آهي جا دل جو سڪڙجڻ ۽ ڪلڻ جو ڪم ڪري ٿي. ان کان سواءِ هن هيٺين وشد ڪنڊ جو مٿس ضابطو آهي وشد ڪنڊ. جنهن ۾ Thyroid Parathyroid ۽ thymus Gland ڪاش يا ڪنڊ جنجون رسون- ڪيسر يا ڪم ڪم Thyrosine Parathyrasine ۽ Thymus آهـ جنجو اثر ڦڦڙن دل- پيٽ آندن ۽ ٻلي جيرو ڏي آهي جي اهي رسون نه هجن ته اهي رئيس عضوا ڪو به ڪم ڪري نه سگهن ۽ جيو مري وڃن سڀئي ڪنڊن جو هـ اڳي سان سمبند آهي.

ڏرويڪي- الفا ۽ منس ڪنڊ

اهي ٽي ڪنڊ هڪ ٻئي جي هيٺان مٿان آهن. اڪي Pituitary gland آهي. انهيءَ Gland جي رس ڪيهڙ. آنڊا، گردا ۽ مرداڻي عضون ڏي گهڻو اثر آهي اڳيا ڪنڊ ۽ سدس مٿون پاڳو سوم ڪنڊ الـي Pineal gland ڪاش يا ڪنڊ آهي انهيءَ جو لنڊيڪ ۾ وارا جي رکيا ڪرڻ ۽ وارا مان اوجس ناهڻ، عقل جو گهر آهي ۽ اوجس جو ڪاٺو آهي سمادي آڻڻ ۾ مدد ڪري ٿي ۽ پرم تتو برهم آنند

جو وقت جو تصور ڏنل آ. هاڻي اهي ٽي سروپ وقت
جو ٽرڪُو ڪن ٿا. اهڙي طرح ڀيرڪرايو جون ٽي
ڪلائون آهن جنکي سورج چنڊ ۽ اگني چئجي ٿو.
انهن جو ٻيو سروپ سوجهرو ٽرانڪ يعني آلاڻ ۽ گرمي
يعني خشڪي (Light moisture Heat) آهي. انهيءَ جو
ٽيون سروپ ٿيو. گرمي سردي، ٽري خشڪي. انهيءَ جو
چوٿون سروپ ٿيو. پت، ڪف، وات (صفرا، بلغم، سودا)
اهي ٽي دوش يا خلط سڏڪجن جي بدن ۾ آهن. انهن
ٽنهي سورن ۾ تغير ياڪم ٻيشي ٿيو ته جان وارا يا
ي جان ان شيئي جي بدن سڄي طبعيت خراب ٿي
پوندي. گويا بيمار ۽ ڪم ٻدارت ٿي پوندا. اهي وري
ڏن اهڙا جڏهن بدن بنيادي ڪارڻ سورج چنڊ ۽
اگني ڪلائون مدد ڪندا. هاڻي انساني پٺيءَ جي ڪنڊي
جي اندر واري سڪمٽا ناڙي سان گڏ ٻنا ڙيون يعني ٻراڻن جا
رستا وڃرا ۽ چترٽي. آهن سڪمٽا اگني وڃرا چنڊ. چترٽي
سورج آهي. انهن ٽن مدجهه ٿي لوڪ جا چڪر پدم يا
ڪنول آهن. پٺيءَ جي ڪنڊي جي ٻاهر واري آڙا يا
انگلا ناڙيون چنڊ آهي. پنگلا ناڙي سا سورج آهي ۽
سڪمٽا اگني آهي. اهڙي طرح نڪ جي ناسڪائن کي
ڏائي پاسي واري ناسڪا کي چنڊ ۽ ساڄي پاسي واري
ناسڪا کي سورج ۽ ٻنهي ناسڪائن جي نڪ سارڪو
ساهه جو ٻيان رلبڪ هلڻ ڪري سڪمٽا چولدا آهن

جي اکين وکي کٽي ٿين ٿا ان ذري ٽڪر ۾ سو
جهرالڪ ڪونڙ ٻون آهن. مطلب ته ڇا ان مهَا شڪتيءَ جي
قدرت يا ليلا آهي جو ٿيسو اچرج ۾ پئجي وڃجي ٿو.
ساري شرير ۾ ان جي وڏي پرگهٽ آهي. اهو آهي
ڏٺي ۾ ڏيدار جو ڪربا ايهاس وگهان ۽ گيان جي دوارا ٿو لهي
هٿ ڪبو. ڏيو پگولي ڪلا جـا اٿهن سيٺي جي
مهاراج راڻي آهي لٺهڪي پٺهنجي ايهاس ڏ واران حاصل ڪبو.
اهو اوجس Pineal ڪنب يا ڪلش ٻاڪل چمڪندڙ لاکي
رنگ جو چٽي جهڙو جهڙ لعل بدخشاني ٿيندي آهي ٻهڙي
رنگ جو آهي.

ماڻهو مري وڃي ٿو سڄو بدن مرجهائجي وڃي ٿو
ها pineal gland اهڙي چاڪيدار ڏاڙهي لاکي رنگ
رهي ٿي والوٽي وياڌني ۽ ان لاکي رنگ امرت لان
چٽرون ننڍيون ڪردا آهن. ٿن کي مردو چهري اکيون
قاڙي ٿيسط گهرجي ٿو ٻوگ. ڇا ٿيندو آهي. ڪرنڊي ۽
ڪيسر جو هن ٻوگ. جي سمجهائڻ لاءِ پتا شڪتي احوال
ٿو نم. هاڻي باقي پگولي ڪلا ۽ سندس ٻوگ جو احوال
ٿو ڏيو آهي. جهڙيءَ طرح ڪال پگوان ٻعدي وقت جو
ڪو ۽ سروپ ڪرلهي. ٻر سروله چندر جي گردش ڪري
رات ٿو ٻهن وقت جو سروپ جو ٿيڪاءَ ٿو ڏين ٿا. اهڙي
طرح گهڙين پلن جي اس چانو ۽ واريءَ جا گهڙيال ٺهـر
ڏين ٿا لٺهن ڪالپوه گهڙيال واچون ڪلاڪ مٺن سيڪنڊن

यं विज्ञानज्योतिषमाद्यं सुविभान्तं
हृदर्केन्द्वग्न्योक समीऽयं तदिदा-भम्
भक्त्याऽऽराध्येहैव विशन्त्यात्मनि सन्तं
तं संसार ध्वान्तविनाशं हरिमीडे

ارٿات - اھو جو چيتن وگيان سروپ آدي اڻ ڇھيل
پرڪاس وان اسٿولي ڪرڻ ھوگيه جو سوريه چندر ۽
اگني ڪلا ۾ جولي سروپ رشمن جي ھردي ڀھدي اندر ۽
۾ استٿت - جي رشي ان کي ستيه سروپ سمجھي وڌي
ڀڳتي ۽ سان آراڌنا ڪن ٿا - سي، ھن ئي جيالي ۾ ان
۾ سمائجي موڪش ٿي وڃن ٿا انھن ھري جو ھن سنسار
جي اگيان جو ناس ڪرڻ وارو آھي ان جي ستتولي
ڪريان ٿو پڇاڙي ۽ جو شرلوڪ ڀڳوت گيتا جي ٨ اڌياء
جو ٢١ شلوڪي ڪانوتي ٢٨ شلوڪي تاء شري ڪرشن
ڀڳوان اھو سائيو امرت ڪلا ھوگ ڪرم مڪتي ۽ سدو
مڪتي جي روپ ۾ ڀدي شڪتي اپايه ھوگ ۽ شعيو پا
شو اپايه ڀوگ ۾ ان وستن ۾ نڪارلو ولو آھي جنھنجي-
ساراھ ڀڳوان ڀدھجي مڪارولد ھان سيٺي ڏيو گن گان متي
ڪٽي آھي جنھن ڀاڀسم مون اپن انڪن ۾ لکيو آھي-
لدھن ڪانسواء وڀد ن اپنشدن وغيره ۾ ان ڪلا جو گھڻو
احوال آھي پر ڌسجي ٿو ته سڀني گرنٿارن ۽ سرولتن

انهن سڀني منتن وقت جي مثال موجب ٻڌو ٿي جن
ٻوش انهن ناڙين ۾ سوريه چندر ۽ اگني جو اڀاس ڏيکاريو
آهي- تهڙي طرح ساري بدن ۾ اهي ناڙيون آهن تنهن-ن
ڪري سڄو بدن سوريه چندر ۽ اگني ڪلا جي زور تي
هلي ٿو - تنهن ۾ ان ڪلا ٻوگ جي سمجهڻ لاء شري
ڀڳوان شنڪر آچاريه جو آنند لهري مان شلوڪ ٻڌائڻ
لاء اڳيانٿو -

तड़िल्लेखातन्वीं तपनशशिवैश्वानरमयीं
निषण्णां षण्णामप्युपरि कमलानां तव कलाम्
महापद्माटव्यां मृदुतममायेन मनसा
महान्तः पश्यन्तो दधति परमाह्लादलहरीम्

ارٿات - وڏا مهاتما جن جو من مايا کان آزاد آهي سي
ڀڳواني ماتا تنهنجي ڪلا کي ڌيان ڪهن ٿن جي
انهو ڪن ٿا جا ڪلا سوريه چندر ۽ اگني روپ آهي
تمام سوکشم ڪرڻ وٽ آهي جا ڇهن پدمن جا ڪمل
مٿان آهي سڀني چڪرن جي سمهه سهسرار ڳگن منڊل
۾ استٿت آهي تنهن مها آنند روپ چمڪندڙ پرڪاش لهري
جو انڀو ڪري ان پرم آنند ۾ سمائجي وڃن ٿا-

هي شلوڪ ٻوگ ابياس جي ڪمال ۽ پد من اسرا
چنو ويو آهي- پر هي شلوڪ ساڳي امرت ڪلا اسي
عرف ڏيان مار ٻوجه پاد شر سروپ شري دڪشڻامورتي
جو ڳهري استوتي ۾ لکيو آهي سو پڙهو -

گويا ايڪس ري (X-Ray) آهي جنهنجو مون نالو ” ديوي درشن “ ڏنو آهي جو سڀني فلاسافن سائنس ۽ درشن جو انڀو ڪرائي ٿو. جيتوڻيڪ سڀ سڌس ايهاس ۽ ڪريا سڀني يوگن تان تمام سگهو ۽ سگهو آهي. پر جيستائين سڌس رهسيه مرم ۽ ڳجهه جي خبر نه پوندي تيستائين سڀ ڪو گيان خيال ۾ نه وهندو. ان فقط رهسيه جو سمجهڻ لاءِ هن ديوي ديکياجيترو شاسترئي ويندو. هنوقت انهيءَ جي بار ڪٽڻ جي توفيق ڪانه ساري سگهان ٿو. ڪو واءُ سٽاءُ لڳو اوس ملندو ته ڇپائي پڌرو ڪيو ويندو.

وري به اڳ ڪيتر ديوتائن لئي چاڙهڻ جو منترلکائيو.

اُلٽيا ڪلا - پلٽيا نير - ڪيتر چاڙهون ڀاون وير -
پو ميشوري پاتاليشوري ٻانچ مهيسر آگيا ڏو -
تو ڪيتر چاڙهون مها ماءِ يوگيڻ پرش ايهاس ڪال
۾ ان ڪيتر ڪي بيهوش، سرام سوم، سدا ۽ امرت
ڪري چوندا آهن.

واڳر نه ٿو آهي- اهو الهيء ڪري ٿيو آهي جو اهڙي
اوچ درجي جي وديا انهن اڌڪارين کي نه اچڻ گهرجي
جو نه جواهري کي جواهر جو قدر ۽ ملهه جي خبر آهي
باقي جو عام ماڻهو سو ان کي نه جاڻي سمجهي جو اکر
سمجهي اڇلائي ڇڏيندو. اها اصل ڪانوني ڪيميا ڪرن
حڪيمن ۽ وديا وارن جي آڌو - ڏاڍي آهي جو اهڙن اوچيرن
وديائون پرولهن (Problem) وانگي شلوڪن ۾ ڏيندا هوا
نه وديا وان حاصل ڪن جن مان سڀني کي لاڀ ٿيندو
اهوئي سبب اڌڪاري پڻي جو آهي هن ڪونه ڏي
مارڳ ۾ اڌڪاريء کي اچڻ ڏيندا هوا. پر هيئنر اصل
حقيقت هلي وئي آهي باقي وڃي کاڻي رهي آهي. لنهن
هوندي ان لوڪ کي ڇهڙو لهڙو ۽ هلائڻ گهرجي- جو نه
لوڪ ايهاس نه اسانکي گيان ڏيئي پريو جو درشن ڏيکاري
ٿو - سو لوڪ جو ڏوه ڪونهي پر اسانجو ڏوه آهي. لنهن
۾ جو اهو هلندو هلندو نه ڪڏهن نه ڪڏهن اهڙي
پڳولي مالا جو لعل جاڳندو جو پيهجو آڌار نه ڪندو پر
پين جو ۽ آڌار ڪندو - اسان گرو صاحبن جي سمپردائه
جو پوڄيه پاد مهرشي سروپ سنت لعلان لعل ڀڳوان جون
ان امرت ڪلا لوڪ لي لوڪ شاستر رچيل آهي جنهن ۾
ان لوڪ جي پنتر ڪريا ايهاس وگيان ۽ گيان جو سهڻي ۾
۾ سهڻو سندس اوستائن وغيره جو پورو پورو لوڪ ڪيو آهي
سڀني آتمڪ سروپ ۽ پرڪرتي جي لتون جي اپڻو ڪرڻ لاءِ

ڪونهي پر سڀ ڏيهه ۾ وايو جو سنچار آهي- اهو وايو جو سنچار بن پدارٿن تي لڳڻ ڪري ٿيندو- پر اهو انهيءَ ناد پنهنجو ڀاڱو پرگهٽ ٿيندو نه ڪي ڪي بن پدارٿن جي لڳڻ ڪري [هت] معنيٰ لڳڻ پر هو نادان – هت معنيٰ نه لڳندڙ جنهنڪي عام ماڻهو اناهد ڪري چوندا آهن- اُن جي ڪريا اها آهي جو ڪنهن به يوگ ڀيام تي ڌيان ڪري ٻول ڌوار- مٿي پور يعني ناڀي ۽ هرديه يعني دل تي ڌارڻا پنهنجي اشٽ ديوتا جي ڌني روپ منتر: اُچار رکڻو ٿو پوي- جن کي ايڪاگر ڪرڻ ۽ پوءِ ڌيان تي اڀڻو ٿو پوي- جن بابت مون اڳي يوگن ۾ احوال ڏنو آهي وڌيڪ اُن جو احوال پرما ودّيا ۾ ضرور ڏيڻو آهي تنهن ڪري هت وري ڌهرائڻ ۾ مزو ڪو نه ڏيندو- هاڻ اُن ناد جو سروپ جو احوال ڏيان ٿو- جهڙي طرح سرن جي سپتڪ ۾ پهرياءِ ٿلهو ڳرو آواز کرج تنهنکانپوءِ هري هري سنهو ٿيندو يعني ١- کرج ٢- رکهپ ٣- گنڌار ٤- مڌيم ٥- پنچم ٦- ڌيوت ٧- نکاد اُنکانپوءِ انسوار يعني ان ناسڪ [غنه] ٻاٻندوآهي جهڙيءَ طرح ڳرو آواز وسرگ [:] بندو روپ [٠] پرم ٿتو آگيا چڪر مڪار ۾ مليو- اُتي ان کي شڌ برهم يا ڪوٽسٿ آتما جو انڀو ٿيندو- اهو آواز ڪو ساري گ م پ ڌ ني اُچار ڪونهي پر ڌني روپ آهي.

سچ پچ گهگهو جو آواز وانگر سنهو ٿي ويندو ۽

ديڪشانڪ ١٦-

ناد بندو يوگ تٿا انهت ناد

هي يوگ جيڪي هيٺ لکان ٿو ويدي پرما ود
ائي سڀ ڌيان جي ٿي پرپتا لئي پهل آهن سڏائ
پعدي اصول اهو آهي ته جڏهين ڌيان جي پرپتا ڪري
پراڻ سوکيم ٿي وڃي ٿو ته برهم دوار سکمڻا ناڙ جو
د دوازو کلي ٿو - سڀ ڪهن يوگ جي اڪول پراڻڪ
ڪريا سکمڻا ۾ شروع ٿي وڃي ٿي - پوءِ جئن جئن پراڻ
سوکيم ٿي اڳتي وڌي ٿو لئن لئن ماڻهو جي اگيان جا
پڙدا لهندا وڃن ٿا ۽ چت شڌي جي ڪري جگياسو
پنهنجي آتمڪ لکيه جو انڀو ڪري ٿو. هاڻ ناد بندو
يوگ شروع ڪريان ٿو پراڻ معلي گتي پا ڪريا. اه
گتي ساري جگت يا سنسار ۾ هلي هلندي ٿي هاڻي
خود جگت يا سنسار جو ارٿ ئي ڪريا آهي هڪ
سيڪنڊ به ڪو به پدارٿ استر ڪونهي سواءِ اڌشٽان
روپ برهم تتو جي سو هن ڏسهي ۾ پراڻن جو سنچار
سڄو وقت پيو هلي - جڏهن اسين ڪن تي آڱريون رکون
ٿا تڏهن اسين آواز پڌون ٿا اهو آواز ڪن جي پڙدي
(Tympanum) پا ششڪلي تي وايو جي لرزش ڪيوپ
پعني (Vibration) جي ڪري آهي. اهو ڪو انهد ناد

ته انهو ڪو نه ٿيندو. هي يوگ اهو ڪري سگهندو جنهن ان برهم جوتيءَ جي سڦورتي اڳ ئي انهو ڪئي آهي- جا گهٽ ۾ گهٽ گيان يوگ جي ستواپتي پوهڪا انهو ڪئي آهي. اهو ئي يوگيجن ان جو ابياس ڪري سگهندو ۽ ٻيو ڪو به ڪو نه ڪري سگهندو. ڇاڪاڻ ته نندرا ۾ مَن جي ورتي ڪابه ڪا نه انهو ٿئيٿي- يوگ سوتر ۾ به ڄاڻايل آهي ته:

अभाव प्रत्ययावलम्बना वृत्तिर्निद्रा

ارٿ: نندرا ورتي اها شيءِ آهي جنهن ۾ ڪنهن به وچار جو ڀاو ڪونهي يعني اڀاو آهي سائي ننڊ گهري آهي هاڻي جهڙي سماڌي اپاڌين رهت تهڙي نندرا تهڙي غشي تهڙي مورڇا تهڙو نشي جو خمار انهن ۾ به وچار جو اڀاو آهي ته پوءِ سڄي سماڌي ۽ هنن غشي مورڇا ننڊ جي حالت ۾ ڪهڙو تفاوت آهي- تفاوت اهو آهي جو ننڊ ٿوڙي غشيءَ وغيره ۾ تمي گڻ واري ورتي آهي تنهن ڪري ڪو به ڀاو ڪو نه ٿو ٿئي پر سماڌي ۾ ستو گڻ پرڌان آهي جا تمام گيان واري آهي انهيءَ جو مثال روشنيءَ ۽ اونداهيءَ جو اڳي ڏيئي چڪو آهيان سماڌيءَ ۾ سڄي سرشٽي جي لَءَ ۽ سرشٽي ڪرم جو ابياس هلي ٿو سو جاڳرت روپ ستواپتي منزل آهي جيتوڻيڪ ان وقت هن کي ٻاهرين پدارٿن جو ڌيان ڪو نه آهي پر انجو اندر ابياس ۾ سجاڳ رهيٿو. نتيجو اهو آهي ته سماڌيءَ

ساڌڪ کي پنهنجي ڪنڌي ۾ وايو جو سنچار ٿو ٿيندو جو انڀو سڌ آهي. پر ياءِ شروعاتي اڀياس وارن لاءِ ٿورو وقت هلي ٿو سندن ڌيان جي ٽٽڻ ڪري. پر اڀياس سان ڊگهو وقت هلندو رهي ٿو.

شاستر ته ڪيترن پرڪارن جا ناد ٻڌائين ٿا. پر ڪيترا به ٻڌائين پر آهن انهن سڀني سرن اندر. شبد برهم ناد جي صورت سماڌي يعني پرڪرتي ڌيان اوستا ۾ پنهنجي پرم تتو ۾ سمائجي وڃڻو.

ديڪشانڪ ـ ١٧

اپاو يوگ - مهايوگ - برهم يوگ

هي اهو يوگ آهي جنهن ۾ ڌارڻا ۾ لڪ ڳڻ روپ سڀ اُپاڌيءَ تي رهت شونيه وانگر ڌاريو وڃي ٿو. جنهن جي واسطي اڀياس جو اهو نمونو ڏيکاريو وڃي ٿو ته پنهنجي من کي ڏسجي ته ڪٿي ٿو ڊوڙي. پوءِ سندس ورتين کي گهٽ ڪرڻ لاءِ ڌيان ڪجي ته ورتيون ڪٿي وڃن؟ اهو پرم تتو شونيه وانگر نرگڻ سڀني اُپاڌين کان رهت آهي سو ائين برابر آهي پر اها ساڌارڻ ماڻهن لاءِ ڪو نه آهي ڇو ته من اسان جو سيمت يعني حد وارو آهي سو ڪيترو به ڌيان ڪجو

ارٿات:- هي مهاڀاڳو (وڏن ڀاڳن وارا) ارجن انهيءَ ۾ ڪو به شڪ ڪو نه آهي ته من ڏاڍو چنچل ۽ ڏکيو وس اچڻ وارو آهي - پر هي ڪنتيءَ پٽر ارجن وارون وار اڀياس ڪرڻ سان ۽ پوري طرح ويراڳ مان هي من وس اچي سگهي ٿو.

ڀڳتي يوڳ

جنهن ڀڳت ايشور جي استوتي ڪيرتن نام جپ ۽ اپاسنا سان پنهنجي چت جي شڌي ڪئي آهي ۽ سرو ايشور ارپڻ ٻڌيءَ سان ان پرڀوءَ جي ارٿ ورتي آهي ان کي پرڀوءَ لاءِ پرم انو ڪني معني پرم پريما ٿئي ٿو ۽ ان پريم ۾ گد گد ٿئي ٿو. سونهن سوارٿ پريم انهيءَ ڀڳت کي آنند ۾ اهڙو مگن ڪري ڇڏي ٿو جو ان کي پنهنجي تن من جي به ڪا پرواه نٿي رهي ڇو ته:

परं प्रेमास्पदत्वं आनंदत्वं

ارٿات:- پرم پريم ئي آنند آهي ۽ اها پريم جي پوڻين اوستا آنند آهي جا خود ايشور آهي. سو آنند اهڙو ته ٿئي ٿو جو سچي آنند ۾ اچي ٿو ان ڀڳت جي اکين مان لڙڪ وهيو وڃن. پوءِ هو ڀڳن سڀني جو آسرو

۽ يوگي رشي روپ ۾ مهاتما آهي پر نندرا ۾ جهڙو
سمجهيو ٿهڙو اُٿيو ۾ ڪو به ان ۾ تفاوت ڪو نه آهي
انهيءَ ڪري جڏهن ڪي ماڻهو شونيه ابياس جي ڪوشش
ڪن ٿا. نيڪ آهي اهو به چڱو پر هو وڃي لمي گهڙ
واري ورتيءَ ۾ پوي ٿو جنهن ۾ هو پاڻ کي سمجهي
ٿو ته مان ڪو سچيءَ سماڌيءَ ۾ آهيان پرم پد کي
پهتو آهيان پر هو لمي گهڙ جي پر ڀاو ڪري پاڻ ۾ رجو
گهٽ ٿي وڃيٿو لنهنڪري اڳاٽا سوچڙا به جٽ. اهڙيءَ
لمي گهڙ سماڌيءَ کان خبردار رهڻ کپي. تنهن ڪري
اهو مٿيون يوگ ڪو اوچ ڪونهيءَ وارو ابياس ڪري
سگهي ٿو. ڇو جو جنهن جو من تي پوريءَ طرح قبضو
آهي سو ئي هي يوگ ڪري سگهي ٿو. انهيءَ جي
بابت شري ارجن ڪرشن ڀڳوان کي سوال وڌو هو ته!

चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद्दृढम्

तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम्

ارٿات - هي ڀڳون هي من ڏاڍو چنچل سڀاءَ وارو
۽ ان جو وس ڪرڻ واڍوءَ وانگر ڏاڍو ڏکيو آهي. تنهن
تي شري ڪرشن جواب ڏنو:-

असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम्

अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते

وسشٽ مهراج جاٽي واٽي ڪنهن ٻنگه سان اُن ٻالڪ
جهڙي پتلي کي درياه جي وچ سير ۾ هٿن مان ڪيرائي
ڏنو جو راجا جنڪ ڏسي هڪدم ان ٻالڪ کي ڪڍڻ
لاءِ موهه ۽ پريم جي وس ٿي پنهنجو پاڻ ڪٽي درياه ۾
ٽپ ڏنو ۽ اُن ٻالڪ جهڙي پتلي کي درياه مان ٻاهر
ڪڍي آيو. انهيءَ وقت ڏٺائين ته هيءُ سچو پچو ٻالڪ
نه آهي پر انهيءَ جهڙو هڪ پتلو آهي ۽ وسشٽ منيءَ
کي چيائين ته سائين هيءُ ڇا ڪيو تڏهن وسشٽ منيءَ
چيس ته راجا توهان هن کي پنهنجو ٻالڪ سمجهي پريم ۽ موهه
جي وس ٿي هيٺرن نوڪرن وغيره هوندي به پنهنجو
پاڻ اُن ٻالڪ کي درياه مان ڪڍڻ لاءِ ڪٽي ٽپ ڏنو.
اهڙيءَ ريت ايشور ٻئان سڀني پراڻيءَ ڀڳت جي پريم جي
وس ٿي اُنهيءَ جي اُڌار ڪرڻ لاءِ پنهنجو پاڻ اچي
ٿو اُن ڀڳت کي هن ڀو ساگر مان ٻاهر ڪڍي. هاڻي هي
ٽيا اُهي ڀڳت جيڪي نشڪامي آهن. جيڪي سڪامي
ڀڳت آهن جيڪي پرڪرتيءَ جي آڌين آهن ۽ جن منا
کي نه وڃايو آهي تن لاءِ به اُها پرڪرتي داتا اهڙي اُئي
ديال آهي.

جهڙي ريت ڪنهن ماڻ جا چار پٽ آهن. هڪ تمام
نيڪ ۽ نرو آهي ٻيو پڙهندڙ ۽ پوريءَ سمجهه وارو
نه ٻيو آهي ٽيون تمام ڏنگو ٿي پيو آهي چوٿون هر
وقت بيمار ٿو گذاري هاڻي ماتا اُنهن چئن ئي پٽن کي

تياڳي ايشور جي شرط وٺي ٿو، ۽ اهو نشڪام روپ پرم آنند انهن کي سماڌيءَ ۾ اسٿت ڪرائي ٿو ۽ ايشور به ان کي چقمق وانگر ڇڪي پنهنجي نرلشيم آنند سروپ ۾ سمايو ڇڏي ٿو.

هاڻي جڏهن انهيءَ ڀڳت پنهنجي اهنتا ۽ ممتا سڀ وڃائي ڇڏي آهي. تنهن ڪري اُن جو پرڪرتيءَ سان لاڳاپو ئي ٽٽي پوي ٿو ۽ هو پرڪرتيءَ کان ٻاهر هليو وڃي ٿو ۽ ايشور جي اداري ۾ آهي ۽ ايشور ئي ان جو يوگ کيم ڪري ٿو. هتي هڪ درشٽانت ياد اچي ٿو ته وسشٽ منيءَ کان مهاراجا جنڪ پڇيو ته ڀڳوان کي جڏهن پنهنجا هيترا ديو ديوتائون وغيره ويٺا آهن ته انهن ديوتائن کي جيڪڏهن هو حڪم ڪري ته جيڪر اهي ديوتائون ئي اُن شش جو سرو ڪلياڻ ڪري ڇڏين پرنتو ايشري هوندي به هو پاڻ سندس ڪلياڻڪاري بڻجي ٿو پوي سو ڇو.

هڪ ڏينهن وسشٽ منيءَ ۽ راجا جنڪ ۽ سندس پريوار نوڪر چاڪر سڀ ٻيڙيءَ ۾ چڙهي سير ڪرڻ لاءِ نڪتا. وسشٽ منيءَ هڪ راجا جنڪ جي ننڍڙي ٻالڪ جهڙو هڪ پتلو لڪائي کڻي آيو هو ۽ انهيءَ کي گود ۾ کڻي پئي کيلائيائين. راجا ۽ ٻين سڀني ائين پئي سمجهيو ته وسشٽ مهراج اسانجي ننڍڙي ٻالڪ کي کيلائي رهيو آهي. پوءِ ٻيڙي جڏهن درياه جي وچ سير ۾ آئي ته

ڏاتاران ڏيکي ڦل ملن تا انهن لاءِ اسان کي نہ رنج ڪرڻ گهرجي ۽ نہ بيحد خوشي ٿيو نہ اسانجو جڏهن سرشٽيءَ جي هر هڪ پدارٿ سان سنبنڌ آهي جو آدرشيہ آهي جنهن جي اسانکي ڪا بہ ڄاڻ ڪانهي انهيءَ سنبنڌ ۾ رهڻ ڪري جا اسان جي اسٿتي آهي تنهن ۾ ئي اسانجو ڪلياڻ آهي. انهيءَ ڪري اسان ڪرم سداري سنا ڪرم ڪري سنو ڦل حاصل ڪرڻ لائق بڻجڻ گهرجي.

ديڪشانڪ ١٨

● ڪريا يوگ ●

شري پتنجلي ڀڳوان ڪرم يوگ يا ڪريا يوگ لاءِ پنهنجي يوگ درشن ۾ هيءُ سوتر ڏنو آهي.

तपः स्वाध्यायेश्वर प्रणिधानानि क्रया योगः ॥

ارٿ :- تپ - سواڌيايہ - ايشور پرڻي ڌان - ڪريا يوگ يا ڪرم يوگ چيو وڃي ٿو.

پهريون - تپ اهو آهي جو من کي وشين کان روڪي پنهنجي وس ۾ آڻڻ ٿيو نہ من هميشہ ٻاهر مک وهي جڳت جي وشين ڏانهن ڊوڙي ٿو. اهي ٻاهريون وشيون من کي ڇڪيو وڃن ٿيون. انهن کي روڪي انتر مکيءَ ورتيءَ سان پنهنجي وس ۾ ڪري.

پنهنجي هڪ ئي نظر سان ڏسي ٿي پر سندن لياقتن
سارو جو بلڪل ٺيڪ آهي انهيءَ لاءِ انهي رنگ جو
ڪاڌو پيتو وغيره مهيا ڪري ٿي ٻيو پڙهندڙ آهي ته
اُن لاءِ ڪتاب پڙهائڻ جو پربند پڙهڻ پوشاڪ انهي رنگ
سان رکي ٿي ٽيون جو تمام ڏنگو آهي اُنهي کي سڌارڻ
لاءِ وقت تي ڪڙي سزا وغيره پڻ ڏئي ٿي پر جو
چوٿون بيمار ٿو گذاري انهيءَ لاءِ وري ڪاڌو پيتو
پرهيز وارو مهيا ڪري ٿي انهيءَ ۾ انهن جي ڀلائي
سمايل آهي ۽ اُها ماتا سڀني جي ڀلائي لاءِ سوچي اُنهن
سان اُهو ورتاءُ ڪري ٿي. اهڙي طرح پرڪرتي ماتا
ٻه اسان کي ڪرمن انوسار ئي ڦل ڏئي ٿي جهڙا اسين
ڪرم ڪريون ٿا ۽ انهيءَ ۾ اسانجي ڪلياڻ لاءِ سڀ
ڪجهه سوچي ۽ ڪري رهي آهي پر ٻاڌائن جي نورت
ڪرڻ لاءِ اسان کي اهڙا اُپاءُ ٻه ڏيکاري رهي آهي
جن جي ڪرڻ سان اسانجون اوڻايون مٽجي وڃن ٿيون
۽ اسين چڱا ۽ سٺا ٿي پنهنجو سٺو ڦل حاصل ڪري
سگهون ٿا اهڙيءَ ريت شڀ ڪرم جي ڌاران ان
پرڪرتيءَ ماتا جي ڪرپا سان انسان پنهنجن ڪرمن ۾
ڦيرو آڻي پنهنجيءَ قسمت کي ڀلائي سگهي ٿو. جيڪي
لوگيجن پرش آهن سي پڻ انهيءَ پرڪرتيءَ ماتا جي
شرڻ ۾ اچي انهيءَ جي لٽون کي ڇاڻي پنهنجا پراربڌي
ڪرم ٻه مٽائي سگهن ٿا هاڻي اسان کي پنهنجي ڪرمن

هاڻي ڏسون ته سواد ڪهڙا ٿيا آهي :- اُهي شاستر پڙهڻ
جن مان ايشور تتو جي ڄاڻ پوي ۽ جهڙا پڙهڻ لاءِ
ڪمائتي ڳالهه آهي تنهن کي گرهڻ ڪرڻ ۽ جا ڪارائتي
نه آهي انهيءَ جو تياڳ ڪرڻ. انهيءَ لاءِ ٻه ڳالهيون
آهن. (۱) ترڪ معنيٰ سوال جواب ڪرڻ (Arguement)
۽ سڌانت معنيٰ حاصل مطلب يا پڪو مت (Decision)
هاڻي شروعات ۾ واد به ضرور آهي ڇو ته انهيءَ مان
سچ ڪوڙ جي ڇنڊ ڇاڻ ٿيندي. اکهون پوري ڪن جي
ٿيڻ تي اعتبار رکي پنهنجو امولڪ جنم نه وڃائڻ
کپي. جڏهن سڌانت جي پوري خبر پوي تي تڏهن
اُهو واد وواد ڇڏي ڏيڻ گهرجي ڇو ته اجايو واد وواد
به من کي چنچل ڪري ٿو.

اهڙيءَ ريت شروط ۽ منن جو سچو سڌانت سمجهي
انهيءَ تي عمل ڪري.

هاڻي ايشور ارپڻ ٻڌي ڇا آهي:- ايشور جي ڀڳتي
۽ اُپاسنا يعني نام جو سمرڻ ۽ جپ ۽ سڀئي ڪرم نشڪام
ڀاءَ سان اِڇا رهت ڪرڻ ۽ سڀني ڪرمن جو ڦل ايشور
جي ارپڻ ڪرڻ، اِهائي ايشور ارپڻ ٻڌي آهي.

ڇو ته گيانين ۾ گيان نيشٽا ۽ اگيانين ۾ ڪرم نيشٽا
ضروري آهي ڇو ته جيستائين چت جي شڌي نه ٿي
آهي تيستائين گيان جي سڌي به ڪانه ٿي سگهندي.
جيستائين واشنا ڪيه نه ٿي تيستائين چت شڌي به نه ٿي

انهن وشين لاءِ ارجن ڀڳوان ڪرشڻ کان سوال پڇيو
آهي ته ماڻهو ڇو ٿا پاپ ڪن انهيءَ جي جواب ۾ شريمد
ڀڳود گيتا ۾ ڀڳوان هيٺيان شلوڪ چيا آهن.

ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते ।
सङ्गात्संजायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते ॥
क्रोधाद्भवति संमोहः संमोहात्स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥

ارٿات:- وشين جي چنتن ڪرڻ وارو ماڻهو انهن وشين جي سنگ ڪري آسڪت ٿي وڃي ٿو ۽ انهن وشين پدارٿن کي ڀوڳڻ لاءِ من جي اڇا پڪي وڃي ٿي. انهن اڇائن جي نه حاصل ڪرڻ ڪري اُن کي ڪروڌ وڌي وڃي ٿو ۽ ڪروڌ ڪرڻ ڪري جيوَ جو موڙ پاءُ ٿي پوي ٿو ۽ شناخت کان نڪري وڃي ٿو. انهيءَ شناخت جي اُڏامي وڃڻ ڪري اُنهيءَ اوڻڪي منش جي سمرڻ شڪتي ڀرمت ٿي وڃي يعني چڱائي بڇڙائيءَ جي پرک جو حافظو اُن ناس ٿي وڃي ٿو.

انهي ياد گيري يا حافظي ناس وڃڻ ڪري بدي پرشٽ ٿي وڃي ٿي ۽ بدي ڪمڻ ٿي وڃڻ ڪري پنهنجي ڀلي ڪرم ۽ ايشور جي ڀڳتيءَ جي سادن کان نڪري وڃي ٿو. يعني ڀڳوان جو پڇڻ يا ڪو سرشٽ ڪرم نٿو ڪري.

ديڪشانڪ ١٩

ينتر پوڄا يعني نقش بندي

هي ينتر ڪي رکيائن يا تعويذن جا ڪو نه آهن. پر هي اهي ينتر يعني نقش آهن جن جي ڪريا اڀياس وگيان ۽ گيان جي دوارا پرم تتو جو انڀو ٿئي ٿو. جو اسان منش جي پرم ڳتي نرواڻ پد آهي. تنهن ۾ پهرياءِ مشهور شري ينتر جو ولا ڀڳوان جي تنتره آرڪيه جو حصو آهي جنهن کي پرنتي رشين انڀو ڪيو ۽ پرم مهان شڪتيءَ ۾ سمائجي ويا. جگت گرو شري شنڪر آچاريه وارن جو هي خاص اپاسنا جو ينتر آهي. جو پنهنجن شش کي برهم گيان جي حاصل ڪرڻ ۽ پريوءِ درشن ڪرڻ ۽ مڪتي جي اپلبڌي لاءِ اڌڪارين کي اپديش ڏيئي وڏي سان ڪرائيندا آهن انهي ينتر جي ناهڻ جو هيٺيون شلوڪ لکجي ٿو.

चतुर्भिः श्रीकण्ठेः शिवयुवतिभिः पञ्चभिरपि
प्रभिन्नाभिः शम्भोर्नवभिरपि मूलप्रकृतिभिः
त्रयश्चत्वारिंशद्वसुदलकलाब्जत्रिवलय
त्रिरेखाभिः साद्धं तव भवनकोणः परिणता

ارٿات :- تنهنجو پرم ستان چار شري ڪنٺ ۽ پنج

سگهندي. جيستائين نشڪام ڪرم ابياس نه ڪبو وڃو
آهي تيستائين واشنا به ڪين نه ٿي سگهندي. تنهن ڪري
ايشور ارپڻ بڌيءَ سان ڪرم ڦل جو تياڳ ڪرڻ سان
پوءِ ايشور جي پراپتي ٿيندي آهو اُتم پرش ايشور جي
پرڪيه جهلڪ ڏسي ٿو ۽ اهو گياني پرش الين جوئي ٿو.

न त्वहं कामये राज्यं न स्वर्ग नापुनर्भवम् ।

कामये दुःख तप्तानां प्राणिनामार्तिनाशनम् ।

ارٿات :- مان نڪو موڪش نه سورڳ نه راڄ گهران ٿو
پر سڀني دکيت پراڻين جو دک ناس ٿيڻ گهران ٿو. اهڙي
گياني سوارٿ رهت پراُپڪاري پرش لاءِ شري ڀڳود گيتا
۾ ڀڳوان شري ڪرشن چوي ٿو.

ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहितेरता ।

ارٿات :- اُهي ئي مونکي پائي سگهن ٿا جي سڀني
جي ڪلياڻ لاءِ نسوارٿ ڪرم ڪشي رهنا آهن.

هاڻي هن يوگ جون به پهن لوڳن وانگر چار چاڙهيون
يا پوڪائون يا منزلون ٿيون ٿيون. (١) ايشور جي اُپاسنا
(٢) ايشور ارپڻ بڌيءَ دواران سڀني ڪرمن جي ڦل
جو تياڳ (٣) ڦل جي تياڳ ڪري واشنا ڪين (٤) واشنا
ڪين ڪري چت جي شڌي چت جي شڌ ٿيڻ ڪري
تتو گيان ۽ پرم پد جي اُپلبڌي يعني حاصلات اُها ئي
آهي موڪش.

هن شلوڪ ۾ شو ڀڳوان گروءَ جي ڌيان جو استان ڏيکاريندو. ارٿات ته آءٌ برهم رنڌر يعني سهسر پدم جي هيٺ جو ٻارهن پاکڙين وارو اڌ پوٺ ڪمل جو ڪنڊلني شڪتي سان ڪنو آهي اُن ۾ پرم گروءَ جو پوڄن ڪريان ٿو. هن ڌيان جو چار اپياس جون اوستائون ۽ پنجون پرم تتو ۾ ميلاپ آهي. جيئن اڳين لوڳن ۾ آهن تئين هن ۾ به آهن سي اوستائون هي آهن. ١- سهسر پدم جي هيٺ ٻارهن پاکڙين وارو ڪمل يا پدم ٢- اڪٿ ود يا اڪٿ ترڪوڻ يا اڪٿ ڪٿا يا وائي ٣- هنس مٿي پيٺ يعني سوهم جي شبد جو مٿي پيٺ ٤- ناد بندو يعني شو شڪتي يا پرڪرتي پرش يا بندو وسرگ استان ٥- انهن جي سنڌي روپ پرم شو يا مهاشڪتي يا سيڪنهن سمپرداءِ موجب شري وشٽو- گٽپتي - يا ست گرو پرم گرو پد جو پرم پد يا موکش آهي گهٽو ڪري ڪيترن ونڌن مهاتمائن جي سکيا ڪرتا اُپديش ۾ان انهي پاد ڪا پنچڪ يعني پنج پاوڙ يا پنج پوڙن جا ئي ديکشا جا اُچار ملنتا. جهڙي طرح -

"جن اکٿ ڪٿا لي جاني"

تن پرم پد پائو. انهيءَ پاد ڪا پنچڪ جو سٽن شلوڪن ۾ان هي شلوڪو نمبر ٥ ڏيان ٿو.

तत्र नाथचरणारविन्दयोः कुङ्कुमासवपरीमरन्दयोः
द्वन्द्वमिन्दुमकरन्दशीतलं मानसं स्मरति मङ्गलास्पदम्

شو ٻوليءَ جي ڪل نو آهن - شنچوءَ جون مول پرڪرتيون
آهن ۽ ان ۾ ترڪوڻ ٽيتاليهه - ٽي گول آڪار ٽي ريکائون
ات ۽ سورهن پاڪڙين وارا ٻه ڪنول دل آهن انهن
نون پرڪرتين جي دوارا هي سارو پرپنچ رچيو ويو
آهي- تنهن ڪانسواءِ هيءَ رهسيه سواءِ گروءَ جي سمجهائڻ
ڪانسواءِ پورو ودّيءَ سان ڪو نه خيال ۾ ويهندو ۽
تورو وستار وارو ٻه آهي- گرو اڌ ٻوڌت اُپديش سان
ٿي اُن جو مرم گيان حاصل ٿيندو - تنهن ڪري وڌڪ
ڪو نه لکيو ٿو وڃي- اهو ٻه هڪ مارگ يا رستو آهي
جو مها ترپر سندري ڀڳوتيءَ جي پرم روپ لکيارث ڪرائي
ٿو - انهيءَ جو ڌيان آگيا چڪر جي مٿان سوم چڪر ۾
ڪرڻ ۾ اچي ٿو جنهن کي ٻيندو ستان ٻه چوندا آهن
ڏسو يئتر روپي مورتيءَ جو رهسيه جو هڪ نسي چتر
ساري پرڪرتي، تتو ۽ پرم تتو جو انڀو ڪرائي ٿو جو جيڪر
ڪيترن پرمارٿڪ شاسترن جي پڙهڻ سان ڪو نه حاصل ٿي سگهي
اهو آهي مورتي يئتر چتر جو اموليه ملهه ٻيو جو مشهور يئتر
خود شري شو ڀڳوان جنهن کي پاد ڪا پنچڪ ستوتر ۽ مارگ
۾ پنج پاور ۽ عام طرح اڪت ودّيا- واٽي يا ڪتا چون
ٿا - اِن ستوتر ۾ فقط ست شلوڪا آهن جنهن مان هڪ
شلوڪو پهريون ڏئي ٿو ۽ تورو رهسيه لکجي ٿو.

ब्रह्मरन्ध्रसरसीरुहोदरे नित्यलग्नमवदातमद्भुतम्
कुण्डलीविवरकाण्डमण्डितं द्वादशार्णसरसीरुहं भजे

ارتات:- نہ آدي گرن جو گرو آهي جو نہ ڪسال
يعني وقت اُنهيءَ کي بڌي نٿو سگهي- سارو گيان انسان
جي اندر ۾ آهي- اُهو نہ ٻئي ڪنهن گيان سان ڍڪي
ڪڍيو. سو گيان ٻاهر ڍڪي ڪڍڻ وارا گروُ يا سچا
اُپديشڪ ظاهر ڪرائي سگهنتا. تنهن ڪري اهڙن گرن
جي انسان لاءِ ضرورت ضرور آهي- اِهي سڀ گرو
ديش ڪال ۽ نمت يعني ظرف مڪان ظرف زمان ۽
ظرف تميز ۾ پيدا پيا آهن پر هو جو سنگرو سو اُنهن
تنهي يعني ديش ڪال نمت ۾ اُصل بدل ڪونہ آهي. تڏهن
اُهو ڇا آهي؟ اها اننت شڪتي اها آهي جنهن جي انيو
۾ سڀ ڪجهہ "هتي، هاڻي يا هيءَ آهي".

اڄ سڀان هتي هي هو ڪجهہ بہ
ڪونهي- "هي هاڻي هتي" سڀڪجهہ ان وقت ئي
وڏي مان آهي. انهيءَ جي نڪا آد نڪو اَنت آهي ۽
سيني جو شاستا ۽ نيننتا. اهڙو جو پراڪرم بل تيج ولاءِ
پرڪاش گيان ۽ عقل ۽ بڌيءَ وارو سو اٿو اهڙو يا
اننت شڪتي- تنهنڪري اُنکي سروگيہ سرو ويايڪ سرو
شڪتيمان Omniscient Omnipresent Omnipotent
چونتا اُنهيءَ جو گيان جڻ ينگہ چاڻڻ وقت صافي مان
هنگہ نڪرندي آهي تڻ سڀ ڪنهن ۾ تمام سوڪميتا سان
چٽي اُڇيو هميشہ پوي- اوہ جهڙو صاف يعني انتهڪرڻ

ارڌات - ألي يعني مٽي پيٽ جي وچ اسٿت لاڪي
رنگ - ڪم ڪم يعني ڪيسر (Saffron) زعفران يعني
سگندت گلن جي رس وانگر امرت روپ چندرمان جي
ڪرڻن روپ شيتل ٻئي چرڻ اُن ناٿ يعني سنگورو جا
جي منگل مٽي يعني سرو ڪاريه سڌ ڪرڻ وارا آهن
منهنجو من انهن جو سمرڻ ڪري ٿو.

هيٺ امرت رس ڪيسر جو ٻوٽي جن ايپاسي سنت
جي امرت آنند جو انڀو ڏيکاري ٿو - انهيءَ ڳالهه لاءِ
سنڪيت ماتر نو رالرن ۾ ڪريا وقت پنجن ايپاسن جي
اُهڃاڻ لاءِ پنجئي آڱريون اُن ڪيسر يعني ٻجيا يا سوء
روپ امرت مان ٻوڙي پنهنجي مک ۾ وجهي سا پيند
آهن ته پوءِ ايپاس جي ڪريا ۾ وهندا آهن. اهو نمونو
وهنوارڪ طور اشاره ٻوڳ ايپاس لاءِ ڏنو ويو آهي
جنهن کي پاوڙ يعني مها شڪتي جي پنج ايپاس روپ
پيرن جي آڌار وارو استوتر چيو ويو آهي اهڙي طرح
سڀني سمپردائن ۾ ٻاهرين وهنوارڪ نموني ۾ "چرڻامرت
ڪري ڏجي ٿو.

اڻ اهو ناٿ سنگرو يا پرم تتو يا مها شڪتي
آهي تنهن جو ڪجهه ورنن ڪرڻ هت ضروري آهي
شري مهرشي ليکڪ ڀڳوان جو ان ڳالهه لاءِ ٻوگ سوترڏجي

स पूर्वेशामपि गुरूः कालेनानवच्छेदात्

ديڪشانڪ ٢٠

پرما وديا

सा विद्या परमा मुक्तेहेतु भूता सनातनी (दुर्गा सप्तशती)

ارٿات:- اها پرما وديا سناتني مڪتيءَ جو ڪارڻ آهي معنيٰ اعليٰ درجي جي وديا سچ پچ ته هيءَ ويد وديا اوچي ۾ اوچي آهي ڇو ته ٻيون تنو وديائون البت ڏکيون آهن ۽ گھڻو ئي وقت لڳيو وڃي. تنهن ڪان سواءِ اهڙا آڌڪاري ڪين ٿا ملن تنهن ڪري ساڌارڻ ماڻهن لاءِ جي سمجهي به سگهن هيءَ ديڪشا آتم ۾ آتم آهي مطلب ته انيڪ وديائن جي باغ مان هيءَ هڪ لاجواب گل دستو ويد ڀڳوان اسان کي ڏنو آهي جنهن مان سڀني وديائن جي پرمارٿڪ سڳنڌي وٺي سگهجي ٿي. ڇو ته ايشور پرڻيڌان يا ايشور جي شرڻ ۽ سندس نام جپڻ سو ئي بس آهي جو اُنهيءَ ڪري ۾ نيم آدي اهي سد گڻ سڀيئي آڻهيءَ ۾ پرويش ڪن ٿا. جئن ته عام چوڻي آهي ته "ڪاڄگهه ڪيرتن نام آڌار" هاڻي ته ڪاڄگهه ۾ رڳو ڪيرتن ڪرڻو آهي ۽ نام جو جپ ڪرڻو آهي. اهو ئي آڌار آهي ٻيو ڪجهه به ڪونه ڪرڻو آهي سو ڪيرتن ته بلڪل سنئو. پر نام آڌار ڪيئن ٿي سگهندو؟ جنهن صورت ۾ مايا واد ويدانت ۾ نام ۽ روپ مٿي مٿيا يعني جوٺا ۽ ڪوڙا آهن اهي برهم ۾ ڪنهن صورت ۾

يا پنج ڀارتو تتو آهي. اُنهنجي اُن روپ اڇو ٿئي. اهڙي
اڳاڙ اننت جو نڪو شاستر نڪو وېد نڪو رشي نڪو
مٿي ڪوبه پار پائي ڪونه ٿو سگهي. ويدن ۽ رشين اُن
اڇنيه شڪتي جو التنا انشي بيان ڏنو آهي ڇا مجال آهي
ڪنهنجي اُن جو پار پائي سو اُتو اَننت شڪتي سنگرو
اُن جي شرط آهي موکيه. اُن جو گيان آهي امرت رس
ڪيسر يا چرٽا اُمرت هي ہوگ ڏيان ہوگ تي ٻڌل آهن.

وِيد ڀڳوان جي شرتي فرمائيٿي:-

अथ निष्कलो निरञ्जनो निर्मलो यस्यायं प्रपञ्चो महिमा सर्वाधेयत्वेनानसन्धेयः इति

ارٿات:- اهو مايا رهت بنا ڪنهن وڪر جي اکنڊ اوناشي- جنهنجو سارو جڳت مهما آهي سو آتما روپ جڳت جي پدارٿن مان ڪوبه لڀڻ گهرجي- سو جڳت ته نام روپ يا شبد ارٿ روپي آهي. شرتي موجب ايشور ملندو نه نام روپ مان- اسين آيا نه نام روپ آهيون قرنداسون نه نام روپ يا شبدارٿ مان.

मनसैवेदमाप्तव्यम्- मनसैवानुद्रष्टव्यम्

هي ٻئي ويد جون شرتيون فرمائن ٿيون ته اهو من سان حاصل ڪيو وڃڻو ۽ من سان ئي ڏٺو وڃڻو آهي جن جا ٻه روپ ٿي پيا هڪ سامانيه يعني عام يا (General Common) حاصل ڪرڻ- ٻيو وشيش يعني خاص*(Particular) سو ڏٺو وڃڻو- تنهن ڪري سامانيه سروپ ۽ وشيش سروپ جو نرڻو ڪرڻو پوي ٿو ته اڳئي هي ڳالهه چڱي طرح سمجهه ۾ وهي جهڙي طرح ڪاٺي ۾ سنلس سامانيه روپ ۾ نه اگني نه واءُ نه جل ڏسڻ ۾ اچڻو نه ڪاٺي ڪاٺي تي گسائجي ته اُن مان اگني پيدا ٿئي ٿي جو انجو خاص نج يا Particnlar سروپ آهي جو باهه چاهه وغيره ۾ ڏسون ٿا. اهڙي طرح ڪاٺي جي

بڻيا ئي ڪونه آهن. پر خود نام روپ وارو جڳت به ڪوڙو ۽ ماياوي آهي سو نه برهم ۾ ٽنهي ڪالن ۾ بڻيوئي ڪونهي ته اهو نام روپ وري ڪنهن آڌار تي اسانکي پرتتو يعني برهم جو انڀو ڪرائيندڙ جو اُتي نڪو مَن هلي نڪو مالها هاي اهو رڳو پرم نج تتو برهم ئي آهي جو انڀؤ ڪرائيندو عقل سان الله ڪڏهن ملندو ڪينڪي.

وري بيا چون ته ”بي علم خدارا نه تواند شناخت ته بي علم ماڻهو ايشور کي ڪڏهن ڪونه پائيندو هاڻ سچ ڇا آهي؟ ٻئي سچا آهن جنهن صورتبر اسين رڳو جڳت ئي ڏسي رهيا آهيون جو نام روپ آهي ته اسين چوهنداسون ته نام روپ جي علم مان. پر اُن برهم تتو نج ۾ رڳي استثي آهي ٻيو ڪجهه ڪونهي اُتي شش گرو ۽ آتما ٽيئي ايڪ روپ آهن. اُنهيءَ کي سروپ گيان ڪري چئجي ٿو. پر نام روپ واري اڀياس کي ڪريا گيان چئجي ٿو جيستائين منش انته ڪرڻ جي دائري ۾ آهي تيستائين ڪريا گيان ان کي ڪم اچڻو آهي جو اهنسا ممتا اهنڪار يا خودي کان پار چڙهائي اُن سروپ گيان جي منزل ۾ اچي ٿو جو الي نڪو سمنڊ سنڌي نڪا سير انت ٻڌر جي ڪل نه ڪائي“ انهنڪري ڪريا گيان پنهنجي پرڻتن سان اُئتي وٺي هلي ٿو. پر سروپ گيان مرايئور پنهنجو سڀئي ۽ چقمق وانگي اُن مهاتما کي ڇڪي استثي ڪرائي ٿو. جو اُهي ٻئي ڳالهيون اسان اُڃا ڄاڻايون آهن.

ڪٿ اُپنشد

अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषोऽन्तरात्मा सदा जनानां हृदये संनिविष्टः
तं स्वाच्छरीरात्प्रवृहेन्मुञ्जादिवेषीकां धैर्येण
तं विद्याच्छुक्रममृतं तं विद्याच्छुक्रममृतमिति

ارٿات:- تہ اُهو آڱر جي پرماڻ وارو پُرش انتر آتما سدا منش جي هردي ۾ ڀلي ڀانت پرويشٽ آهي اُنهي کي مڃ ۽ سينگ وانگر يعني مڃ لاهي سينگ جدا ڪري ٻهارڻ. مثال- جهڙي طرح مڪائي ۽ جي سنگ جا ٻاهريان پردا لاهي باقي سنگ کي جدا ڪري ٻهارڻ- اهڙي ۽ طرح پنهنجي شرير ۾ اڀياس وقت من ٻڌي آدڪ مايا جا پڙدا هٽائي ڇڏائڙي ۽ جو پنهنجو ديوتا روپ اشٽ ديوتا انڀو ڪرڻو. اهو اوهان جو اتو وشد امرت روپ پرم تتو جو اوهان جو سچو سچو سروپ آهي.

एष सर्वेषु भूतेषु गूढोत्मा न प्रकाशते
दृश्यते त्वग्रयया बुद्धया सूक्ष्मया सूक्ष्मदर्शिभि

ارٿات:- هي ۽ سڀني جو آتم سروپ پرم پُرش سڀني ڀوتن ۾ رهندي هوندي بہ مايا جي پڙدن ۾ لڪل هئڻ سبب سڀني کي پرڪاش نظر ۾ نٿو اچي. فقط سوکيم تتون جي ڄاڻڻ واري پرش جي دواران سوکيم ٻڌي ۽ سان نظر ۾ اچي ٿو. جنهن کي آتما يا شبد برهم يا ڪو تسٽ ساکي ڪري چئجي ٿو اُهو سنڌس وشيش

هڪڙي ڇيڙيءَ کي اگني ۾ وجهون ٿا ته ٻئي ڇيڙي ۾ پاڻي ڏسڻ ۾ جنهنجو اهو خاص سروپ اسين دل گهرڻ جي پاڻي ۾ ڏسون ٿا. ڪاڻيءَ کي جي دٻائون ٿا (Press) ته ڪاڻي سنهي ٿي وڃي ٿي ته اسين اُن ۾ پولار وارو آڪاس سمجهون ٿا. منجهس دٻائڻ وقت ڪاڻي هوا به نڪري ٿي جو اسين سگهنائي جي سروپ ڏسون ٿا چئبو ته سامانيه روپ ۾ اُهي ڪاڻي ۾ ڏسڻ ڪونه آيا پر وشيش روپ ۾ پنجئي تتو ڏسڻ ۾ آيا. تهڙي طرح جي اسان اُن آتما جو وشيش خاص سروپ نه ڏٺو آهي تيستائين اُن آتما جو سامانيه سروپ ڏسڻ ۾ ڪونه ايندو. انهي ڪري اهو آتما ڪهڙي هنڌ وشيش سروپ ۾ ڏسڻ ايندو تنهنڪري انهن ٻن مسئلن بابت ويد ڀڳوان مان ٻه ٻه شرتيون ڏيان ٿو جي ڪافي آهن.

(شويتا شوتر اُپنشد)

अङ्गुष्ठमात्रः पुरुशोऽन्तरात्मा सदा जनानां हृदयेसन्निविष्टः
हृदा मन्वीशो मनसाभिक्लृप्तो य एतद्विदुरमृतास्ते भवन्ति

ارٿات:- انگشٽ ماتر يعني آڱر جي پرماڻ وارو انترجامي پرم پرش انتر آتما سڀني منشن جي هردي ۾ استٿت آهي. ۽ من جو سوامي آهي. اهڙي طرح نرمل هردي ۽ وشد من جي وارن وار ڌيان ڪرڻ دوارا پرتڪش ٿئي ٿو. جي اهڙي طرح ڄاڻن ٿا. سي امرت روپ يعني آتما وٽ اجر امر ٿي وڃن ٿا.

هي مٿيان ٻاهرين ان ڏروشيه ڪار روپ شروع کي
ماري اهڙيءَ طرح مٿين شلوڪن ۾ چار چاڙهيون يا وسٿائون
چٽن انته ڪرڻ يعني اندريون من ٻڌي چت جيون
ڏيکاريون ونيون ته اُنهن چٽن کي اڀياس سان دور ڪري
وڃي آتما جا اُنهن کان ٻئي اوهانجو نج سروپ آهي
تنهن کي وڃي اڻيو ڪريو (شاڪتو ياڳ يوگ)
اهڙي طرح ڪٺ اُپنشد جي شرتي-

इन्द्रियेभ्यः परं मनो मनसः
सत्त्वमुत्तमम् सत्त्वादधि महानात्मा
महतोऽव्यक्तमुत्तमम् अव्यक्तातु परः
पुरुषो व्यापकोऽलिङ्ग एव च
यं ज्ञात्वा मुच्यते जन्तुरमृतत्वं च गच्छति

هيءَ شرتي روپ يعني شڪل مورت يا ارٿ کي
ڪيڻن شاڪت اُپاءِ يوگ موجب شانيو اُپاءِ يوگ ۾ ڪٿن
ٿوليه يعني لين ڪجي تنهنجو احوال ڏني ٿي.

ارٿاتُ:- اندريون جيڪي ارٿ مورت يا درشيه يا
روپ ڪٿن ٿيون تنهن کان من سوکشم ۽ پري آهي- اُن
من کان پري ٻڌي وڌيڪ سوکشم ۽ پري آهي- ۽ ٻڌيءَ
کان پري مهان يعني ٻڌي جو سوامي جيو آتما اڳتي آهي
(شاڪت اپاءِ يوگ) ان جيو آتما کان پري سامانيه روپ
۾ آنند روپ پرڪرتي شڪتي اُتم آهي. ان اوڪت

سروپ آهي- اُهوئي ساکيات برهم جو سروپ آهي جـ
مهاتما سوامي نهچلداس پڻ وچار ساگر ۾ چيو آهي
"ساکي برهم سروپ اڪ نهين ڀيد ڪو گنڌ- راڳ دو
متي ڪي ڌرم تان ۾ مانت انڌ- معنيٰ ته برهم آتم
ساکي ڪوٽسٿ يا شبد برهم سچ پچ آتما يا برهم آ
پر وهنوارڪ راڳ دوش مايا وي پدارٿن ۾ ڦاسي اُنهن
برهم سمجهي ماڻهو اگيانن وانگر هلي رهيا آهن. فقط
يعني انته ڪرڻ مايا جا پردا اڀياس دوارا هٽائڻ س
لکيارٿ ٿئي ٿو. هاڻي هتي ڄاڻڻو هيو ته هو آ
کهڙن پردن مان هٽائڻو آهي؟ آتما اُٽي ڪهڙو روپ
ڪٿي استت آهي جتي اسين پرتڪش ڪرڻ تن
لاءِ شرمد ڀڳوت گيتا ادهيا ٣ شلوڪ ٤٢-٤٣

न्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः
ानसस्तु परा बुद्धियो बुद्धेः परतस्तु सः
ृवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना
जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम्

ارٿات:- اندرين کي تمام سوکشم چون ٿا. پـ
اندرين کان پري من سوکشم آهي. من کان پري بدي
سوکشم آهي. بديءَ کان پري سوکشم آتما آهي. اهڙي
طرح بدي کان پري سوکشم پرم تتو آتما کي ڄاڻي
ڪري. و ويڪ بدي جي دوارا من کي وس ڪري

جي ٻاهرين گولڪن کان پري ارٿ يعني درشيه آهي- جا
ٻاهرين حواس جي گولڪن کان اندرين حواس ۾ ليه
آهي- تنهن ڪري ارٿ مورت ٻاهرين اندرين کان پري
سوکيم ڏيکاريو ويو آهي جو ليه چنتن يا فنا ڪائڻ

इन्द्रियेभ्यः परा ह्यर्था अर्थेभ्यश्च परं मनः

मनसस्तु परा बुद्धिर्बुद्धेरात्मा महान परः

महतः परमव्यक्तमव्यक्तात्पुरुष परः

पुरुषान्न परं किंचित्सा काष्ठा सा परा गतिः

ارٿات:- هنن ٻاهرين گولڪن حواسن کان يعني اکين
ڪن نڪ وغيره کان پري ارٿ شڪل يا مورت آهي
انهيءَ کان پري من آهي. اُن من کان پري سوکيم ٻڌي
ٻڌيءَ کان پري اُهو جيو آتما آهي (شاڪت اُپاسڪ لوڪ) ان
جيو آتما کان پري اوبڪت يعني سامانيه آنند روپ
پرڪرتي آهي. اُن کان پري پرم پرش پرماتما برهم آهي
اُن کان پري ٻيو ڪجهه ڪونه آهي. اِها ئي پڇاڙيءَ
جي پرم گتي آهي. انهي شرتي ۾ **सा** اکر استري لنگ
آهي- اُهو ئي ڏيکاريندو ته اُها ئي اچنتيه شڪتي آهي
(شانيو اُپاسڪ لوڪ) هاڻي هن ڪٿ اُپنشد جي شرتي ۾
شاڪت ۽ شانيو اُپاسڪ) ارٿ يعني روپ جي ليه جو
روپ اڀياس دواران ڏيکاريو- جنهنجون چار اوستائون
آهن ١- سالوڪيه مڪتي يعني ٻاهرين شڪل ۾ ليه ٿيا

آنند روپ پرڪرتي شڪتيءَ کان پري سچانند روپ پرم پرش
يعني آتما سرو وياپڪ برهم آهي. جنهن کي ڄاڻي ڪري
هيءُ منش جنم مرڻ جي قيد کان ڇٽي امر ٿيو برهم
۾ استٿي پائي ٿو.

هي لوڪ لئه چنتن تي ٻڌل آهي. تنهنڪري ٻين لوڪن
وانگر آسڻ پراڻايام پراڪي ٻيون لوڳ ساڌنائون ڪونه آهن. سنتو سنوائو
ڪنهن وڏي سهڻي ڪرم ۽ سلسلي تي ٻڌل آهي. تنهن ۾ هتي
روپ پانڪل يا ارٿ جو پهرين اندرين ۾ ليڻ تنهن کان
پوءِ سلسليوار مَن اهنڪار ٻڌيءَ ۽ چت ۾ انهن چئن
منزلن ۾ ليڻ ڪري تنهن کان انهن کانپوءِ پري جو آتما
آهي تنهن ۾ سمائجي ٿو جا شاڪت اُپاءَ جي حد آهي
تنهن کان پوءِ آتما ۾ ليه يا ليڻ ٿيڻ يا فنا ٿيڻ جو شانڀوو
اُپاءُ لوڳ آهي جتي نڪو من نڪا مالها آهي فقط اُن منيءَ
يعني من کانسواءِ اوستا آهي. هاڻي ڪٿي ٿو چوڻ ۾
اچي ته اهي ٻئي مٿيون شرطيون ليه چنتن سيڪارين ٿيون.
تنهن ڪري للچار هيٺين شرطي ڏيان ٿو جا ساڄي معنيٰ
ڏيکاري ٿي. پر ٻنهين لوڳن جو ليه چنتن ڏيکاري ٿي
تنهن ڪري لکان ٿو. تفاوت رڳو هي آهي ته ٻاهرين درشيه
يا شڪل يا ارٿ هتي پنجن گيان اندرين کان ٻاهر
آهي. پر هتي اهو ارٿ. اندرين کان پري ڏيکارڻو جو
قاعدي جي ورڌ آهي تنهن ۾ ليه چنتن جو اهو سروپ
انتر مکي ورتيءَ جو ڏيکاريو ويو آهي. هن گيان اندرين

پاد شري شنڪر آچاريه ڀڳوان جي وويڪ چوڙامڻيءَ
مان شلوڪوارتڪ سان لکان ٿو.

वाचं नि यच्छात्मनि तं नियच्छ
बुद्धौ धियं यच्छ च बुद्धिसाक्षिणि
तं चापि पूर्णात्मनि निर्विकल्पे
विलाप्य शान्ति परमां भजस्व

ارٿات:- جپ روپ نام يعني منتر کي من ۾ ليه يا فنا ڪر. من کي ورتي بڌيءَ ۾ ليه ڪر. بڌيءَ کي ورتي بڌي ساڪشي يعني ساکي درشٽا يا شبد برهم کي تنهن انڀو ڪندڙ بڌي لين ڪر. تنهن ساڪشي بڌي کي سرو وياپڪ جڳت ڪلپنا رهت پر برهم پرماتما سچدانند سروپ يا شڪتي ۾ لين ڪر. تنهن کان پوءِ اُن امرتانند روپا پرم شانتيءَ جي شرن وٺ يعني نرواڻ پد ۾ وڃي استٿي پاءِ.

اهڙي طرح سڀني مهاتمائن روپ ٽوڙي نام جون چار اوستائون پڻ ڏيکاريون آهن. جڏهن ته ويدانت ۾ ابياس ڪرڻ لاءِ پنجن وگيان جو سروپ ڄاڻڻ لاءِ ١. انمي ڪوش ٢- پراڻمي ڪوش ٣- منومي ڪوش ٤- وگيانمي ڪوش- ڪوش معنيٰ آورڻ يا ڍڪ انهن پنجن ڪوشن يعني انتهڪرڻ جي ڍڪڻ کي دور ڪري پوءِ آنند مي ڪوش ۾ گيان سان وڃي ساکي ڪوٽسٿ آتما جو انڀو ڪرڻو جو اوهانجو سچو سروپ آهي جو انڀو ڪرڻو

فنا) ۲- سامیپيه مڪتي (يعني مڻ ۾ ليه يا فنا ۳- ساروپيه
مڪتي (ٻڌي ۾ فنا ۴- سايُج مڪتي (يعني جيو آتما جو
آتما ۾ ليه يعني فنا) هنتي اوهان کي شڪل صورت ارٿ
يعني روپ جي فنا ڏيکاري- هڻ ڪان پوءِ ورڻي نام
يعني شبد يا معنيٰ جي ليه يا فنا ضرور ڏيکارڻي آهي
جو نام شبد جي ليه يعني فنا ڏيکاريءِ لڌهن پوري
ليه چٽن ٿيندي. جو روپ ۽ نام ٻنهين جي ليه اچي.
تنهن لاءِ ڏسو شرتيون.

यच्छेद्वाङ्मनसी प्राज्ञस्तद्यच्छेज्ज्ञान आत्मनि
ज्ञानमात्मनि महति नियच्छेत्तद्यच्छेच्छान्त आत्मनि

ارٿات:- شبد نام واڻي يا منتر مڻ ۾ يعني مديما واڻي ۾ لين ڪريو. اُن مديما واڻي کي ورتي ساتوڪ ٻڌي ڪوٽسٿ آتما کي لکيارٿ ڪرڻ واري پشينتي واڻي گيان آتمڪ ٻڌيءَ ۾ ليه ڪريو اُن وگيان روپ پشينتي واڻي کي پرا روپ واڻي يعني ڪوٽسٿ آتما شبد برهم ۾ ليه ڪريو اُتي ساڌڪ کي آتما جي سفورتي يعني پرڪاش پوي ٿي (شاڪت اُپايه يوگ) ابهياس ۽ وهنواري گرو ساڌڪ کي ونئي هليو ٿو- اُن ڪان پوءِ اهو سچو ستگرو چقمق سٽي نگر ساڌڪ کي پاڻ سمائي ٿو. اهو شانڀوو اپايه يوگ آهي.
هنتي نمبروار چار واڻيون ڏيکاريون ويون- ۱. ويکري ۲. مديما ۳. پشينتي ۴. پرا اٿوا شبد برهم.
ٻي مثين شرتي جو وڌيڪ خلاصو ڪرڻ لاءِ پوڇه

صاحب جي انهن ۾ فنا ڪائڻ ساڳي انساني جامي واري ٿي ته پڄڻ جي وڏيڪ منزل تي ڪانه وري ٣- فنافي الله يعني ايشور ۾ فنا ٿيا ليه اپيا ايشور ڏٺو ئي ڪونهي ته فنا ڪٿان ڪائي سگهجي ٤- بقابا الله يعني ايشور يا برهم ۾ واصل بالله ٿيڻ- سوڪيئن ٿيو جڏهن ايشور جي يا آتما جي سروپ جي خبر ئي ڪانهي اهڙي طرح منتر جي جپ ۾ ١٠ ويکري واڻي سا ٽن قسمن جي آهي ڀهرين ڏاڍي منتر جپڻ سا ٿي ويکر ٻي اپانشو يعني اندر ۾ جپيا سان جپڻ جنهن ٻيو ڪونه ٻڌي ٣- مانسڪ جا جپيا وغيره ڪانه هلڻي آهي پر من ۾ جپي وڃي ٿي جو اُتم جپ آهي- هاڻ ٻي منزل مڌيما واڻي تنهن ۾ اُن منتر جو ڪهڙو سروپ ٿيندو اجا ٣- منزل پشينتي ٤- پرا واڻي اُنهن ۾ منتر ڪهڙو سروپ وٺندو ۽ جاڻيو ته فائدو ٿيندو. پر رڳي وڏا وڏا نالا ٻڌي پريان پيو خوش ٿيو ٿو راڳي ڳائيو اُن مان ڪجهه ڪونه ورندو. چوڻ هيءَ ودِيا بدل آهي منو وگيان ٿي. سو جي اُنهن جي وگيان جي خبر هوندي ته پوءِ اُن جهڙي ٻي سڦلتا ڪانهي جنهن ته ڪٺ اپنشد ۾ ويد ڀڳوان جي شرتي فرمائي ٿي.

यस्त्वविज्ञानवान् भवत्यमनस्कः सदाशुचिः
न स तत्पदमाप्नोति संसारं चाधिगच्छति

هن شرتيءَ ۾ ويد ڀڳوان ته کلو کلايو فرمايو آهي ته جو ڪوئي وويڪ هيڻ ٻڌيءَ وارو من جي وگيان نه

شري ڪرشن ڀڳوان جي سمپرداءِ وارن وٽ چار چاڙهيون
١- پرديمن ٢- انرڌ ٣- سنڪرشڻ ٤- وسديو. اهي چارئي
منزلون طئي ڪري وڃي شري ڪرشن ڀڳوان يا شري
وشنو ڀڳوان ۾ استٿي پائبو. اهڙيءَ طرح سڀني ڌرمي
سنستائن ڀارت ورش اندرا وديش وارن پنهنجي پنهنجي
ڀاشا ۾ ابياس جي ڪرڻ لاءِ نام روپ جون منزلون
ڏنيون آهن. يعني اهي منزلون سڀ چئن انتهڪرڻن ۾
آهن ۽ سنڌس طريقي موجب ڏسڻي جو دار ٽائون. مستڪ
هرديه- نابي- مول دوار ۾ ڏنيون آهن اهڙي طرح شڪل
۾ ١- صورت فنا ٢- نفس فنا معنيٰ من ۾ فنا يا ليه ٣-
فنا بدنيءَ ۾ ليه ٤- فنا در فنا. اهڙي طرح ذڪر يا واٽون ۾
١- ذڪر سري ٢- ذڪر قلبي ٣- ذڪر نفي ٤- ذڪر
ذاتي اهڙيءَ طرح ١- شريعت ٢- طريقت ٣- حقيقت
٤- معرفت- يا ٻيون ڪي به هٿ گهڙيون ناهين صورت
يا واٽن ۾ جهڙيءَ طرح ڪنڪار رهڪار سرڪار
رڪار- پر اهي تڏهن قبول ڪيون جي سلسليوار
ڪرم سان ويد ويدانت نهر عقل وديا تي ٻڌل آهن.

جڏهن ته سنت مهاتمائون چڱي طرح رهسيه ڄاڻن ٿا. پر جي
ماڻهن کي چڱي طرح سمجهائبو. تڏهن ڳالهه مغز ۾ ويهندي
جهڙي طرح ڪنهن سنت ١- فنا في ال شيخ ٢- فنا في
الرسول يا نانڪ صاحب ڏيکاري. هاڻي جهڙي انساني
صورت شريف شيخ معنيٰ مرشد جي اهڙي ورتي گرونانڪ

لنهن ۾ جيڪو اسٿول پدارٿ يعني شڪل يا مورت اسين ٻاهر ڏسون ٿا سا اندر ۾ من ۾ ئي رهي ٿي. لنهن ڪري سٿول مورتن جو پنڊار من ئي آهي ۽ وري خيال ڪرڻ تي اُها سٿول مورت ئي ٻاهر ڪڍي اسان جي اڳيو ۾ اچي ٿي. اهڙي طرح امورت يعني بنا شڪل يا سوکيم آڪار وارن وشين جو پنڊار اهنڪار ۽ بدي آهي جنهن مان اُهي اُمورت وشيون نڪرن ٿيون جي اسين انيو ڪريون ٿا.

هاڻي اچو ته انهن چئن انتهڪرڻ جو لڪشڻ يا سروپ شاستر موجب ورنن ڪريون.

١- من جو سروپ آهي سنڪلپ ۽ وڪلپ. ارٿات جو ٻاهريون شڪل وارو پدارٿ اندريون دوارن من ۾ اچي ٿو. اُنهين من وري اهنڪار يعني آءٌ پڻي ڪي موڪلي ٿو. هاڻ اُن اُهنڪار جو سروپ آهي ته پاڻ کي قابو ڪري ٻئي کي جدا ڪري ڀاري ٿو ۽ اُهو اُهنڪار جاڳي ٿو ته هي سک وارو پدارٿ آهي يا ڏک ڏيڻ وارو آهي اِها خاصيت وري اُهنڪار جي آهي. اهنڪار وري بُدي ڏانهن موڪلي ٿو. جنهن جي خاصيت آهي نشچي يعني پڪ ڪرڻ ته فلاڻو پدارٿ آهي اُها وري چت ڏانهن سيڻي ورتين جي سوکيم پنڊار ڏي موڪلي ٿي. سو هن جنم ۽ اڳين جنمن جي سنسڪار تي عقل وارو ڪارج ڪرائي ٿو. يعني عقل

چاڻڻ وارو ۽ هر دم ڌيان وارو آهي تہ سو اُن پرم پد
کي ڪونہ پائيندو. وارئون وار جنم مرڻ روپ سنساري
چڪر ۾ پيو ڀٽڪندو ئي رهندو.

پڻ شرتي فرمائي ٿي تہ.

यस्तु विज्ञानवान् भवति समनस्कः सदाशुचिः
स तु तत्पदमाप्नोति यस्माद् भूयो न जायते

ارٿات- جيڪو سدائي وويڪ شيل ٻڌيءَ وارو ۽ منو
وگيان جو ڄاڻو ۽ شڌ چت وارو آهي سو ئي اُن پرم
پد کي پائيندو جنهن ڪانپوءِ جنم مرڻ جي قيد کان ڇٽي
موڪش يعني نرواڻ يا امرتو پائي ٿو. هاڻي تمام
ضروري ٿيو تہ پڇون جو منو وگيان ڇا آهي. منهن ليڪن
ٿي فقط ٿورو ڌيان ڏيڻو آهي. پر هي منو وگيان تنهن
ٿي سيئي لوڪ ٻڌل آهن سو تمام ٿورو اڻ ڪفو آهي انهيءَ
ٿي ڌيان ڏئي سنڌس ڪريا ابياس وگيان ۽ گيان جون
چاڙهيون چڙهو تہ پڪ ئي پڪ امتحان ۾ ڪٽندا تہ
ڪاٻوٽون نہ تہ پاس مارڪون ضرور ڪٽندا سپليمنٽ ڪا
نہ ڏيڻي پوندي:-

جئن مٿي اسان واڻيو يعني جپ منتر ۽ درشي ارٿ
يا شڪل جون ابياسي چار اوستائون ڏنيون آهن هوبهو
اهي اوستائون چتشت انتہ ڪرڻ ١. من ٢. اهنڪار
٣. ٻڌي ۴. چت ۾ انيو ڪريون آهن جو تہ گيان جا
ساڌن اهي چار رڳي انگ آهن وڌيڪ ٻيو انگ ڪونهي

سان ملبوس ٿيون آهن انهن کي وگيان يعني وويڪ وچار سڏبي ٿيو تڪا ۽ نروت ڪاورتين جي ٻواران اڀياس سان ڇاڻي پرم پد هٿ ڪرڻو جو آهي آنند سروپ شرتي چوي ٿي ته اهو برهم آنند روپ آهي.

आनन्दो ब्रह्मणोरुपम् ।

جنهن صورت ۾ آنند روپ برهم جو آهي ته سندس روپ موجب اسان کي آنند روپ اشٽ يا منتر ئي اڀياس ۾ ڪٽڻو آهي ته اهو وهنواري آنند اسان کي وچي پرمارٿڪ پرم آنند جو سروپ انڀو ڪرائي.

اهڙيءَ طرح شري پتنجلي ڀڳوان جا راج يوگ جا هي ٻه سوتر ڏيون ٿا.

यथाभिनतध्यानाद्वा ।

جنهن ته وڌي آنند ڏيڻ واري وستو يا منتر ڪٽڻو گهرجي- جو پنهن جو پاڻ کي تمام آنند ڏئي- اها ڌارڻا رکي منهنجا وڏا گروصاحب چوندا هوا ته جنهن ٻچن ۾ آنند ڪوني سو ٻچن ئي ڪونهي- آنند دائي ڌارڻا ئي اڳتي ڇڪي هلندو

तज्जस्तदर्थभावनम् ।

اهوئي جپ آهي جنهن ۾ آنند مٺي ارٿ يعني معنيٰ رکي ويٺي آهي- اهو ڪيئن ته اڳتي هلي تنهن لاءِ ڏيکارڻو آهي

नकाष्ठे विद्यते देवो न पाषाणे न मृन्मये
भावे हि विद्यते दवस्तस्माद्भावस्तु कारणम्

خيال ۽ ڌاهپ وارو ۽ چت جي ورتين جو ڀنڊار (Store) آهي اُنهيءَ کان پري خود سچو عقل ۽ ڌاهپ گيان پرڪاش جوتي سروپ آتمائي آهي- اُنهي جو پرڪاش سيني انتہ ڪرڻ ۾ ڇٽيو پيو پوي- جنهن دوارا چارئي انتہ ڪرڻ پنهنجو ڪارج سڌ ن پرڪرتي موجب چڱو يا بڇڙو ڪن ٿا- اهوئي انهن پرتڙدن يا آورڻ جو اسٿول پڙو آهي جو اسان کي اُن پرم سوکيم آتما سروپ جي انيوڀ ۾ رنڊڪ وجهي ٿو ڇو ته- شود همجنس با همجنس پرواز ڪبوتر با ڪبوتر باز با باز يعني همجنس سائي جنس سان نهندي- جئن ته ڪبوتر ڪبوتر سان هلندو- باز وري باز سان هلندو ۽ هاڻي اسين به پنهنجي ڪريا ايياس وگيان ۽ گيان دوارا اُهي اسٿول اَڌوا سوکيم حواس لتاڙي جڏهن پرم سوکيم دائري ۾ ايندا سون- تڏهن اسين اُهو سچو روپ آتما ئي آهيون هاڻي پڇاڙيءَ جو اَيياس جو طريقو رستو مارڳ (Metrod) ڏيکارجي ٿو-

هيءَ شرتي ڏيکاري ٿي ته

ननु मनो ब्रह्मेत्युपासीत ।

تحقيق من ئي برهم سروپ آهي- ڇو ته اُن پرم تتو برهم جو پرڪاش ساري انتهڪرڻ ٽوڙي سڀکنهن هنڌ آهي جيئن اندر لٺ (Rainbow) جا رنگ هڪبئي سان مليا پيا آهن تئن انتهڪرڻ جزن اوستائون هڪبئي

وٺي هلي ٿو. انکي ڏارا واهڪ ورتي. آنند لهري. جا
انتهه ڪرڻ جي ڪرم موجب ڏارڻا ڏيان ۽ سو ٻچارسماڌي
چون ٿا جنهن کي ٻوڳ درشن ۾ ٽنهين کي گڏي سنيم
ٻه چئجي ٿو. اهو سنيم شاڪت اُپاءِ وارن ٻوڳن جو
مکيه ڪريا اڀياس وگيان ۽ گيان آهي اهڙي طرح واڻين
جي اڀياس ۾ هڪ مصرع صوفياني خيال جي لکان ٿو.
جنهن ۾ چوڪو ڏيان لهڻو جا ٻه ساڌنئي وڏي واري آهي
گفتن به زبان - شنيدن بگوش - فهم کردن به فهم - فهميدن
به جان جانان است - يعني واڻي يا منتر جپڻ ۽ وري
ڪنن سان ٻڌڻ ۽ ٻڌيءَ سان سمجهڻ. اهو سمجهڻ اُنهي
جان جانان يعني آتما جي سڪاش سان ئي آهي هاڻي
اُهو پنهنجي روپ آنند ڪهڙو آهي تنهنجو ورنن ڪرڻو
ٿيندو - سو ڪجهي ٿو.

आनन्दो ब्रह्मेति व्यजानात् आनन्दाद्ध्येव खल्विमानि
भूतानि जायन्ते आनन्देन जातानि जीवन्ति आनन्दं
प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति तद्विजिज्ञासस्व तद् ब्रह्मेति

ارٿات - مهرشي وارڻي پنهنجي پتر ڀرڳو رشيءَ کي
اُپديش ڪري ٿو ته سچ پچ آنند ئي برهم آهي انکي
نشچيه پوروڪ ڄاڻڻ گهرجي. آنند سان ئي سڀ پراڻي
اُپجن ٿين ٿا. اُپجن ٿي ڪري آنند سان ئي جيئن ٿا.
اهڙي طرح هن لوڪ مان نڪري انت ۾ آنند ۾ ئي
پرويش ڪن ٿا. انهيءَ کي تنهن سان ڄاڻڻ جي اڇا ڪر

ارٿات - ديوتا نڪو ڪاٺ ۾ آهي نڪو پٿر ۾ نڪو مٽيءَ ۾ آهي- پر اسان جي من جي ڀاو ۾ آهي جو اسان کي اڳتي هلي پرمتما ڏانهن وٺي هلي ٿو - تنهن ڪري آنند سک ۽ پرلم جو آسرو وٺڻ گهرجي جو اُن پرمتما اڻيو ڪرڻ جو ڪارڻ آهي- هاڻي اُهو من اُهو آنند روپي ڀاءُ کٽي هلي ٿو جنهن کي سنڪلپ چئجي ٿو جيستائين اُن پدارٿ جا چار ئي انته ڪرڻ ڪرم سان کٽي اُن پدارٿ جو گيان ڏين- تيستائين اهو ڪو به پدارٿ نٿو کٽي جنهن کي وڪلپ چئجي ٿو- يعني من جو وڪلپ اُها شڪتي دربان وانگر شڪتي آهي جو ٻئي ڪنهن کي تيستائين اچڻ نٿي ڏئي - جيستائين پهرين سنڪلپ جو پورو پورو يا گهٽ وڌ گيان نه حاصل ڪيو ويو آهي- اها گتي اهڙي تکڙي آهي جو بجليءَ (Electricity) جي رفتار کان به ڪجهه وڌيڪ يا اهڙي آهي- انهيءَ مٿين حقيقت کي خلاصو ڪرڻ لاءِ نياءُ درشن جو سوتر ڏجي ٿو-

युगपज्ज्ञानानुत्पत्तिर्मनसोलिङ्गम् ।

ارٿات- من جو چنهه يعني لڪشڻ اهو آهي ته - هو هڪ دفعي سان سڀ گيان حاصل ڪري ڪو نه ٿو سگهي پهرياءِ هو هڪ پدارٿ کي ڇاڻي پوءِ ٻيو پدارٿ کٽي ٿو - جنهن کي سنڪلپ ۽ وڪلپ چئجي ٿو - هاڻي جو من پدارٿ سنڪلپ آنند روپ ڪيو آهي سو اُستاءِ هليو هلي ٿو جيستاءِ من اهنڪار ٻڌي ۽ چت ڪرم سا

هڪ شاعر چيو آهي ته ”خيال مٽيءَ کي لهي ٻانڌي ڪيا هئا پنڌ اڄدا کو مٽيءَ ني“ چوته جڏهن پرڪرتي ڀڳوتي جنهن جهڙو دنيا ۾ نياءَ ڪندڙ ديا ڪندڙ ايشور شاهد ٿئي- سا جڏهن ايشور وٽ دانهين ويندي ته هاڻ تنهنجا چورا وڏا اڙٻنگ تي پيا آهن ڌرم نيتي کي ڇڏي هستي دوزخ ۽ ڏاڍو ٻڙ ڌنگ ۽ وناش مچائي ڏنو اٿن- مون کان نٿا جهليا ٿين منهنجي شناخت ڪا نه ٿي پوي- تنهن ڪري آءٌ ويچاريءَ تي مائٽن ۾ پنهنجي ٻار پيا اٿئي وهي نون سنڀال- اهو دڙڪو سڻي پنهنجي آنند آڪاش مان اکيون کولي ڌرتيءَ ڏسي وشيش روپ ۾ اوتار ڌاري ٿو- جنهن جو اسين وشيش روپ ڏسي تنهن کان پوءِ سامانيه ايشور جو انيو ڪري سگهون ٿا ته ڪو نه چئون ته ڪو ايشور ٻه ٿيندو آهي- پوءِ ڀڳتي جي ڪرمن جي ڪري ايشور سرشٽي ۾ جڳتر ڪلياڻ ڪري وري پرڪرتي ڀڳوتي کي منٿ ميڙ آزيون نيزاريون ڪري ڳراٽڙي پائي چوي ٿو ته او گهر ڌڻياڻي هاڻ هلي گهر سنڀال- مون کي پنهنجي آنند آڪاش ۾ پنهنجي اننيه ڀڳتن سان رهڻ ڏي پوءِ پرڪرتي ڪيس ڀاڪر پائي اچي گهر سنڀالي ٿي- آنند منگل ٿي وڃنٿا- تاپر ته اهو نڪتو ته جيستاءِ اسين وشيش روپ (Particular) سروپ نه ڏسنداسون تيستاءِ سامانيه General سروپ جي خبر ڪانه پوندي- اهو چئي آڪاش جو گيان اسان

هو ته اچل اوناشي اکنڊ آهي شري مد گيتــا جي فرمان
موجب ته نڪو اُن کي شستر ڪاٽي سگهي نڪو باه ساڙي
سگهي نڪو جل آلو ڪري سگهي نڪو وايو سڪائي
سگهي - جو ته هن جو ديهي سبنڌ ڪنهنسان ڪونهي -
شري مد ڀڳوت گيتا جي حڪم موجب :-

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेनमाश्चर्यवद्वदति तथैव चान्यः
आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति श्रुत्वाप्येनं वेद न चैव कश्चित्

ارٿات - ته ڪوئي مها پرش اُن آتما کي اچرج روپ
ڏسي ٿو - اهڙي طرح ٻيو مهاتما آشچرج روپ اُن تتو
کي ورنن ڪري ٿو ۽ ٻيو سڌ پرش اُن برهم کي اچرج
روپ ٻڌي ٿو - پر ڪوئي ستي ڪري
به اُن آتما کي نه ڄاڻي ٿو - هاڻ هو برهم ٽيو چداڪاش
روپ اچنتيه شڪتي - ايشور سوگت ڀيد سرشٽي شڪتي
ڪري اننت شڪتي آنند آڪاش روپ هرڻيه گرڀ
سمشٽي انته ڪرڻ روپ چت آڪاش وت - ورامن يا
وشوانر جڳت روپ - مهاڪاش روپ - اهي چارئي
آڪاش سامانيه روپ آهن لنهن ڪري انهن کي اسين
ڪو نه ڏسي سگهون ٿا - جڏهن اُهي وشيش روپ
ٿين ٿا ڏهن اسان کي سڀ پرتڪش اهو ٿيندا چو ته
وند ڀڳوان جهڙي ٿوله پهراڻ هائو چئو ته آهي ته پوءِ ڏسي
سگهبو ۽ جي ته چوندا ته ڪڏهن ڪو نه ڏسندا -

اچي ٻڌائينس ته خبر ٻڌائي ته ڇوڪري ڪهڙي نه
هوشيار آهي تنهنجي آخوند صاحب قرآن شريف
مان آيت چيس ته پڙهه - قل هو الله احد الله - ته ڇوڪري
ڇوٽ لڳي- "تائين ٽل هو ٽلا ٽلا تنهنجي زميندار
چيس ته وري چوءِنس- پر ڇوڪري اڳي وانگر ساڳيءَ
طرح ڇوٽ لڳي- ٽل هو ٽلا ٽلا اٿي زميندار کي
چياءِ ته ساءِ ڏس ڪٿي ٿو اچار ڪرڻ ۾ اچيس- زميندار
چيس ته سڀ ڪجهه ٿو اچيس- ڏس ٽال تي ٻوري
اچي ٿي نه "سو قل هو الله - الله سائي کي ياد ڪريو
ته هڪڙوئي آهي سو نه ڪو نه ٿو اچي- پر ٽال تي
اهڙا ٻورا پيا اچن جو ڇانڊ ڇا ڇهمر ڇا ڇيچ ۽ ڇا ڪڳي
اهڙي پٽي لڳي جو ڏس ڪٿي نه ڪيا ڪهڻي سبحان
الله سبحان الله. سو جيستاءِ منش پڇن جو
سڌانت پڪي طرح حاصل ڪري خلوت ۾ صبوري ۽
شانتيءَ ۾ پڇن نه ڪيو ليستاءِ ڇا حاصل ٿيندو سو
سڀڪو پنهنجي دل ۾ هٿ رکي شاهدي ڀري.

शुभं भवतु कल्याण मस्तु-विनय लालण गुरू लाल
तारणी तेरे शरण हूँ त्वम् मेरे रक्षपाल

جي نام روپ وارن جڻ چاڙهين جي ايڀاس سان وشيش
روپ م ڏسڻ م اچي ٿو. جنهن ڪان پوء اسانجي سامانيه
سروپ م استٿي ٿئي ٿي. جو آهي چدآڪاش يا پرم
تتو سو پلي ڪيرڻ پنهنجي ڀاو ڪي جاڳرت ڪرڻ لاءِ
ڀيٺڪ ڪريو. پر نام آڌار ته ڪنهن وستي يا ايڀاس
سان ٿئي ٿيڻو آهي. اها وديا آهي سا ڪڏهن به سڪرڻ
۽ ايڀاس ڪانسواءِ ڪانه ايندي. جو ته ڪيترين به وديائون
ڪريا ايڀاس و گيان گيان ڪانسواءِ نٿيون حاصل ٿين. اها
اها جڳت جي سداءِ هاڻي چاڻي آهي جيترو ٿيڪ هينئر
زمانو اهو اچي ٿيو آهي. جو جتي پڻ اکيون ڪوڙيون
۽ اڻيون ڪري نڪ ٿي آڱر رکي پري ڪان نارائڻ ڪي
نمسڪار ڪرڻ به غنيمت آهي. اڳي هڪ نقل ياد ٿو
اچيم. ته ڪو آخوند صاحب قران شريف جو دور
ڇوڪرن ۽ ڇوڪرين کي ڪرائيندو هو. هڪ وڏي
زميندار جي ڇوڪري باڻي تنهن سان گڏ هڪڙ به هئي
دور وقت ڪو به اچار صحيح نه ڪندي هئي. جنهن
ڪري آخوند ڇوڪريءَ کي جهڙڪيو. ڇوڪريءَ
پيءُ کي دانهن ڏني. سو زميندار آڪڙجي لوڪجي
آخوند صاحب سان ڏاڍو الاولو ڳالهائڻ لڳو. تنهنتي آخوند
وراڻيو ته سائين ڇوڪريءَ کي اچار ڪرڻ ٿي نٿو اچي
تنهنڪري ڪجهه چيو. انسان ته ٺيڪ اچار ڪري سگهي
زميندار چيس ته منهنجي ڇوڪريءَ کي سيکجهه ٿو

ارٿات - هي ارجن جنگ جي ميدان ۾ اشٿت ٿي-
شل چت سان شٽرن اڳيان پراڻ ڪ-رائڻ لاءِ درگا
ڀڳوتي جو ستوتر جپ. مطلب شڪتي جو آواهن ڪري
شڪتي گهرڻي ته شڪتي هي ملندي- چنڊ ورگ-
پرشارٿ جا ڄڳت ۾ انسان جي حياتي جي مکيه لکيه آهي ڌرم ارٿ
ڪام موڪش سو هن شڪتي جي ٻڄن مان ملي آهي
نه ٻئي مان. گيان روپ شڪتي هوندي ته سڀ ڪنهن هنڌ
سڦلتا ملندي- شڪتي جي سوکشم سروپ جو ويد ۾
جو ورنن آهي تنهن جي ٿوري پنوتري ڏيان ٿو.

چاندوگيه اپنشد (٦-٢-١) (٦-٨-٤) (٦-٨-٦) (٧-١ ٢-١)
(٦-٢-٣) شويتا شوتر اپنشد (١-٣-٦-٨) رگ ويد سنهتا
(١٠-١٢٩-٢) (١٠-١٢٩-٥) تيتريه برهمڻا (٣-٨) (١٧-٣)
يجر ويد (٧-٣-١٤-١) منڊڪ اپنشد (١-٩) ڪورم پراڻ
(١-١٢-٢٨) وغيره وغيره.

هي ته ٿيو شڪتي جو سوکشم سروپ- پر اهو
سوکشم سروپ ڇا آهي تڏهن سمجهه پوندي جڏهن اسان
اُن جو پهريون ستول سروپ اڻيو ڪيو هوندو- سو
اسان ان جو استول سروپ ڏيکاري اڳتي لکي آيا آهيون
انهيءَ جي پرماتما يعني شڪل صورت اسين ڏسون ٿا- سا
اسان کي اتنه ڪرڻ ؟ اندر ٻن جي دوارن ٻن روپن
۾ ڏسڻ ۾ اچي ٿي- سنڌس پهرين ستول روپ يعني صورت انتر
مکي وڙليءَ سان من ۾ رهي ٿي- اُن صورت معنيٰ روپ

دڪشانڪ ٢١

شاپ سماپتي

مطلب تہ ڪير ڪيئن بہ چوي پر اُن ۾ ڪوئي شڪ
ڪونهي تہ برهم جي اچنتيہ شڪتي ڪانوني اٿو پرنت
سيڪنهن هند شڪتي پنهنجي گيان آنند بل ڪرڻا سان
سرونر وياپي رهي آهي ۽ اهوئي برهم سروپ پرم پد
آهي انهيءَ کي اُئي اُستول ڀاو مان سوکيم ڀاو ۾ ڳولي
لهڻو آهي جنهن کي پڇن ڪرڻا اڀياس وگيان ۽ گيان چو
تا پرمارٿ ۾ سنڌس منتر جو وڌيءَ سان جپ ڪرڻ
۾ اچي تو ان پرم شڪتي جي نج سروپ جي لکيارٿ
لاءِ جڻن تہ :

शक्ति युक्तँ जन्पेमँत्र न मँत्रँ केवलँ जपेत
सावित्री सहितो ब्रह्मा सिद्धोऽभून्नगनन्दनी

ارٿات - شو ڀڳوان ماتا پاربتي کي چوي ٿو تہ
هماليہ جي نياڻي شڪتيءَ سان ڪنو منتر جپڻ گهرجي
نہ نلهو منتر بنان گيان جي- ڇو تہ خود برهما ساوتري
سميت گيان شڪتي روپ منتر جپڻ سان سڌي
کي حاصل ڪيو. اهڙي طرح وهنوار ۾ شري ڪرشن
ڀڳوان ارجن کي مهاڀارت ۾ جنگ وقت هي ارجن کي
اُپديش ڏنو.

शुचिर्भूत्वा महा बाहो सँग्रामे अभिमुखे स्थतः
पराजयाय शत्रुणाम् दुर्गा स्तोत्र मुदीरय

جي ايشور ٻڌي پارٿ ۾ سدا لاءِ استٿي ڏئي ٿو جو اسين اڳ ۾ لکي آيا آهيون.

مٿين ڳالهه مان ڏسڻ ۾ آيو ته نام ۽ روپ جي حد فقط من تائين آهي پري ڪانه آهي. باقي ان جو ڪريا گيان ۽ سروپ گيان سوئي ست آهي اُن جو آسرو وٺڻ گهرجي. انهيءَ ١٣ اڌياءَ شري گيتا ۾ شري ڪرشن ڀڳوان فرمائي ٿو:-

ज्योतिषामपि तज्ज्योतिस्तमसः परमुच्यते
ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम्

ارٿات- اهو آتما يا برهم جيوتن جي به جيوتي مايا کان پري جهو وڃي ٿو- بوڌ سروپ ۽ جاڻڻ يوگيه گيان سان پراپت ٿيڻ وارو- سڀ جي هرديه يعني بڌي يا چت ۾ اسٿت آهي. شرتي چوي ٿي-

सत्यं ज्ञानमनन्तम् ब्रह्म

ارٿات- ڪرِيا گيان يعني وگيان ۽ سروپ گيان اُهوئي ست آهي جو اڳتي وڃي هلي ٿو- نڪه ڪي نام روپ ست آهي جو اڳتي وڃي هلي.

शुद्धबुध्याभासे असङ्गरूपत्वेन कूटंनत्तिष्ठतीति कूटस्थः

ارٿات- شڌ بڌي پرڪاش ۾ اسنگ معنيٰ جدا روپ سان اچل وڪار رهت جو اسٿت آهي سو آهي ڪوٽسٿ انهي وڌيڪ پرما وديا جي پرڪاش لاءِ وڌ ڀڳوان

جـ: پنـدار اندرين کان مٿي م اچي ڪنو ٿئـي ٿو- اهي روپ ئي سوکيم طرح مٿي م رهـي ٿو جنـــي مـــن سـندس پنبدار آهي وڌيڪ ڪو نه ٿو وڌي پر سندس پڻ سوکيم سروپ امرت جو ان سٿول سروپ جي معنيٰ آهي سو معنيٰ ۽ گيان جو امرت آهي تنهن جو پندار اهنڪار ۾ بدي آهي- اهي چارئي انتہ ڪرڻ اچي وڻا جنهنجي دواران اسان کي سٿول ٿوڙي سوکيم جوگيان ملي ٿو ابستاء اٿو ڪريا گيان جو اڀياس. اهي گيان مٿي بدي ۽ ۾ جنهنکي وگيان مه ڪوش چـون ٿا تنـهن ۾ اڀياسي کي ڪونسٽ آتما جي سفورتي ٿئي ٿي- ۽ ان کان پوءِ رتمبرا بدي يا شد چت ۾ اڀياسي کـي بنـان ڪنهن آورڻ جي پنهنجي نج سروپ ۾ استتي آهي جو پچاڙيءَ جي پراڪاشتا آهي اهو اٿو سروپ گيان پرم پد- هاڻي اهي اوهان کي ليه چنتن جي اڀياس جو سمورو طريقو ڏنو ويو- پيو ڪجهه ڪونه ڏکيائي آهي- فقط هن ترتيبءَ ۱- درشيه مورت پهريون پدارت ۲- درشن يعني انته ڪرڻ ديه جو پدارت جاڻڻ جو واپار هلي ٿو ۳- درشتا جو سڀڪنهن وڪار لي رهت ساکي آتما يا ڪ نسٽ آهي گرو فقط شيه کي ابستاء وني هليتو- تنهن ڪالپوءِ آنند مه ڪوش يا رتمبرا بدي يا شد چت جو خود چيتن آهي تنهن جي استتي ۾ اهـو اڀياسي تنهنکي چمق سٿي وانگر بنان ڪنهن يمر يتن

جي راڱي سڪوٽ ۽ ڏيئي سرڪت ۾ ڪرڻا اڀياس
جي ذريعي ڪرڻ ۾ آئي سام وڏان برهمڻا ۾ لکيل
آهي (۳-۸) ضرور رات جو ڪرڻ ۾ ايندي آهي- رڳو
وڏان موجب (۴-۱۹) ستالي پاڪ ڏڻ موجب ڪرڻ
گهرجي سي پاڪ ڏڻ ستن نمونن جا آهن- ۱- اشٽڪا
۲- پاروڻ ۳- شراڌ ۴- سراوڻي ۵- آگرهاڻي ۶-
چيتري ۷- آشوڄي- تنهن ۾ پوين ٻه چيتري ۽
آشوڄي ڪرڻ ۾ اچن ٿا- جيتوڻيڪ شرڌا ڏيئي پاڻ ت
چار نوراتا ڇانائي ٿو- تنهن ۾ وڏڪ اٺي راترا ٻناند ڙ
چار ڪيسرن يعني سوم رس جي [illegible] ڪرڻ
جي اڀياس لاءِ ڪرڻ ۾ آيا- پڇاڙيءَ ۾ ڏيوتائن کي هوي
ڏيئي ۽ پرساد ڏنو ويندو. ڪو به ڏڻ سراءِ هوي پرساد
۽ امبرت جي کوڻ ٿيندو آهي- پرآهوتي جو ٽر ٿونگي
ڪارڪون، گيهه سڳنڌي شيون وغيره جي سداءِ هاڻي ايندي آهي ۽
اشتمي ڏينهن زبردست هون سامگري سان ڪرڻ ۾
ايندو آهي هاڻي حساب ٻڌو ساري اٺاه پارت جي
سيڪنهن ڳوٺ گام ۽ شهر ۾ جو ڏڻ ٻارن ڪانوڻي ٻين
لاءِ سامگريءَ جي آهوتن سان ٿيندو ته ڪيتري نه اٺاه سامگري
جو ڏڻ سو به ٻه دفعا سال ۾ سو ڪيترو نه وايو [illegible]
صاف ڪندو ۽ ورشا ڏان پوشڪ ڏانيو ڏيندو ۽ ساري سرشٽي
ڪيتري قدر نه لاڀ پرائيندي- ٻئي لاڀ پرمارٿڪ يعني آتمڪ
ٿوڙي وهنوارڪ يعني دنيوي جنهن صورت ۾ اسين وڏ اناد ي

نشيمت سنڌيا جو اُپديش ڏنو - ٿي سنڌيائون ته سڀڪنهن
هندو مات لاءِ فرض آهن - پر هيءَ نشيمت راتري سنڌيا
ته گيانوان رشي مني يوگيجن ابياس لاءِ پرم تتو لکيا رت
ڪرڻ لاءِ ويد ڀڳوان رات جو ابياس ڪرڻ لاءِ فرمايو
آهي. جنهن لاءِ شري ڪرشن ڀڳوان شري گيتا ۾ چيو آهي

या नि ा सर्व भूतानां तस्यां जागर्ति संयमी
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतोमुनेः

ارٿات - سمپورڻ ڀوت پراڻن جي جا رات آهي
تنهن ۾ اُهو پرم تتو پرماتما جو ڀڄن ڪندڙ جاڳي ٿو -
جنهن وقت وري سنساري يعني اگيان ورتل پرش جاڳن
ٿا - تنهن وقت پرم تتو ڄاڻڻ وارا مني شيل مني لـ
لاءِ اُها رات آهي - اهڙيءَ طرح سڀني مهاتمائن هندو
توڙي مسلمانن رات جاڳڻ جي وڏي مهما ڪئي آهي
جهڙي طرح اسان جي سنڌ جي وڏي سنت لاثاني شاعر
شاه عبداللطيف رحمته الله عليه چيو آهي - ساري رات
سڄان - جاڳي جن ياد ڪيو - اُن جي عبداللطيف چوي
مٽيءَ لڏو مان ڪوڙين ڪن سلام - اڄي آسڻ اُن جي
اها نشيمت سنڌيا ويد ڀڳوان پرمارٿ توڙي وهنوار جي
؛ ساري سرشٽيءَ جي ڪلياڻ لاءِ راتري ديوي جنهن کي سرسوتي
درگا ڪالي ؛ جڳت داتري ويد ماتا چوندا آهن جا پڇين ڪرڻ ؛ يگيه
جي دوارا نور واتر جي روپ فرمان ڪيو اهو سوم يگيه جو حصو
آهي جنهن کي اسعالي پاڪ يگيه ڪري چون ٿا - رگ ويد

ارٿت - ڪرڻ ۾ نموني يعني اُپديش يا ڏهاڪا سان ڄاڻڻ کي ٻڌڻ کي يعني سيکڻ کي ٻڌڻ يعني وید و ويدانت جي طريقن وگيان ۽ انڀو سان پنهنجيءَ ديش ڀاشا ۾ پنهنجي شڪتيءَ ڪي پوري ڏئي ٿو سوئي گرو سچو وچي ٿو.

اها پرما وديا انڪري ڦهلي جو جيڪو اڌ ڪاري ڪهڙي ۾ ورڻ آشرم جو هوندو سو گت يا چڪر ۾ ٻنا ذات پات جي ڀيد اڀياس ٿوڙي ڪان پساڻ ۾ هڪ ڄهڙو ئي ليکجڻ ۾ اڀندو هو تنهن لاءِ ڏسو ويد جا انترا ٻرهمڻا (٧-٤-١) مطلب ته ساري ڀارت ورش لاءِ اهو ئي ڌرم هو. الهيءَ ڀوڳ اڀياس ۾ ڪارڻ جو ڪارڻ انڀو ڪرڻو.

एकमेवद्वित्यम् नेह नानास्ति किञ्चन

ارٿات - اهو هڪڙو ئي آهي سواءِ ٻئي ڪنهنجي وڏائي ٻيو ڪجهه ڪونهي. هاڻي جنهن ڪارڻ جو ڪارڻ اها اچنتيه شڪتي برهم پرم تتو پنهنجي ڪرپا، اڀياس وگيان ۽ گيان دواران هٿ، ڪيو تنهن سڀ ڪجهه جالو وید شاستر سڀ پاڻ ئي پيو. جهڙي ٻيا ڪارڻ سرشٽيءَ ۾ ڄهڙو بل يعني (Energy) پراڻڪ شڪتي سائنسدان جيا آهن سي رڳو پراڪرت (Yital Force) يعني وهدوارڪ آهن. انهن جا اصول ۽ متا ٻيا ڦرن گهرن هو جو پرمارٿڪ يعني آتمڪ ۽ روحاني ڪارڻ جو ڪارڻ

چئون ٿا۔ پر ودياشي اُپاسڪ ايترو سڀ قبول ڪن ٿا تہ
ڀڳونو سڀني ۾ رڳو وياپڪ آهي ۽ انهيءَ موجب راتري
سوڪت اٿوا ديوي سوڪت سو رڳو وياپڪ جو آهي ۽
شڪتي ديوي جي پوڄا بہ ان ۾ گهٽي قدر لڪل آهي
تنهن ڪري سڀني مٿن کان ديوي شڪتي جو ڌرم
اڳاٿو آهي۔ ٻيا مت مثلاً اوت ونين گهٽيءَ پرگهٽ ٿيا آهن
پرپرماٿيڪ ڪونہ آهن. پر اسين تہ انکي سرشٽيءَ جي آرنڀ کان
وٺي مڃيون ٿا۔ جا ڳالهہ سڀ مڃين ٿا۔ ايڪاه معنيٰ هڪ
ڏنهن جو يگيہ هن معنيٰ بہ ڏنهن ڪانوني ٻارهن ڏنهن
وارو۔ ايڪاهن يگيہ جنهن کي اسين ايڪاهٽا چئون ٿا۔ وڌيڪ
لکبو تہ ڪتاب پڙجي ويندا۔ تنهن ڪري اهو معمولي
احوال ئي بس آهي۔ اها پرما وديا وديشن وگيان سميت
پراپت ڪئي تن ۾ خاڪا تہ اڳيئي وياپڪ جا ڏنل هئا پر
ان وديشن بہ اُن منو وگيان تي سڀني سمپردائن ۽ مٿن
بہ شرڌا جا قول چڱا چاڙهيا۔ جئن تہ بزر الجمهر۔ بقراط
سقراط جالينوس ارسطاليس افلاطون وحدت جي گيان ۾ منصور
شمس تبريز ۽ خاص ڪري ايران مان آيل صوفي سنتن
بہ پاڻ تمام اُچي درجي جو موکيو۔ انهن ڪونهي لـــ
هرويرو سنسڪرت جا ڄاڻو ئي جساڻي ٿو۔ پر اسين
هندو اهو مڃيون ٿا.

येनकेन प्रकारेण यस्य कस्य प्रयत्नतः
देश भाषादि भिः शिष्यं बोधयेत्स गुरुर्मतः

نه لڳي وئي موج. پوءِ ڪي ڪُٺن مهاور. پوءِ نه ڪي
وڃي ڪڪڙي مان ڏکين شاه ٿيا پر جن اهو درجو نه هٿ
ڪيو تن وري ساڻن اهو رنگت شروع ڪيو ته ساڻن
جي شيوا ڪرڻ سنتن جي شيوا ڪرڻ. ايشور برهم
ديو ديوتائون تن مان ڏيپ ٿي نڪري ويو ۽ ڪوڪلا ٻٽڄي
ٻيا وڌير فلمي دنيا اچي ڪاهي پئي پوءِ نه ڏرم مرم
شرم ۽ ڪرم ڪي چرط للانڊاي ۽ا اچت ڏلو ويو. ٻيو به
والله اعلم ايشور ٿو ڄاڻي ته سچ ڇا آهي ماڻهو پنهنجي
ويڪ ڪان ٻچن. اٿي هڪ ڇهڇٽو ياد ٿو اچيم ته هڪ
دفعي سنت ڪنور رام ڀڳت ڪندي نچي ڳائي رهيو
هو سندس سر ۾ شوي سرسوتي ڀڳوتيءَ جو واسو هو.
سو وڏي ٻر ٻر ۽ آنند سان ڳائي رهيو هو اتي اهڙو آنند
۽ ٻر ٻر ڏسي هڪ ماڻهون اٿي ڀڳت صاحب کي عرض
ڪيو ته سائين منهنجي هڪ ڳالهه ٻرور (ضرور) مڃيو.
تنهنتي ڀڳت صاحب وراڻيو ڏني ته مڃرطجهڙي هوندي ته بيشڪ
مڃيندس. اتي زور رکي وري به ان ماڻهوءَ چيو ته
سائين منهنجي ڳالهه ٻرور ٻرور (ضرور ضرور) مڃيندا.
نيت ڀڳت صاحب چيو ته پائي مڃينداسين تون چو.
اتي ڀڳت صاحب کي چيائين ته "هو نه جيڪو ڳائڻ
جسمي ڇٺو آهي سو مولڪي ٻڌايو. تنهن تي ڀڳت
مرڪي چيو ابا ته اها جسمي ته آءٌ هينئر ڳائي رهيو
آهيان تنهن تي واڻي وراڻي ڏني ته جي اهائي جسمي
آهي ته پوءِ بيشڪ واهه واهه.

اهڙو ڪونه ڪيو آهي جو اچل اوناشي گيان سروپ آهي جو لڪو ڦري نڪو گهري ان جو اصول يعني سدانت به سدائين ستيه آهي يعني ڪنهن ن لئي رهت آهي. ڪن هوگ ابهياسن ۾ ڪريا ۽ ابهياس ۾ ڦيرو اچي سگهي ٿو پر وگيان ۽ گيان سيني هوگن ۾ هڪ جهڙو آهي. هاڻي وري پنهنجو پٽل ڦرلو برهم ته برهم آهي ايشور ته ايشور آهي پر مايا به ته گهٽ ڪانهي. پيهه پڌي آهي تنهن وري اهڙو رنگ رچايو جو گهڻو لڳو ماڻهون خود مطلبي وشئي، ڪامڪ، پامر ٿي پيا جو ڪيڏانهن ويا هو ڳ ڪيڏانهن ويا ويدانت اهڙي پيهه پڌي ٿي پئي جو برهم ايشور ۽ پرڪرتيءَ ۾ اهڙا ته ڪترڪ اچي ڪاهي پيا جي مون شروعاتي انگن ۾ ڪجهه ذڪر ڪيا آهن وڏو گهوٽالو مچي ويو. اڳين مهرشين سڌن سادن ۽ سنتن جو ابهياس ڪريا گيان وگيان ۽ اُپديش جو نالو ئي لڙهندو ويو ۽ ان جي جاءِ اچي خود مطلبي مت متانترن ڀاڪن گپوڙن ڍونگن ۽ ڪوڙن ۽ ڪڌن ڪرامتن اچي ورتي جنهن ته راجائي انهن کي ملي وئي باقي ڪي ٿورا سنت پيا سي ڪنڌ لڪائي سڌن رعيت ٿي رهڻ لڳا. گهڻو ڪري ماڻهون به ٿي پيا مايا وادي ۽ وشين ۾ قاتل جمنوٽڪ پنجنئي آڳرهون برابر ڪونه آهن پر گهڻو لڳو اُپديشڪ به ٿي پيا اهڙا پوءِ ته ڀنهي جي ڀيکهي مچي وئي. ڪٿين چارڻ خاڻ ۽ مجاور اچي پئدا ٿيا پوءِ

اڇو، سائو، ڳاڙهو يا ٻيءَ ڪو رنگ، اگنيءَ، سورج، چنڊ
جهڙو آهي يا ٻيو؟ ۽ اهو آڪاش ڪهڙو آهي؟ انجو نرٽو
غرو ر هنڌ گهرجي هرو ڀرو ڪيناٿي گيان پرڪاش ٿالي
ڀالر ڇيو ته سو به ڪنهن اهڃاڻ سان انهو ڪو نه ٿيو.
پوءِ جي اهڙو پرڪاش آهي جنهن جي ڪا به ڄاڻ
ڪانهي ته اهو به ڇپو ته واه واه. هوڏانهن وري شونيه
وادي چون ته شونيه ني شونيه آهي. آهي ته برابر شونيه
سڀ ڀا سن پر ان جو به ڪوئي ساکي يعني درشٽايا
ڏسندڙ ته ڪو هوندو جو شونيه سڀ ڀا سن چوي ٿو.
ٻيو جنهن کي ڇائي ٿو سو ان کان وڏو آهي ته اهو
شونيه سڀ ڀا سن ڪهڙي آهي تنهن جو به ته ڪو نرٽو
هجي جو شبه سمجهي هرو ڀرو انهن نه چوي ته اهڙي
شونيه سڀ ۽ سن آهي ته بيشڪ واه واه. رشين منين
مهاتمائن ۽ سچن سنتن جي واڪين جي سڌي مرم يا
رهسيه جي خبر هوي ته جيڪر اگيان جا پڙدا لهي وڃن
۽ ڪو ٻڌ حاصل ٿئي. پر گهٽي ڀاڱي اڃا پهو ڏسجي
ته انهن وڏن مهاتمائن جي گرنٿن جا صرف اکر جهٽي
پنهنجا شبد ڪوٺاوڻ گوٺيون ۽ اولٽا اهڙا ته رچيا آهن
جو ڪيا ڪهڙي. پر ڪين انهن اکرن جي رهسيه، مرم ۽
ڳجهه جي طريقي جي ڪا به خبر ڪانهي پوءِ اهو به
انهن ٿيو جهڙي حسيتي واري واه واه. مطلب ته جو
ٻلري گلاه رکپال. جهڙا روح تهڙا فرشتا. پر وري به لکر

حاصل مطلب ته اُن ڀائيمند ٻين ڪان نالي مــاتر ٻڌو
هو ته پڳت صاحب حسيني راڳڻي سٺي ڳائيمند و آهي
پر ان راڳڻيءَ جي آروه - اوروه، چاڙهيءَ - لاهيءَ ۽ سر
سرگم جي ڪا به خبر ڪا نه هئـــي. بلڪ ڪن رس ۽
راڳڻيءَ جي موڙ جي ڪا به چارڻ نه هشٽ ڪري ٻــ.
پڳت صاحب کي چيائين ته حسيني ڳايو. جــڏهن رڳو
نالي ماتر ٻڌائين ته حسيني راڳڻي اهائي حسيني راڳڻي
اهائي آهي جيڪا پڳت صاحب چئي رهيو آهي تڏهن
چيائين ته جي اهائي حسيني راڳڻي آهي ته بيشڪ واه
واه. سو ڏسجي پيو ته ساڳيو ليکو گهڻو ڪري اُپدنش
جي رهسيه - مرم ۽ ڳجهه جي نه ڄاڻ ڪري لـڳو پيو
آهي جيئن ته ويدانتي چون ٿا ته تون ئي برهم آهيــن
هي سارو جڳت برهم روُپ آهي. ڳالهه ته بلڪل سو رهن
آنا سچ پر نتيجو اهو ٿو نڪري جو ماڻهو ن ڪـــرم ۽
اِنشور اُپاسنا ڇڏيو ڏين. جنهن جو مون اڳين انڪــن ۾
مثال ڏنو آهي. اهڙن اڻ اڌڪارن لاءِ جن جي چت جي
شڌي ڪانه ئي آهي انهن لاءِ مهو اُپنشد جو ١٠٥ شلوڪو
مون اڳ ۾ ئي ڏنو آهي ته اهڙو اُپدنش انهن کي نرڪ
۾ وجهندو. ٻوءِ جي اهڙو ئي برهم جو نالي ماتراُپدنش
آهي ته اهو به اهڙو ٿيو جهڙي ڀائيمند واري واه واه
اهڙي طرح ٻوگ ابياس وارا چون ته ترڪٽيءَ ۾ جوت
جو پرڪاش آهي سوئي لکيه آهي. ۾ اهو پـــرڪاش

وري ويدڪ چوڙامڻيءَ انڌ شرڌالن لاءِ هيءُ اُپديش
ڏنو آهي.

शध्दजालँ महारण्यँ चित भ्रमणकारणम्
अतः प्रयत्नाज्ज्ञात्व्यँ तत्त्वज्ञाच्तत्वमात्मनः

ارٿات:- عمر ڀرپور شاستر پڙهڻ ۽ انهو انت اچي ڪونه سگهندو اها شبدن ۽ اکرن جي جار مانو هڪ وڏو گهڻ بن آهي جنهن ۾ وڃ چت کي ڀرمائيندو ته سچ جو پار ڪون پوندو لڇڻڪري ڀڻن سان ويد و ويدانت جي سڄي اڀو واري انڀوي پرش دوارا پنهنجي ڪرپا، اڀياس و گيان ۽ گيان سان پنهنجي آتم سروپ جي لکيارت ڪرڻ گهرجي.

शँ श्रीँ शँ श्रीँ शँ श्रीँ

هي ڪتاب شو پريس پراڻي منڊي اجمير ۾ ڇپيو.

شڪرانا جو رازُ روپ ڇرچي مسخريءَ يا ٻنهنجيءَ حڪمت
عمليءَ سان ڪير سان شڪر ڪمائي ماڻهن کي رنجهائي
ايشور ڏانهن لاڙو ڏيکاري رهيا آهن ڇو ته ٻرڀان سندي
ڀار جي منائي نه آهي ڀر چڪي جي ڇيت ڪري سا ڪاڳالهه
ٻي آهي. اسانجي وڏن گرو صاحبن جو اکر هڪڙو هو
”ڪريا“. ۽ ائين چوندا هئا ته ڪريا ئي گرو ڪاچا
ڪريا ٻن شڪ نه ساچا.

न वेषधारणँ सिद्धे: कारणँ न च तत्कथा
क्रियैव कारणँ सिद्धे सत्यमेतन्न सँशय:

ارٿات - ويس ڌارڻ يعني ڳيڙوءَ رتا ڪپڙا پهرڻ يا
جٽون ڏکڻي يا سينڌ سرمو ڪري يا رڳو لانگوٽي
ڪري هلڻ ڪو ايشور جي حاصلات جو ڪارڻ ڪو نه
آهي نڪي ڪي وارٽي ڪٿائون فقط ڪريا وگيان گيان
جي ڌاران ئي سچو ٻچو ڀرم لتو جي اپلبڌيءَ جو
اپاءُ آهي. اهڙي طرح ويدانت سڌانت جو مها ڪوي
ٻائي چتنراءِ لنڊ جنهن پنهنجي گروءَ سامي صاحب جي
نالي سو ئن سهٽا شلوڪا نج ويدانت سڌانت لي چيا
آهن تنهن وري هي خيال ڏيکاريو آهي.

لکين لباڙي ڳالهيون ڪن اگر جون
سامي چوي ساڌ ٿيا ڪوڙائي مٿاڏاڙهيون
ڪين براٿن ڪپت جون ڪاليون ڪهاڙيون
ٻاڙ ڪائي ٻساڙيون رلندا وٺا رام ري
انهن سڀني ڳالهين جو نڙٽو شري شڪراچارئه ڀڳوان

پوڄيہ پاد گرو صاحب ميوارام رچت پربوڌي شبد

ٽڪ- من محلي را موتي چڳو هوجي-
چڳ لي تون نسنت نج سار- ري هنسا

١- من محلي سائنر وهي هوجي- مان سروور مانهه ري هنسا
دي ٽبڪي موتي هٿ ڪرو هوجي-
تن موتين ملهه اپار- ري هنسا

٢- من محلي ترور ڦوليا هوجي- ڦل لاڳا چوڌار ري هنسا
گرمک کو گياني گرهي هوجي -
سوئي سنت کهي سچار- ري هنسا

٣- من محلي ٻاڻي ڇڪي هوجي- امرت ڌار اپار ري هنسا
سورا سوئي رس چاکسي سمن هوجي-
ڪائر ڦرن گنوار- ري هنسا

٤- من محلي د رپن ڪلياهوجي- ڏان مدرشن ديکه ديدار ري هنسا
گر ميوو چوي گرگامن سان هوجي- آدي اکر بچار- ري هنسا

ॐ सर्वेंऽत्र सुनिः सन्तु सर्वे सन्तु निरामयाः।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद्दुःखभाग्भवेत्॥

ارٿات- سيئي سکي هجن- سيئي خوش چاڪ هجن-
سيئي آنند منگل لهن- ڪو به دکي نه هجي.

توهان جو شڀچنتڪ ليکراج گر

شانتي شانتي شانتي

هن ڪان پوءِ پنهنجي سچي گروءَ پوجيه پاد گرو صاحب چيتارام صاحب ۽ پنهنجي پياري پتا صاحب پوجيه پاد گرو صاحب ميوارام صاحب جن جا به شبد ۽ گڏ و گڏ سيني جي ڪلياڻ لاءِ هميشه ويد آشيرواد ڏيئي هن دڪشا شاستر جي شبھ سماپتي ڪريان ٿو.

پوجيه پاد گرو صاحب چيتارام رچت مهاشڪتي شبد

تل- مهر ڪرو موري منگل ميا- سوڪيه هوني ٿمري دايا
۱- تم مهاشڪتي- شڪتي هي رم رهيا- ايڪ النت اڪمد اجيا
آديا اچنتيا الادي اپارا- اڪم اگوچر انڪيش اڌيما
۲- سارو شڪتي سين وشنو ڪري پالن- وجت پرجاپتي پرهمايا
تم شڪتي سي شو سنگهارت- ايش ڪون انبي تمري رچيا
۳- ساري سرشٽي شڪتي ڪي ڪوڪي-
نام روپ ڪلپت ڪرديا
شري رام شري ڪرشن- اور سنتو جن- تمراني گن مالا گايا
۴- ليلا ونشيمڪ تمهي پرم اٿو پوجت-
سانکيه پرڪرتي تم ڪو اوڙ کيا
پهنجلي تمهي پرش پڇانا- ڪرم ميمانسڪ تم ڪو لکيا
۵- کهت وديانت پرهم اڌشتانا- ان شڪتي کهه ڪشي ري هونا
شڪتي هين اڌشٽان ٻهي ڪشي- وهي پرهم چن مات مبا
۶- اسنکيه نام وپدوکت تمري- ليتي بنيتي ڪر مالا کهيا
گرو چيتاگر گم سي سوجهو- پوساگر دستر تر ليا

چڑھو تا	چڑھون تا	۱۴	۷۱
”	”	۱۵	”
कश्चन	कञ्चन	۱	۹۵
उभयो	अमयो	۱۴	۹۹
अन्तस्त्वनयो	उन्तस्त्वनयो	”	”
सर्वे	सर्वं	۱۶	۱۰۳
ति اکر	اکر	۱۸	۱۰۷
चराचरं	श्चराचरं	۱۳	۱۰۹
कल्पते	कम्पते	۱۶	۱۱۹
ovii	oii	۱۱	۱۴۰
तस्मिन्द्रष्टे	तस्मिन्हष्टे	۱۸	۱۷۹
چے	چو	۱۰	۲۱۲
Egoism	Cgoioen	۲۱	۲۶۳
शुद्ध बुद्धि	शुद्धि	۱۴	۲۶۸
اُرڈو رش	ارڈو رش	۶	۳۰۰
اَل رشہ	آل رشہ	۳	۳۲۳
यथामिमतध्यानाद्वा	यथामिनतध्यानाद्वा	۱۱	۳۴۹
तज्जपस्तदर्थभावमम्	तज्जस्तदर्थभावनम्	۱۶	”
نمط ز	نمط	۱۴	۳۵۳
जपेत्मंत्रं	जन्येमँत्र	۱۲	۳۵۷

صحيح	غلط	سٽ	صفحو
ستواوان	ستوادان	١٨	١
प्रकृतिः	ग्रकृतिः	٦	٢
मीयते	मीथते	١۵	٣
निर्गतं	जिर्गतं	٩	۴
प्राप्य	प्राप्थ	٢	۵
حاسد محسود	حاصد محصود	١٩	٦
عاقل	ڪاڪل	۵	٧
پدارئن	پرائن	٨	١۴
آهي	هئي	„	„
भयं	भयम	١٦	١۵
सर्वं	सर्वं	١٩	„
सहस्राणि	सहस्राणां	٦	٢۴
सहस्राणां	सहस्राणि	٧	„
स्वादन	स्वदन	١٩	٢٨
प्रारभ्यते	प्रारभियते	٣	٣۴
ماڻي	ماڻي	۵	۴۴
انهه ڪرڻ	ڪرڻ	١٨	۴٩
खलुविदं ब्रह्म	खलुविदं	١٧	۵٠
प्रजायेयेति	प्रजायेति	١٧	۵۴
मिषव्	भिषत्	٢	۵۵

